การศึกษาปัญหาของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการด้านการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

นางสาวศิริลักษณ์ อมรเศรษฐพงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา ภาควิชาวิศวกรรมโยธา
คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2556
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย
The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository(CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the Graduate School.

A STUDY OF PROBLEMS IN THE GOVERNMENT CONSTRUCTION CONTRACT REGARDING EXTENSION OF TIME

Ms. Siriluck Amornsetapong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Engineering Program in Civil Engineering

Department of Civil Engineering

Faculty of Engineering

Chulalongkorn University

Academic Year 2013

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การศึกษาปัญหาของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการด้านการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา
โดย	นางสาวศิริลักษณ์ อมรเศรษฐพงศ์
สาขาวิชา	วิศวกรรมโยธา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ ซ่อวิเชียร

คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.บัณฑิต เอื้ออาภรณ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิศณุ ทรัพย์สมพล)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(รองศาสตราจารย์ ดร.วิสุทธิ์ ซ่อวิเชียร)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. วีระศักดิ์ ลิขิตเรืองศิลป์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร. นที สุริยานนท์)

ศิริลักษณ์ อมรเศรษฐพงศ์ : การศึกษาปัญหาของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการด้านการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา. (A STUDY OF PROBLEMS IN THE GOVERNMENT CONSTRUCTION CONTRACT REGARDING EXTENSION OF TIME) อ. ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : รศ.ดร. วิสุทธิ์ ช่อวิเชียร, 210หน้า.

สำหรับโครงการก่อสร้างระหว่างส่วนราชการกับผู้รับจ้างซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานของเอกชน คู่สัญญาต้องปฏิบัติตามสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ซึ่งเงื่อนไขสัญญาจ้างราชการกล่าวถึงสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน งดหรือลดค่าปรับไว้ แต่ในทางปฏิบัติมักเกิดข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญาเนื่องจากการบริหารงานภายใต้เงื่อนไขสัญญาจ้างดังกล่าว ดังนั้นงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาแบบสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ ในส่วนข้อกำหนดการขยายระยะเวลาการดำเนินงานก่อสร้างให้มีความชัดเจนและรัดกุมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สัญญาจ้างก่อสร้างราชการเป็นเครื่องมือที่ประสิทธิภาพให้การบริหารโครงการ ขั้นตอนการศึกษาประกอบด้วย การศึกษาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการและเก็บรวบรวมข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องจาก1)เอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง 2)หนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยกรมอัยการ และ3)เอกสารคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด เพื่อให้ทราบข้อบกพร่องของเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ และศึกษาเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติจำนวน 6 ฉบับ ได้แก่ FIDIC(1999) EJCDC (2002) JCT(2005) AIA(2007) NEC(3) และ ICE (7) คำวินิจฉัยหรือข้อหารือต่างๆ และเอกสารทางวิชาการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงเงื่อนไขสัญญาจ้างราชการ ผลการศึกษาสรุปได้ว่าเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการไม่มีความชัดเจนในส่วนของ1)พฤติการณ์ที่ให้สิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน 2)ขั้นตอนการเรียกร้องสิทธิและ3)การพิจารณาระยะเวลาของการขยายเวลา และค่าปรับเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการจึงควรระบุถึงคำนิยามและตัวอย่างพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างควรได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา ขั้นตอนที่ผู้รับจ้างต้องปฏิบัติเพื่อเรียกร้องสิทธิและระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างควรใช้ในการพิจารณาและตอบสนอง การคำนวณระยะเวลาการขยายระยะเวลา และหน้าที่ของผู้รับจ้างเพื่อช่วยให้ผู้ว่าจ้างสามารถพิจารณาสิทธิการขยายระยะเวลา งดและลดค่าปรับได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ภาควิชา.....วิศวกรรมโยธา..... ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.... วิศวกรรมโยธา..... ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก……..
ปีการศึกษา.....2556……..

5370576321 : MAJOR CIVIL ENGINEERING

KEYWORDS : CONTRACT / CONSTRUCTION / EXTENSION OF TIME

SIRILUCK AMORNSETAPONG : A STUDY OF PROBLEMS IN THE GOVERNMENT CONSTRUCTION CONTRACT REGARDING EXTENSION OF TIME. ADVISOR : ASSOC. PROF. VISUTH CHOVICHIEN, Ph.D., 210 pp.

For government construction projects, the owners are government sectors and most of contractors are private agencies. These parties are governed by the standard government construction contract, which is annexed to the procurement regulations of the Prime Minister's office, 1992. Such contract contains extension of time provision, which causes many disputes between parties in the practical implementations. Therefore this research aims to analyze the deficiencies of such contract regarding extension of time provision and propose guidelines of improvements for further comprehensiveness and clarifications of the provision. The methodology includes studying such contract and related dispute documents. Such documents are collected from 1) the comptroller general's department 2) the attorney general and 3) the administrative court. The analyzing shows the deficiencies of contractual conditions which cause the problems between parties. General conditions of 6 well – known international standard construction contracts, which are FIDIC (1999), EJCDC (2002), JCT (2005), AIA (2007, NEC (3) and ICE (7), are analyzed to find out extension of time provisions. Such provisions, related pronouncements and related literatures are analyzed for proposing the guidelines of improvements. The results of study show that Thai construction contract is unclear in 1) grounds for extension of time claim, 2) procedures for claim, and 3) assessment of the extension of time period and liquidated damages. The construction contract should express the extension of time provision clearly for the effective construction management such as the definitions and examples of grounds for extension of time claim, claim procedures, the period that the engineer can spend for determining and responding to claim, calculating the extension of time period, and contractor's obligation.

Department : Civil Engineering Student's Signature .....

Field of Study : Civil Engineering Advisor's Signature .....

Academic Year : 2013

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตรจารย์ ดร. วิสุทธิ์ ช่อวิเชียร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้เสียสละเวลากรุณาให้คำปรึกษา คำแนะนำ และตรวจแก้ไขวิทยานิพนธ์ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างยิ่งมาโดยตลอด และขอกราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ทุกท่าน ซึ่งประกอบด้วย รองศาสตราจารย์ ดร. วิศณุ ทรัพย์สมพล รองศาสตราจารย์ ดร. วีระศักดิ์ ลิขิตเรืองศิลป์ และดร. นที สุริยานนท์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าช่วยให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นต่างๆ ตลอดจนตรวจสอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จเรียบร้อยสมบูรณ์

อนึ่ง ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างยิ่งต่อคุณณัฐสุนทร นิลทองคำ ตลอดจนบุคลากรทุกท่านที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ในการสนับสนุนข้อมูลและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับการวิจัยนี้ รวมถึงกำลังใจและความช่วยเหลือต่างๆ จากเพื่อนๆ รุ่นพี่และรุ่นน้องทุกท่านที่มิได้กล่าวไว้ ณ โอกาสนี้

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดาและครอบครัว ที่ได้ให้การสนับสนุนในการศึกษาครั้งนี้ รวมถึงให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือในทุกๆ ด้านจนสำเร็จการศึกษา

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย ..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ ..... จ

กิตติกรรมประกาศ ..... ฉ

สารบัญ ..... ช

สารบัญตาราง ..... ฎ

สารบัญภาพ ..... ฐ

บทที่ 1 บทนำ 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย 4

1.3 ขอบเขตของการวิจัย 4

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย 5

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 9

บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 11

2.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสัญญาจ้างก่อสร้าง 11

2.2 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา 18

2.2.1 พฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา 21

2.2.2 การศึกษาเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาการปฏิบัติงานตามสัญญาในอดีต 27

2.2 สรุปท้ายบท 29

บทที่ 3 ข้อบกพร่องด้านพฤติการณ์ที่ให้สิทธิการขอขยายเวลา 31

3.1 การรวบรวมพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างใช้อ้างขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน..... 31

3.2 เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการที่เกี่ยวข้อง..... 38

หน้า

3.3 เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่เกี่ยวข้อง 39
3.3.1 ความล่าช้าที่ยอมรับได้ (Excusable Delay) 40
3.3.2 ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย (Compensable Delay) 44
3.4 การวิเคราะห์ข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ 49
3.5 การจัดสรรความเสี่ยงในสัญญาจ้างก่อสร้าง 51
3.6 แนวทางการปรับปรุงสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ 53
3.6.1 ความผิดหรือความบกพร่องของส่วนราชการ 54
3.6.2 เหตุสุดวิสัย 57
3.6.3 พฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย 58
3.7 สรุปท้ายบท 59

บทที่ 4 ข้อบกพร่องด้านขั้นตอนการเรียกร้องสิทธิการขยายเวลา 62

4.1 การรวบรวมข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนเรียกร้องสิทธิการขยายเวลา 62
4.2 เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ 65
4.3 เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่เกี่ยวข้อง 65
4.4 การวิเคราะห์ข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการและแนวทางการแก้ไข 71
4.4.1 การยื่นหนังสือเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลา 72
4.4.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิ 73
4.4.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการอนุมัติการแก้ไขสัญญาจ้างก่อสร้าง 74
4.4.4 รายละเอียดของรายงานฉบับสมบูรณ์ 75
4.4.5 การอ้างถึงเหตุสุดวิสัยที่เกิดขึ้นหลังวันครบกำหนดแล้วเสร็จ 76
4.5 สรุปท้ายบท 77

บทที่ 5 ข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการด้านการพิจารณาระยะเวลาของการขยาย
เวลาและค่าปรับ 79

5.1 การรวบรวมข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับ 79

5.1.1 ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับพิจารณาระยะเวลาของการขยายระยะเวลา 79

5.1.2 ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการคิดคำนวณมูลค่าของค่าปรับ..... 82

5.2 เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการที่เกี่ยวข้อง 82

5.3 เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่เกี่ยวข้อง..... 83

5.3.1 เงื่อนไขสัญญาที่เกี่ยวข้องกับแผนการดำเนินงาน(Scheduling Clauses)... 84

5.3.2 เงื่อนไขสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการส่งมอบงาน 86

5.3.3 เงื่อนไขสัญญาที่เกี่ยวข้องกับค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า..... 87

5.4 การวิเคราะห์ข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการและแนวทางการปรับปรุง.....88

5.4.1 ขั้นตอนการส่งมอบงาน..... 88

5.4.2 การพิจารณาคำนวณระยะเวลาการขยายเวลา ลดหรืองดค่าปรับ..... 90

5.4.3 แผนการดำเนินงาน 97

5.4.4 ค่าปรับที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Liquidated damages) 98

5.5 สรุปท้ายบท..... 99

บทที่ 6 บทสรุป.....102

6.1 สรุปผลการวิจัย..... 102

6.2 ข้อจำกัดในการวิจัย..... 112

6.3 บทส่งท้ายและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต 113

รายการอ้างอิง..... 114

ภาคผนวก..... 117

หน้า

ภาคผนวก ก สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง..... 118

ภาคผนวก ข สรุปเอกสารคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด.....139

ภาคผนวก ค สรุปหนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยกรมอัยการ เกี่ยวกับข้อหารือปัญหากฎหมายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ..... 143

ภาคผนวก ง รายละเอียดสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ 147

ภาคผนวก จ รายละเอียดข้อกำหนดสัญญาที่เกี่ยวข้อง 163

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์ 210

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
3.1	พฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างใช้อ้างขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน	32
3.2	รายละเอียดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่ยอมรับได้ที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ	40
3.3	รายละเอียดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยในกลุ่มของความล่าช้าที่เกิดจากการกระทำของผู้ว่าจ้างที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ	45
3.4	รายละเอียดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยในกลุ่มของความล่าช้าที่เกิดงานเปลี่ยนแปลงที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ	47
3.5	รายละเอียดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยในกลุ่มของความล่าช้าที่เกิดจากการกระทำของตัวแทนผู้ว่าจ้างที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ	47
4.1	ข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิการขยายเวลาและการพิจารณา	63
4.2	เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการเรียกร้องสิทธิการขยายเวลา	66
5.1	ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาการขยายเวลา งดหรือลดค่าปรับ	81
5.2	ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับมูลค่าค่าปรับ	82
5.3	เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาการขยายระยะเวลาและค่าปรับ	83
5.4	ระยะเวลาที่ผู้ควบคุมงานและคณะกรรมการตรวจการจ้างใช้ในการตรวจรับงานจ้างก่อสร้างแบบราคาเหมารวม (Lump Sum)	90
5.5	ระยะเวลาที่ผู้ควบคุมงานและคณะกรรมการตรวจการจ้างใช้ในการตรวจรับงานจ้างก่อสร้างแบบราคาต่อหน่วย (Unit price)	90
ก.1	สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง	119
ข.1	สรุปเอกสารคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด	139

ตารางที่ หน้า

ค.1 สรุปหนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยกรมอัยการ เกี่ยวกับข้อหารือปัญหากฎหมาย ของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ.....143

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
5.1	ผลกระทบของผู้มีสิทใช้เวลาลอยตัว(Float Ownership)	94

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

สัญญาก่อสร้างเป็นสัญญาจ้างทำของประเภทหนึ่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา587 ได้ให้คำนิยาม “สัญญาจ้าง” ไว้ว่า “อันว่าบุคคลหนึ่งเรียกว่า ‘ผู้รับจ้าง’ ตกลงรับจะทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่า ‘ผู้ว่าจ้าง’ และผู้ว่าจ้างตกลงจะให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น” สัญญาจ้างก่อสร้างจึงเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีหน้าที่ต่างตอบแทนซึ่งกันและกัน ผู้รับจ้างมีหน้าที่และความรับผิดชอบทำงานให้ผู้ว่าจ้างจนเสร็จเรียบร้อย ตรงตามเวลา และไม่บกพร่อง ส่วนผู้ว่าจ้างมีหน้าที่จ่ายสินจ้างเป็นการตอบแทน สัญญาจ้างก่อสร้างที่ดีควรมีรายละเอียดของขอบเขตงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงานตามสัญญาและการชำระสินจ้าง พร้อมทั้งระบุหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจน เพื่อช่วยให้การบริหารการก่อสร้างสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้

เป้าหมายหลักของการบริหารการก่อสร้างคือ ผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างต้องร่วมมือกันควบคุมงานให้แล้วเสร็จภายในเวลาและงบประมาณที่ได้ตั้งเอาไว้ รวมทั้งมีคุณภาพตามที่กำหนดไว้ในสัญญา ระยะเวลาการก่อสร้างเป็นหนึ่งในสามปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้ว่าจ้างต้องการใช้ประโยชน์จากโครงการให้เร็วที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ หากใช้เวลาในการก่อสร้างนานหรือช้าเกินไปก็จะส่งผลให้เกิดความเสียหายต่อผู้ว่าจ้าง ดังนั้นผู้ว่าจ้างจึงถ่ายโอนความเสี่ยงดังกล่าวให้ผู้รับจ้างโดยการร่างสัญญาซึ่งมีข้อกำหนดให้ผู้รับจ้างต้องเสียค่าปรับเนื่องจากความล่าช้าเป็นจำนวนมาก และอาจเป็นสาเหตุของการบอกเลิกสัญญา(Williams, 2003) จากเงื่อนไขสัญญาดังกล่าวส่งผลให้ผู้รับจ้างต้องชดเชยค่าเสียหายเนื่องจากความล่าช้าแก่ผู้ว่าจ้าง หากผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้รับจ้างจึงพยายามเรียกร้องขอขยายระยะเวลาการก่อสร้าง เพื่อหลีกเลี่ยงหรือลดค่าเสียหายที่เกิดจากความล่าช้าที่ต้องชดเชยให้กับผู้ว่าจ้าง หรือเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ว่าจ้างในระหว่างระยะเวลาที่ขยายออกไป (Yogeswaran and Kumaraswamy, 2001) ส่งผลให้การเรียกร้องขอขยาย

ระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญากลายเป็นสาเหตุหลักของการโต้แย้งในอุตสาหกรรมการก่อสร้าง (Duncan Wallace, 1986)

อย่างไรก็ตามสิทธิเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานของผู้รับจ้างขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของสัญญา หากสัญญามิได้ให้สิทธิผู้รับจ้างเรียกร้องขอขยายระเวลาได้ ผู้รับจ้างมีหน้าที่ปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จตามระยะเวลาที่ได้กำหนดไว้ ถึงแม้ว่าจะเกิดความล่าช้าเนื่องจากเหตุการณ์ที่มิใช่ความผิดหรือความรับผิดชอบของผู้รับจ้างเลยก็ตาม และผู้ว่าจ้างไม่มีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Liquidated damages)จากผู้รับจ้างได้ ในทางกลับกันหากเงื่อนไขสัญญาให้สิทธิผู้รับจ้างในการขอขยายระยะเวลาการทำงานหากเกิดพฤติการณ์ซึ่งทำให้ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จ ผู้รับจ้างถึงจะมีสิทธิเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา รวมทั้งผู้ว่าจ้างยังคงรักษาสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Liquidated damages)จากผู้รับจ้างได้ ดังนั้นการกำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานไว้ในสัญญานั้นมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้ว่าจ้างยังคงสามารถกำหนดเวลาแล้วเสร็จได้ และรักษาสิทธิในการได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากความล่าช้า รวมทั้งบรรเทาภาระของผู้รับจ้างที่ต้องพยายามทำงานให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดหากเกิดความล่าช้าขึ้นเนื่องจากเหตุการณ์ที่ไม่ใช่ความผิดทั้งสองฝ่ายหรือเกิดจากความผิดของผู้ว่าจ้าง(Eggleston, 2009) ดังนั้นสัญญาจ้างจึงควรมีข้อกำหนดเกี่ยวกับพฤติการณ์และขั้นตอนการขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานระบุไว้ในสัญญาจ้างที่ชัดเจนเพื่อให้การบริหารสัญญาจ้างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Longley and Witt, 2006) แต่ในความเป็นจริง สัญญาจ้างก่อสร้างที่ร่างขึ้นหลายๆฉบับไม่มีข้อกำหนดการขอขยายระยะเวลาการก่อสร้างหรือจะมีก็เพียงระบุเงื่อนไขอย่างกว้างๆไว้เท่านั้น ไม่รัดกุมเพียงพอ เนื่องจากไม่ได้ระบุถึงสาเหตุและขั้นตอนการเรียกร้องขอสิทธิของผู้รับจ้างไว้ หากการก่อสร้างเสร็จไม่ทันตามกำหนด ผู้รับจ้างไม่สามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาการก่อสร้าง แม้ว่าสาเหตุของความล่าช้านั้นจะเกิดจากการกระทำของผู้ว่าจ้างก็ตาม และผู้รับจ้างต้องชดเชยค่าเสียหายเนื่องจากความล่าช้าให้แก่ผู้ว่าจ้างอีกด้วย

สำหรับโครงการก่อสร้างระหว่างส่วนราชการกับผู้รับจ้างซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานของเอกชน คู่สัญญาต้องปฏิบัติตามสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับให้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 7) เนื่องจากส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชนมีจำนวนหลายหน่วยงาน คณะรัฐมนตรีจึงได้กำหนด

กฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติ และแบบฟอร์มสัญญาเพื่อให้คู่สัญญาฝ่ายรัฐปฏิบัติเมื่อทำสัญญากับภาคเอกชน เพื่อให้สัญญาของรัฐมีมาตรฐานเดียวกัน และมีการจัดการสัญญาอย่างมีระบบ เนื่องจากสัญญาฉบับดังกล่าวได้ยกร่างและกำหนดเป็นตัวอย่างตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ถึงปัจจุบัน ดังนั้นการตรวจสัญญาโดยสำนักอัยการสูงสุดก็ยังคงมีอยู่เป็นจำนวนมาก เพราะมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขรายละเอียดและเงื่อนไขบางประการซึ่งหัวหน้าส่วนราชการเห็นว่าจะมีปัญหาในทางเสียเปรียบหรือไม่รัดกุม (จุลสิงห์ วสันตสิงห์, 2554)

สัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ให้สิทธิผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องขอขยายเวลาการปฏิบัติงานตามสัญญาได้ หากเกิดพฤติการณ์ซึ่งทำให้ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จดังที่ระบุไว้ในสัญญา รวมทั้งระบุขั้นตอนการเรียกร้องขอสิทธิของผู้รับจ้างไว้ ดังต่อไปนี้

ข้อ 22. “การขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา ผู้รับจ้างสามารถขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาออกไปได้ 3 กรณีคือ

(1) เหตุใดๆอันเนื่องมาจากความผิดหรือบกพร่องของฝ่ายผู้ว่าจ้าง

(2) เหตุสุดวิสัย

(3) พฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย

ทั้งนี้หากผู้รับจ้างต้องการเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานด้วยเหตุข้อ (2) และ (3) ผู้รับจ้างจะต้องแจ้งเหตุดังกล่าวภายใน 15 วัน นับจากวันที่เหตุนั้นสิ้นสุดลง”

จากข้อกำหนดดังกล่าวส่งผลให้ผู้ว่าจ้างสามารถยังคงสามารถกำหนดเวลาแล้วเสร็จได้ และรักษาสิทธิในการได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากความล่าช้า แต่ก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาสาเหตุในการขอขยายเวลาปฏิบัติงาน เนื่องจากเงื่อนไขสัญญาไม่มีความรัดกุมเพียงพอ ผู้ว่าจ้างต้องตีความพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างอ้างว่าส่งผลกระทบต่อเวลาแล้วเสร็จของงานนั้น เป็นพฤติการณ์ตามที่ระบุไว้ในสัญญาและส่งผลกระทบต่อเวลาแล้วเสร็จของงานจริงหรือไม่ ดังนั้นผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้ว่าจ้างไม่มีหลักเกณฑ์ในอนุมัติกับการร้องขอขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา ซึ่งกลายเป็นสาเหตุหลักของการโต้แย้งระหว่างคู่สัญญาด้วย

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การนับระยะเวลาในการให้สิทธิผู้รับจ้างขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาและการคิดค่าปรับ เนื่องจากผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด เช่น หากมีการแก้ไขงานและส่งมอบงานหลายครั้ง ทำให้เกินระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา จึงส่งผลให้เกิดปัญหาในการนับระยะเวลา (นุจรีย์ บุญสร้างเสริม, 2543) นอกจากนี้เงื่อนไขสัญญามิได้กล่าวถึงหน้าที่ของผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนของผู้

ว่าจ้างในการพิจารณาการขอขยายระยะเวลาการทำงาน เพียงแต่ระบุถึงหน้าที่ดังกล่าวในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 7) ซึ่งเป็นระเบียบปฏิบัติภายในของส่วนราชการเท่านั้น ผู้รับจ้างมิได้เกี่ยวข้องกับระเบียบนี้โดยตรง

จากตัวอย่างของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเงื่อนไขของสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 มิได้ระบุถึงเหตุและพฤติการณ์ต่างๆ ขั้นตอนการขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา และการพิจารณาเวลาในการต่อสัญญาหรืองดค่าปรับอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นสิ่งที่ควรคำนึงถึงในการบริหารการก่อสร้างภายใต้เงื่อนไขสัญญาเกี่ยวกับการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา (Longley and Witt, 2006)

การบริหารโครงการจะสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี สัญญาควรเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการบริหารการก่อสร้าง เป็นหลักการให้ผู้ที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เมื่อเกิดปัญหาใดๆก็ตามระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถปฏิบัติตามข้อกำหนดในสัญญาเพื่อหาทางออกของปัญหาเหล่านั้น มิใช่ก่อให้เกิดข้อขัดแย้งที่ไม่สามารถตกลงกันได้หรือทำให้การทำงานต้องหยุดชะงัก ดังนั้นการศึกษาเพื่อหาข้อบกพร่องของแบบสัญญาแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ซึ่งมีผลต่อการขอขยายระยะเวลาดำเนินการก่อสร้าง พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขข้อกำหนดของสัญญาเพื่อให้เกิดความชัดเจน มีเนื้อหาที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาแบบสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ในส่วนข้อกำหนดการขยายระยะเวลาการดำเนินงานก่อสร้างให้มีความชัดเจนและรัดกุมมากยิ่งขึ้น

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1) ศึกษาหาข้อบกพร่องของข้อกำหนดในสัญญาจ้างที่เกี่ยวข้องกับการขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา และวิเคราะห์ความสอดคล้องของประเด็นปัญหากับข้อกำหนดในสัญญามาตรฐานต่างๆทั้งในและต่างประเทศ โดยยึดกฎหมายตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของประเทศไทยเป็นหลัก

2) การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นศึกษาจากผลการพิจารณาหารือ และคำวินิจฉัยปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ว่าจ้างซึ่งเป็นส่วนราชการกับผู้รับจ้างซึ่งเป็นหน่วยงานของเอกชนในระหว่างการก่อสร้าง โดยไม่มีข้อจำกัดทั้งขนาดของโครงการ งบประมาณการลงทุน สถานที่ตั้งโครงการ ระยะเวลาในการดำเนินการก่อสร้าง ยกเว้นโครงการที่มีการใช้สัญญาจ้างนานาชาติร่วมด้วย โดยอาศัยเอกสารของส่วนราชการ คือ

(1) สำนักนโยบายและมาตรฐานการจัดซื้อ จัดจ้างภาครัฐ กรมบัญชีกลาง
(2) สำนักงานอัยการสูงสุด
(3) ศาลปกครอง

1. 4 วิธีการดำเนินการวิจัย

1.4.1 ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทำการศึกษาองค์ความรู้ต่างๆที่จำเป็นสำหรับงานวิจัย โดยรวบรวมจากบทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ หนังสือเรียน และเอกสารต่าง ๆทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในหัวข้อที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสัญญาจ้างก่อสร้าง ได้แก่
   - ความหมายของสัญญาจ้างทำของ สัญญาจ้างก่อสร้าง สัญญารัฐ สัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ
   - ตัวอย่างสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ เช่น สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ FIDIC (International Federation of Consulting Engineers) EJCDC (Engineers Joint Contract Documents Committee) AIA (The American Institute of Architects) JCT (The Joint Contracts Tribunal) NEC (New Engineering Contract) และ ICE (Institute of Civil Engineers)
2) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา เช่น
   - ประเภทของความล่าช้าในงานก่อสร้าง
   - จุดประสงค์ของเงื่อนไขสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

- ประเด็นที่ควรคำนึงถึงในการบริหารก่อสร้างเมื่อเกิดความล่าช้าขึ้น
- พฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา
- เงื่อนไขในสัญญาจ้างแนบท้ายและข้อกำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ที่เกี่ยวข้องกับการขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา
- การศึกษาเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานสัญญาในอดีต

1.4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับแบบสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารของส่วนราชการซึ่งแสดงให้เห็นถึงการปรึกษาหารือภายในหน่วยงานราชการ หรือการฟ้องร้องคดีเกี่ยวกับการขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาที่เกิดจากการใช้สัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ โดยขอบเขตของการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ

1) เอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง
2) หนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยกรมอัยการ เกี่ยวกับข้อหารือปัญหากฎหมายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ
3) เอกสารคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด

1.4.3 การวิเคราะห์หาข้อบกพร่องที่เกิดจากการใช้แบบสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ

1) ศึกษาเงื่อนไขของสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 รวมทั้งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ซึ่งใช้ประกอบกับแบบสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 เพื่อทราบถึงเงื่อนไขสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาที่มีอยู่ในปัจจุบัน ระเบียบวิธีการปฏิบัติภายในของส่วนราชการในการจ้างงานก่อสร้าง

รวมถึงอำนาจหน้าที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจ้างงานก่อสร้าง

2) ศึกษาประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องของสัญญาจ้างทำของ เพื่อเป็นข้อมูลในการตีความเงื่อนไขของสัญญาจ้างก่อสร้างตามหลักกฎหมาย
3) ศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดของเอกสารคดีความ คำวินิจฉัย และข้อหารือในแต่ละฉบับ เพื่อแสดงให้เห็นถึงข้อบกพร่องของเงื่อนไขสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาที่ไม่มีความชัดเจน โดยมีประเด็นที่ต้องพิจารณาดังต่อไปนี้
    - พิจารณารายละเอียดของข้อพิพาทหรือข้อหารือ เพื่อให้ทราบถึงประเด็นที่ผู้ว่าจ้างต้องการหารือภายในส่วนราชการ หรือยื่นฟ้องผู้รับจ้าง หรือผู้รับจ้างยื่นฟ้องต่อศาล
    - พิจารณาประเด็นผู้ว่าจ้างต้องการหารือภายในส่วนราชการ หรือยื่นฟ้องผู้รับจ้าง หรือผู้รับจ้างยื่นฟ้องต่อศาลนั้น เกิดจากตีความของเงื่อนไขของสัญญาจ้างราชการของคู่สัญญา มิใช่เกิดข้อพิพาทที่เกิดจากการกระทำของคู่สัญญา
4) จำแนกกลุ่มข้อบกพร่องของสัญญา

จากการรวบรวบเอกสารของส่วนราชการดังกล่าว ผู้วิจัยจะจำแนกข้อบกพร่องของสัญญาจ้างแนบท้ายในด้านการขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา ออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

(1) ข้อบกพร่องด้านพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างนำมาอ้างเพื่อขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา หมายถึงเงื่อนไขของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการมิได้ระบุพฤติการณ์ที่ให้สิทธิผู้รับจ้างขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน งดหรือลดค่าปรับไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งมีเนื้อหาไม่รัดกุมเพียงพอ

(2) ข้อบกพร่องของสัญญาข้อบกพร่องด้านขั้นตอนการเรียกร้องขอสิทธิการขยายเวลา และระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณา หมายถึง เงื่อนไขของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการมิได้ระบุขั้นตอนการเรียกร้องขอสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง งดหรือลดค่าปรับ และระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างต้องใช้ในการพิจารณาตรวจรับงาน หรือการพิจารณาให้สิทธิผู้รับจ้างขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน งดหรือลดค่าไว้อย่างชัดเจน

(3) ข้อบกพร่องด้านการพิจารณาระยะเวลาของการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา และค่าปรับ หมายถึง เงื่อนไขของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการมิได้ระบุถึงการพิจารณาระยะเวลาที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา งดหรือลดค่าปรับ ค่าปรับที่ผู้รับจ้างต้องเสียเมื่อผู้รับจ้างไม่สามารถปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดในสัญญา รวมทั้งผู้รับผิดชอบค่าเสียหายที่เกิดขึ้นระหว่างการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาไว้อย่างชัดเจน

5) ศึกษาและวิเคราะห์รายละเอียดของเงื่อนไขของสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติสำหรับงานก่อสร้างทั่วไป หรือผู้ว่าจ้างมีหน้าที่รับผิดชอบการออกแบบเองของ

(1) FIDIC (International Federation of Consulting Engineers) ฉบับปี 1999

(2) EJCDC (Engineers Joint Contract Documents Committee) ฉบับปี 2002

(3) JCT (The Joint Contracts Tribunal) ฉบับปี 2005

(4) AIA (The American Institute of Architects) ฉบับปี 2007

(5) NEC (New Engineering Contract) ฉบับที่ 3

(6) ICE (Institute of Civil Engineers) ฉบับที่ 7

เพื่อให้ได้เงื่อนไขสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา อันได้แก่ หน้าที่ของคู่สัญญา ขั้นตอนการเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา และพฤติการณ์ที่นำมาขยายเวลาปฏิบัติงานได้ เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการและประกอบการพิจารณาแนวทางการแก้ไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ

6) ศึกษาและวิเคราะห์วิธีการพิจารณาระยะเวลาการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา จากบทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ หนังสือเรียน และเอกสารต่าง ๆทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงเงื่อนไขสัญญาในด้านการพิจารณาระยะเวลาของการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

1.4.4 วิเคราะห์หาแนวทางปรับปรุงแบบสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ในด้านการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

จากการวิเคราะห์หาข้อบกพร่องที่เกิดจากการใช้แบบสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุแล้ว จะทำการวิเคราะห์หาแนวทางการปรับปรุงสัญญาจ้างแนบท้ายให้มีเนื้อหาครอบคลุม ชัดเจนและเหมาะสม ในด้านต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) พฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสมควรได้รับการขยายระยะเวลาการปฏิบัติงานตามสัญญา
2) ขั้นตอนการเรียกร้องสิทธิการขยายเวลา และระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณา
3) การพิจารณาการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาและค่าปรับ

1.4.5 การสรุปผลการวิจัยและจัดทำเอกสารวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

สรุปผลจากการวิเคราะห์ และเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ในด้านการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปปรับปรุงสัญญาจ้างแนบท้ายให้มีประสิทธิภาพต่อไป

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1) ทราบถึงข้อบกพร่องของเงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ในด้านการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาซึ่งเกิดจากการร่างสัญญาที่มีเนื้อหาไม่ครอบคลุมในประเด็นที่ควรคำนึงถึงในการร่างสัญญา

2) ทราบถึงแนวทางการพิจารณาระยะเวลาการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา เพื่อให้ผู้ว่าจ้างสามารถใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาระยะเวลาการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

3) เพื่อให้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการร่างสัญญาได้ใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงสัญญาจ้างก่อสร้างของส่วนราชการให้มีเนื้อหารัดกุมและชัดเจนยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยลดปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากการใช้สัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ในการควบคุมและบริหารการก่อสร้าง

4) เพื่อให้ส่วนราชการซึ่งเป็นผู้ว่าจ้างและส่วนเอกชนซึ่งเป็นผู้รับจ้างงานก่อสร้างของราชการส่วนใหญ่ได้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้สัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนัก

นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ในด้านการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยชิ้นนี้มีจุดประสงค์เพื่อหาข้อบกพร่องของแบบสัญญาแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุในส่วนของการขอขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา โดยในบทนี้จะเป็นการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นความรู้พื้นฐานสำหรับทำการศึกษาวิเคราะห์ในการศึกษาขั้นต่อไป โดยแบ่งออก 2 ส่วน ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสัญญาจ้างก่อสร้าง และความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

2.1 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสัญญาจ้างก่อสร้าง

"สัญญาจ้างก่อสร้าง" มีสาระและเนื้อหาเทียบเคียงได้กับ "สัญญาจ้างทำของ" ซึ่งเป็นสัญญาอีกประเภทหนึ่งที่มีใช้อยู่ในชีวิตประจำวัน มีสาระและเนื้อหาปรากฏอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์บรรพ 3 (เอกเทศสัญญา) ลักษณะ 7 (จ้างทำของ) ตั้งแต่มาตรา 587 ถึงมาตรา 607 รวมทั้งสิ้น 21 มาตรา ความหมายของสัญญาจ้างทำของได้บัญญัติไว้ในมาตรา 587 "อันว่าจ้างทำของนั้น คือสัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้รับจ้างตกลงจะทำการงานสิ่งใดสิ่งหนึ่งจนสำเร็จให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งเรียกว่าผู้ว่าจ้างและผู้ว่าจ้างตกลงจะให้สินจ้างเพื่อผลสำเร็จแห่งการที่ทำนั้น" หากเทียบเคียงความหมายของสัญญาจ้างก่อสร้างทั่วไปและสัญญาจ้างทำของ อาจจะแสดงความหมายของสัญญาจ้างก่อสร้าง ได้ดังนี้

"สัญญาจ้างก่อสร้าง" คือ สัญญาซึ่งผู้รับจ้างก่อสร้าง (ผู้รับเหมา) ตกลงจะทำการงานก่อสร้างให้แก่ผู้ว่าจ้าง (เจ้าของงาน) จนเสร็จสิ้น และเจ้าของงานตกลงจะให้สินจ้างเมื่องานก่อสร้างสำเร็จตามที่ตกลงกันไว้ (วีระศักดิ์ ลิขิตเรืองศิลป์, 2552)

สาระสำคัญของสัญญาจ้างทำของมีดังนี้

1) เป็นสัญญาที่มีคู่สัญญาสองฝ่าย คือ ผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง ในกรณีของสัญญาจ้างก่อสร้าง ผู้ว่าจ้างคือ เจ้าของงาน และผู้รับจ้างคือ ผู้รับจ้างก่อสร้าง
2) สัญญาจ้างทำของเป็นสัญญาต่างตอบแทนกล่าวคือ ผู้รับจ้างจะต้องทำงานอย่างหนึ่งอย่างใดจนสำเร็จให้แก่ผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้างต้อง ให้สินจ้างเพื่อผลงานนั้น ทั้งนี้สินจ้างดังกล่าวอาจเป็นเงินตราหรือทรัพย์สินอย่างอื่น

ก็ได้ตามแต่ จะตกลงกัน หากมิได้กำหนดสินจ้างไว้ ผู้ว่าจ้างจะต้องจ่ายสินจ้างตามสมควร คือ กำหนดจำนวนสินจ้างตามส่วนของการงานที่ผู้รับจ้างได้ทำไปแล้วอันเป็นประโยชน์แก่ผู้ว่าจ้าง โดยพิจารณาถึงความยากง่ายของงานที่ทำประกอบกับผลงานที่ได้ทำไปแล้ว และสินจ้างมิได้จำกัดเฉพาะแค่ต้นทุนและแรงงาน อาจรวมถึงกำไรด้วย

3) สัญญาจ้างทำของเป็นสัญญาที่มุ่งถึงผลสำเร็จของงานที่ทำเป็นสำคัญ กล่าวคือ วัตถุประสงค์ของสัญญาจ้างทำของ คือ “ผลสำเร็จของงาน” ผู้ว่าจ้างไม่ต้องรับผิดร่วมกับลูกจ้างในผลแห่งการละเมิดต่อบุคคลภายนอก นอกจากนี้ผู้รับจ้างมีอิสระในการทำงานมากกว่าลูกจ้างในสัญญาจ้างแรงงาน โดยที่ผู้รับจ้างไม่ได้อยู่ในความควบคุม บังคับบัญชาของผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้างไม่มีสิทธิจะสั่งงาน หรือบงการผู้รับจ้าง
4) สัญญาจ้างทำของเป็นสัญญาที่ไม่มีแบบ กล่าวคือ สัญญาจ้างทำของเกิดขึ้นโดยการแสดงเจตนาตกลงกัน แม้ด้วยวาจาก็สามารถใช้บังคับได้

สำหรับสัญญาจ้างก่อสร้างซึ่งมีฝ่ายผู้ว่าจ้างเป็นส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชน และฝ่ายผู้รับจ้างคือ ภาคเอกชน นั้นถือว่าเป็น “สัญญารัฐ” คู่สัญญาฝ่ายรัฐจะต้องมีฐานะเป็นนิติบุคคล คู่สัญญาฝ่ายรัฐและคู่สัญญาฝ่ายเอกชนจะมีฐานะเท่าเทียมกัน โดยอาจฟ้องและถูกฟ้องในศาลได้เช่นเดียวกัน

เนื่องจากส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจและองค์การมหาชนมีจำนวนหลายหน่วยงาน คณะรัฐมนตรีจึงได้กำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบปฏิบัติ และแบบฟอร์มสัญญาเพื่อให้คู่สัญญาฝ่ายรัฐปฏิบัติในการทำสัญญากับภาคเอกชน ทั้งนี้เพื่อให้สัญญาของรัฐมีมาตรฐานเดียวกัน และมีการจัดการสัญญาอย่างมีระบบ อย่างไรก็ดี กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของส่วนราชการ หรือรัฐวิสาหกิจหรือองค์การมหาชนทำกับภาคเอกชน ต่างกับกฎหมายที่ใช้บังคับสัญญา ประเทศไทยไม่มีกฎหมายเฉพาะที่ใช้บังคับในการทำสัญญาระหว่างหน่วยงานของรัฐกับคู่สัญญาฝ่ายเอกชน ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ยังคงเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในสัญญาของรัฐ บทบัญญัติแห่งกฎหมายในเรื่องการแสดงเจตนา คำเสนอ คำสนอง การเกิดสัญญา หนี้ การระงับแห่งหนี้ การบอกเลิกสัญญา อายุความ ก็ต้องนำมาใช้บังคับสัญญาของรัฐด้วยเช่นกัน ตั้งแต่ขั้นตอนการเจรจาสัญญา (Negotiation) การยกร่างสัญญา (Contract Drafting) การทำสัญญา (Entering into the Contract) การบริหารสัญญา (Contract Administration) การเปลี่ยนแปลงสัญญา

(Contract Amendment) เบี้ยปรับและความรับผิด (Liquidated damages and Liability) การบอกเลิกสัญญา (Termination) ดังนั้น ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ก็ยังคงเป็นกฎหมายหลักที่ใช้บังคับสัญญาของรัฐเช่นเดียวกับสัญญาระหว่างภาคเอกชน เพียงแต่การทำสัญญาของรัฐนั้นหน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี นโยบายของรัฐที่เกี่ยวกับการทำสัญญาของรัฐนั้น ดังนั้นจากการทำสัญญาของรัฐโดยหน่วยงานของรัฐที่ผ่านมาสามารถแบ่งประเภทของสัญญารัฐได้เป็น 5 ประเภท ดังนี้

1) สัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ
2) สัญญาสัมปทาน
3) สัญญาจ้างเหมาแบบเบ็ดเสร็จ
4) สัญญาของรัฐแบบรัฐต่อรัฐ
5) สัญญาของรัฐที่ไม่เป็นสัญญาเกี่ยวกับการพัสดุ

สำหรับสัญญาจ้างที่นำมาใช้ในการก่อสร้างนี้จัดเป็นสัญญาจ้างรัฐประเภทสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ในอดีตระเบียบที่เกี่ยวข้องกับพัสดุของทางราชการเป็นไปตามระเบียบ 2 ฉบับคือ ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการจ้าง พ.ศ. 2498 และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2498 ต่อมาในปี พ.ศ. 2521 ได้มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2521 ฉบับใหม่ซึ่งรวมระเบียบเดิม 2 ฉบับและที่แก้ไขเพิ่มเติมเข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตามในปี พ.ศ. 2535 ได้มีการแก้ไขปรับปรุงระเบียบที่เกี่ยวกับการพัสดุใหม่และประกาศบังคับใช้เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2535 เพื่อใช้บังคับการดำเนินการเกี่ยวกับการพัสดุของทางราชการ ทั้งกรณีที่ใช้เงินงบประมาณ เงินกู้ เงินช่วยเหลือ และใช้บังคับการจัดหาทุกประเภท

ตามระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการพัสดุของหน่วยงานภาครัฐ สัญญาเกี่ยวกับการพัสดุหมายถึงสัญญาเกี่ยวกับการซื้อ การจ้าง การจ้างที่ปรึกษา การจ้างออกแบบและควบคุมงาน การแลกเปลี่ยน การเช่า สัญญาเกี่ยวกับการพัสดุอยู่ภายใต้การบังคับให้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และที่ได้แก้ไขเพิ่มเติม จนกระทั่งถึงฉบับที่ 7 พ.ศ. 2552 สัญญาจ้างมีเนื้อหาว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมดำเนินการในกิจการของรัฐก็ต้องดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจของรัฐ พ.ศ. 2535 นอกจากนี้คณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุได้จัดทำตัวอย่างสัญญาของรัฐแนบท้ายระเบียบฯ เช่น สัญญาจ้างผู้เชี่ยวชาญรายบุคคลหรือจ้างบริษัทที่ปรึกษา

สัญญาจ้างที่ปรึกษาออกแบบและควบคุมงาน สัญญาก่อสร้าง เป็นต้น แต่สัญญาเหล่านี้ได้ยกร่างและกำหนดเป็นตัวอย่างตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 ถึงปัจจุบัน ดังนั้นการตรวจร่างสัญญาของรัฐโดยสำนักงานอัยการสูงสุดจึงมีอยู่เป็นจำนวนมาก

ตามธรรมชาติของการก่อสร้างนั้นมีความซับซ้อนและมีความแตกต่างเฉพาะตัวมากขนาดของโครงการ สถานที่ก่อสร้าง การใช้วัสดุก่อสร้าง คุณภาพของคนงานก่อสร้างและวิธีการก่อสร้างในแต่ละโครงการแตกต่างกันโดยสิ้นเชิง ดังนั้น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการร่างสัญญาจ้างก่อสร้างคือ สัญญาจ้างก่อสร้างไม่เหมือนกับสัญญาการผลิตสินค้าในโรงงานอุตสาหกรรมซึ่งกระบวนการผลิตสินค้าโดยทั่วไปไม่สลับซับซ้อนและใช้ระยะเวลาผลิตไม่มาก ดังนั้นจึงไม่มีทางเป็นไปได้ที่จะร่างสัญญาจ้างก่อสร้างให้มีความสมบูรณ์เหมือนกับสัญญาการผลิตสินค้าในโรงงานอุตสาหกรรม (Chappell, 2007) สัญญาจ้างก่อสร้างที่ดีต้องมีรายละเอียดของขอบเขตงาน ระยะเวลาการปฏิบัติงานตามสัญญาและการชำระสินจ้าง ระบุหน้าที่และความรับผิดชอบของแต่ละฝ่ายให้ชัดเจนเพื่อก่อให้เกิดข้อพิพาทน้อยที่สุด

ในปัจจุบันสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติเป็นที่นิยมในอุตสาหกรรมการก่อสร้างอย่างแพร่หลาย เนื่องจากมีการตรวจสอบและพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ส่งผลให้ครอบคลุมถึงประเด็นที่สำคัญอย่างครบถ้วน ระบุความรับผิดชอบและหน้าที่ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน เนื่องจากสัญญานานาชาติได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย คู่สัญญาต่างเข้าใจในเนื้อหาของสัญญานานาชาติดีอยู่แล้ว ดังนั้นจึงช่วยลดความเข้าใจที่อาจคลาดเคลื่อนจากการใช้สัญญาเมื่อเทียบกับการใช้สัญญาที่ไม่ใช่สัญญานานาชาติ รวมทั้งยังช่วยประหยัดเวลาอีกด้วย ตัวอย่างสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่ได้รับความนิยม ได้แก่ สัญญาก่อสร้างนานาชาติ FIDIC (International Federation of Consulting Engineers), JCT (The Joint Contracts Tribunal), NEC (New Engineering Contract), ICE (Institute of Civil Engineers), AIA (American Institute of Architects), EJCDC (Engineers' Joint Contract Document Committee) เป็นต้น

<u>สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ FIDIC</u>

สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ FIDIC หรือที่รู้จักกันดีในนามของ "RED BOOK" เป็นสัญญานานาชาติที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายมากสัญญาหนึ่งสัญญาฉบับนี้จัดทำขึ้นโดย The International Federation of Consulting Engineers ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1957 โดยอ้างอิงสัญญานานาชาติ ICE ฉบับที่ 4 และได้พัฒนาสัญญานานาชาติฉบับสมบูรณ์ขึ้นใหม่ในปี ค.ศ. 1999 พร้อมทั้งได้เพิ่มสัญญานานาชาติฉบับย่อ (Short Form Contract) สำหรับใช้ใน

โครงการขนาดเล็กเข้าไว้ในสัญญานานาชาติด้วย โดยถือเป็นสัญญาชุดแรก (First Edition) ในปี ค.ศ. 2005 คณะกรรมการได้จัดทำสัญญานานาชาติ FIDIC เพื่อธนาคารเพื่อการพัฒนาระหว่างประเทศ (Multilateral development bank) และได้แก้ไขในปี ค.ศ. 2006 สำหรับการใช้สัญญาก่อสร้างนานาชาติ FIDIC ในประเทศไทย มีการนำสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ Conditions of contract for construction มาใช้ในประเทศไทยอย่างแพร่หลาย

สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ EJCDC

Engineers Joint Contract Documents Committee เป็นการร่วมมือกันระหว่างองค์กรวิศวกรและผู้รับจ้างที่ได้รับการยอมรับ ได้แก่ American Council of Engineering Companies(ACEC) National Society of Professional Engineers(NSPE) American Society of Civil Engineers - Construction Institute(ASCE) และ Associated General Contractors of America (AGC) EJCDC ได้ถูกก่อตั้งในปี ค.ศ. 1975 เพื่อพัฒนาและปรับปรุงสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่มีความยุติธรรมและตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการคำนึงถึงความสัมพันธ์ทางสัญญาของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบทางวิศวกรรม และการก่อสร้าง สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ EJCDC จะถูกจัดเตรียมทบทวนและวิเคราะห์โดยคณะกรรมการที่มีประสบการณ์ทางด้านการออกแบบ การก่อสร้าง ผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้าง ผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ

สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ JCT

จัดทำขึ้นโดย The Joint Contracts Tribunal ครั้งแรกในปี ค.ศ. 1931 สัญญา JCT 63 และ JCT 1980 ได้รับความนิยมในวงการก่อสร้างเป็นอย่างมากในช่วงเวลานั้น ในปัจจุบันสัญญาฉบับนี้ได้ถูกพัฒนามาจนกระทั่งถึงสัญญา JCT ฉบับปี ค.ศ. 2005 สัญญาฉบับนี้ได้ถูกจัดทำขึ้นมาเพื่อแข่งขันกับสัญญาก่อสร้างนานาชาติ NEC (New Engineering Contract) โดยปรับปรุงภาษาและคำศัพท์ให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ง่าย พร้อมทั้งเปลี่ยนแปลงหรือตัดเงื่อนไขสัญญาบางข้อที่ไม่เหมาะสมออกไป นอกจากนี้ยังมีการปรับปรุงการออกแบบหน้ากระดาษและการจัดวางซึ่งส่งผลดีต่อการจัดการเอกสาร สามารถสรุปการเปลี่ยนแปลงสัญญาชุด JCT 2005 ได้ดังนี้ (Murdoch and Hughes, 2008)

1) การจัดวางหน้าทันสมัยและสอดคล้องกันมากขึ้น
2) การจัดลำดับเอกสารสัญญามีความสอดคล้องกันมากขึ้น

3) เงื่อนไขของสัญญาที่เกี่ยวข้องกันถูกจัดรวบกลุ่มโดยระบบตัวเลขหัวข้อที่สอดคล้องกัน
4) กำหนดคำจำกัดความเพิ่มเติมรวมทั้งแก้ไขคำจำกัดความเดิม
5) เงื่อนไขของสัญญาสั้นและกระชับมากขึ้น
6) ยกเลิกเงื่อนไขของสัญญาเกี่ยวกับผู้รับจ้างช่วงซึ่งผู้ว่าจ้างที่ถูกกำหนด (Nominated subcontractor)
7) อัตราเงินประกันผลงาน(Retention)ลดลงจากร้อยละ 5 เป็นร้อยละ 3
8) วิธีการจัดการพิพาทเปลี่ยนแปลงจากการตัดสินโดยอนุญาโตตุลาการเป็นการฟ้องร้องคดีความต่อศาล

<u>สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ AIA</u>

สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ AIA จัดทำขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1911 โดย The American Institute of Architects และได้มีการปรับปรุงและพัฒนาสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เข้ากับสภาพแวดล้อมในปัจจุบันและอนาคตที่คาดการณ์ได้

ในปี ค.ศ. 2007 ได้มีการจัดทำสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ A201-2007 ซึ่งเป็นฉบับที่ 16 โดยมีความมุ่งหวังที่จะให้ความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่ายในโครงการก่อสร้างและการออกแบบ สำหรับเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างฉบับนี้เป็นข้อตกลงในการดำเนินโครงการก่อสร้างประเภท Design-Bid-Build และยังเป็นสัญญาจ้างก่อสร้างที่ใช้กันอย่างแพร่หลายมากที่สุดในโครงการก่อสร้างของประเทศสหรัฐอเมริกา (The American Institute of Architects, 2007)

<u>สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ NEC</u>

สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ NEC หรือNew Engineering Contract เป็นชื่อเรียกโดยทั่วไปของชุดสัญญาซึ่งจัดทำขึ้นเพื่อสมาคมวิศวกรโดยบริษัท Thomas Telford Services จำกัด มหาชน สัญญาชุดดังกล่าวจัดทำครั้งแรกในปี ค.ศ. 1995 และได้พัฒนาจนกระทั่งถึงฉบับล่าสุดคือ สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ NEC3 ในปี ค.ศ. 2005 (แก้ไขปี ค.ศ. 2006) ลักษณะสำคัญของสัญญาฉบับนี้คือ

1) ช่วยให้คู่สัญญาสามารถบริหารงานได้ดียิ่งขึ้น โดยเงื่อนไขของสัญญาจะช่วยให้เกิดขั้นตอนการบริหารที่เหมาะสมและก่อให้เกิดการร่วมมือระหว่างคู่สัญญา
2) สามารถใช้ได้ในงานก่อสร้างได้หลายประเภท ในสถานที่ต่างๆกัน
3) ใช้ภาษาที่ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย ลดการใช้ภาษากฎหมายลง และใช้ปัจจุบันกาล(Present Tense) เท่านั้น

สำหรับสัญญา NEC 3 Engineering and Construction Contract เหมาะที่จะใช้ในงานก่อสร้างอาคาร ซึ่งผู้รับจ้างเป็นผู้ออกแบบและทำการก่อสร้างเองทั้งหมดหรือไม่ก็ได้ เงื่อนไขสัญญาเกี่ยวกับราคามีทั้งหมด 6 ทางเลือก เพื่อให้ใช้ได้สำหรับทุกวิธีการจ้าง มีความยืดหยุ่น ชัดเจนและมีการส่งเสริมการจัดการโครงการที่ดี

<u>สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ ICE</u>

สัญญาก่อสร้างนานาชาติ ICE จัดทำขึ้นครั้งแรกในปี ค.ศ.1945 โดย Institute of Civil Engineers, Association of Consulting Engineers และFederation of Civil Engineering Contractors (ต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น Civil Engineering Contractors Association (CECA)) สำหรับสัญญา ICE ฉบับต่อมาจัดทำขึ้นโดย CECA และAssociation for Consultancy and Engineering (ACE) ปัจจุบันสัญญา ICE ได้ถูกพัฒนามาจนกระทั่งถึงฉบับที่ 7 ในปี ค.ศ. 1999

สัญญา ICE ได้รับการออกแบบมาเพื่อให้ใช้กับงานโยธาหลายประเภททั้งงานของราชการและเอกชน อาทิเช่น งานก่อสร้างถนน ทางรถไฟ สะพาน อุโมงค์ คลอง ท่าเรือ เป็นต้น ลักษณะสำคัญของสัญญา ICE ฉบับที่ 7 คือ เป็นสัญญาระหว่างผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง วิศวกรเป็นเพียงผู้ออกแบบและแปลความหมายของสัญญาเท่านั้น ไม่ได้เป็นคู่สัญญา ดังนั้นวิศวกรจึงไม่มีสิทธิและภาระหน้าที่ใดๆตามสัญญา แต่วิศวกรและผู้ว่าจ้างอาจจะทำสัญญาจ้างร่วมกัน ในกรณีนี้วิศวกรจึงมีบทบาทคล้ายกับสถาปนิกในสัญญาก่อสร้างอาคารทั่วไป

สำหรับเงื่อนไขของสัญญาเกี่ยวกับการจ่ายเงินเป็นการจ่ายเงินแบบวัดจ่าย (Re-measurement) โดยผู้รับจ้างจะได้รับสินจ้างตามอัตราที่ได้กำหนดไว้ในสัญญาคูณกับปริมาณงานที่ทำจริง นอกจากนี้การปฏิบัติงานตามสัญญา ICE ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจของทั้งวิศวกรและผู้รับจ้าง เนื่องจากวิศวกรมีอำนาจในการบริหารอย่างครอบคลุมและเบ็ดเสร็จ รวมทั้งข้อกำหนดเกี่ยวกับเปลี่ยนแปลงราคาตามสัญญาครอบคลุม ซึ่งส่งผลดีต่อผู้รับจ้าง (Murdoch and Hughes, 2008)

2.2 ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

ความล่าช้าในงานก่อสร้างสามารถจำแนกประเภทจากสาเหตุของการเกิดได้ออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้ (Jevis and Levin, 1988)

1) ความล่าช้าที่ยอมรับได้ (Excusable Delay) คือ ความล่าช้าที่ไม่ได้เกิดจากความผิดของทั้งสองฝ่ายและอยู่นอกเหนือความควบคุมของคู่สัญญาด้วย เช่นสภาพภูมิอากาศอากาศที่ผิดธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย เป็นต้น หากความล่าช้าดังกล่าวส่งผลกระทบต่อกิจกรรมที่อยู่บนวิถีวิกฤตหรือส่งผลกระทบต่อความล่าช้าของโครงการโดยรวม ผู้รับจ้างมีสิทธิร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาได้ แต่ไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียจากผู้ว่าจ้างได้

2) ความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้ (Non-excusable Delay) คือ ความล่าช้าที่เกิดจากความผิดของผู้รับจ้าง ผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบต่อกำหนดการของการทำงาน วิธีการก่อสร้างและการทำงานของผู้รับจ้างช่วงและผู้จัดซื้ออย่างเหมาะสม ความล่าช้าซึ่งเกิดขึ้นจากความผิดของผู้รับจ้างให้พิจารณาถือเป็นความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้ ผู้รับจ้างไม่มีสิทธิเรียกร้องขอชดเชยค่าเสียหายทั้งเงินและเวลา นอกจากนี้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิเรียกร้องค่าชดเชยเนื่องจากความล่าช้าหรือแจ้งยกเลิกสัญญาได้

3) ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย (Compensable Delay) คือ ความล่าช้าที่เกิดจากความผิดของผู้ว่าจ้าง เช่น ความล้มเหลวในการให้สิทธิผู้รับจ้างเข้าครอบครองพื้นที่ก่อสร้างล่าช้า ความผิดพลาดในการออกแบบ ความล่าช้าของแบบหรือคำสั่งจากผู้ว่าจ้าง เป็นต้น หากเกิดความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยขึ้น ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องให้ผู้ว่าจ้างชดเชยค่าเสียหายทั้งเงินและเวลา

สำหรับสัญญาจ้างก่อสร้างส่วนใหญ่มักระบุเงื่อนไขสัญญาเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาไว้ โดยระบุให้ผู้รับจ้างมีหน้าที่และความรับผิดชอบในการทำงานให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา ยกเว้นความล่าช้านั้นไม่ได้เกิดจากความผิดหรือความรับผิดชอบของผู้รับจ้าง นั่นคือ ความล่าช้าที่ยอมรับได้ (Excusable Delay) และ ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย (Compensable Delay) ผู้รับจ้างจึงจะมีสิทธิเรียกร้องเวลาและค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากผู้ว่าจ้างตามข้อกำหนดของสัญญา ผลจากการขยายระยะเวลาส่งผลให้ผู้รับจ้างสามารถทำงานให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา และไม่ต้องรับผิดชอบต่อค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Liquidated damages) ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวส่งผลดีต่อผู้รับจ้างอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามเงื่อนไขสัญญาดังกล่าวยังก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้รับจ้างอีกด้วย หากผู้ว่าจ้างขัดขวางการปฏิบัติงานและก่อให้เกิดความล่าช้า ผู้รับจ้างมีหน้าที่เพียงแค่ปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จ

ภายในระยะเวลาที่สมเหตุสมผลเท่านั้น สำหรับการกำหนดระยะเวลาที่สมเหตุสมผลนั้น จะพิจารณาจากพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นส่งผลให้ต้องขยายระยะเวลาก่อสร้างออกไปเท่าใด ระยะเวลาการก่อสร้างที่เคยกำหนดไว้ในสัญญาจะต้องขยายออกไปเท่านั้น นอกจากนี้หากไม่ได้ระบุเงื่อนไขสัญญาเกี่ยวกับเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาไว้แล้ว ผู้รับจ้างมีหน้าที่ชดเชยความเสียหายเนื่องจากความล่าช้าที่สามารถพิสูจน์ได้ แต่ไม่มีหน้าที่ชำระค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Liquidated damages) ซึ่งการคิดค่าเสียหายตามจริงนั้นยากกว่าการกำหนดอัตราค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Liquidated damages)มาก และในบางกรณีค่าเสียหายตามจริงมีมูลค่าน้อยกว่าค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Liquidated damages) อีกด้วย (Murdoch and Hughes, 2008) ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา จึงมีจุดประสงค์ดังต่อไปนี้ (Eggleston, 2009)

1) เพื่อยังคงกำหนดเวลาแล้วเสร็จได้
2) รักษาสิทธิของผู้ว่าจ้างในการได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากความล่าช้า
3) บรรเทาภาระของผู้รับจ้างที่ต้องพยายามทำงานให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ในกรณีที่เกิดความล่าช้าจากเหตุการณ์ที่ไม่ใช่ความผิดทั้งสองฝ่ายหรือเกิดจากความผิดของผู้ว่าจ้าง

นอกจากนี้ความเชื่อเกี่ยวกับเงื่อนไขในสัญญาเกี่ยวกับค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Liquidated damages) เป็นผลดีต่อผู้ว่าจ้างเพียงผู้เดียวเท่านั้น เป็นความเชื่อที่ผิดจากเจตนาของการระบุเงื่อนไขดังกล่าวไว้ในสัญญาอย่างสิ้นเชิง ในบางครั้งค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Liquidated damages) เป็นประโยชน์ต่อผู้รับจ้าง คือ ผู้รับจ้างรับรู้ถึงความเสี่ยงที่ผู้รับจ้างต้องแบกรับไว้และค่าเสียหายที่ต้องชดเชยคืนให้กับผู้ว่าจ้างเป็นจำนวนที่แน่นอน หากผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้รับจ้างจึงเพิ่มค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Liquidated damages)ลงในราคาประมูล (Eggleston, 2009)

Nicholas Longley และ Tanner De Witt (2006) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ต้องคำนึงในการบริหารงานก่อสร้างเมื่อเกิดความล่าช้าขึ้น เพื่อไม่ให้เกิดการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาโดยไม่จำเป็น และเกิดข้อพิพาทเนื่องจากผู้รับจ้างเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา ไว้ดังนี้

1) เงื่อนไขของสัญญาที่เกี่ยวข้องกับเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

เมื่อผู้รับจ้างยื่นหนังสือต่อผู้ว่าจ้างเพื่อเรียกร้องขอสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา สิ่งที่ฝ่ายผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนต้องพิจารณาอันดับแรกคือ สัญญาจ้าง

ก่อสร้างให้สิทธิผู้รับจ้างเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาหรือไม่นั้น หากเงื่อนไขของสัญญามิได้กำหนดให้ผู้รับจ้างมีสิทธิเรียกร้องขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาได้ ผู้รับจ้างก็ไม่มีสิทธิเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา ผู้รับจ้างมีหน้าที่ปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา ในทางตรงกันข้ามหากเงื่อนไขสัญญาระบุว่าผู้รับจ้างมีสิทธิเรียกร้องขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา ผู้รับจ้างจึงมีสิทธิเรียกร้องได้

หากสัญญาจ้างก่อสร้างให้สิทธิผู้รับจ้างเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา ลำดับต่อไปที่ฝ่ายผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนต้องพิจารณา คือ พฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างมีสิทธิเรียกร้องขยายเวลาตามสัญญา ผู้รับจ้างมีสิทธิได้รับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา ก็ต่อเมื่อความล่าช้านั้นเกิดจากพฤติการณ์ที่ได้ระบุไว้ในสัญญาให้ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องได้ ดังนั้นสิ่งที่ผู้ร่างสัญญาต้องให้ความสำคัญอย่างยิ่งในการร่างสัญญาคือ เนื้อความของสัญญาต้องมีความชัดเจน หากเนื้อความของสัญญาไม่มีความชัดเจนจะส่งผลให้เกิดปัญหาขึ้นในภายหลัง

2) ขั้นตอนการเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

โดยทั่วไปเงื่อนไขสัญญาจ้างมักกำหนดให้ผู้รับจ้างทำหนังสือแจ้งผู้ว่าจ้างเมื่อพฤติการณ์ซึ่งเป็นสาเหตุของความล่าช้าได้เกิดขึ้นภายในระยะเวลาที่กำหนด หากผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติตาม ผู้รับจ้างจะไม่มีสิทธิเรียกร้องให้ผู้ว่าจ้างชดเชยค่าเสียหายทั้งเงินและเวลา เงื่อนไขของสัญญาจ้างดังกล่าวคือ เงื่อนไขบังคับก่อน (Condition precedent) เนื้อความของเงื่อนไขสัญญาต้องมีความชัดเจนเพื่อสามารถใช้บังคับให้ปฏิบัติตามได้ อย่างไรก็ตามหากสัญญามิได้ระบุถึงเงื่อนไขบังคับก่อน ผู้รับจ้างยังคงมีหน้าทำหนังสือแจ้งต่อผู้ว่าจ้างเมื่อพฤติการณ์ซึ่งเป็นสาเหตุของความล่าช้าได้เกิดขึ้น มิฉะนั้นจะถือว่าผู้รับจ้างละเมิดสัญญา

3) การพิจารณาการขยายอายุสัญญาหรืองดค่าปรับ

สิ่งที่ต้องพิจารณาหลังจากผู้รับจ้างทำหนังสือแจ้งต่อผู้ว่าจ้างเมื่อพฤติการณ์ซึ่งเป็นสาเหตุของความล่าช้าเกิดขึ้นคือ การพิจารณาระยะเวลาของการต่ออายุสัญญาหรือการงดค่าปรับซึ่งเป็นสิ่งที่ยาก เนื่องจากการซ้อนทับและการสะสมของความล่าช้า ความล่าช้าที่เกิดจาก 2 สาเหตุในเวลาเดียวกัน (Concurrent Delays)

ความล่าช้าที่เกิดจาก 2 สาเหตุในเวลาเดียวกัน (Concurrent Delays) สามารถแบ่งออกเป็น 4 กรณีดังนี้ (Yogeswaran, Kumaraswamy and Miller, 2010)

กรณีที่ 1 เมื่อความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้ (Non-excusable Delay) ส่งผลกระทบโดยตรงกิจกรรมที่อยู่บนวิถีวิกฤตเกิดขึ้นพร้อมกับความล่าช้าที่ยอมรับได้ (Excusable Delay) หรือ

ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย (Compensable Delay) ผู้รับจ้างย่อมไม่ได้รับสิทธิ์เรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

กรณีที่ 2 เมื่อความล่าช้าที่ยอมรับได้ (Excusable Delay) หรือความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย (Compensable Delay) ส่งผลกระทบโดยตรงกิจกรรมที่อยู่บนวิถีวิกฤตเกิดขึ้นพร้อมกับความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้ (Non-excusable Delay) ผู้รับจ้างได้รับสิทธิ์เรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

กรณีที่ 3 เมื่อความล่าช้าที่ยอมรับได้ (Excusable Delay) หรือ ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย (Compensable Delay) เกิดขึ้นพร้อมกับความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้ (Non-excusable Delay) และความล่าช้าทั้งสองประเภทส่งผลกระทบโดยตรงกิจกรรมที่อยู่บนวิถีวิกฤต ทั้งสองฝ่ายควรรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น ผู้รับจ้างได้รับสิทธิ์เรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาแต่ไม่มีสิทธิเรียกร้องเงินชดเชยจากผู้ว่าจ้าง

กรณีที่ 4 เมื่อความล่าช้าที่ยอมรับได้ (Excusable Delay) หรือ ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย (Compensable Delay) เกิดขึ้นก่อนความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้ (Non-excusable Delay) และความล่าช้าทั้งสองประเภทส่งผลกระทบโดยตรงกิจกรรมที่อยู่บนวิถีวิกฤต ความล่าช้าประเภทใดที่ก่อให้เกิดความเสียหายมากกว่าให้ยึดความล่าช้าประเภทนั้นเป็นปัจจัยในการตัดสิน

2.2.1 พฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

ดังที่กล่าวไปข้างต้น ผู้รับจ้างมีสิทธิเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาตามพฤติการณ์ที่ได้ระบุไว้ในเงื่อนไขของสัญญาเท่านั้น ซึ่งพฤติการณ์เหล่านั้นต้องส่งผลให้เกิดความล่าช้าที่ยอมรับได้ (Excusable Delay) หรือ ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย (Compensable Delay) เท่านั้น Brian Egglesston(2009) ได้กล่าวถึงพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสมควรได้รับสิทธิในการเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาไว้ ดังนี้

1) เหตุสุดวิสัย (Force Majeure)

“Force Majeure” เป็นคำในภาษากฎหมายฝรั่งเศส มีความหมายกว้างกว่าคำว่า “Act of God” ในกฎหมายอังกฤษ เนื่องจาก “Act of God” จำกัดเอาแต่สภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ เช่น วาตภัย อุทกภัย แผ่นดินไหว เป็นต้น ไม่รวมเหตุที่เกิดจากการกระทำของคน (Act of Man) “Force Majeure” หมายถึง เหตุการณ์ที่

(1.) ไม่สามารถปฏิบัติให้เกิดขึ้นได้

(2.) ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้

(3.) ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการเกิดและผลกระทบได้

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 กล่าวถึง ความหมายของ“เหตุสุดวิสัย” คือ เหตุใดๆอันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี เป็นเหตุการณ์ที่ไม่อาจป้องกันได้แม้ทั้งบุคคลที่ต้องประสบเหตุนั้นจะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น ดังนั้นสามารถตีความได้ว่าเหตุสุดวิสัยหมายถึง (จุลสิงห์ วสันตสิงห์, 2554)

(1) เป็นเหตุหรือภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติหรือการกระทำของคนที่เกิดขึ้นโดยไม่อาจป้องกันได้ และเป็นเหตุหรือภัยพิบัติที่ผู้ต้องประสบไม่อาจป้องกันได้ ถ้าเหตุที่เกิดขึ้นเป็นความผิดของผู้นั้นหรือเพราะความผิดของตัวแทนหรือบุคคลที่ผู้นั้นใช้จะอ้างเป็นเหตุสุดวิสัยให้ตนพ้นความผิดได้

(2) ผู้ต้องประสบเหตุหรือภัยพิบัตินั้นไม่อาจป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ เมื่อได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควร อันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น ระดับของความระมัดระวังเป็นเพียงระดับพอสมควร(reasonable effort) ในภาษาการยกร่างสัญญา คือ ไม่จำเป็นต้องเป็นความระมัดระวังสูงสุด(best effort) และต้องเป็นบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น ดังนั้น เหตุหรือภัยพิบัติอันไม่มีใครป้องกันได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 นี้ เมื่อพิจารณาให้ครบถ้วนแล้ว จะเห็นได้ว่าไม่ใช่เหตุที่ไม่มีใครเลยที่สามารถป้องกันได้ เพราะข้อความตอนท้ายแสดงให้เห็นว่า การป้องกันไม่ได้นั้นเฉพาะตัวผู้ประสบหรือใกล้จะต้องประสบได้ใช้ความระมัดระวังตามสมควรแล้วจะป้องกันได้หรือไม่ ดังนั้นการเป็นเหตุสุดวิสัยหรือไม่ จึงขึ้นอยู่กันข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆไป เหตุหนึ่งในสถานการณ์หนึ่งอาจอ้างเป็นเหตุสุดวิสัยเพื่อให้ไม่ต้องรับผิดสำหรับบุคคลหนึ่ง แต่เหตุเดียวกันนั้นอาจไม่เป็นข้อแก้ตัวสำหรับอีกคนหนึ่งในอีกสถานการณ์หนึ่งก็ได้ การที่ลูกหนี้จะต้องรับภาระปฏิบัติการชำระหนี้หนักขึ้นกว่าปกติ จึงไม่เป็นเหตุสุดวิสัย

ในสัญญาของรัฐนั้น การกำหนดเรื่องเหตุสุดวิสัยคู่สัญญาสามารถเจรจากำหนดเรื่องเหตุที่จะเป็นเหตุสุดวิสัยไว้ให้ต้องรับผิด หรือกำหนดเหตุการณ์ใดๆที่จะเป็นเหตุสุดวิสัยไว้ล่วงหน้าก็ได้ ทั้งนี้เป็นไปตามหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 151 ซึ่งบัญญัติว่า “การใดเป็นการแตกต่างกับบทบัญญัติของกฎหมาย ถ้ามิใช่กฎหมายอันเกี่ยวเนื่องกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีงานของประชาชน การนั้นไม่เป็นโมฆะ”

2) สภาพภูมิอากาศที่ผิดธรรมชาติ (Adverse weather)

สภาพภูมิอากาศที่เป็นอุปสรรคผิดธรรมชาตินั้นไม่ได้เป็นเหตุผลให้ผู้รับจ้างปฏิเสธต่อความรับผิดชอบต่องานตามสัญญา ยกเว้นเงื่อนไขสัญญาระบุไว้ว่าผู้ว่าจ้างเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น หากเกิดสภาพภูมิอากาศที่เป็นอุปสรรคผิดธรรมชาติมิฉะนั้นผู้รับจ้างต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเอง อย่างไรก็ตามการพิจารณาให้ฝ่ายใดเป็นผู้รับผิดชอบความเสี่ยงที่เกิดขึ้นจากสภาพภูมิอากาศที่ผิดธรรมชาตินั้นต้องพิจารณาตามหลักการของการบริหารความเสี่ยง นั่นคือฝ่ายใดสามารถจัดการความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นได้ดีกว่า ฝ่ายนั้นควรเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสี่ยงนั้น

ความหมายของ “สภาพภูมิอากาศที่ผิดธรรมชาติ” คือสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนไปจากสภาพอากาศโดยปกติของท้องถิ่นนั้นๆอาจเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปอาจเปรียบเทียบกันปีต่อปีหรือเปรียบเทียบระหว่างสภาพภูมิอากาศในปีนั้นๆกับสภาพภูมิอากาศโดยทั่วไป ถึงแม้ว่าการเปรียบเทียบจะแสดงให้เห็นว่าสภาพภูมิอากาศผิดธรรมชาติแต่ก็มิได้แสดงให้เห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน ในมุมมองของวิศวกรสภาพภูมิอากาศที่ผิดธรรมชาติเป็นอุปสรรคต่อการทำงานก็ต่อเมื่อสภาพภูมิอากาศที่ผิดธรรมชาตินั้นส่งผลกระทบต่องานที่กำลังจะปฏิบัติตามแผนงานที่วางไว้ มิใช่งานที่ได้ที่เสร็จสิ้นแล้ว แต่ในมุมมองของผู้รับจ้างคือ การขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาไม่เกี่ยวข้องกับแผนงานที่วางไว้ ควรพิจารณาถึงผลกระทบต่องานที่กำลังปฏิบัติอยู่ และงานที่ต้องทำเกิดในอนาคต ถึงแม้ว่าผู้รับจ้างจะปฏิบัติงานได้ล่าช้ากว่าแผนงานที่วางไว้

คำถามที่มักพบบ่อยคือสภาพภูมิอากาศที่เป็นผิดธรรมชาตินั้นอยู่นอกเหนือความสามารถของผู้รับจ้างหรือไม่ ตามสัญญาจ้างนานาชาติต่างๆไม่ได้ระบุถึงเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าเป็นสภาพภูมิอากาศที่เป็นผิดธรรมชาติหรือสภาพภูมิอากาศที่เป็นผิดธรรมชาติอยู่นอกเหนือความสามารถของผู้รับจ้าง ซึ่งเป็นข้อกำหนดในสัญญาอย่างกว้างๆเพียงเพื่อให้ครอบคลุมความหมายของความล่าช้าที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศที่ผิดธรรมชาติเท่านั้น ดังนั้นการพิจารณาการเป็นผู้สภาพภูมิอากาศที่เป็นผิดธรรมชาตินั้นอยู่นอกเหนือความสามารถ

ของผู้รับจ้างหรือไม่ ต้องพิจารณาตามแต่กรณีไป ส่วนมากมักให้วิศวกรเป็นผู้ตัดสิน แต่อย่างไรก็ตามการระบุเงื่อนไขเกี่ยวกับการขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาเนื่องจากสภาพภูมิอากาศที่เป็นผิดธรรมชาตินั้นอยู่นอกเหนือความสามารถของผู้รับจ้างลงในสัญญาย่อมดีกว่าสัญญาที่ไม่ได้กล่าวถึง

3) การหยุดงานประท้วง (Strikes)

สำหรับการหยุดงานประท้วงนั้นเป็นสถานการณ์ที่ยากจะพิจารณาว่าเป็นสาเหตุของการขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาได้หรือไม่ หากการหยุดงานประท้วงนั้นเกิดจากการกระทำของผู้รับจ้างเพียงผู้เดียวหรือผู้รับจ้างช่วง(Sub-contractor) และผู้จัดหาสิ่งของ (Supplier) เข้าร่วมด้วย หรือเกิดจากการความสัมพันธ์ที่ไม่ดีระหว่างผู้รับจ้างกับแรงงาน ผู้รับจ้างช่วง (Sub-contractor) และผู้จัดหาสิ่งของ (Supplier) หากการหยุดงานประท้วงนั้นเกิดจากสาเหตุประการแรก สัญญาจ้างนานาชาติหลายฉบับไม่ได้ระบุว่าเป็นสาเหตุของการขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาได้หรือไม่ ผู้รับจ้างต้องแสดงหลักฐานให้ผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนเป็นผู้ตัดสิน

หากการหยุดงานประท้วงนั้นเกิดจากสาเหตุผลประการที่สอง ผู้รับจ้างพยายามแก้ปัญหาเนื่องจากการหยุดงานประท้วงโดยการเปลี่ยนผู้รับจ้างช่วง(Sub-contractor) และผู้จัดหาสิ่งของ (Supplier) ปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นยังคงอยู่ เนื่องจากผู้รับจ้างไม่สามารถรับผิดชอบและชดเชยค่าเสียหายให้กับผู้รับว่าจ้างได้ แต่อย่างไรตามผู้รับจ้างมีหน้าที่ต้องป้องกันไม่ให้เกิดความล่าช้าอย่างสุดความสามารถ ดังนั้นผู้ว่าจ้างจึงรับผิดชอบต่อความเสียหายและหาหนทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4) ความเสียหายในการทำงาน (Damage to the works)

ความเสียหายในการทำงานนั้นเกิดจาก 3 สาเหตุคือ

(1) ความเพิกเฉยของผู้รับจ้าง

(2) เหตุการณ์ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของผู้รับจ้าง

(3) ความผิดของผู้ว่าจ้างในการใช้ประโยชน์ การเข้าครอบครองหรือการออกแบบ

จากสาเหตุของความเสียหายในการทำงานข้างต้น ผู้รับจ้างไม่สามารถอ้างสาเหตุประการแรกเพื่อขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาได้อย่างสิ้นเชิง สำหรับสาเหตุประการที่สองนั้นผู้รับจ้างอาจให้เป็นสาเหตุในการขอขยายระยะเวลา ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการจัดสรรความเสี่ยงระหว่างผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างในสัญญา สำหรับสาเหตุประการสุดท้ายนั้น

สามารถใช้เป็นสาเหตุในการขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาได้อย่างแน่นอน เนื่องจากผู้ว่าจ้างไม่มีสิทธิได้รับการชำระหนี้ หากผู้ว่าจ้างขัดขวางการชำระหนี้ของผู้รับจ้าง

สำหรับสัญญาจ้างที่ไม่ได้ระบุถึงความผิดพลาดในการทำงานนั้นเป็นสาเหตุของการขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาได้ หากเกิดความล่าช้าเพราะสาเหตุดังกล่าวขึ้นผู้รับจ้างไม่สามารถขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานได้ แต่อย่างไรก็ตามการระบุถึงเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับสาเหตุทั้งสามประการของความเสียหายในการทำงานลงในสัญญาเป็นเรื่องที่ยาก สัญญาจ้างงานก่อสร้างนานาชาติทั่วไปมักจะไม่ระบุเหตุการณ์ลงในสัญญา

5) การขาดแคลนทรัพยากร (Non-availability of resources)

หน้าที่ของผู้รับจ้างคือจัดหาทรัพยากรที่จำเป็น เช่น แรงงาน วัสดุและอุปกรณ์การก่อสร้างให้เพียงพอสำหรับการก่อสร้าง ในกรณีที่ผู้รับจ้างไม่สามารถจัดหาทรัพยากรให้เพียงพอต่อความต้องการได้ เนื่องจากทรัพยากรเหล่านั้นขาดแคลน ผู้รับจ้างรายอื่นๆในพื้นที่เดียวกันไม่สามารถจัดหาได้เช่นกัน รวมทั้งสภาวะขาดแคลนทรัพยากรไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าขณะที่ทำสัญญาส่งผลให้เกิดความล่าช้า ในสัญญาจ้างบางฉบับผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องขอสิทธิในการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาได้

6) การทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ (Statutory undertakers' works)

การติดตั้งระบบสาธารณูปโภคในสถานที่ก่อสร้างหรือการขออนุญาตต่างๆจากส่วนราชการเป็นส่วนหนึ่งของโครงการก่อสร้างทุกโครงการซึ่งเจ้าหน้าที่รัฐเป็นผู้ดำเนินการ หากเกิดความล่าช้าอันเนื่องมาจากการทำงานของเจ้าหน้าที่รัฐ ฝ่ายใดจะเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น เนื่องจากความล่าช้านั้นไม่ได้เกิดจากความผิดพลาดของผู้รับจ้างและผู้ว่าจ้าง แต่อย่างไรก็ตามการวางแผนงานนั้น ผู้รับจ้างจะต้องคำนึงถึงระยะเวลาตามปกติที่เจ้าหน้าที่รัฐใช้ในการดำเนินการ หากผู้ว่าจ้างได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับระยะเวลาการดำเนินงานตามปกติของเจ้าหน้าที่รัฐพร้อมกับรับประกันความถูกต้องของข้อมูลผู้รับจ้างได้คำนึงถึงข้อมูลเหล่านั้นในการวางแผนงาน แต่เจ้าหน้าที่รัฐได้ใช้เวลาในการดำเนินงานมากกว่าแผนงานที่วางไว้ได้ ผู้รับจ้างมีสิทธิเรียกร้องความเสียหายทั้งเงินและเวลาได้ ในทางตรงกันข้ามผู้ว่าจ้างไม่รับประกันในความถูกต้องของข้อมูล เมื่อเกิดความล่าช้าขึ้น ผู้ว่าจ้างไม่ต้องรับผิดชอบชดเชยค่าเสียหายให้กับผู้รับจ้าง

7) การเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย (Statutory powers)

หากการเปลี่ยนแปลงกฎหมายระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง ส่งผลให้\

การดำเนินงานก่อสร้างหยุดชะงักลงหรือเกิดความล่าช้าขึ้น ผู้รับจ้างควรมีสิทธิเรียกร้องเวลาการดำเนินงานก่อสร้างเพิ่มได้ หากสัญญามิได้ระบุให้การเปลี่ยนแปลงของกฎหมายเป็นสาเหตุของการขอขยายระยะเวลาการปฏิบัติงานตามสัญญาได้ อาจส่งผลให้การยกเลิกสัญญาจ้างได้

8) การเข้าครอบครองและการเข้าออกสถานที่ก่อสร้าง (Possession and access)

ผู้ว่าจ้างมีหน้าที่มอบสิทธิการเข้าครอบครองสถานที่ก่อสร้างให้กับผู้รับจ้างภายในเวลาที่กำหนดในสัญญาจ้าง เพื่อให้ผู้รับจ้างดำเนินงานก่อสร้างได้ตามแผนที่วางไว้ หากผู้ว่าจ้างไม่สามารถมอบสิทธิการเข้าครอบครองสถานที่ก่อสร้างให้ผู้รับจ้างได้ ผู้รับจ้างควรมีสิทธิได้รับการชดเชยค่าเสียหายทั้งเงินและเวลาได้

สำหรับการเข้าออกสถานที่ก่อสร้าง ผู้รับจ้างมีหน้าที่ในการดำเนินการหาทางเข้าออกสถานที่ก่อสร้างที่มั่นคง แข็งแรงรวมทั้งรับผิดชอบต่อค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น หากเกิดความล่าช้าขึ้น ผู้รับจ้างไม่ควรได้รับสิทธิในการชดเชยค่าเสียทั้งเงินและเวลา

9) ความล่าช้าของแบบหรือคำสั่งจากผู้ว่าจ้างหรือตัวแทน (Late issue of drawings and instructions)

ปัญหาที่มักพบในโครงการที่ดำเนินการก่อสร้างไปพร้อมกับการออกแบบคือผู้ว่าจ้างไม่สามารถเตรียมแบบแปลนและรายละเอียดประกอบแบบให้ผู้รับจ้างก่อนวันที่ผู้รับจ้างจะเริ่มดำเนินการก่อสร้างซึ่งส่งผลกระทบต่อแผนการดำเนินงานที่ผู้รับจ้างได้วางไว้ ความล่าช้าดังกล่าวไม่ได้เกิดจากความผิดพลาดของผู้รับจ้าง ผู้รับจ้างมักร้องเรียนผู้ว่าจ้างเกี่ยวกับความล่าช้าดังกล่าวเพื่อให้รับผิดชอบต่อความเสียหายทั้งเงินและเวลา ดังนั้นสัญญาจ้างก่อสร้างควรระบุถึงระยะเวลาที่เหมาะสมที่ผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนจะใช้ในการพิจารณาการออกคำสั่งต่างๆ หากผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนใช้เวลามากกว่าที่ระบุไว้ในสัญญา ผู้รับจ้างมีสิทธิเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ว่าจ้างได้

10) งานเปลี่ยนแปลงและงานพิเศษ (Variations and extra works)

เมื่อเกิดความล่าช้าเนื่องจากงานเปลี่ยนแปลงหรืองานพิเศษ ผู้รับจ้างสามารถขอขยายระยะเวลาปฏิบัติการตามสัญญาได้อย่างแน่นอน หากไม่มีเงื่อนไขดังกล่าวในสัญญาจ้างก่อสร้าง ผู้ว่าจ้างไม่มีสิทธิได้รับการชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากความล่าช้า แต่อย่างไรก็ตามมักมีปัญหาที่ตามมาคืองานเปลี่ยนแปลงและงานพิเศษนั้นส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการทำงานหรือไม่

11) การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างหรือตัวแทน (Compliance with instructions)

สัญญาจ้างก่อสร้างควรระบุให้ผู้รับจ้างปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนเพื่อให้งานเสร็จสิ้นตามวัตถุประสงค์ของผู้ว่าจ้าง แต่ในบางครั้งคำสั่งของผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนอาจไม่ตรงกัน ทำให้เกิดความสับสนแก่ผู้รับจ้าง ผู้รับจ้างต้องใช้เวลาในการตรวจสอบคำสั่งที่ขัดแย้งกัน ส่งผลให้เกิดความล่าช้าขึ้น

12) อุปสรรคหรือสภาพทางกายภาพซึ่งผู้รับจ้างที่มีประสบการณ์ไม่อาจคาดหมายล่วงหน้าได้ (Unforeseen physical conditions)

ผู้รับจ้างที่มีประสบการณ์ได้ทำการตรวจสอบสถานที่ก่อสร้างก่อนที่จะยื่นเสนอราคาแล้ว เมื่อดำเนินการก่อสร้างพบว่าสภาพทางกายภาพของสถานที่ก่อสร้างแตกต่างจากสภาพทางกายภาพของสถานที่ก่อสร้างที่ได้ระบุไว้ในสัญญา และนอกเหนือการคาดการณ์ตามประสบการณ์ของผู้รับจ้างแล้ว รวมทั้งความแตกต่างนั้นเป็นอุปสรรคต่อการทำงานส่งผลให้การทำงานเกิดความล่าช้าขึ้น

จากพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาที่กล่าวไว้ข้างต้น มักถูกระบุให้เป็นเหตุที่ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาได้ในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ ซึ่งจะช่วยให้ผู้ว่าจ้างต้องไม่ต้องตีความพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างอ้างว่าส่งผลกระทบต่อเวลาแล้วเสร็จของงานนั้น เป็นพฤติการณ์ตามที่ระบุไว้ในสัญญา และเป็นหลักเกณฑ์ในอนุมัติกับการร้องขอขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

2.2.2 การศึกษาเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาการปฏิบัติงานตามสัญญาในอดีต

การเรียกร้องสิทธิ์ในการขยายระยะเวลาการปฏิบัติงานตามสัญญาเป็นหนึ่งในเหตุพิพาทที่พบได้บ่อยในการก่อสร้าง(Duncan Wallance, 1986) จึงมีผู้สนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาการปฏิบัติงานตามสัญญาทั้งในไทยและต่างประเทศ ดังนี้

Kumaru Yogeswaran, Mohan M. Kumaraswamy และ Douglas R. A. Miller (1998) ได้ทำการสำรวจความถี่ของเหตุที่ผู้รับจ้างอ้างเพื่อขอขยายระยะเวลาการปฏิบัติงานจากผู้ว่าจ้างจากโครงการก่อสร้างในเขตบริหารพิเศษฮ่องกงแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน จำนวน 67 โครงการ พบว่า เหตุที่ผู้รับจ้างอ้างเพื่อขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานและได้รับการอนุมัติจากผู้ว่าจ้างมากที่สุดคือ สภาพภูมิอากาศที่เป็นอุปสรรคผิดธรรมชาติ รองลงมาคืองานเปลี่ยนแปลง การเกิดพายุไต้ฝุ่นระดับ 8หรือมากกว่า ตามลำดับ พร้อมทั้งเสนอคำแนะนำเพื่อลดการเรียกร้องขอขยายระยะเวลาก่อสร้างจากผู้รับจ้าง ดังนี้

(1) เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างควรมีความชัดเจนและรัดกุมในส่วนของขั้นตอนการและรายละเอียดของหลักฐานเพื่อเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา เช่น ควรกำหนดระยะเวลาที่ผู้รับจ้างต้องทำหนังสือแจ้งวิศวกรเมื่อเกิดเหตุที่ผู้รับจ้างมีสิทธิเรียกร้องขอขยายเวลาก่อสร้างซึ่งระบุไว้ในสัญญา

(2) ควรระบุมาตรฐานการตีความ"สภาพภูมิอากาศที่เป็นอุปสรรคผิดธรรมชาติ" ลงในสัญญา เพื่อช่วยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถตีความได้ง่าย เช่น หากเกิดฝนตกระหว่างการทำงานดิน เป็นปริมาณมากกว่าปกติ 25 มิลลิเมตรต่อวัน ให้ถือว่าเหตุนี้ก่อให้เกิดความล่าช้าในการทำงาน เป็นต้น

(3) คู่สัญญาควรวางแผนการทำงานให้เหมาะสมกับทรัพยากรที่มีอยู่

สัญญาจ้างก่อสร้างนั้นเปรียบเสมือนเครื่องมือในการบริหารการก่อสร้าง เนื่องจากเงื่อนไขสัญญาเป็นตัวกำหนดสิทธิและหน้าที่ รวมทั้งขั้นตอนต่างๆที่คู่สัญญาต้องปฏิบัติตาม ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานก่อสร้าง

จากการศึกษาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างในประเทศไทยโดยใช้เงื่อนไขของสัญญา FIDIC(1987) เป็นหลักในการเปรียบเทียบกับเงื่อนไขของสัญญาจ้างก่อสร้างโครงการต่างๆรวม 20 โครงการ พบว่า เนื้อหาสาระของสัญญาจ้างก่อสร้างมีหลายประเด็นที่ไม่มีความเป็นธรรม เช่น ความคลาดเคลื่อนในข้อกำหนด แบบแปลน รายการก่อสร้าง การออกคำสั่งแก้ไขงาน การขยายระยะเวลาก่อสร้าง เป็นต้น และพยายามไม่กล่าวถึงสิทธิในการเรียกร้องค่าชดเชยของผู้รับจ้าง เนื่องจากฝ่ายผู้ว่าจ้างบกพร่องในหน้าที่ เหตุสุดวิสัย หรือข้อยกเว้นหรือจำกัดความรับผิดชอบบางอย่างของผู้รับจ้างที่เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ FIDIC ได้กำหนดไว้อย่างชัดเจน (สมศักดิ์ วงศ์กำชัย, 2539)

สำหรับการศึกษาปัญหาที่เกิดจากการเงื่อนไขของสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ในงานก่อสร้างของทางราชการที่มีผลกระทบต่อเวลาก่อสร้าง โดยใช้สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติของ FIDIC(1987) และสัญญาจ้างของรัฐวิสาหกิจบางแห่ง รวมทั้งสัญญาจ้างของเอกชนบางรายเป็นตัวเปรียบเทียบพบว่า เงื่อนไขสัญญาไม่มีความชัดเจนในเหตุที่ผู้รับจ้างสามารถขอขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาได้ ในส่วนของความล่าช้าที่เกิดจากการได้รับผลกระทบจากภัยข้างเคียงที่ผู้รับจ้างไม่สามารถควบคุมได้ หรือการเปลี่ยนแปลงเวลาก่อสร้างที่เกิดจากแบบรูปและรายการรายละเอียดคลาดเคลื่อน (พงษ์พันธ์ เปลี่ยนบางยาง,2538) และจากการรวบรวมและศึกษาเอกสารของส่วนราชการที่แสดงให้เห็น

ถึงข้อบกพร่องของเงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายฯ ได้แก่ สำนักกฎหมายและระเบียบกลางสังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักอัยการสูงสุด และ คณะกรรมการกฤษฎีกา ในช่วงปี พ.ศ. 2535 ถึง 2542 (นุจรีย์ บุญสร้างเสริม,2543) พบว่า

1) เงื่อนไขสัญญาไม่ได้กล่าวถึงเหตุและผลในกรณีที่ผู้ว่าจ้างสั่งหยุดงานชั่วคราวในกรณีที่นอกเหนือจากการที่ผู้รับจ้างขัดขืน ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งในการแก้ไขเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม หรือตัดทอนงานตามสัญญา
2) เงื่อนไขสัญญาไม่ได้กล่าวถึงวิธีปฏิบัติในการส่งมอบงานทั้งในขั้นตอนวิธีปฏิบัติของคู่สัญญาในการส่งมอบงาน และในวิธีพิจารณาต่างๆของผู้ว่าจ้างเพื่อให้ส่งมอบงานถูกต้องเสร็จสมบูรณ์

2.3 **สรุปท้ายบท**

ในบทนี้เป็นการศึกษา ค้นคว้า และทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ โดยแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนหลักๆ ได้แก่

1) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสัญญาจ้างก่อสร้าง โดยสรุปความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับสัญญาจ้างก่อสร้าง สัญญาจ้างราชการ สัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติฉบับต่างๆ

2) ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา โดยกล่าวถึงจุดประสงค์ของเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างที่เกี่ยวข้องกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน พฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา และเงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายและข้อกำหนดในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ

นอกจากนี้ยังได้ศึกษาและสรุปวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีตพบว่า การศึกษาส่วนใหญ่จะเน้นไปทางการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดจากสัญญาจ้างก่อสร้างทั่วไปและสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ที่มีผลต่อการดำเนินการก่อสร้างในทุกๆ ด้าน ได้แก่ คุณภาพ ต้นทุนและการเงิน เวลา สิทธิและหน้าที่อื่นๆของคู่สัญญา เป็นต้น พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงสัญญาในแต่ละด้านอย่างกว้างๆ โดยใช้สัญญาจ้างก่อสร้าง

นานาชาติ FIDIC(1987) เป็นตัวเปรียบเทียบเพียงฉบับเดียวดังนั้นแนวทางการปรับปรุงสัญญาจึงไม่ครอบคลุมเท่ากับการเปรียบเทียบกับสัญญาจ้างนานาชาติหลายฉบับซึ่งมีรายละเอียดของเงื่อนไขสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการขยายระยะเวลาการก่อสร้างแตกต่างกันออกไป และในปัจจุบันได้มีการพัฒนาสัญญาจ้างนานาชาติฉบับใหม่เพื่อทดแทนฉบับเดิมแล้ว นอกจากนี้การศึกษาและรวบรวมเอกสารราชการที่แสดงให้เห็นถึงการปรึกษาหารือภายในส่วนราชการ หรือการฟ้องร้องระหว่างคู่สัญญานั้นได้เกิดขึ้นนานมาแล้ว ดังนั้นจึงควรศึกษาและรวบรวมเอกสารเหล่านั้นอีกครั้งเพื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดจากการใช้แบบสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ด้านการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาในปัจจุบัน และสามารถนำปัญหาดังกล่าวมาใช้เป็นข้อมูลพัฒนาสัญญาจ้างให้ทันกับกาลเวลาที่เปลี่ยนแปลงไป

บทที่ 3

ข้อบกพร่องด้านพฤติการณ์ที่ให้สิทธิการขอขยายเวลา

ในบทนี้จะกล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการในด้านพฤติการณ์ที่ใช้อ้างขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา หรือลดหรืองดค่าปรับ ซึ่งได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากผู้รับจ้างนำพฤติการณ์ต่างๆมากล่าวอ้างเพื่อขอสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาจากส่วนราชการซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่ชัดเจนของข้อกำหนดสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงเพื่อให้เนื้อหาของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการด้านพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสามารถนำมาขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่เกี่ยวข้องพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาเป็นแนวทาง รายละเอียดการวิเคราะห์จะกล่าวดังหัวข้อต่อไปนี้

3.1 การรวบรวมพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างใช้อ้างขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน

ถึงแม้ว่าสัญญาจ้างก่อสร้างราชการได้กำหนดถึงพฤติการณ์ที่ให้สิทธิการขยายเวลา งด หรือลดค่าปรับ แต่ในทางปฏิบัติแล้วพบว่าเกิดข้อพิพาทจากการพิจารณาพฤติการณ์ต่างๆ เพื่อให้สิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาแก่ผู้รับจ้างจำนวนมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาหารือภายในหน่วยงานราชการ หรือการฟ้องร้องคดีที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาพฤติการณ์ต่างๆที่ผู้รับจ้างใช้อ้างเพื่อขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา งดหรือลดค่าปรับ ทั้งที่ผู้รับจ้างสามารถได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาได้และไม่ได้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างนำมากล่าวอ้างนั้นเกิดจากการที่เงื่อนไขสัญญาจ้างราชการไม่ได้กล่าวถึงพฤติการณ์ที่สมควรได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาอย่างชัดเจน มิใช่เกิดจากการบริหารงานของคู่สัญญาดังตารางที่ 3.1 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 พฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างใช้อ้างขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน

ลำดับ	พฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างนำมากล่าวอ้าง	จำนวน	กรณีข้อพิพาท
1	สภาพภูมิอากาศผิดธรรมชาติ	28	A8 A16 A24 A40 A44 A45 A51 A54 A56 A63 A64 A92 A95 A99 A108 A111 A112 A123 A125 A128 B5 B7 B8 B10 B19 B20 C7 C16
2	การขาดแคลนทรัพยากร	10	A28 A53 A63 A67 A69 A125 A129 B11 B15 B18
3	การชุมนุมทางการเมือง	9	A59 A84 A90 A97 A102 A107 A108 A116 A117
4	ความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้	8	A11 A26 A34 A63 A77 A82 A110 B6
5	สภาพทางกายภาพที่ไม่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้า(Differing Site Conditions)	4	A47 A48 A50 A68
6	ความผิดพลาดของฝ่ายผู้ว่าจ้าง	3	A9 B9 B12
7	การส่งมอบพื้นที่ล่าช้า	20	A30 A58 A60 A62 A65 A68 A72 A83 A91 A108 A114 A120 A126 A129 B3 B4 B5 B12 C2 C6
8	คำสั่งหยุดงานชั่วคราวของผู้ว่าจ้าง	11	A16 A43 A87 A92 A94 A109 A111 A113 A123 B16 C1

หมายเหตุ A หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง

B หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากเอกสารคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด

C หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากหนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยกรมอัยการ เกี่ยวกับข้อหารือปัญหากฎหมายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ

ซึ่งแสดงรายละเอียดในภาคผนวก ก

ตารางที่ 3.1 พฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างใช้อ้างขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน(ต่อ)

ลำดับ	พฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างนำมากล่าวอ้าง	จำนวน	กรณีข้อพิพาท
9	การสั่งหยุดงานเพื่อตรวจสอบข้อผิดพลาดของการทำงาน	2	A59 A104
10	ผู้รับจ้างขอหยุดงานชั่วคราวเนื่องผู้ว่าจ้างปฏิบัติงานล่าช้า	3	A119 B2 C18
11	ความล่าช้าที่เกิดการกระทำของจากรัฐบาล	3	C13 C17 C19
12	ความล่าช้าที่เกิดจากหน่วยงานราชการอื่นๆ	10	A5 A6 A32 A41 A55 A57 A80 A93 A106 C21
13	ความล่าช้าที่เกิดขึ้นจากผู้รับจ้างรายอื่นซึ่งผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหา	3	A7 A21 B4
14	ผู้ว่าจ้างไม่ปฏิบัติตามสัญญาจ้าง	2	A122 B10
15	ฝ่ายผู้ว่าจ้างอนุมัติงานล่าช้า	15	A10 A25 A39 A52 A57 A61 A83 A86 A93 A105 B1 B9 B15 B17 C4
16	งานเพิ่ม งานลด การเปลี่ยนแปลงเนื้องานจ้าง การแก้ไขแบบก่อสร้าง การแก้ไขสัญญาจ้าง	30	A17 A18 A19 A20 A24 A32 A33 A42 A46 A49 A60 A64 A65 A66 A67 A74 A75 A79 A81 A88 A94 A95 A100 A101 A117 A126 A130 C15 C19 C20

หมายเหตุ A หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง

B หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากเอกสารคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด

C หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากหนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยกรมอัยการ เกี่ยวกับข้อหารือปัญหากฎหมายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ

ซึ่งแสดงรายละเอียดในภาคผนวก ก

ตารางที่ 3.1 พฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างใช้อ้างขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน(ต่อ)

ลำดับ	พฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างนำมากล่าวอ้าง	จำนวน	กรณีข้อพิพาท
17	การสั่งงานนอกเหนือจากขอบข่ายแห่งวัตถุประสงค์ของสัญญาจ้าง	3	A30 A67 B17
18	สภาพหน้างานไม่ตรงกับแบบรูปก่อสร้าง	8	A23 A25 A31 A43 A66 A95 A127 B14
19	การเปลี่ยนสถานที่ก่อสร้าง	1	A5
20	เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อให้เกิดการแข่งขันอย่างไม่เป็นธรรมและขัดขวางการจัดหาวัสดุก่อสร้าง	1	A35
21	เอกสารสัญญาซึ่งผู้ว่าจ้างเป็นผู้เตรียมมีความขัดแย้งกันเอง	3	A27 A51 A85 A106
22	ผู้ว่าจ้างจ่ายเงินงวดงานล่าช้า	14	A12 A14 A15 A19 A22 A32 A46 A66 A89 A98 A103 B17 C3 C5
23	การมีข้อพิพาทในศาลปกครอง	1	A115
24	วันหยุดราชการประจำปี	1	A76
25	ระยะเวลาการก่อสร้างไม่เป็นธรรม	1	A46
26	ผู้ผลิตสินค้าส่งมอบวัสดุก่อสร้างล่าช้า	1	A29

หมายเหตุ A หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง

B หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากเอกสารคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด

C หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากหนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยกรมอัยการ เกี่ยวกับข้อหารือปัญหากฎหมายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ

ซึ่งแสดงรายละเอียดในภาคผนวก ก

1) สภาพภูมิอากาศผิดธรรมชาติ หมายถึง สภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนไปจากสภาพอากาศโดยปกติของท้องถิ่นนั้นๆ อยู่นอกเหนือการคาดการณ์ของผู้รับจ้างที่มีประสบการณ์และเป็นอุปสรรคต่อการทำงาน เช่น ฝนตกหนัก อุทกภัย มรสุม เป็นต้น ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานก่อสร้าง เช่น น้ำท่วมขังบริเวณสถานที่ก่อสร้าง เป็นเหตุให้ผู้รับจ้างไม่สามารถเข้า

ทำงานได้ อาคารเก็บวัสดุถูกน้ำท่วม ทำให้เกิดความเสียหายต่อวัสดุที่เก็บ ตลอดจนการใช้เวลาและแรงงานในการทำความสะอาดพื้นที่ก่อสร้างเพื่อให้สามารถทำงานได้ตามปกติ ดังเช่นในกรณี A8 A16 A24 A40 A44 A45 A51 A54 A56 A63 A64 A92 A95 A99 A108 A111 A112 A123 A125 A128 B5 B7 B8 B10 B19 B20 C7 C16

2) การขาดแคลนทรัพยากร แม้ว่าการจัดเตรียมความพร้อมในเรื่องทรัพยากร คือ วัสดุก่อสร้าง และแรงงานเป็นเรื่องที่อยู่ในความรับผิดชอบของผู้รับจ้าง แต่ในกรณีทรัพยากรขาดแคลนโดยไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้าขณะทำสัญญา และผู้รับจ้างรายอื่นๆ ในพื้นที่เดียวกันไม่สามารถจัดหาได้เช่นกัน ผู้รับจ้างอาจนำมาอ้างเพื่อขอสิทธิการขยายเวลา งด หรือลดค่าปรับได้ เช่น กรณีน้ำมันปรับขึ้นราคาเป็นเหตุให้วัสดุก่อสร้างขาดตลาด ความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้มีความรุนแรงขึ้นจนเป็นเหตุให้ผู้รับจ้างขาดแคลนแรงงานที่จะเข้ามาทำงานในพื้นที่ก่อสร้าง เป็นต้น ดังเช่นในกรณี A28 A53 A63 A67 A69 A125 A129 B11 B15 B18

3) การชุมนุมทางการเมือง ส่งผลให้ผู้รับจ้างไม่สามารถดำเนินงานก่อสร้างได้อย่างปกติ และก่อให้เกิดปัญหาต่างๆตามมามากมาย ได้แก่ ปัญหาในด้านการขนส่งสินค้า อันเนื่องมาจากผู้ชุมนุมได้ปิดถนน ตลอดจนการปัญหาแรงงานเนื่องจากแรงงานก่อสร้างเป็นกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบทางการเมือง เมื่อรัฐบาลประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินจึงเกิดความหวาดกลัว และไม่กล้าไปทำงาน นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดปัญหาการเข้าใช้สถานที่ก่อสร้าง หากสถานที่ก่อสร้างตั้งอยู่ใกล้จุดชุมนุม ดังเช่นในกรณี A59 A84 A90 A97 A102 A107 A108 A116 A117

4) ความไม่สงบเรียบร้อยในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลให้ค่าจ้างแรงงานสูงขึ้น ขาดแคลนแรงงาน ไม่สามารถขนส่งสินค้าผ่านในบางเส้นทางได้ รวมทั้งวัสดุก่อสร้างมีราคาที่สูงขึ้นเนื่องจากวัสดุก่อสร้างบางชนิด เช่นหินก่อสร้างเนื่องมาจากการควบคุมวัตถุระเบิด ดังเช่นในกรณี A11 A26 A34 A63 A77 A82 A110 B6

5)สภาพทางกายภาพที่ไม่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้า(Differing Site Conditions) เช่น น้ำใต้ดินมีปริมาณมากกว่าปกติ น้ำไหลซึมจากใต้ฐานราก ฐานรากขนาดใหญ่ซึ่งไม่สามารถมองเห็นได้ในวันชี้สถานที่ ความแปรปรวนของสภาพธรณีวิทยาของชั้นหิน เป็นต้น ซึ่งผู้รับจ้างที่มีประสบการณ์ไม่สามารถคาดการณ์ได้ล่วงหน้า ดังเช่นในกรณี A47 A48 A50 A68

6) ความผิดพลาดของฝ่ายผู้ว่าจ้าง ได้แก่ ผู้ควบคุมงานปฏิบัติงานล่าช้า ฝ่ายผู้ว่าจ้างไม่ยอมตรวจรับงานเนื่องจากผู้ควบคุมงานและคณะกรรมการเข้าใจว่าตนเองหมดหน้าที่แล้วส่งผลให้ผู้รับจ้างไม่สามารถส่งมอบงวดงานได้สมบูรณ์ เป็นต้น ดังเช่นกรณี A9 B9 B12

7) การส่งมอบพื้นที่ล่าช้า การส่งมอบพื้นที่เพียงบางส่วน และการไม่อนุมัติให้ก่อสร้างในสถานที่ของราชการหรือชาวบ้าน ดังเช่นในกรณี A30 A58 A60 A62 A65 A68 A72 A83 A91 A108 A114 A120 A126 A129 B3 B4 B5 B12 C2 C6

8) คำสั่งหยุดงานชั่วคราวของผู้ว่าจ้างด้วยเหตุอื่นซึ่งไม่ได้ระบุไว้ในสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ ซึ่งสัญญาจ้างแนบท้ายฯกำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีอำนาจสั่งให้ผู้รับจ้างหยุดงานชั่วคราวได้ หากผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติตามคำสั่งในการแก้ไขเปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมหรือตัดทอนงานตามสัญญา ได้แก่ คำสั่งหยุดงานชั่วคราวเนื่องจากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเสด็จประทับรักษาอาการประชวร ผู้ว่าจ้างสั่งหยุดงานชั่วคราวในโครงการอื่นส่งผลให้ผู้รับจ้างไม่มีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อใช้ในโครงการนี้ คำสั่งหยุดงานชั่วคราวเพื่อแก้ไขแบบรูปและรายละเอียดที่กำหนดตามสัญญาจ้าง ดังเช่นในกรณี A16 A43 A87 A92 A94 A109 A111 A113 A123 B16 C1

9) การสั่งหยุดงานเพื่อตรวจสอบข้อผิดพลาดของการทำงาน โดยปกติผู้ว่าจ้างสามารถสั่งหยุดงานเพื่อตรวจสอบปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานได้ หากปัญหานั้นเกิดจากการกระทำของผู้รับจ้าง แต่ถ้าข้อผิดพลาดนั้นมิได้เกิดจากความผิดของผู้รับจ้าง ผู้รับจ้างอาจใช้เป็นเหตุเพื่ออ้างสิทธิการขยายเวลา งดหรือลดค่าปรับ เช่น คำสั่งหยุดงานชั่วคราวเนื่องจากผู้ว่าจ้างต้องการให้ผู้รับจ้างตรวจสอบรอยร้าวบริเวณโครงสร้างคาน ดังเช่นกรณี A59 A104

10) ผู้รับจ้างขอหยุดงานชั่วคราวเนื่องผู้ว่าจ้างปฏิบัติงานล่าช้า ผู้รับจ้างต้องรอผู้ว่าจ้างแก้ไขผลงานของตนเองให้เสร็จก่อน ผู้รับจ้างจึงจะเริ่มดำเนินการก่อสร้างได้ ดังในกรณี B2 ผู้รับจ้างขอหยุดงานชั่วคราวเนื่องจากเหตุอุทกภัยเกิดขึ้นหลังจากสิ้นสุดสัญญาจ้าง ดังเช่นกรณี A119 หรือการรอผลการอนุมัติเปลี่ยนแปลงแบบรูปเสาเข็มและผลการเจาะสำรวจดิน ดังเช่นกรณี C18

11) ความล่าช้าที่เกิดการกระทำของจากรัฐบาลส่งผลกระทบต่อการดำเนินการก่อสร้าง ได้แก่ การประกาศปรับปรุงระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา ดังเช่นกรณี C13 C17 C19

12) ความล่าช้าที่เกิดจากหน่วยงานราชการอื่นๆ ได้แก่ หน่วยงานที่เป็นเจ้าของระบบสาธารณูปโภคใช้เวลาในการดำเนินงานล่าช้ากว่าปกติ รอผลการทดสอบจากหน่วยงานอื่น

หน่วยงานอื่นสั่งระงับการก่อสร้าง และรอผลการเจรจาระหว่างผู้ว่าจ้างและหน่วยงานราชการอื่น เป็นต้น ดังเช่นในกรณี A5 A6 A32 A41 A55 A57 A80 A93 A106 C21

13) ความล่าช้าที่เกิดขึ้นจากผู้รับจ้างรายอื่นซึ่งผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหา ได้แก่ ผู้รับจ้างรายอื่นไม่ปฏิบัติงานให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ผู้รับจ้างรายอื่นทิ้งงาน ส่งผลให้ผู้รับจ้างไม่สามารถเข้าไปปฏิบัติงานในส่วนนั้นได้ ดังเช่นในกรณี A7 A21 B4

14) ผู้ว่าจ้างไม่ปฏิบัติตามสัญญาจ้าง ได้แก่ ผู้ว่าจ้างไม่สามารถจัดหาวัสดุก่อสร้างหรือแบบรูปภายในระยะเวลาที่กำหนดได้ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้ว่าจ้างที่ระบุไว้ในสัญญาจ้าง ดังเช่นกรณี A122 B10

15) ฝ่ายผู้ว่าจ้างอนุมัติงานล่าช้า เนื่องจากผู้รับจ้างต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าจ้างก่อนดำเนินการก่อสร้าง เช่น การพิจารณาและอนุมัติขั้นตอนการก่อสร้าง คุณภาพของวัสดุก่อสร้าง การเปลี่ยนแปลงแก้ไขแบบรูปรายการ การแก้ไขสัญญา การแจ้งผลการพิจารณาที่ล่าช้า การตรวจรับและอนุมัติงวดงาน เป็นต้น ดังนั้นการรอผลการอนุมัติจากผู้ว่าจ้าง อาจขัดขวางการดำเนินการของผู้รับจ้าง ผู้รับจ้างอาจใช้เหตุดังกล่าวอ้างสิทธิการขยายเวลา งดหรือลดค่าปรับจากผู้ว่าจ้างได้ ดังเช่นในกรณี A10 A25 A39 A52 A57 A61 A83 A86 A93 A105 B1 B9 B15 B17 C4

16) งานเพิ่ม งานลด การเปลี่ยนแปลงเนื้องานจ้าง การแก้ไขแบบก่อสร้าง และการแก้ไขสัญญาจ้าง ดังเช่นในกรณี A17 A18 A19 A20 A24 A32 A33 A42 A46 A74 A94 A95 A100 A101 A117 A126 A130 C15 C19 C20 โดยเฉพาะการแก้ไขสัญญาเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงงานฐานรากและเสาเข็มเป็นเหตุที่ผู้รับจ้างมักใช้อ้างขอการขยายเวลา งดหรือลดค่าปรับ ดังเช่น กรณี A49 A60 A64 A65 A66 A67 A75 A79 A81 A88

17) การสั่งงานนอกเหนือจากขอบข่ายแห่งวัตถุประสงค์ของสัญญาจ้าง ผู้ว่าจ้างมีคำสั่งให้ผู้รับจ้างทำงานที่อยู่นอกเหนือจากขอบเขตของงานจ้างที่กำหนดไว้ในสัญญา ดังเช่นกรณี A30 B17

18) สภาพหน้างานไม่ตรงกับแบบรูปก่อสร้าง เนื่องจากแบบก่อสร้างที่ผู้ว่าจ้างได้ออกแบบไว้ไม่สามารถก่อสร้างได้บนพื้นที่ก่อสร้าง ผู้ว่าจ้างจึงต้องใช้ระยะเวลาในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบก่อสร้างให้สอดคล้องกับสภาพหน้างานจริง ดังเช่นในกรณี A23 A25 A31 A43 A66 A95 A127 B14

19) การเปลี่ยนสถานที่ก่อสร้าง โดยผู้ว่าจ้างไม่แจ้งผู้รับจ้างเป็นลายลักษณ์อักษรส่งผลให้ผู้รับจ้างเกิดความสับสน ผู้รับจ้างจึงให้เหตุดังกล่าวเพื่ออ้างสิทธิการขยายเวลาจากผู้ว่าจ้าง ดังเช่นในกรณี A5

20)เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อให้เกิดการแข่งขันอย่างไม่เป็นธรรมและขัดขวางการจัดหาวัสดุก่อสร้าง ดังเช่นในกรณี A35

21) เอกสารสัญญาซึ่งผู้ว่าจ้างเป็นผู้เตรียมมีความขัดแย้งกันเอง เช่น ปริมาณงานและรายละเอียดของแบบแปลนก่อสร้างขัดแย้งกับใบแจ้งปริมาณงานก่อสร้าง ผู้รับจ้างจึงต้องทำหนังสือสอบถามจากผู้ว่าจ้าง ดังเช่นในกรณี A27 A51 A85 A106

22)ผู้รับจ้างจ่ายเงินงวดงานล่าช้า ส่งผลให้เกิดการขาดสภาพคล่องทางการเงิน ดังเช่นในกรณี A12 A14 A15 A19 A22 A32 A46 A66 A89 A98 A103 B17 C3 C5

23)การมีข้อพิพาทในศาลปกครอง ผู้รับจ้างขอหยุดงานเนื่องจากเกิดการฟ้องร้องระหว่างผู้รับจ้างและผู้ว่าจ้างระหว่างการดำเนินการก่อสร้าง ดังเช่นในกรณี A115

24)วันหยุดราชการประจำปี เนื่องจากผู้รับจ้างไม่สามารถติดต่อผู้ว่าจ้างในวันดังกล่าวได้ ผู้รับจ้างจึงใช้เหตุดังกล่าวในการอ้างขอขยายเวลา งด หรือลดค่าปรับ ดังเช่นในกรณี A76

25) ระยะเวลาการก่อสร้างไม่เป็นธรรม ผู้รับจ้างมีความเห็นว่าระยะเวลาดำเนินการก่อสร้างตามสัญญาจ้างน้อยกว่าระยะเวลาที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานจริงตามหลักวิศวกรรมดังเช่นในกรณี A46

26) ผู้ผลิตสินค้าส่งมอบวัสดุก่อสร้างล่าช้า ส่งผลให้ผู้รับจ้างไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างได้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ผู้รับจ้างมีความเห็นว่าความล่าช้าที่เกิดขึ้นนั้นมิใช่ความผิดของผู้รับจ้าง จึงเสนอขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา ดังเช่นในกรณี A29

3.2 เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการที่เกี่ยวข้อง

สำหรับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และสัญญาจ้างแนบท้ายฯได้ระบุถึงสิทธิของผู้รับจ้างและพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา ไว้ 2 กรณี คือ (เชิดชัย มีคำ, 2554)

1) การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของสัญญาจ้างภายหลังที่ได้ลงนามแล้ว โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้มีการกำหนดให้ผู้รับจ้างปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นจากรายละเอียดของสัญญาเดิม กรณีนี้ผู้ว่าจ้างจะต้องดำเนินการขยายเวลาทำการตามสัญญาไปในคราวเดียวกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของสัญญาด้วย ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 136 หรือ ข้อกำหนดสัญญาจ้างข้อ 16

2) ผู้รับจ้างประสบปัญหาอุปสรรคขัดขวางการปฏิบัติงานตามสัญญาจนเป็นเหตุทำให้ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง ซึ่งพฤติการณ์ดังกล่าวต้องเป็นเหตุที่เกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของส่วนราชการผู้ว่าจ้าง หรือเป็นเหตุสุดวิสัย หรือเป็นพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายตามระเบียบตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 139 หรือ ข้อกำหนดสัญญาจ้างข้อ 22

นอกจากนี้เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ ข้อที่ 15 ยังได้กำหนดพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างไม่มีเรียกร้องขอสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา นั่นคือความล่าช้าที่เกิดจากคำสั่งหยุดงานชั่วคราวของกรรมการตรวจการจ้าง ผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาที่ผู้ว่าจ้างแต่งตั้ง เนื่องจากผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติตามคำสั่งแก้ไข เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติมหรือตัดทอนงานตามสัญญาจ้าง

3.3 เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่เกี่ยวข้อง

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เงื่อนไขทั่วไปของสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับ เพื่อให้ทราบถึงพฤติการณ์ที่สัญญาเหล่านั้นให้สิทธิผู้รับจ้างอ้างขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาไว้ พบว่าเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ มีความชัดเจนมากกว่าสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุฯ และพฤติการณ์ที่กล่าวถึงนั้นล้วนแล้วแต่เป็นเหตุที่ไม่ใช่ความผิดและอยู่นอกเหนือความรับผิดของคู่สัญญา หรือความล่าช้าที่ยอมรับได้ (Excusable Delay) และความล่าช้าที่เกิดจากความผิดของผู้รับจ้าง หรือความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย(Compensable Delay) แต่ในรายละเอียดของพฤติการณ์ที่ใช้อ้างนั้นมีความเหมือนและความแตกต่างไป โดยแบ่งพฤติการณ์ออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.3.1ความล่าช้าที่ยอมรับได้ (Excusable Delay) สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติระบุถึงพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่ยอมรับได้ ดังตารางที่ 3.2

ตารางที่ 3.2 รายละเอียดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่ยอมรับได้ที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ

ลำดับ	**พฤติการณ์ที่สามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน**	FIDIC 1999	EJCDC 2002	JCT 2005	AIA 2007	NEC3	ICE7
1	สภาพภูมิอากาศที่เป็นอุปสรรคผิดธรรมชาติ	8.4	12.3A	2.29.7	15.1.5.2	60.1 (13)	44(1)
2	สภาพทางกายภาพที่ไม่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้า	4.12	4.03, 4.04B	-	-	60.1 (12)	12(1)
3	ความล่าช้าเนื่องจากการพบซากโบราณ	4.24	-	3.22.2	3.7.5	60.1(7)	-
4	ความล่าช้าจากการอนุมัติจากเจ้าหน้าที่รัฐ	8.5	-	2.29.6	-	-	27(4)
5	ความล่าช้าจากการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย การพิจารณาคดีหรือการตีความของกฎหมาย	13.7	6.09C	-	-	-	-
6	การเปลี่ยนแปลงเนื่องจากระบบสาธารณูปโภคของสาธารณะ	-	-	-	-	-	27(4)
7	การขาดแคลนทรัพยากรและวัสดุก่อสร้างซึ่งผู้รับจ้างที่มีประสบการณ์ไม่อาจคาดหมายได้ เนื่องจากโรคระบาดหรือการกระทำของรัฐบาล	8.4	-	-	-	-	-
8	ความล่าช้าจากการกระทำของรัฐบาลหลังจากวันอ้างอิง(Base Date)ซึ่งมีผลกระทบต่อการทำงานโดยตรง	-	-	2.29.11	-	-	-

หมายเหตุ ตัวเลขที่ระบุในตารางหมายถึง ข้อสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติของแต่ละฉบับ

ตารางที่ 3.2 รายละเอียดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่ยอมรับได้ที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ (ต่อ)

ลำดับ	พฤติการณ์ที่สามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน	FIDIC 1999	EJCDC 2002	JCT 2005	AIA 2007	NEC3	ICE7
9	การขนส่งที่ล่าช้าผิดปกติ	-	-	-	8.3.1	-	-
10	พบวัตถุอันตรายซึ่งไม่ได้ระบุไว้ในเอกสารสัญญา	-	-	-	10.3.2	-	-
11	เหตุสุดวิสัย	19.1	12.3A	2.29.12	-	-	-
	ความหมาย						
	อยู่นอกเหนือการควบคุมของคู่สัญญา	19.1	-	-	-	-	-
	เหตุการณ์ที่คู่สัญญามิอาจป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ ก่อนลงนามในสัญญา	19.1	-	-	-	60.1 (19)	-
	เมื่อเกิดขึ้น คู่สัญญาไม่อาจหลีกเลี่ยงและควบคุมได้	19.1	-	-	-	60.1 (19)	-
	ไม่ได้เกิดจากการกระทำของอีกฝ่าย	19.1	-	-	-	-	-
	ตัวอย่าง						
	สงคราม	19.1, 17.3	-	-	-	60.1 (14)	-
	การปฏิวัติ กบฏ จลาจล ก่อการร้าย	19.1, 17.3	-	2.29.9	-	60.1 (14)	-
	การหยุดงานประท้วง การจลาจล และความวุ่นวายต่างๆที่เกิดขึ้นโดยบุคคลภายนอก มิใช่คู่สัญญา	19.1, 17.3	-	2.29.9, 2.29.10	8.3.1	60.1 (14)	-

หมายเหตุ ตัวเลขที่ระบุในตารางหมายถึง ข้อสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติของแต่ละฉบับ

ตารางที่ 3.2 รายละเอียดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่ยอมรับได้ที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ (ต่อ)

ลำดับ	พฤติการณ์ที่สามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน	FIDIC 1999	EJCDC 2002	JCT 2005	AIA 2007	NEC3	ICE7
11	การระเบิด การแผ่กระจายและการปนเปื้อนของรังสีซึ่งไม่ได้เกิดจากการกระทำของคู่สัญญา	19.1, 17.3	-	-	-	-	-
	ภัยพิบัติทางธรรมชาติ	19.1, 17.3	-	2.29.8			-

หมายเหตุ ตัวเลขที่ระบุในตารางหมายถึง ข้อสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติของแต่ละฉบับ

จากตารางที่ 3.2 สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติระบุถึงพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสามารถขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาที่มีทั้งหมด 12 พฤติการณ์ โดยพฤติการณ์ส่วนมากที่สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติระบุถึงมีดังต่อไปนี้

1) สภาพภูมิอากาศที่ผิดปกติ พฤติการณ์ดังกล่าสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทุกฉบับได้ระบุให้เป็นพฤติการณ์ที่สามารถเรียกร้องขอขยายเวลาได้ รวมทั้งสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ NEC3 ได้ระบุถึงค่าความถี่ (Frequency) หรือโอกาสที่สภาพภูมิอากาศผิดปกติจะเกิดขึ้นไว้เป็นเกณฑ์เพื่อช่วยให้ผู้ว่าจ้างใช้พิจารณาให้สิทธิผู้รับจ้างคือ หากเหตุที่เกิดขึ้นมีโอกาสการเกิดน้อยกว่า 1 ใน 10 ให้ถือว่าพฤติการณ์ดังกล่าวเป็นสภาพภูมิอากาศที่เป็นอุปสรรคผิดธรรมชาติ

2) สภาพทางกายภาพที่ไม่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้า อันได้แก่ สภาพใต้ดิน สภาพน้ำใต้ดิน ระบบสาธารณูปโภคใต้ดิน สิ่งปลูกสร้างเดิมแตกต่างจากสภาพที่ระบุไว้ในสัญญา หรือแตกต่างจากการคาดการณ์ของผู้รับจ้างที่มีประสบการณ์และมีความระมัดระวัง ซึ่งพฤติการณ์ดังกล่าวสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทุกฉบับได้กล่าวถึง โดยเฉพาะเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ ICE 7 ข้อที่ 12(1) Adverse Physical Conditions and Artificial obstructions กำหนดให้ผู้รับจ้างทำหนังสือแจ้งต่อผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนทันทีที่พบพฤติการณ์

ดังกล่าว หากผู้รับจ้างมีความเห็นว่าผู้รับจ้างควรได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาเนื่องจากพฤติการณ์ดังกล่าว ผู้รับจ้างต้องทำรายงานแสดงผลกระทบที่เกิดจากพฤติการณ์ดังกล่าวเพื่อเรียกร้องขอสิทธิการขยายระยะเวลาและค่าเสียหายที่เกิดขึ้น รวมทั้งชี้แจงเหตุการณ์ที่ขัดขวางการประเมินระยะเวลาของการขยายระยะเวลาและค่าเสียหาย ดังระบุไว้ในเงื่อนไขสัญญาจ้างข้อที่ 12(2) Intention to claim และ ข้อที่ 12(3) Measures Being Taken เมื่อผู้ว่าจ้างได้รับรายงานจากผู้รับจ้าง เงื่อนไขสัญญาจ้างข้อที่ 12(4) Action by Engineer ระบุให้ผู้ว่าจ้างอาจมีคำสั่งให้

1) ผู้รับจ้างเปลี่ยนแปลงวิธีการตรวจสอบและเก็บข้อมูลเพิ่มเติม

2) ผู้รับจ้างดำเนินการตรวจสอบตามวิธีการที่ผู้รับจ้างกำลังปฏิบัติอยู่ต่อไป

3) ผู้รับจ้างจัดการกับพฤติการณ์ตามวิธีของผู้ว่าจ้าง

4) หยุดงานชั่วคราวหรือเปลี่ยนแปลงงาน

นอกจากนี้สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ NEC 3ข้อที่ 60.2 กล่าวถึงข้อมูลที่ใช้ในการพิจารณาอุปสรรคหรือสภาพทางกายภาพไว้ ดังนี้

- ข้อมูลของสถานที่ก่อสร้าง
- ข้อมูลสาธารณะที่มีอยู่ที่เกี่ยวข้องกับสถานที่ก่อสร้าง
- ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสถานที่ก่อสร้าง
- ข้อมูลที่ได้รับจากผู้รับจ้างที่มีประสบการณ์

รวมทั้งสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ NEC 3ข้อที่ 60.3 ระบุไว้ว่า หากข้อมูลของสถานที่ก่อสร้างไม่สอดคล้องกันหรือกำกวม ให้ถือว่าผู้รับจ้างได้พิจารณาแล้วว่าข้อมูลเหล่านั้นสามารถนำมาใช้ในการก่อสร้างได้

3) การพบซากและวัตถุโบราณในสถานที่ก่อสร้าง โดยสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ AIA ข้อที่ 3.7.5 ระบุให้ผู้รับจ้างทำหนังสือแจ้งขอหยุดงานชั่วคราวเพื่อให้ผู้ว่าจ้างแจ้ง

เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องเข้ามาตรวจสอบ

4) การกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐและรัฐบาลซึ่งไม่ใช่คู่สัญญา ได้แก่ การอนุมัติล่าช้าของเจ้าหน้าที่รัฐ การกระทำของรัฐบาล การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย การพิจารณาคดีหรือการตีความกฎหมายที่กระทำหลังจากวันอ้างอิงหรือวันเปิดประมูล

5) เหตุสุดวิสัย สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ FIDIC1999 ได้ระบุถึงความหมายและตัวอย่างของเหตุสุดวิสัยไว้อย่างชัดเจน ผู้ใช้สัญญาสามารถใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาถึงเหตุที่เกิดขึ้นนั้นเป็นเหตุสุดวิสัยหรือไม่ ซึ่งสัญญาจ้างนานาชาติฉบับอื่นเพียงแต่กล่าวถึงเหตุสุดวิสัยเหมือนดังสัญญาจ้างแนบท้ายราชการ หรือพฤติการณ์ที่เหมือนกับความหมายและตัวอย่างของเหตุสุดวิสัยที่ได้ระบุไว้ในสัญญาจ้าง FIDIC1999 เท่านั้น

3.3.2 ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย (Compensable Delay) จากการเปรียบเทียบเงื่อนไขสัญญาจ้างที่เกี่ยวข้องกับพฤติการณ์ที่ให้สิทธิการขยายระยะเวลาของสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับ พบว่า สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับระบุให้ “ความล่าช้าที่เกิดจากการกระทำของผู้ว่าจ้างหรือตัวแทน” เป็นพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา ซึ่งเป็นเงื่อนไขสัญญาที่ครอบคลุมพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยทุกอย่าง แต่สัญญาจ้างก่อสร้างทุกฉบับยังได้ระบุพฤติการณ์อื่นๆลงในสัญญาด้วย ซึ่งถือเป็นตัวอย่างของพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย โดยแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม

1) ความล่าช้าที่เกิดจากการกระทำของผู้ว่าจ้าง อันได้แก่ การส่งมอบพื้นที่ก่อสร้าง การจัดหาสิ่งต่างๆที่กำหนดไว้ในสัญญา การกระทำของผู้รับจ้างรายอื่นซึ่งผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหา ความผิดพลาดของเอกสารต่างๆที่ผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดทำ และการจ่ายเงินงวดงานที่ล่าช้า ดังตารางที่ 3.3

ตารางที่ 3.3 รายละเอียดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยในกลุ่มของความล่าช้าที่เกิดจากการกระทำของผู้ว่าจ้างที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ

ลำดับ	พฤติการณ์ที่สามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน	FIDIC 1999	EJCD C2002	JCT 2005	AIA 2007	NEC3	ICE7
1	ความล้มเหลวในการส่งมอบพื้นที่ของผู้ว่าจ้าง	2.1	4.01	2.29.3	-	60.1 (2)	42(3)
2	ความล่าช้าเนื่องจากผู้ว่าจ้างไม่ได้จัดหาสิ่งของต่างๆตามที่ระบุไว้ในสัญญาภายในระยะเวลาที่แสดงไว้ในแผนการดำเนินการ	-	-	-	-	60.1 (3)	-
3	ผู้ว่าจ้างไม่สามารถจัดหาวัสดุก่อสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวก ตัวอย่างสำหรับการทดสอบ ดังที่กำหนดไว้ในสัญญา	-	-	-	-	60.1 (16)	-
4	ความล่าช้าเนื่องจากผู้ว่าจ้างหรือผู้อื่นไม่ปฏิบัติงานให้เสร็จภายในระยะเวลาที่ได้แสดงไว้ในแผนการดำเนินงาน	-	-	-	-	60.1 (5)	-
5	การอำนวยความสะดวกให้ผู้รับจ้างรายอื่น	-	-	-	-	-	31(2)
6	ความผิดพลาดของข้อมูลเกี่ยวกับหลักหมุดที่ดิน	4.7	-	-	-	-	-
7	ความแตกต่างระหว่างเอกสารสัญญาหรือความคลาดเคลื่อนของเอกสารสัญญา	-	-	2.15	-	-	-
8	ผู้ว่าจ้างขัดขวางการทดสอบเพื่อส่งมอบงาน(Test on completion)	10.3	-	-	-	-	-
9	ความล่าช้าจากคำสั่งเปลี่ยนผู้รับเหมาช่วงที่สามารถทำงานได้	-	-	-	5.2.3	-	-
10	ผู้รับจ้างหยุดงานเนื่องจากผู้ว่าจ้างไม่สามารถชำระเงินหลังจากที่วิศวกรออกหนังสือรับรองการชำระเงิน	16.1	-	-	9.7	-	-

<u>หมายเหตุ</u> ตัวเลขที่ระบุในตารางหมายถึง ข้อสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติของแต่ละฉบับ

2) ความล่าช้าที่เกิดจากงานเปลี่ยนแปลง สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติระบุให้งานเปลี่ยนแปลงเป็นพฤติการณ์ที่สามารถขอขยายเวลาก่อสร้างได้ ยกเว้นสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ EJCDC 2002 โดยที่สัญญาจ้างก่อสร้าง AIA 2007ข้อที่ 7.3.1A กำหนดให้ผู้รับจ้างต้องปฏิบัติตามงานเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในวัตถุประสงค์ของสัญญาจ้าง และสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ FIDIC 1999 ข้อที่ 13.1 กล่าวถึงขอบเขตของงานเปลี่ยนแปลงไว้ดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงปริมาณของงานที่ได้ระบุไว้ในสัญญา
- การเปลี่ยนแปลงคุณภาพหรือลักษณะของงาน
- การเปลี่ยนแปลงระดับ ตำแหน่ง หรือขนาดของงาน
- การยกเลิกงานที่ระบุไว้ในสัญญา
- งานเพิ่มจากงานที่ระบุไว้ในสัญญา
- การเปลี่ยนแปลงขั้นตอนหรือระยะเวลาการทำงาน

รวมทั้งเงื่อนไขสัญญาข้อที่ 7.4 ระบุให้ความล่าช้าจากการทดสอบที่อยู่นอกเหนือสัญญาและการเปลี่ยนแปลงสถานที่หรือรายละเอียดของการทดสอบที่ระบุไว้ในสัญญาเป็นพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสามารถขอสิทธิการขยายเวลาได้ และหากผู้รับจ้างต้องประเมินราคางานเปลี่ยนแปลงแทนผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างสามารถยื่นขอขยายระยะเวลาก่อสร้างได้ ดังระบุไว้ในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ JCT2005 ข้อที่ 5.3.2 ดังแสดงในตารางที่ 3.4

3) ความล่าช้าที่เกิดจากการกระทำของตัวแทนผู้ว่าจ้าง อันได้แก่ ความล่าช้าที่เกิดจากคำสั่งหยุดงานชั่วคราวซึ่งเกิดจากการกระทำหรือความผิดของวิศวกร การทำลายสิ่งปกปิดเพื่อการตรวจสอบข้อบกพร่อง ผู้รับจ้างจะได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาการก่อสร้างก็ต่อเมื่อข้อบกพร่องเหล่านั้นไม่ได้เกิดจากการกระทำของผู้รับจ้าง ความล่าช้าของการออกแบบก่อสร้างหรือคำสั่งของวิศวกร การตอบหนังสือล่าช้ากว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา ความล่าช้าที่เกิดจากคำสั่งของวิศวกร การอนุญาตให้ผู้รับจ้างกระทำตามวิธีการของผู้รับจ้างที่เสนอ การสั่งระงับข้อตกลงต่างๆ การเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจหรือคำสั่งที่เคยแจ้งต่อผู้รับจ้างแล้ว และการเปลี่ยนแปลงสมมติฐานที่ได้แจ้งผู้รับจ้างไปแล้ว ดังตารางที่ 3.5

ตารางที่ 3.4 รายละเอียดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยในกลุ่มของความล่าช้าที่เกิดงานเปลี่ยนแปลงที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ

ลำดับ	พฤติการณ์ที่สามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน	FIDIC 1999	EJCDC 2002	JCT 2005	AIA 2007	NEC3	ICE7
1	งานเปลี่ยนแปลง	8.4	-	2.29.1	7.3.1A	60.1(1)	51(1)
2	การประเมินราคาของงานเปลี่ยนแปลงที่ผู้รับจ้างไม่ได้จัดหาใบเสนอราคา	-	-	5.3.2	-		
3	ความล่าช้าจากการทดสอบใดๆซึ่งไม่ได้กำหนดไว้ เปลี่ยนแปลงสถานที่ทดสอบ หรือรายละเอียดการทดสอบ โดยผลการทดสอบนั้นผ่านความเห็นชอบจากวิศวกร	7.4	-	-	-	-	-

หมายเหตุ ตัวเลขที่ระบุในตารางหมายถึง ข้อสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติของแต่ละฉบับ

ตารางที่ 3.5 รายละเอียดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยในกลุ่มของความล่าช้าที่เกิดจากการกระทำของตัวแทนผู้ว่าจ้างที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ

ลำดับ	พฤติการณ์ที่สามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน	FIDIC 1999	EJCDC 2002	JCT 2005	AIA 2007	NEC3	ICE7
1	ความล่าช้าจากการหยุดงานชั่วคราวตามคำสั่งของวิศวกรซึ่งเกิดจากการกระทำหรือความผิดพลาดของวิศวกร	8.9	15.1	2.29.4	14.3.2	60.1(4)	40(1)
2	การทำลายสิ่งที่ปกปิดเพื่อการตรวจสอบ หากพบข้อบกพร่องผู้รับจ้างไม่มีสิทธิขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา	-	13.4	2.29.2 (2)	-	60.1 (10)	38(2)
3	ความล่าช้าของแบบหรือคำสั่งจากวิศวกร	1.9	-	-	-	60.1(6)	7(4)

หมายเหตุ ตัวเลขที่ระบุในตารางหมายถึง ข้อสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติของแต่ละฉบับ

ตารางที่ 3.5 รายละเอียดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยในกลุ่มของความล่าช้าที่เกิดจากการกระทำของตัวแทนผู้ว่าจ้างที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ(ต่อ)

ลำดับ	พฤติการณ์ที่สามารถเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน	FIDIC 1999	EJCDC 2002	JCT 2005	AIA 2007	NEC3	ICE7
4	ความล่าช้าที่เกิดจากคำสั่งของวิศวกร	-	-	-	-	-	13(3)
5	ความล่าช้าเนื่องจากวิศวกรอนุญาตให้ทำตามวิธีการของผู้รับจ้างหรือความต้องการของวิศวกร	-	-	-	-	-	14(8)
6	วิศวกรไม่ตอบหนังสือที่ได้รับจ้างผู้รับจ้างภายในระยะเวลาที่สัญญาระบุไว้	-	-	-	-	60.1(6)	-
7	ความล่าช้าเนื่องจากวิศวกรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจซึ่งเคยแจ้งต่อผู้รับจ้างไว้แล้ว	-	-	-	-	60.1(8)	-
8	วิศวกรระงับข้อตกลงต่างๆ ยกเว้นใบเสนอราคาค่าการเร่งงาน หรือการไม่แก้ไขจุดบกพร่อง	-	-	-	-	60.1(9)	-
9	ความล่าช้าจากการตรวจสอบหรือทดสอบของวิศวกร	-	-	-	-	60.1 (11)	-
10	วิศวกรมีคำสั่งให้ส่งมอบงานทั้งหมดหรือบางส่วนก่อนกำหนด	-	-	-	-	60.1 (15)	-
11	ความล่าช้าเนื่องจากวิศวกรแจ้งให้แก้ไขสมมติฐานเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่ได้รับการชดเชย	-	-	-	-	60.1 (17)	-
12	วิศวกรมีคำสั่งให้เลื่อนการทำงานออกไป	-	-	3.15	-	-	-

<u>หมายเหตุ</u> ตัวเลขที่ระบุในตารางหมายถึง ข้อสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติของแต่ละฉบับ

4) ความเสี่ยงที่รับโดยผู้ว่าจ้าง (Employer's risk) สัญญาจ้างก่อสร้าง FIDIC 1999 ข้อที่ 17.3 ได้กล่าวถึงความเสี่ยงที่รับโดยผู้ว่าจ้างไว้ ซึ่งมีเนื้อหาใกล้เคียงกับตัวอย่างของเหตุสุดวิสัย ได้แก่

- สงคราม การบุกรุก การกระทำของศัตรูจากต่างประเทศ
- การปฏิวัติ กบฏ จลาจล ก่อการร้าย การแย่งชิงอำนาจ การกระทำของทหารสงครามกลางเมือง
- การหยุดงานประท้วง การจลาจลและความวุ่นวายต่างๆที่เกิดขึ้นโดยบุคคลภายนอกมิใช่คู่สัญญา
- การระเบิด การแผ่กระจายและการปนเปื้อนของรังสีซึ่งไม่ได้เกิดจากการกระทำของคู่สัญญา
- ภัยพิบัติทางธรรมชาติ เช่น แผ่นดินไหว วาตภัย ภูเขาไฟระเบิด เป็นต้น
- การใช้งานหรือการยึดครองพื้นที่การก่อสร้าง
- การออกแบบโดยผู้ว่าจ้าง
- ภัยธรรมชาติที่ผู้รับจ้างที่มีประสบการณ์ไม่สามารถคาดการณ์ได้

และสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ NEC3 ข้อ 80.1 กล่าวถึงความเสี่ยงที่รับโดยผู้ว่าจ้าง ดังนี้

- ความเสียหายจากการใช้งานหรือการเข้าครอบครองสถานที่ก่อสร้างของผู้ว่าจ้าง
- ความเสียหายจากการออกแบบที่ผิดพลาดของผู้ว่าจ้าง
- ความสูญเสียของวัสดุก่อสร้างที่ผู้ว่าจ้างเป็นผู้จัดหา ผู้ว่าจ้างต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายดังกล่าวจนกว่าจะส่งมอบให้แก่ผู้รับจ้าง
- สงคราม การจลาจล
- ความเสียหายหลังจากการส่งมอบ

3.4 การวิเคราะห์ข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ

เมื่อผู้รับจ้างยื่นหนังสือขอสิทธิการขยายเวลา ลดหรืองดค่าปรับต่อผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนต้องพิจารณาว่าพฤติการณ์เหล่านั้นมีส่วนสัมพันธ์กับการส่งมอบตามสัญญาและส่งผลกระทบโดยตรงที่ทำให้ผู้รับจ้างไม่สามารถส่งมอบงานได้ภายในกำหนดระยะเวลาตามสัญญา

หรือไม่ รวมทั้งตรงกับพฤติการณ์ที่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และเงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายฯได้ระบุให้ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาหรือไม่ และการพิจารณาให้สิทธิดังกล่าวต้องอ้างอิงกับหลักกฎหมาย (คำวินิจฉัยของคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรมบัญชีกลาง เลขที่ กค(กวพ)0421.3/08420)ดังนี้

1) การพิจารณาพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างได้กล่าวอ้างนั้นเข้าข่ายเหตุสุดวิสัยหรือไม่ ผู้ว่าจ้างต้องพิจารณาอ้างอิงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 ซึ่งได้ให้ความหมายของ “เหตุสุดวิสัย” ไว้ คือ “เหตุใดๆ อันจะเกิดขึ้นก็ดี จะให้ผลพิบัติก็ดี เป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้ แม้ทั้งบุคคลผู้ต้องประสบหรือ ใกล้จะต้องประสบเหตุนั้น จะได้จัดการระมัดระวังตามสมควรอันพึงคาดหมายได้จากบุคคลในฐานะและภาวะเช่นนั้น”
2) การพิจารณาพฤติการณ์อันเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของส่วนราชการนั้นให้หมายความรวมถึงเหตุที่เกิดจากส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย มิใช่ความผิดหรือความบกพร่องที่เกิดจากฝ่ายผู้ว่าจ้างเท่านั้น
3) การพิจารณากรณีเหตุเกิดจากพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดตามกฎหมาย ต้องพิจารณาอ้างอิงประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 205 ซึ่งบัญญัติว่า “ตราบใดการชำระหนี้นั้นยังมิได้กระทำลง เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบตราบนั้นลูกหนี้ยังหาได้ชื่อว่าผิดนัดไม่”

ซึ่งการพิจารณาพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างนำมากล่าวอ้างก่อให้เกิดข้อพิพาทระหว่างคู่สัญญาขึ้นมากมายในการตีความว่า พฤติการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นตรงกับพฤติการณ์ที่ได้ระบุไว้ในสัญญาหรือไม่

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบสัญญาจ้างก่อสร้างราชการและสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ พบว่ามีความคล้ายคลึงกัน เนื่องจากสัญญาจ้างก่อสร้างทั้งสองให้สิทธิการขยายระยะเวลาลดหรืองดค่าปรับแก่ผู้รับจ้าง หากความล่าช้าที่เกิดขึ้นนั้นมิใช่ความผิดหรือความบกพร่องของผู้

รับจ้าง แต่สัญญาจ้างก่อสร้างราชการมิได้กำหนดรายละเอียดของพฤติการณ์ให้มีความชัดเจน ดังเช่นสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ ซึ่งจะช่วยให้คู่สัญญาสามารถพิจารณาพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นควรเป็นพฤติการณ์ที่ได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.5 การจัดสรรความเสี่ยงในสัญญาจ้างก่อสร้าง

ความเสี่ยงในการก่อสร้างนั้นมีโอกาสเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาตั้งแต่เริ่มดำเนินโครงการจนกระทั่งการส่งมอบโครงการ รวมทั้งเกิดกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการ ได้แก่ ผู้รับจ้าง ผู้ว่าจ้าง ผู้ควบคุมงาน เป็นต้น John Murdoch และ Will Hughes(2008) ได้กล่าวถึงประเภทของความเสี่ยงในโครงการก่อสร้างที่ทุกโครงการไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ไว้ ดังต่อไปนี้

1) ความเสี่ยงจากงานทางกายภาพ (Physical Work) ได้แก่ สภาพใต้ดิน ความบกพร่องของวัสดุก่อสร้าง ความชำนาญของคนงาน สภาพอากาศ การจัดเตรียมสถานที่ก่อสร้าง พนักงาน แรงงาน เครื่องมือไม่เพียงพอ ขาดแคลนเงินทุนและเวลา
2) ความเสี่ยงจากความล่าช้าและการพิพาท (Delay and Dispute) ได้แก่ การเข้าถึงสถานที่ก่อสร้างล่าช้า ความล่าช้าของข้อมูล ข้อพิพาทในแผนผังของสถานที่ก่อสร้าง
3) ความเสี่ยงจากคำสั่งและผู้ควบคุมงาน (Direction and Supervision) ได้แก่ ความโลภ การไร้ความสามารถในการควบคุมงาน ความลำเอียง ความไม่มีเหตุผลของผู้ควบคุมงาน การสื่อสารที่ไม่ดี ความผิดพลาดของเอกสาร การออกแบบที่ผิดพลาด การปฏิบัติตามคำสั่งของผู้ควบคุมงาน คำสั่งที่ไม่ชัดเจน การเปลี่ยนแปลงคำสั่ง
4) ความเสี่ยงจากปัจจัยภายนอก(External Factor) ได้แก่ นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับภาษี แรงงาน ความปลอดภัยหรือกฎหมาย สงคราม การจลาจล
5) ความเสี่ยงจากการชำระเงิน(Payment) ได้แก่ ความล่าช้าในการยื่นเรียกร้องสิทธิและการออกใบรับรอง ความล่าช้าในการจ่ายเงิน อัตราแลกเปลี่ยน เงินเฟ้อ

6) ความล่าช้าจากกฎหมายและอนุญาโตตุลาการ(Law and Arbitration) ได้แก่ ความล่าช้าในการบรรเทาข้อพิพาท ความยุติธรรมในการตัดสิน ความไม่แน่นอน เนื่องการการเก็บข้อมูลที่ไม่ดีและสัญญาที่คลุมเครือ การตีความของกฎหมายใหม่

เมื่อผู้ว่าจ้างทราบถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในการก่อสร้างแล้ว ผู้ว่าจ้างต้องจัดสรรความรับผิดชอบต่อความเสี่ยงเหล่านั้นให้ผู้ที่เกี่ยวข้องกับโครงการอย่างเหมาะสม โดยการจัดสรรความเสี่ยงที่ดีนั้น ผู้ที่รับผิดชอบต่อความเสี่ยงต้องสามารถจัดการและควบคุมความเสี่ยงเหล่านั้นได้ดีที่สุด ดังเช่น การส่งมอบพื้นที่ก่อสร้างล่าช้า คำสั่งเปลี่ยนแปลงแก้ไขงานของผู้ว่าจ้าง การออกแบบที่ผิดพลาด หรือความล่าช้าต่างๆที่เกิดจากผู้ว่าจ้าง ผู้ที่สามารถควบคุมและจัดการได้ดีที่สุดคือผู้ว่าจ้าง ดังนั้นผู้ว่าจ้างจึงควรเป็นผู้รับผิดชอบต่อความเสี่ยง โดยผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาและการชดเชยค่าเสียหาย ในทางกลับกันหากโครงการล่าช้าเนื่องจากความผิดพลาดในการทำงานของผู้รับจ้างหรือผู้รับจ้างช่วง ผู้ที่ควบคุมและจัดการต่อความเสี่ยงดังกล่าวได้ดีที่สุดคือผู้รับจ้าง ดังนั้นผู้รับจ้างจึงควรรับผิดชอบต่อความเสี่ยง โดยผู้รับจ้างไม่ได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาพร้อมทั้งจ่ายค่าชดเชยค่าเสียหายแก่ผู้ว่าจ้าง

ในกรณีเกิดความล่าช้าที่อยู่นอกเหนือความควบคุมของทั้งผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง เช่น เหตุสุดวิสัย สภาพภูมิอากาศผิดธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ผู้รับจ้างหรือผู้ว่าจ้างไม่ควรรับผิดชอบต่อความเสี่ยงเหล่านั้นโดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง คู่สัญญาควรแบ่งปันความรับผิดชอบต่อความเสี่ยงนั้น คือโดยผู้รับจ้างเป็นผู้รับความเสี่ยงในต่อความเสียหาย และผู้ว่าจ้างเป็นผู้รับความเสี่ยงด้านเวลา หรือผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาแต่การชดเชยค่าเสียหายที่เกิดขึ้น

เนื่องจากเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างเป็นตัวกำหนดสิทธิและหน้าที่ของคู่สัญญา หรืออีกนัยหนึ่งเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างเป็นเครื่องมือในการจัดสรรความเสี่ยง (Risk Allocation) ที่อาจจะเกิดขึ้นให้แก่คู่สัญญา ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างจึงควรให้สิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานแก่ผู้รับจ้าง หากความล่าช้าที่เกิดขึ้นนั้นอยู่นอกเหนือความควบคุมของผู้รับจ้าง และได้รับการชดเชยค่าเสียหายหากความล่าช้านั้นเกิดจากความบกพร่องของผู้ว่าจ้าง

3.6 แนวทางการปรับปรุงสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ

จากการเก็บรวบรวมพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างนำมากล่าวอ้างเพื่อขอสิทธิการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาในข้างต้นแสดงให้เห็นว่าเงื่อนไขสัญญาจ้างราชการมิได้ระบุถึงพฤติการณ์ไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งเงื่อนไขสัญญาจ้างมีความขัดแย้งกันเอง หากมีการระบุพฤติการณ์ซึ่งผู้รับจ้างควรได้รับสิทธิขยายเวลาปฏิบัติงาน หรืองดหรือลดค่าปรับให้มีความชัดเจนมากขึ้นย่อมเป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของคู่สัญญา และจากการวิเคราะห์เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับพบว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างมีความชัดเจนมากกว่าสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์แนวทางการปรับปรุงสัญญาจ้างก่อสร้างโดยอาศัยสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับ คำตัดสินข้อพิพาทในอดีตและหลักการจัดสรรความเสี่ยงเป็นแนวทาง

ทั้งนี้แนวทางการปรับปรุงต้องมีความสอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุข้อที่ 139 ซึ่งกำหนดให้ผู้รับจ้างมีสิทธิร้องขอการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับหากพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นเกิดจาก 1) ความผิดหรือความบกพร่องของส่วนราชการ 2) เหตุสุดวิสัย หรือ 3) พฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย พฤติการณ์ที่ควรกำหนดในสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ เพื่อให้สิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาแก่ผู้รับจ้าง จึงแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

3.6.1 ความผิดหรือความบกพร่องของส่วนราชการ

1) ความล่าช้าจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐ เนื่องจากความผิดหรือความบกพร่องของ “ส่วนราชการ” หมายความรวมถึงเหตุที่เกิดจากส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย มิใช่ความผิดหรือความบกพร่องที่เกิดจากฝ่ายผู้ว่าจ้างเท่านั้น(คำวินิจฉัยของคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรมบัญชีกลาง เลขที่ กค(กวพ)0421.3/08420) และจากคำนิยามของ “ส่วนราชการ” ของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 นั้นหมายความว่า กระทรวง ทบวง กรมสำนักงาน หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค หรือในต่างประเทศ แต่ไม่รวมถึงรัฐวิสาหกิจหน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น ดังนั้นเงื่อนไข

ดังกล่าวจึงสร้างความสับสนให้แก่ผู้ใช้สัญญา เนื่องจากผู้ใช้สัญญาอาจตีความว่าว่าเงื่อนไขสัญญากล่าวถึงความผิดหรือความบกพร่องของฝ่ายผู้ว่าจ้างเท่านั้น

นอกจากนี้พฤติการณ์ดังกล่าว ผู้รับจ้างมักนำไปใช้ในการกล่าวอ้างเพื่อขอสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา เนื่องจากโครงการก่อสร้างทุกโครงการผู้รับจ้างต้องติดต่อเพื่อขออนุญาตจากหน่วยงานราชการอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นจึงควรกำหนดให้ความล่าช้าจากการกระทำของเจ้าหน้าที่รัฐเป็นพฤติการณ์ที่ให้สิทธิการขยายเวลาแก่ผู้ว่าจ้างดังเช่นในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ FIDIC 1999 JCT 2005 และ ICE7

2) การส่งมอบพื้นที่ล่าช้า เนื่องจากผู้ว่าจ้างมีหน้าที่จัดหาสถานที่ก่อสร้างให้ผู้รับจ้าง หากผู้ว่าจ้างไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ทั้งหมดหรือบางส่วนให้ผู้รับจ้างภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ย่อมเป็นความผิดของผู้ว่าจ้าง รวมทั้งเป็นพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างนำมาใช้อ้างสิทธิการขยายเวลาบ่อยครั้ง

3) งานเปลี่ยนแปลง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 136 ได้ให้อำนาจการแก้ไขสัญญาจ้างที่ได้ลงนามแล้วแก่หัวหน้าส่วนราชการ โดยการแก้ไขนั้นต้องไม่ทำให้ทางราชการเสียประโยชน์ นอกจากนี้ จากการเก็บรวบรวมพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างนำมากล่าวอ้างเพื่อขอสิทธิการขยายเวลา พบว่า ผู้รับจ้างมักนำพฤติการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานเพิ่มลด การเปลี่ยนแปลงเนื้องานจ้าง การแก้ไขแบบก่อสร้าง และการสั่งงานนอกเหนือสัญญาจ้าง มากล่าวอ้างขอสิทธิการขยายระยะเวลาจากผู้ว่าจ้าง รวมทั้งเงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2535 ข้อที่ 14 และ 16 มีความขัดแย้งกันเอง

ดังนั้นจึงเงื่อนไขสัญญาจึงควรกำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิสั่งให้ผู้รับจ้างทำงานเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในขอบเขตของวัตถุประสงค์ของสัญญาจ้างเท่านั้น ดังเช่นในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ AIA 2007 และให้คำจำกัดความของขอบเขตของงานเปลี่ยนแปลงดังเช่นในสัญญาจ้าง FIDIC 1999 ดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงปริมาณของงานที่ได้ระบุไว้ในสัญญา
- การเปลี่ยนแปลงคุณภาพหรือลักษณะของงาน

- การเปลี่ยนแปลงระดับ ตำแหน่ง หรือขนาดของงาน
- การยกเลิกงานที่ระบุไว้ในสัญญา
- งานเพิ่มจากงานที่ระบุไว้ในสัญญา
- การเปลี่ยนแปลงขั้นตอนหรือระยะเวลาการทำงาน

4) การจ่ายงวดเงินล่าช้า สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ FIDIC 1999 และ AIA 2007 ได้กำหนดให้ผู้รับจ้างสามารถหยุดงานชั่วคราวได้ หากผู้ว่าจ้างไม่สามารถชำระเงินหลังจากที่วิศวกรออกหนังสือรับรองการชำระเงิน แต่ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ระบุให้ผู้รับจ้างมีสิทธิได้รับการขยายเวลาทำการตามสัญญา หากความล่าช้าที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดหรือความบกพร่องของส่วนราชการ ซึ่งหมายถึงความผิดหรือความบกพร่องนั้นเป็นผลโดยตรงที่ทำให้คู่สัญญาไม่สามารถดำเนินการตามสัญญาได้ แต่การเบิกจ่ายงวดเงินล่าช้า ไม่ถือว่าเป็นผลโดยตรงที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการทำงานของผู้รับจ้าง เนื่องจากผู้รับจ้างต้องมีเงินทุนหมุนเวียนให้เพียงพอในการบริหารงาน ดังนั้นการขาดเงินทุนหมุนเวียนเนื่องจากการจ่ายเงินงวดงานล่าช้าทำให้ผู้รับจ้างไม่สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ และเสร็จไม่ทันตามวันสิ้นสุดสัญญาจึงเป็นปัญหาภายในของผู้รับจ้างที่ต้องรับผิดชอบเอง จึงมิใช่ความผิดหรือความบกพร่องของส่วนราชการ(คำวินิจฉัยของคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรมบัญชีกลาง เลขที่ กค(กวพ) 0408.4/40879) ดังนั้นสัญญาจ้างก่อสร้างราชการจึงควรระบุให้ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับ เมื่อพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้านั้นเป็นผลโดยตรงที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการทำงานของผู้รับจ้างเท่านั้น

นอกจากนี้อาจเพิ่มเติมตัวอย่างของความผิดและความบกพร่องของส่วนงานราชการ เพื่อให้เงื่อนไขสัญญาจ้างมีความชัดเจนขึ้น ดังต่อไปนี้

1) ตัวอย่างของความล่าช้าที่เกิดจากการกระทำของผู้ว่าจ้าง ได้แก่

- ผู้ว่าจ้างไม่สามารถจัดหาสิ่งของต่างๆตามที่ระบุไว้ในสัญญาภายในระยะเวลาที่แสดงไว้ในแผนการดำเนินการ

- ผู้ว่าจ้างหรือผู้รับจ้างรายอื่นไม่ปฏิบัติงานให้เสร็จภายในระยะเวลาที่ได้แสดงไว้ในแผนการดำเนินงาน
- การอำนวยความสะดวกให้ผู้รับจ้างรายอื่น
- ความแตกต่างระหว่างเอกสารสัญญาหรือความคลาดเคลื่อนของเอกสารสัญญา

2) ตัวอย่างของความล่าช้าที่เกิดจากการกระทำของตัวแทนผู้ว่าจ้าง ได้แก่

- ความล่าช้าจากการหยุดงานชั่วคราวตามคำสั่งของวิศวกรซึ่งเกิดจากการกระทำหรือความผิดพลาดของวิศวกร
- การทำลายสิ่งที่ปกปิดเพื่อการตรวจสอบ หากพบข้อบกพร่องผู้รับจ้างไม่มีสิทธิขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา
- ความล่าช้าของแบบหรือคำสั่งจากวิศวกร
- ความล่าช้าที่เกิดจากคำสั่งของวิศวกร
- ความล่าช้าเนื่องจากวิศวกรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจซึ่งเคยแจ้งต่อผู้รับจ้างไว้แล้ว
- ความล่าช้าเนื่องจากวิศวกรมีคำสั่งให้ส่งมอบงานทั้งหมดหรือบางส่วนก่อนกำหนด

3.6.2 เหตุสุดวิสัย

เนื่องจากสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 กำหนดให้ “เหตุสุดวิสัย” เป็นพฤติการณ์ที่ผู้ว่าจ้างสามารถขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาได้ แต่ผู้ใช้สัญญาต้องพิจารณาพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็น “เหตุสุดวิสัย” ตามกฎหมายด้วยตนเอง ดังนั้นจึงควรระบุความหมายและตัวอย่างของเหตุสุดวิสัยลงในสัญญาจ้างก่อสร้างราชการเพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณา โดยมีรายละเอียดดังเช่นในสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ FIDIC 1999 ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของ “เหตุสุดวิสัย” ที่ได้กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 ดังนี้

ความหมายของ “เหตุสุดวิสัย” คือ

- เหตุการณ์ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของคู่สัญญา
- เหตุการณ์ที่คู่สัญญามิอาจป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ซึ่งสามารถคาดคะเนได้ก่อนลงนามในสัญญา
- เมื่อเกิดขึ้น คู่สัญญาไม่อาจหลีกเลี่ยงและควบคุมได้
- ไม่ได้เกิดจากการกระทำของอีกฝ่าย

ตัวอย่างของ “เหตุสุดวิสัย” ได้แก่ สงคราม การปฏิวัติ กบฏ จลาจล ก่อการร้าย การหยุดงานประท้วง การจลาจลและความวุ่นวายต่างๆที่เกิดขึ้นโดยบุคคลภายนอกซึ่งมิใช่คู่สัญญา การระเบิด การแผ่กระจายและการปนเปื้อนของรังสีซึ่งไม่ได้เกิดจากการกระทำของคู่สัญญา ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

นอกจากนี้ เงื่อนไขสัญญาจ้างควรระบุถึงพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นบ่อยครั้งและผู้รับจ้างมักนำมากล่าวอ้างเพื่อขอขยายระยะเวลา สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติส่วนใหญ่ระบุให้เป็นพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างมีสิทธิขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา ได้แก่

1) สภาพภูมิอากาศผิดธรรมชาติ จากการรวบรวมข้อพิพาทผู้รับจ้างมักนำพฤติการณ์ดังกล่าวมาใช้อ้างสิทธิการขยายเวลาบ่อยครั้ง และในการผู้ว่าจ้างต้องพิจารณาว่าพฤติการณ์ดังกล่าวนั้น อยู่นอกเหนือความสามารถของผู้รับจ้างที่มีประสบการณ์หรือไม่ด้วยตนเอง ดังนั้นสัญญาจ้างราชการอาจระบุถึงถึงค่าความถี่ (Frequency) หรือโอกาสที่สภาพภูมิอากาศผิดปกติ ดังเช่นสัญญาจ้างนานาชาติ NEC3 เพื่อให้ผู้ว่าจ้างใช้เป็นเกณฑ์การพิจารณา

2) สภาพทางกายภาพที่ไม่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้า แต่ควรให้สิทธิแก่ผู้รับจ้างที่เข้าร่วมการสำรวจสถานที่ก่อสร้างและการประชุมก่อนการประมูลเท่านั้น (Jervis and Levin, 1988) อย่างไรก็ตามการพิจารณาพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างนำมากล่าวอ้างนั้นเป็นพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างที่มีประสบการณ์สามารถคาดการณ์ได้หรือไม่นั้นวิศวกรต้องเป็นผู้ตัดสิน ดังนั้นสัญญาจ้างก่อสร้างราชการควรกำหนดให้สภาพทางกายภาพที่ไม่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าเป็นพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างควรได้รับการขยายระยะเวลาตามสัญญา และผู้รับจ้างต้องเข้าร่วมการ

สำรวจสถานที่ก่อสร้างและการประชุมก่อนการประมูลเท่านั้นจึงจะได้รับสิทธิดังกล่าว รวมทั้งสัญญาจ้างก่อสร้างราชการอาจกำหนดเอกสารที่วิศวกรควรใช้อ้างอิงในการตัดสิน ดังเช่นสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ NEC 3 ได้แก่ ข้อมูลของสถานที่ก่อสร้าง ข้อมูลสาธารณะที่มีอยู่ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานที่ก่อสร้าง ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสถานที่ก่อสร้าง และข้อมูลที่ได้ข้อมูลที่ได้รับจากผู้รับจ้างที่มีประสบการณ์

แต่ในการปฏิบัติงานจริง เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติไม่ได้กล่าวถึงเหตุการณ์ที่แสดงให้เห็นว่าสภาพภูมิอากาศที่ผิดธรรมชาติหรือสภาพทางกายภาพนั้นอยู่นอกเหนือความคาดหมายของผู้รับจ้างหรือไม่ การกำหนดถึงพฤติการณ์ดังกล่าวลงในสัญญาเป็นการกำหนดอย่างกว้างๆ ผู้ว่าจ้างต้องเป็นผู้ตัดสินด้วยตัวเอง แต่อย่างไรก็ตามการกำหนดถึงสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาเนื่องจากพฤติการณ์ทั้งสองลงในสัญญาจ้างราชการย่อมดีกว่าการที่ไม่กล่าวถึง(Egglesston, 2009)

3.6.3 พฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย

หากพิจารณาจากประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 205 ซึ่งบัญญัติว่า “ตราบใดการชำระหนี้นั้นยังมิได้กระทำลง เพราะพฤติการณ์อันใดอันหนึ่งซึ่งลูกหนี้ไม่ต้องรับผิดชอบตราบนั้นลูกหนี้ยังหาได้ชื่อว่าผิดนัดไม่” เงื่อนไขสัญญาจ้างได้ให้สิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับแก่ผู้รับจ้าง หากความล่าช้านั้นมิได้เกิดจากการกระทำของผู้รับจ้างถือว่าเป็นเงื่อนไขที่มีไว้เพื่อรองรับพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างควรได้รับสิทธิดังกล่าว แต่มิได้เป็นความผิดหรือความบกพร่องของราชการ หรือเหตุสุดวิสัย ดังเช่นกรณี การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ความล่าช้าที่เกิดการกระทำของจากรัฐบาล เป็นต้น ซึ่งสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ FIDIC 1999 และ EJCDC 2002 ได้กำหนดไว้

3.7 **สรุปท้ายบท**

สัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ระบุถึงพฤติการณ์ที่ให้สิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา งดหรือลดค่าปรับแก่ผู้รับจ้างไว้ 2 กรณี คือ

1) การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของสัญญาจ้างภายหลังที่ได้ลงนามแล้ว

2) ผู้รับจ้างประสบปัญหาอุปสรรคขัดขวางการปฏิบัติงานตามสัญญาจนเป็นเหตุทำให้ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง ซึ่งพฤติการณ์ดังกล่าวต้องเป็นเหตุที่เกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของส่วนราชการ เหตุสุดวิสัย หรือเป็นพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย

แต่จากการรวบรวมพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างนำมากล่าวอ้างเพื่อขอสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาพบว่า มีพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างนำมาใช้อ้างเพื่อขอสิทธินั้นมากมาย ผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนต้องพิจารณาพฤติการณ์เหล่านั้นว่าตรงกับพฤติการณ์ที่ได้กำหนดในสัญญาจ้างแนบท้ายหรือไม่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสัญญาจ้างก่อสร้างราชการไม่มีความชัดเจนเท่าที่ควร

จากการวิเคราะห์สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับ พบว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติมีความชัดเจนมากกว่าสัญญาจ้างก่อสร้างราชการโดยมีเนื้อหาครอบคลุมพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าที่ยอมรับได้ (Excusable Delay) และความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย (Compensable Delay)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติและคำตัดสินข้อพิพาทในอดีตเป็นแนวทางในการปรับปรุงสัญญาจ้างแนบท้ายในด้านพฤติการณ์ที่ให้สิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับให้เป็นไปตามหลักการจัดสรรความเสี่ยงที่ดี รวมทั้งพฤติการณ์ดังกล่าวต้องสอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ควรนิยามความหมายของ “ความผิดหรือความบกพร่องของส่วนงานราชการ” ลงในสัญญาจ้างให้หมายรวมถึงความผิดหรือความบกพร่องของผู้ว่าจ้างและส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย

2) ควรกำหนดให้พฤติการณ์เป็นผลโดยตรงที่ทำให้ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานได้เท่านั้นจึงจะได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

3) ควรระบุการส่งมอบพื้นที่ล่าช้าเป็นพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างควรได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา

4) ควรกำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิสั่งให้ผู้รับจ้างทำงานเปลี่ยนแปลงที่อยู่ในขอบเขตของวัตถุประสงค์ของสัญญาจ้างเท่านั้น และกำหนดขอบเขตของงานเปลี่ยนแปลง ดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงปริมาณของงานที่ได้ระบุไว้ในสัญญา
- การเปลี่ยนแปลงคุณภาพหรือลักษณะของงาน
- การเปลี่ยนแปลงระดับ ตำแหน่ง หรือขนาดของงาน
- การยกเลิกงานที่ระบุไว้ในสัญญา
- งานเพิ่มจากงานที่ระบุไว้ในสัญญา
- การเปลี่ยนแปลงขั้นตอนหรือระยะเวลาการทำงาน

5) ควรระบุความหมายและตัวอย่างของเหตุสุดวิสัยลงในสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ

6) ควรระบุสภาพทางกายภาพที่ไม่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าเป็นพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างควรได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา และผู้รับจ้างที่สามารถเรียกร้องสิทธิได้นั้นต้องผู้รับจ้างต้องเข้าร่วมการสำรวจสถานที่ก่อสร้างและการประชุมก่อนการประมูล นอกจากนี้สัญญาจ้างก่อสร้างราชการอาจกำหนดเอกสารที่วิศวกรควรใช้อ้างอิงในการตัดสิน ได้แก่ ข้อมูลของสถานที่ก่อสร้าง ข้อมูลสาธารณะที่มีอยู่ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานที่ก่อสร้าง ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสถานที่ก่อสร้างและข้อมูลที่ได้รับจากผู้รับจ้างที่มีประสบการณ์

7) ควรกำหนดให้สภาพภูมิอากาศผิดธรรมชาติเป็นพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างควรได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา และอาจระบุถึงค่าความถี่ (Frequency) หรือโอกาสที่สภาพภูมิอากาศผิดปกติลงในสัญญาจ้าง เพื่อให้ผู้ว่าจ้างใช้เป็นเกณฑ์การพิจารณา

8) ควรเพิ่มเติมตัวอย่างของพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ความล่าช้าที่เกิดการกระทำของจากรัฐบาล

9) อาจเพิ่มเติมตัวอย่างของพฤติการณ์ที่เกิดจากการกระทำของผู้ว่าจ้างและตัวแทนลงในสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ ได้แก่ ผู้ว่าจ้างไม่สามารถจัดหาสิ่งของต่างๆตามที่ระบุไว้ในสัญญาภายในระยะเวลาที่แสดงไว้ในแผนการดำเนินการ ผู้ว่าจ้างหรือผู้รับจ้างรายอื่นไม่ปฏิบัติงานให้เสร็จภายในระยะเวลาที่ได้แสดงไว้ในแผนการดำเนินงาน การอำนวยความสะดวกให้ผู้รับจ้างรายอื่น ความแตกต่างระหว่างเอกสารสัญญาหรือความคลาดเคลื่อนของเอกสารสัญญา ความล่าช้าจากการหยุดงานชั่วคราวตามคำสั่งของวิศวกรซึ่งเกิดจากการกระทำหรือความผิดพลาดของวิศวกร การทำลายสิ่งที่ปกปิดเพื่อการตรวจสอบ หากพบข้อบกพร่องผู้รับจ้างไม่มีสิทธิขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาความล่าช้าของแบบหรือคำสั่งจากวิศวกร ความล่าช้าที่เกิดจากคำสั่งของวิศวกร ความล่าช้าเนื่องจากวิศวกรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจซึ่งเคยแจ้งต่อผู้รับจ้างไว้แล้ว ความล่าช้าเนื่องจากวิศวกรมีคำสั่งให้ส่งมอบงานทั้งหมดหรือบางส่วนก่อนกำหนด

บทที่ 4

ข้อบกพร่องด้านขั้นตอนการเรียกร้องสิทธิการขยายเวลา

เมื่อพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้านั้นเกิดขึ้น และพฤติการณ์ดังกล่าวเป็นพฤติการณ์ที่สัญญาจ้างก่อสร้างให้สิทธิการขยายระยะเวลาการก่อสร้าง ผู้รับจ้างต้องปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา หรือลดหรืองดค่าปรับดังที่ระบุไว้ในสัญญาจ้าง หากผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง ผู้รับจ้างจะไม่สามารถเรียกร้องสิทธิดังกล่าวได้ และผู้ว่าจ้างต้องเป็นผู้พิจารณาการให้สิทธิดังแก่ผู้รับจ้าง หากผู้ว่าจ้างใช้ระยะเวลาในการพิจารณานานเกินไป ย่อมส่งผลให้โครงการเกิดความล่าช้าขึ้น

ในบทนี้จะกล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างในด้านขั้นตอนการเรียกร้องสิทธิการขยายเวลา และระยะเวลาที่ฝ่ายผู้ว่าจ้างใช้ในการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิ ซึ่งได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อพิพาทเพื่อแสดงให้เห็นถึงความไม่ชัดเจนของข้อกำหนดสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการปรับปรุง เพื่อให้เนื้อหาของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญามีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับและระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุเป็นแนวทาง รายละเอียดการวิเคราะห์จะกล่าวดังหัวข้อต่อไปนี้

4.1 การรวบรวมข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการขั้นตอนเรียกร้องสิทธิการขยายเวลา

เงื่อนไขสัญญาจ้างแบบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ได้ระบุถึงขั้นตอนการขอขยายระยะเวลา แต่ในทางปฏิบัติพบว่าเกิดข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการขยายระยะเวลาเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารของส่วนราชการที่เกี่ยวข้องกับการปรึกษาหารือภายในหน่วยงานราชการ หรือการฟ้องร้องคดีที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการขอขยายระเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา งดหรือลดค่าปรับ เพื่อแสดงให้เห็นถึงข้อพิพาทที่เกิดดังตารางที่ 4.1 โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4. 1 ข้อพิพาทที่เกี่ยวกับการเรียกร้องสิทธิการขยายเวลาและการพิจารณา

ลำดับ	ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	กรณีข้อพิพาท
1	การอ้างพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากวันครบกำหนดแล้วเสร็จ	8	A4 A37 A78 A96 A121 A124 C11 C12
2	การยื่นหนังสือเรียกร้องสิทธิขอขยายเวลาล่าช้ากว่ากำหนด	8	A27 A30 A36 A45 A51 A107 B4 C2
3	การอนุมัติการเรียกร้องและการแก้ไขสัญญาหลังจากวันครบกำหนดแล้วเสร็จตามสัญญา	4	A23 A31 A65 A130

หมายเหตุ A หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง

B หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากเอกสารคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด

C หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากหนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยกรมอัยการ เกี่ยวกับข้อหารือปัญหากฎหมายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ

ซึ่งแสดงรายละเอียดในภาคผนวก ก

1) การอ้างพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากวันครบกำหนดแล้วเสร็จ ได้แก่ ส่วนราชการมีคำสั่งให้ผู้รับจ้างหยุดงานชั่วคราวหลังจากวันครบกำหนดสัญญาจ้าง ดังเช่นในกรณี A37 กรณีดังกล่าวคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ (กวพ) ได้ให้สิทธิการขยายระยะเวลา งดหรืองดค่าปรับแก่ผู้รับจ้าง เนื่องจากเป็นความผิดหรือความบกพร่องของส่วนราชการ แต่ในกรณีเหตุสุดวิสัยที่เกิดขึ้นหลังจากวันครบกำหนดแล้วเสร็จ ดังเช่นกรณี A4 A78 A96 A121 A124 C11 C12 คำตัดสินของข้อพิพาทในกรณีดังกล่าวมีความขัดแย้งกัน ดังนี้

- สำหรับคำตัดสินที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับ ผู้ตัดสินได้ให้เหตุผลคือ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 139 มิได้กำหนดให้เหตุสุดวิสัยต้องเกิดขึ้นก่อนวันครบกำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาจ้าง

- สำหรับคำตัดสินที่ผู้รับจ้างไม่ได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับ ผู้ตัดสินได้ให้เหตุผลคือ เนื่องจากผู้รับจ้างได้รับสิทธิดังกล่าว หากพฤติการณ์ที่เกิดขึ้นถือ

ว่าเป็นเหตุสุดวิสัย แต่เมื่อเหตุสุดวิสัยได้เกิดขึ้นภายหลังจากสัญญาจ้างสิ้นสุดลงแล้ว กรณีนี้ผู้รับจ้างมิอาจอ้างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 205 เพื่อให้พ้นความรับผิดชอบตามสัญญาได้ และผู้ว่าจ้างก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณางดค่าปรับในช่วงเวลาดังกล่าวให้แก่ผู้รับจ้าง โดยถือว่าผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดในระหว่างเวลาที่ผู้รับจ้างผิดนัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 217

2) การยื่นหนังสือเรียกร้องสิทธิขอขยายเวลาล่าช้ากว่ากำหนด โดยแบ่งออกเป็น 3 ช่วงระยะเวลาดังต่อไปนี้

- เมื่อพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายเวลาสิ้นสุดลง ผู้รับจ้างมิได้ทำหนังสือแจ้งต่อผู้ว่าจ้างภาย 15 วัน ดังเช่นในกรณี A30 A36 A51 A107 B4

- หลังจากวันครบกำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาจ้าง ดังเช่นกรณี A27 C2

- หลังจาการตรวจรับงาน ดังเช่นกรณี A45

เนื่องจากเงื่อนไขสัญญาจ้างกำหนดให้ผู้รับจ้างต้องยื่นหนังสือเรียกร้องสิทธิการขอขยายเวลา งดหรือลดค่าปรับ ภายใน 15 วันหลังจากพฤติการณ์สิ้นสุดลง ยกเว้นพฤติการณ์ดังกล่าวเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของฝ่ายผู้ว่าจ้าง ดังนั้นผลการพิจารณาของคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ (กวพ) และคำวินิจฉัยอัยการสูงสุดจึงมิให้สิทธิดังกล่าวแก่ผู้รับจ้าง อย่างไรก็ตามข้อพิพาทดังกล่าวมิได้เกิดจากความบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ แต่เกิดจากความบกพร่องในการทำงานของผู้รับจ้าง

3) การอนุมัติการเรียกร้องและการแก้ไขสัญญาหลังจากวันครบกำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาจ้าง ผู้รับจ้างได้ยื่นหนังสือและหลักฐานเพื่อเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลาเนื่องจากการแก้ไขแบบรูป งานเพิ่มหรืองานลดเพื่อให้ผู้ว่าจ้างพิจารณา แต่ผู้ว่าจ้างอนุมัติให้สิทธิการขยายระยะเวลาและมีคำสั่งแก้ไขสัญญาจ้างเมื่อครบกำหนดแล้วเสร็จแล้ว ดังนั้นผู้รับจ้างจึงยื่นหนังสือเพื่อเรียกร้องสิทธิเนื่องจากผู้ว่าจ้างใช้ระยะเวลาในการพิจารณาและตอบสนองต่อการเรียกร้องสิทธิล่าช้าอีกครั้ง ซึ่งคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ(กวพ.)มีความเห็นว่า หากครบ

กำหนดสัญญาแล้ว แต่การก่อสร้างยังไม่เสร็จสมบูรณ์ และคณะกรรมการตรวจการจ้างยังไม่ตรวจรับงาน กรณีนี้ย่อมอยู่ในดุลพินิจของผู้ว่าจ้างที่จะพิจารณาแก้ไขเปลี่ยนแปลงรูปแบบสัญญาและเพิ่มเงิน หรือเพิ่มระยะเวลาในการทำงาน ดังเช่นกรณี A65 A130 แต่หลังการส่งมอบงานตรวจรับงาน หรือการเบิกจ่ายค่าก่อสร้างตามสัญญาทั้งหมดแล้ว ผู้ว่าจ้างไม่สามารถอนุมัติการเรียกร้องหรือการแก้ไขสัญญาจ้างได้ ดังเช่นในกรณี A23 A31

4.2 เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการที่เกี่ยวข้อง

สัญญาจ้างก่อสร้างส่วนใหญ่มักกำหนดให้ผู้รับจ้างทำหนังสือแจ้งผู้ว่าจ้างทราบหากเกิดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา หากผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง ผู้รับจ้างจะไม่ได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับ ซึ่งเงื่อนไขสัญญาดังกล่าวคือ เงื่อนไขบังคับก่อน (Condition precedent)

สำหรับสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 กล่าวถึงขั้นตอนการขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน ตามสัญญา งดหรือลดค่าปรับไว้ในเงื่อนไขสัญญาข้อที่ 22 โดยกำหนดให้ผู้รับจ้างแจ้งพฤติการณ์พร้อมหลักฐานเป็นหนังสือให้ผู้ว่าจ้างทราบเพื่อขอขยายระยะเวลาทำการออกไปภายใน 15 วัน นับจากวันที่เหตุนั้นสิ้นสุดลง ยกเว้นพฤติการณ์ดังกล่าวเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของฝ่ายผู้ว่าจ้าง ซึ่งมีหลักฐานชัดเจนหรือผู้ว่าจ้างทราบดีอยู่แล้วตั้งแต่ต้น หากผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติตามให้ถือว่าผู้รับจ้างสละสิทธิดังกล่าว

4.3 เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่เกี่ยวข้อง

จากการวิเคราะห์สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับ เพื่อให้ทราบถึงข้อกำหนดเกี่ยวกับขั้นตอนการขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน งดหรือลดค่าปรับ พบว่าเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติกล่าวถึงขั้นตอนดังกล่าว สามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

ตารางที่ 4.2เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการเรียกร้องสิทธิการขยายเวลา

ลำดับ	เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่เกี่ยวข้อง	FIDIC 1999	EJCDC 2002	JCT 2005	AIA 2007	NEC3	ICE7
1	การยื่นหนังสือและรายงานฉบับสมบูรณ์เมื่อพบพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้า	9.2, 20.1	10.05 B	2.27.1	3.7.4	61.3, 61.7	44(1)
2	รายละเอียดของหนังสือแจ้งพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความ	-	-	-	5.1.5	62.2	-
3	ระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณาการเรียกร้อง	20.1	10.05 C	2.28.2	15.2.2	61.4	44(3)

หมายเหตุ ตัวเลขที่ระบุในตารางหมายถึง ข้อสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติของแต่ละฉบับ

1) การยื่นหนังสือและรายงานฉบับสมบูรณ์เมื่อพบพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้า

เมื่อพิจารณาเงื่อนไขข้อกำหนดสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับ พบว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทุกฉบับกำหนดให้ผู้รับจ้างมีหน้าที่ยื่นหนังสือแจ้งผู้ว่าจ้างหรือตัวแทน เมื่อพบพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าขึ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ หากผู้รับจ้างไม่แจ้งผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ให้ถือว่าผู้รับจ้างสละสิทธิการขยายเวลา แต่ระยะเวลาที่กำหนดให้ผู้รับจ้างยื่นหนังสือนั้นมีรายละเอียดที่แตกต่างกันออกไป โดยเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ EJEDC 2002 ข้อที่ 10.05B กำหนดให้ผู้รับจ้างยื่นหนังสือพร้อมรายงานฉบับสมบูรณ์ต่อผู้รับจ้างหรือวิศวกรภายใน 60 วันหลังจากพฤติการณ์ได้เกิดขึ้น เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ JCT 2005 ข้อที่ 2.27.1 กำหนดให้ผู้รับจ้างทำหนังสือแจ้งต่อผู้ว่าจ้างทันที เมื่อมีแนวโน้มที่จะเกิดความล่าช้าขึ้น เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ AIA 2007ข้อที่ 3.7.4 กำหนดให้ผู้รับจ้างทำหนังสือแจ้งต่อวิศวกรภายใน 21 วัน หลังจากตรวจพบพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้า และเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ ICE7 ข้อที่ 44(1) กำหนดให้ผู้รับจ้างทำหนังสือแจ้งต่อวิศวกรภายใน 28 วันหลังจากเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้น

สำหรับสัญญาจ้างนานาชาติ FIDIC 1999 นอกจากการระบุถึงระยะเวลาที่ผู้รับจ้างต้องยื่นหนังสือแจ้งต่อผู้ว่าจ้างเมื่อเกิดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าไว้ในเงื่อนไขสัญญาข้อที่ 20.1 Contractor's Claimsแล้ว นั่นคือผู้รับจ้างต้องทำหนังสือแจ้งต่อวิศวกรภายใน 28 วันหลังจากผู้รับจ้างรับรู้พฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้า ในเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ FIDIC 1999 ข้อที่ 19.2 Notice of Force Majeure ยังกำหนดให้ผู้ว่าจ้างหรือผู้รับจ้างมีหน้าที่ต้องทำหนังสือแจ้งอีกฝ่ายภายใน 14 วันหลังตรวจพบพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้านั้นเกิดจากเหตุสุดวิสัย

สำหรับเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ NEC3ข้อที่ 61.1 กำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีหน้าที่ต้องทำหนังสือแจ้งต่อผู้รับจ้างทันที เมื่อเหตุการณ์ที่ได้รับการชดเชยเกิดขึ้นจากคำสั่งของผู้ว่าจ้างหรือการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในตอนแรก และเงื่อนไขสัญญาจ้างข้อที่ 61.3 กำหนดให้ผู้รับจ้างต้องทำหนังสือแจ้งต่อผู้จัดการโครงการเมื่อ

- ผู้รับจ้างเชื่อว่าเหตุการณ์นั้นเป็นเหตุการณ์ที่ได้รับการชดเชยหรือ

- ผู้จัดการโครงการไม่ได้แจ้งเหตุการณ์เหล่านั้นต่อผู้ว่าจ้าง

หากผู้รับจ้างไม่ทำหนังสือแจ้งต่อผู้จัดการโครงการภายใน 2 อาทิตย์หลังจากผู้รับจ้างรับรู้ว่าเหตุการณ์เหล่านั้นเกิดขึ้น ถือว่าผู้รับจ้างได้สละสิทธิการเรียกร้องในการชดเชยค่าเสียหายและขอขยายเวลาทำงานออกไป ยกเว้นผู้จัดการโครงการไม่ได้แจ้งเหตุการณ์เหล่านั้นซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่สมควรแจ้งต่อผู้รับจ้าง

นอกจากนี้สัญญาจ้างนานาชาติ FIDIC1999 และสัญญาจ้างนานาชาติ ICE7 ยังระบุถึงระยะเวลาการส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ไว้ด้วย โดยเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ ICE7 ข้อที่ 44(1) กำหนดให้ ผู้รับจ้างต้องส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ให้วิศวกรพิจารณา หลังจากผู้รับจ้างทราบสาเหตุของความล่าช้า และเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ FIDIC1999 ข้อที่ 20.1 กำหนดให้ผู้รับจ้างต้องส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ภายใน 42 วัน หลังจากผู้รับจ้างรับรู้พฤติการณ์ดังกล่าว และสำหรับพฤติการณ์ต่อเนื่อง(Continuing effect) ผู้รับจ้างต้องส่งรายงานการตรวจสอบระหว่างกาล (Interim report) ภายใน 42 วันหลังจากผู้รับจ้างทราบถึงพฤติการณ์

ดังกล่าว พร้อมทั้งส่งรายงานความคืบหน้าทุกเดือนจนกว่าพฤติการณ์ดังกล่าวสิ้นสุดลง หลังจากพฤติการณ์ดังกล่าวสิ้นสุดแล้ว ผู้รับจ้างต้องส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ภายใน 28 วัน

2) รายละเอียดของหนังสือแจ้งพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้า

จากการพิจารณาสัญญาจ้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับ พบว่า มีเพียงเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ AIA 2007ข้อที่ 15.1.5 Claims for Additional Time และสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ NEC3 ข้อที่ 62.2เท่านั้นที่กล่าวถึงรายละเอียดของหนังสือแจ้งการเรียกร้องสิทธิที่ผู้รับจ้างต้องแสดงต่อผู้ว่าจ้างเมื่อพบพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้า โดยรายละเอียดของหนังสือประกอบไปด้วย การประมาณราคา ผลกระทบจากความล่าช้าที่อาจเป็นไปได้ หากพฤติการณ์เหล่านั้นส่งผลต่อแผนการทำงานของงานที่เหลือ ผู้รับจ้างต้องแนบแผนการทำงานได้รับการปรับปรุงด้วย สำหรับเหตุการณ์ที่ได้รับผลกระทบจากสาเหตุเดียวกัน(Continuing delay) สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ AIA 2007 กำหนดให้ผู้รับจ้างสามารถยื่นหนังสือแจ้งต่อผู้ว่าจ้างเพียงครั้งเดียว

นอกจากนี้ เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ AIA 2007 ข้อที่ 15.1.5.2 ยังได้กล่าวถึงกรณีสภาพภูมิอากาศผิดธรรมชาติ (Adverse Weather Condition) ซึ่งเป็นพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างมักกล่าวอ้างเพื่อขอสิทธิการขยายระยะเวลา ผู้รับจ้างต้องนำเสนอข้อมูลที่แสดงถึงความผิดปกติในช่วงเวลานั้น และเหตุการณ์ดังกล่าวไม่สามารถเตรียมการป้องกันไว้ล่วงหน้า รวมทั้งส่งผลกระทบต่อแผนการก่อสร้างเดิม

3) ระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณา

จากการพิจารณาสัญญาจ้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับ พบว่า สัญญาจ้างนานาชาติทุกฉบับได้กล่าวถึงระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างสามารถใช้ในการพิจารณาและวิธีการตอบสนองต่อหนังสือเรียกร้องสิทธิต่างๆจากผู้รับจ้างไว้อย่างชัดเจน หากผู้ว่าจ้างใช้ระยะเวลาในการพิจารณาหนังสือการเรียกร้องสิทธิต่างๆ นานเกินกว่าระยะเวลาที่สัญญาจ้างกำหนดไว้ ถือว่าเป็นความผิดของผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลาและค่าเสียหายจากผู้ว่าจ้างได้ แต่ระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างสามารถใช้ในการพิจารณานั้นแตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้

สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ FIDIC 1999

เงื่อนไขสัญญาจ้างข้อที่ 20.1 กำหนดให้วิศวกรตอบหนังสือเรียกร้องจากผู้รับจ้างภายใน 42 วัน หลังจากได้รับหนังสือเรียกร้องจากผู้รับจ้าง หรือเอกสารสนับสนุนการเรียกร้องครั้งก่อนหรือภายในระยะเวลาที่ผู้รับจ้างกำหนดขึ้นและผู้รับจ้างยอมรับ วิศวกรอาจยอมรับหรือไม่ยอมรับการเรียกร้อง หรือเรียกร้องเอกสารเกี่ยวกับการเรียกร้องเพิ่มเติมก็ได้ แต่วิศวกรต้องตอบสนองต่อหนังสือการเรียกร้องดังกล่าวภายในระยะเวลาที่กำหนดได้

สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ EJEDC 2002

เงื่อนไขสัญญาจ้างข้อที่ 10.05 C กำหนดให้วิศวกรตอบหนังสือเรียกร้องจากผู้รับจ้างภายใน 30 วันหลังจากได้รับหนังสือการเรียกร้องครั้งสุดท้ายจากผู้รับจ้าง โดยวิศวกรอาจ

1) ปฏิเสธการเรียกร้องทั้งหมดหรือบางส่วน

2) อนุมัติการเรียกร้อง

3) แจ้งผู้รับจ้างว่า วิศวกรไม่เหมาะสมที่จะตัดสินการเรียกร้อง และหากมีการเรียกร้องในอนาคต การเรียกร้องดังกล่าวจะถูกปฏิเสธ

4) หากวิศวกรไม่ตอบสนองต่อหนังสือการเรียกร้องเกินกว่า 30 วัน ให้ถือว่าวิศวกรปฏิเสธการเรียกร้องดังกล่าว

5) การตัดสินการเรียกร้องโดยวิศวกรถือว่าเป็นการสิ้นสุด

6) ผู้รับจ้างไม่สามารถเรียกร้องค่าเสียหายและการขยายระยะเวลาได้ หากไม่ปฏิบัติตามเงื่อนสัญญาจ้างข้อที่ 10.05

สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ JCT 2005

เงื่อนไขสัญญาจ้างข้อที่ 2.28.2 กำหนดให้วิศวกรทำหนังสือแจ้งผลการตัดสินการ

เรียกร้องต่อผู้รับจ้างโดยเร็วที่สุด หรือภายใน 12 สัปดาห์ หรือก่อนวันสิ้นสุดของการทำงาน

สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ AIA 2007

เงื่อนไขสัญญาจ้างข้อที่ 15.2.2 กำหนดให้วิศวกรตอบหนังสือเรียกร้องจากผู้รับจ้างภายใน 10 วัน หลังจากได้รับหนังสือดังกล่าวจากผู้รับจ้าง วิศวกรอาจ

1) เรียกร้องขอเอกสารเพิ่มเติมจากผู้รับจ้างหรือ เอกสารสนับสนุนจากผู้อื่น

2) ปฏิเสธการเรียกร้องทั้งหมดหรือบางส่วน

3) อนุมัติการเรียกร้อง

4) แนะนำการประนีประนอม หรือ

5) ชี้แนะผู้รับจ้าง หากวิศวกรไม่สามารถตัดสินการเรียกร้องได้เนื่องจากข้อมูลเกี่ยวกับการเรียกร้องไม่เพียงพอ หรือวิศวกรไม่สมควรที่จะตัดสินการเรียกร้องดังกล่าว

สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ NEC3

เงื่อนไขสัญญาจ้างข้อที่ 61.4 กำหนดให้วิศวกรแจ้งผลการตัดสินหนังสือเรียกร้องสิทธิภายใน 1 สัปดาห์ หรือภายในระยะเวลาที่ผู้รับจ้างยอมรับ หากวิศวกรไม่แจ้งผลการตัดสินผู้รับจ้างอาจทำหนังสือแจ้งเตือนต่อวิศวกร หากวิศวกรยังไม่แจ้งผลการตัดสินภายใน 2 สัปดาห์หลังจากการแจ้งเตือน ให้ถือว่าความล่าช้าที่เกิดขึ้นเป็นความผิดของวิศวกร และถือว่าวิศวกรมีคำสั่งให้ผู้รับจ้างทำหนังสือเสนอราคาชดเชยค่าเสียหายและการขยายระยะเวลาก่อสร้าง

สัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ ICE7

เงื่อนไขสัญญาจ้างข้อที่ 44(3) กำหนดให้วิศวกรควรพิจารณาการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาอย่างเป็นธรรม หากวิศวกรเห็นว่าผู้รับจ้างมีสิทธิได้รับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา วิศวกรควรให้สิทธินั้นต่อผู้รับจ้างทันที พร้อมทั้งทำหนังสือแจ้ง

ต่อผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง หากวิศวกรเห็นว่าผู้รับจ้างไม่สมควรได้รับสิทธิขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา วิศวกรควรแจ้งต่อผู้รับจ้างโดยปราศจากความล่าช้า และเงื่อนไขสัญญาจ้างข้อที่ 44(4) กำหนดให้วิศวกรควรพิจารณาการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาในเสร็จสิ้นภายใน 14 วันหลังจากวันสิ้นสุดของการทำงาน

จากการวิเคราะห์เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับในข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ผู้รับจ้างมีหน้าที่ทำหนังสือแจ้งวิศวกรหรือผู้ว่าจ้างหากเกิดพฤติการณ์ที่ได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา หรือลดหรืองดค่าปรับภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ หากผู้รับจ้างไม่สามารถแจ้งผู้ว่าจ้างภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ให้ถือว่าผู้รับจ้างได้สละสิทธิการเรียกร้องในการชดเชยค่าเสียหายและการขอขยายเวลาทำงาน และวิศวกรมีหน้าที่พิจารณาหนังสือเรียกร้องสิทธิพร้อมทั้งแจ้งผลการตัดสินต่อผู้รับจ้างภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา หากวิศวกรไม่สามารถปฏิบัติได้ ให้ถือว่าความล่าช้าที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดของวิศวกร ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องการขอขยายระยะเวลาได้ รวมทั้งสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติบางฉบับได้กำหนดรายละเอียดของหนังสือเรียกร้องสิทธิลงในสัญญาจ้าง เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของผู้รับจ้าง

4.4 การวิเคราะห์ข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการและแนวทางการแก้ไข

จากการวิเคราะห์เงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2535 พบว่า สัญญาจ้างราชการได้กล่าวถึงกำหนดเงื่อนไขสัญญาจ้างที่เกี่ยวข้องกับระยะเวลาการยื่นหนังสือเรียกร้องสิทธิไว้ในเงื่อนไขข้อที่ 22 เพียงข้อเดียว นั่นคือผู้รับจ้างมีหน้าที่แจ้งพฤติการณ์พร้อมหลักฐานเป็นหนังสือให้ผู้ว่าจ้างทราบเพื่อขอขยายระยะเวลาทำการออกไปภายใน 15 วัน นับจากวันที่เหตุนั้นสิ้นสุดลง ซึ่งเงื่อนไขสัญญาจ้างดังกล่าวได้ถูกใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของคู่สัญญา และเป็นแนวทางในการตัดสินเมื่อเกิดข้อพิพาทขึ้น แต่จากการเก็บรวบรวมข้อพิพาทที่ผู้รับจ้างนำมาเรียกร้องสิทธิการขยายเวลา งดหรือลดค่าปรับ และพิจารณาสัญญาจ้างก่อสร้างราชการเปรียบเทียบกับสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับ พบว่า สัญญาจ้างราชการยังไม่มีความชัดเจนในประเด็นของการเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลาและระยะเวลาที่ฝ่ายผู้ว่าจ้างใช้ในการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิ ดังนั้นผู้วิจัยจึง

ศึกษาสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติและเอกสารทางวิชาการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงสัญญาจ้างราชการ ดังต่อไปนี้

4.4.1 การยื่นหนังสือเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลา

จากการพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการในข้างต้น พบว่าเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการกำหนดให้ ผู้รับจ้างมีหน้าที่ทำหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อชี้แจงต่อผู้ว่าจ้าง เมื่อผู้รับจ้างพบพฤติการณ์ที่เป็นเหตุสุดวิสัย หรือเป็นพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมายภายใน 15 วัน นับจากวันที่เหตุนั้นสิ้นสุดลง ยกเว้นพฤติการณ์ดังกล่าวเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของฝ่ายผู้ว่าจ้าง ซึ่งการที่ผู้รับจ้างทำหนังสือแจ้งต่อผู้รับจ้างหลังจากเหตุการณ์นั้นสิ้นสุดลง ผู้ว่าจ้างอาจไม่ทราบถึงสถานการณ์ของโครงการจึงไม่ได้ดำเนินการเพื่อบรรเทาความสูญเสียที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะพฤติการณ์เหล่านั้นก่อให้เกิดความล่าช้าเป็นระยะเวลานาน หรือส่งผลให้เกิดความล่าช้าอื่นๆตามมา เช่น การเกิดอุทกภัยซึ่งเป็นเหตุสุดวิสัย ส่งผลให้ถนนขาด คนงานไม่สามารถเข้ามาปฏิบัติงานในพื้นที่ได้ ผู้รับจ้างจะทำหนังสือพร้อมหลักฐานส่งให้ผู้ว่าจ้างพิจารณาเมื่อดำเนินการซ่อมแซมถนนเสร็จเรียบร้อยแล้วและคนงานสามารถเดินทางเข้ามาปฏิบัติงานได้ เนื่องจากเหตุสุดวิสัยดังกล่าวจะถือว่าสิ้นสุดลงต่อเมื่อเหตุต่อเนื่องอื่นๆนั้นได้สิ้นสุดลง (คำวินิจฉัยของคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรมบัญชีกลาง เลขที่ กค(กวพ) 0408.4/12003

แต่จากการพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติพบว่า ผู้รับจ้างต้องทำหนังสือแจ้งต่อผู้ว่าจ้างหลังจากพบพฤติการณ์ที่อาจจะก่อให้เกิดความล่าช้าภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ และเมื่อพฤติการณ์เหล่านั้นได้สิ้นสุดลง ผู้รับจ้างจึงส่งรายงานพร้อมหลักฐานเพื่อให้ผู้ว่าจ้างใช้ประกอบการพิจารณาอีกครั้ง สำหรับพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าเป็นระยะเวลานาน หรือส่งผลให้เกิดความล่าช้าอื่นๆตามมา เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ FIDIC1999 กำหนดให้ผู้รับจ้างต้องส่งรายงานการตรวจสอบระหว่างกาล (Interim report) ภายใน 42 วันหลังจากผู้รับจ้างทราบถึงพฤติการณ์ดังกล่าว พร้อมทั้งส่งรายงานความคืบหน้าทุกเดือนจนกว่าพฤติการณ์ดังกล่าวสิ้นสุดลง หลังจากพฤติการณ์ดังกล่าวสิ้นสุดแล้ว ผู้รับจ้าง

ต้องส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ภายใน 28 วัน ซึ่งเงื่อนไขสัญญาจ้างดังกล่าวมีส่วนช่วยให้ผู้ว่าจ้างทราบถึงสถานการณ์ของโครงการทันทีที่พฤติการณ์เหล่านั้นส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินงาน และรับรู้ถึงความเสียหายโดยตลอดจนกระทั่งพฤติการณ์เหล่านั้นได้สิ้นสุดลง

ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการจึงควรกำหนดให้ผู้รับจ้างทำหนังสือแจ้งผู้ว่าจ้างเมื่อรับรู้ถึงพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าภายในระยะเวลาที่กำหนดแทนการแจ้งเมื่อเหตุการณ์เหล่านั้นสิ้นสุดลง พร้อมทั้งส่งรายงานความล่าช้าที่เกิดขึ้นพร้อมหลักฐานเพื่อให้ผู้ว่าจ้างใช้ประกอบการพิจารณาภายหลังจากพฤติการณ์เหล่านั้นได้สิ้นสุดลง และเมื่อเกิดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าเป็นระยะเวลานานหรือส่งผลให้เกิดความล่าช้าอื่นๆตามมา ผู้รับจ้างต้องส่งรายงานความคืบหน้าทุกเดือนจนกว่าพฤติการณ์ดังกล่าวจะสิ้นสุดลง เพื่อให้ผู้ว่าจ้างทราบถึงมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

4.4.2 ระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิ

เงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุพ.ศ. 2535 กำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีหน้าที่ในการพิจารณาอนุมัติการให้สิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับ เมื่อได้รับหนังสือพร้อมหลักฐานการเรียกร้องการสิทธิจากผู้รับจ้างเรียบร้อยแล้ว แต่จากการพิจารณาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากเงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีพบว่า ผู้รับจ้างมักเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับเนื่องจากผู้ว่าจ้างใช้เวลาในการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิล่าช้าและตอบสนองหลังจากวันครบกำหนดแล้วเสร็จ ซึ่งข้อพิพาทดังกล่าวนั้นเกิดจากเงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุมิได้ระบุถึงระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างสามารถใช้พิจารณาและตอบสนองต่อการเรียกร้องสิทธิของผู้รับจ้างไว้อย่างชัดเจน

จากการพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติพบว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างกำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีหน้าที่พิจารณาสิทธิการขยายเวลา และผู้ว่าจ้างต้องตอบสนองต่อการเรียกร้องสิทธิของผู้รับจ้างภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้โดยเริ่มนับจากวันที่ผู้รับจ้างส่งรายงานและหลักฐานประกอบการพิจารณาให้ครบถ้วนแล้ว หากผู้ว่าจ้างใช้ระยะเวลาในการ

พิจารณาหนังสือการเรียกร้องสิทธิต่างๆ นานเกินกว่าระยะเวลาที่สัญญาจ้างกำหนดไว้ ถือว่าเป็นความผิดของผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลาและค่าเสียหายจากผู้ว่าจ้างได้ จากเงื่อนไขดังกล่าวผู้ว่าจ้างต้องอนุมัติหรือปฏิเสธการให้สิทธิการขยายระยะเวลาระหว่างดำเนินการก่อสร้าง ซึ่งการอนุมัติการให้สิทธิการขยายระยะเวลาระหว่างการก่อสร้างนั้นมีข้อดีกว่าการอนุมัติการให้สิทธิหลังจากเสร็จสิ้นการก่อสร้าง คือ (Kumaraswamy and Yogeswaran,2003)

- คู่สัญญาทราบถึงระยะเวลาก่อสร้างที่แท้จริงตลอดการก่อสร้าง
- ผู้รับจ้างไม่สามารถปกปิดความล่าช้าที่เกิดจากการกระทำของตนเองด้วยพฤติการณ์ที่ได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาตามสัญญา
- สามารถหาหลักฐานเพื่อพิสูจน์สาเหตุของความล่าช้าที่เกิดขึ้นได้ก่อนที่ข้อมูลเหล่านั้นจะถูกปกปิด สูญหายหรือถูกลืม และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์นั้นอาจถูกย้ายตัวไปยังโครงการอื่น

ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการจึงควรกำหนดระยะเวลาการพิจารณาและตอบสนองต่อหนังสือลงในสัญญาจ้างหลังจากผู้ว่าจ้างได้รับเอกสารจากผู้รับจ้างครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา และหากผู้ว่าจ้างใช้ระยะเวลาในการพิจารณามากกว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องขอสิทธิการขยายระยะเวลาและค่าเสียหายจากผู้ว่าจ้างได้

4.4.3 ระยะเวลาที่ใช้ในการอนุมัติการแก้ไขสัญญาจ้างก่อสร้าง

สำหรับการพิจารณาการแก้ไขแบบรูป การเพิ่มลดงานที่ต้องแก้ไขสัญญาจ้างตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 136 มิได้กำหนดช่วงเวลาการดำเนินการพิจารณาอนุมัติแก้ไขแบบรูป การเพิ่มลดงาน แต่ในหลักการปฏิบัติจะต้องดำเนินการก่อนที่จะมีการตรวจรับงานเสร็จสมบูรณ์ หากมีการตรวจรับมอบงานเสร็จสมบูรณ์แล้ว ถือว่าสัญญาจ้างก่อสร้างได้สิ้นสุดลงแล้ว ไม่สามารถแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาจ้างก่อสร้างตามระเบียบฯ ข้อที่ 136 (คณะทำงานย่อยจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานก่อสร้าง กรม

ชลประทาน, 2553) ซึ่งสอดคล้องกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรมบัญชีกลาง เลขที่ 0408.4/1291 และ 0408.4/24379 ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการจึงควรกำหนดให้ ผู้ว่าจ้างต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงสัญญาจ้างให้เสร็จสิ้นก่อนการส่งมอบและตรวจรับงาน

4.4.4 รายละเอียดของรายงานฉบับสมบูรณ์

เมื่อเกิดความพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างมีความเห็นว่าเป็นอุปสรรค ทำให้ผู้รับจ้างไม่สามารถปฏิบัติงานได้ ผู้รับจ้างมีหน้าที่ในการพิสูจน์ว่าพฤติการณ์ดังกล่าวนั้นเกิดจากความบกพร่องของผู้ว่าจ้างหรือเหตุสุดวิสัยเพื่อรักษาสิทธิการขยายระยะเวลา ผู้รับจ้างจึงจัดทำหลักฐานเพื่อแสดงให้เห็นว่าความล่าช้านั้นส่งผลกระทบต่อการทำงานและสาเหตุของความล่าช้าเหล่านั้นเป็นเหตุที่สัญญาจ้างได้ให้สิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับ(Egglesson, 2009)

จากการพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติพบว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ AIA 2007 และ NEC3 ได้ระบุถึงเอกสารสำคัญซึ่งผู้รับจ้างต้องแนบเสนอเพื่อเป็นข้อมูลในขออนุมัติการขยายเวลาทำการ ลดหรืองดค่าปรับ ได้แก่ รายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อราคาตามสัญญา และวันสิ้นสุดของการทำงานซึ่งประเมินโดยผู้รับจ้าง แผนการดำเนินงานที่ได้รับการปรับปรุง เป็นต้น โดยเฉพาะแผนการดำเนินงานนั้นเป็นข้อมูลที่ผู้ว่าจ้างต้องใช้ในการพิจารณาระยะเวลาที่ผู้รับจ้างควรได้รับจากสิทธิการขยายระยะเวลาก่อสร้างตามสัญญา (Kumaraswamy and Yogeswaran,2003)

นอกจากนี้ Theodore J. Trauner (2009) ได้เสนอให้ระบุข้อมูลและหลักฐานที่ผู้รับจ้างต้องนำเสนอต่อผู้ว่าจ้างลงในสัญญาจ้าง ซึ่งประกอบไปด้วย

- วันที่พบพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้า
- เหตุผลที่ผู้รับจ้างเชื่อผู้รับจ้างควรได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา
- แผนการดำเนินงานที่แสดงให้เห็นว่าเหตุนั้นส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการทำงาน

จากเงื่อนไขสัญญาจ้างดังกล่าว ผู้รับจ้างสามารถยึดเป็นแนวทางในการจัดเตรียมเอกสารเพื่อเป็นหลักฐานประกอบการพิจารณาได้อย่างเหมาะสมและส่งผลให้ไม่เกิดความล่าช้าในขั้นตอนการพิจารณาให้สิทธิโดยผู้ว่าจ้าง เนื่องจากเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติกำหนดให้ผู้ว่าจ้างต้องพิจารณาให้สิทธิการขยายระยะเวลาภายในระยะเวลาที่กำหนดนับจากผู้รับจ้างได้ยื่นเอกสารซึ่งผู้ว่าจ้างเรียกร้องเรียบร้อยแล้ว ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างราชการอาจระบุถึงเอกสารที่ผู้รับจ้างควรจัดเตรียมในการขออนุมัติสิทธิการขยายระยะเวลา งด หรือลดค่าปรับ เช่น รายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อราคาตามสัญญา วันสิ้นสุดของการทำงานซึ่งประเมินโดยผู้รับจ้าง แผนการดำเนินงานที่ได้รับการปรับปรุง เอกสารคำสั่งจากผู้ว่าจ้าง เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเตรียมเอกสารให้เพียงพอที่ผู้ว่าจ้างสามารถใช้ในการพิจารณาได้

4.4.5 การอ้างถึงเหตุสุดวิสัยที่เกิดขึ้นหลังวันครบกำหนดแล้วเสร็จ

จากการพิจารณาข้อพิพาทที่เกิดจากการใช้สัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุพ.ศ. 2535 พบว่า ผู้รับจ้างเรียกร้องขอสิทธิการขยายระยะเวลา งด หรือลดค่าปรับเนื่องจากเหตุสุดวิสัยซึ่งเกิดขึ้นหลังจากวันครบกำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาจ้าง ซึ่งข้อพิพาทดังกล่าวนั้นเกิดจากเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการมิได้สิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา หากความล่าช้านั้นเกิดเหตุสุดวิสัยซึ่งเกิดขึ้นหลังจากวันครบกำหนดแล้วเสร็จแต่อยู่ในช่วงระยะเวลาที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา รวมทั้งคำตัดสินจากหน่วยงานราชการในกรณีดังกล่าวมีความขัดแย้งกันเองดังที่กล่าวไว้ในข้างต้น ผู้ว่าจ้างจึงไม่สามารถตัดสินการเรียกร้องสิทธิโดยอ้างอิงจากคำตัดสินในอดีตได้

ดังนั้นเพื่อช่วยลดข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการอ้างสิทธิการขยายระยะเวลาเนื่องจากเหตุสุดวิสัยที่เกิดหลังจากวันครบกำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาจ้างแต่ยังอยู่ในช่วงระยะเวลาที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการควรระบุถึงวันสิ้นสุดของพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องถึงสิทธิการขยายระยะเวลา ลดหรืองด

ค่าปรับ เช่น วันครบกำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาจ้าง วันครบกำหนดแล้วเสร็จหลังจากการได้รับสิทธิการขยายระเวลา วันส่งมอบงาน เป็นต้น

4.5 **สรุปท้ายบท**

สัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ระบุถึงขั้นตอนการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา งดหรือลดค่าปรับแก่ผู้รับจ้างไว้เพียงระยะเวลาที่ผู้รับจ้างต้องยื่นหนังสือเรียกร้องสิทธิหลังจากพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าสิ้นสุดลงเท่านั้น แต่จากการเก็บรวบรวมข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการขอขยายเวลาและการอนุมัติพบว่าเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการมิได้มีรายละเอียดเกี่ยวกับขั้นตอนการอนุมัติการเรียกร้องการให้สิทธิการเรียกร้องเหตุสุดวิสัยที่เกิดหลังจากการสิ้นสุดของสัญญาจ้าง และระยะเวลาในการแก้ไขสัญญาจ้างก่อสร้าง

จากการพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการขอขยายระยะเวลา และการอนุมัติการเรียกร้องพบว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติกล่าวถึงขั้นตอนดังกล่าวไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุมมากกว่าสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ และระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุมิได้มีข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้เงื่อนไขสัญญานานาชาติ คำตัดสินข้อพิพาทและเอกสารทางวิชาการเป็นแนวทางในการปรับปรุงสัญญาจ้างก่อสร้าง ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ควรกำหนดให้ผู้รับจ้างทำหนังสือแจ้งผู้ว่าจ้างเมื่อรับรู้ถึงพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าภายในระยะเวลาที่กำหนดแทนการแจ้งเมื่อเหตุการณ์เหล่านั้นสิ้นสุดลง พร้อมทั้งส่งรายงานความล่าช้าที่เกิดขึ้นพร้อมหลักฐานเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาภายหลังจากพฤติการณ์เหล่านั้นได้สิ้นสุดลง และเมื่อเกิดพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าเป็นระยะเวลานานหรือส่งผลให้เกิดความล่าช้าอื่นๆตามมา ผู้รับจ้างต้องส่งรายงานความคืบหน้าทุกเดือนจนกว่าพฤติการณ์ดังกล่าวจะสิ้นสุดลง เพื่อให้ผู้ว่าจ้างทราบถึงมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

2) ควรกำหนดระยะเวลาการพิจารณาและตอบสนองต่อการเรียกร้องสิทธิต่างๆ ลงในสัญญาจ้างหลังจากผู้ว่าจ้างได้รับเอกสารจากผู้รับจ้างครบถ้วนภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา และหากผู้ว่าจ้างใช้ระยะเวลาในการพิจารณามากกว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องขอสิทธิการขยายระยะเวลาและค่าเสียหายจากผู้ว่าจ้างได้

3) สัญญาจ้างราชการอาจระบุถึงเอกสารที่ผู้รับจ้างควรจัดเตรียมในการขออนุมัติสิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับ เช่น รายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อราคาตามสัญญา วันสิ้นสุดของการทำงานซึ่งประเมินโดยผู้รับจ้าง แผนการดำเนินงานที่ได้รับการปรับปรุง เอกสารคำสั่งจากผู้ว่าจ้าง เป็นต้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดเตรียมเอกสาร และเพียงพอที่ผู้ว่าจ้างสามารถใช้ในการพิจารณาได้

นอกจากนี้เงื่อนไขสัญญาจ้างราชการควรเพิ่มเติมข้อกำหนดซึ่งเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างมาตรฐานไม่ได้กล่าวถึง ดังนี้

1) ควรกำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีหน้าที่พิจารณาการเปลี่ยนแปลงสัญญาจ้างให้เสร็จสิ้นก่อนการส่งมอบและตรวจรับงาน

2) ควรระบุถึงวันสิ้นสุดของพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องถึงสิทธิการขยายระยะเวลา ลดหรืองดค่าปรับ เช่น วันครบกำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาจ้าง วันครบกำหนดแล้วเสร็จหลังจากการได้รับสิทธิการขยายระเวลา วันส่งมอบงาน เป็นต้น

บทที่ 5

ข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ

ด้านการพิจารณาระยะเวลาของการขยายเวลา และค่าปรับ

ในหลักการพิจารณาสั่งการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 139 ซึ่งกล่าวถึงการลด งดค่าปรับ หรือการขยายเวลาตามสัญญา อาจแบ่งได้ออกเป็น 2 กรณีคือ

1 การพิจารณาขยายเวลาทำการตามสัญญา ซึ่งเป็นการอนุมัติให้ก่อนที่จะครบกำหนดสัญญาและค่าปรับยังไม่เกิดขึ้น

2 การพิจารณางดหรือลดค่าปรับ ซึ่งเป็นการพิจารณาอนุมัติให้ในเวลาที่ล่วงเลยกำหนดเวลาของสัญญา และเป็นกรณีที่มีค่าปรับเกิดขึ้น

สำหรับบทนี้จะกล่าวถึงการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการในด้านการพิจารณาให้สิทธิการขยายระยะเวลา หรืองดหรือลดค่าปรับ ระยะเวลาของการขยายเวลาก่อสร้าง และค่าปรับที่เกิดขึ้น หากผู้รับจ้างไม่สามารถปฏิบัติงานภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา รวมทั้งค่าเสียหายที่ผู้ว่าจ้างต้องชดเชยให้แก่ผู้รับจ้าง หากความล่าช้าที่เกิดขึ้นนั้นเป็นความผิดหรือความบกพร่องของผู้ว่าจ้าง หรือมิใช่ความผิดของคู่สัญญา ซึ่งข้อบกพร่องดังกล่าวได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากส่วนราชการซึ่งแสดงให้เห็นถึงความไม่ชัดเจนของข้อกำหนดสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงเพื่อให้เนื้อหาของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการมีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น โดยอาศัยเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ และเอกสารทางวิชาการเป็นแนวทาง ดังต่อไปนี้

5.1 การรวบรวมข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับ

จากการพิจารณาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และ

สัญญาจ้างแนบท้ายฯพบว่า ไม่ได้กล่าวถึงรายละเอียดของการพิจารณาการขยายระยะเวลา งด หรือลดค่าปรับอย่างชัดเจน เพียงแต่กำหนดหน้าที่ของผู้ว่าจ้างให้เป็นผู้พิจารณาการขยายระยะเวลา และอัตราค่าปรับรายวันหากผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเก็บรวบรวมข้อมูลจากข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาการขยายระยะเวลา งด หรือลดค่าปรับเพื่อให้ทราบถึงข้อพิพาทที่เกิดขึ้น โดยแบ่งข้อพิพาทออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

5.1.1 ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับพิจารณาระยะเวลาของการขยายระยะเวลา

ข้อพิพาทในกลุ่มนี้เกี่ยวข้องกับการพิจารณาถึงระยะเวลาในการให้สิทธิผู้รับจ้างขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาและการคำนวณมูลค่าของค่าปรับ เมื่อผู้รับจ้างไม่สามารถส่งมอบงานได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้างเนื่องจากสาเหตุต่างๆ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การพิจารณาระยะเวลาเนื่องจากเหตุสุดวิสัย เมื่อเกิดเหตุสุดวิสัยขึ้น และเหตุสุดวิสัยดังกล่าวส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าอื่นๆตามมา ผู้ว่าจ้างมักคำนวณระยะเวลาจากระยะเวลาเหตุสุดวิสัยเกิดขึ้นและได้สิ้นสุดลง แต่ผู้รับจ้างมักคำนวณระยะเวลาจากเหตุสุดวิสัยที่เกิดขึ้น และเหตุการณ์ต่อเนื่องอื่นๆที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยนั้นสิ้นสุดลง ดังเช่นในกรณี A40

2) ระยะเวลาทับซ้อน เมื่อพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาเกิดขึ้นในเวลาเดียวกัน ผู้รับจ้างควรได้รับการพิจารณาระยะเวลาของการต่ออายุสัญญาเป็นระยะเวลาเท่าไหร่ ดังเช่นในกรณี A59 A64 และหากพฤติการณ์เหล่านั้นเกิดขึ้นพร้อมกับการขยายเวลาเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเรื่องมาตรการช่วยเหลือผู้ประกอบการก่อสร้าง ผู้รับจ้างควรได้รับการขยายเวลาเนื่องจากพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าหรือไม่ ดังเช่นในกรณี A58 A62 A72 A73 A113 C8 C9 C10 C14

3) ขั้นตอนและระยะเวลาที่ใช้ในการส่งมอบงาน ผู้รับจ้างได้สอบถามถึงการพิจารณาระยะเวลาในการคิดค่าปรับจากการส่งมอบงานล่าช้า โดยเริ่มคิดระยะเวลาตั้งแต่วันครบกำหนดสัญญาจนถึงวันที่ผู้รับจ้างส่งงานตามที่ผู้ว่าจ้างได้รับหนังสือส่งงานเป็นหลักฐานหรือ

วันที่ผู้ควบคุมงานแจ้งว่างานแล้วเสร็จหรือไม่ และหากผู้รับจ้างทำงานแล้วเสร็จก่อนวันที่ผู้ว่าจ้างได้รับหนังสือส่งงานเป็นเวลานาน แต่ผู้รับจ้างไม่ยอมส่งมอบงาน จะถือว่างานแล้วเสร็จในวันที่ผู้ว่าจ้างได้รับหนังสือส่งงานหรือไม่ ดังเช่นกรณี A1 C20 และระยะเวลาของการคิดค่าปรับควรหักลบระยะเวลาที่คณะกรรมการตรวจการจ้างใช้ตรวจรับงานหรือไม่ ดังเช่นกรณี A3 A106

4) วันส่งมอบงานตรงกับวันหยุดราชการ การคิดค่าปรับควรเริ่มนับในวันทำการถัดไปหรือไม่ ดังเช่นในกรณี A71 ซึ่งในกรณีนี้ได้ถูกระบุไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 193/8แล้ว กล่าวคือ “ถ้าวันสุดท้ายของระยะเวลาเป็นวันหยุดทำการตามประกาศเป็น ทางการหรือตามประเพณี ให้นับวันที่เริ่มทำการใหม่ต่อจากวันที่หยุดทำการนั้นเป็นวันสุดท้ายของระยะเวลา” ดังนั้นจึงไม่จำเป็นต้องระบุลงในสัญญาจ้าง

ตารางที่ 5. 1 ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาการขยายเวลา งดหรือลดค่าปรับ

ลำดับ	ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	กรณีข้อพิพาท
1	การพิจารณาระยะเวลาเนื่องจากเหตุสุดวิสัย	1	A40
2	ระยะเวลาทับซ้อน	11	A58 A59 A62 A64 A72 A73 A113 C8 C9 C10 C14
3	การพิจารณาระยะเวลาในการคิดค่าปรับจากการส่งมอบงานล่าช้า	4	A1 A3 A106 C20
4	วันส่งมอบงานตรงกับวันหยุดราชการ	1	A71

หมายเหตุ A หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง

B หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากหนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยกรมอัยการ เกี่ยวกับข้อหารือปัญหากฎหมายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ

C หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากเอกสารคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด

5.1.2 ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการคิดคำนวณมูลค่าของค่าปรับ

ข้อพิพาทในกลุ่มนี้เกี่ยวข้องกับการคิดคำนวณมูลค่าของค่าปรับ เมื่อผู้รับจ้างไม่สามารถส่งมอบงานให้แก่ผู้ว่าจ้างภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ นั่นคือเมื่อมีการแก้ไขสัญญาจ้างก่อสร้าง หากมูลค่าของโครงการเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการแก้ไขสัญญาจ้างก่อสร้าง ค่าปรับควรปรับตามมูลค่าที่เปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ ดังตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5. 2 ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับมูลค่าค่าปรับ

ลำดับ	ข้อพิพาทที่เกี่ยวข้อง	จำนวน	กรณีข้อพิพาท
1	การคิดวงเงินค่าปรับเมื่อมีการแก้ไขสัญญาจ้างก่อสร้าง	1	A71

หมายเหตุ A หมายถึง กรณีข้อพิพาทจากเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง

5.2 เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการที่เกี่ยวข้อง

จากการพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 พบว่าเงื่อนไขสัญญาจ้างที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาระยะเวลาที่ผู้รับจ้างควรได้รับจากการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับ และค่าเสียหายที่เกิดขึ้นหากผู้รับจ้างไม่สามารถส่งมอบงานภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา มีดังต่อไปนี้

1) การพิจารณาการขยายระยะเวลา

เงื่อนไขสัญญาจ้างแนบระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อที่ 22 กำหนดว่าการพิจารณาการขยายกำหนดเวลาทำงานเนื่องจากพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายเวลานั้นอยู่ในดุลพินิจของผู้ว่าจ้างที่จะพิจารณาตามที่เห็นสมควร

2) การพิจารณาค่าปรับ

เงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อที่ 17 กำหนดให้ผู้รับจ้างที่ไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา

และผู้ว่าจ้างยังมิได้บอกเลิกสัญญา ผู้รับจ้างจะต้องชำระค่าปรับให้แก่ผู้ว่าจ้าง ซึ่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 134 กำหนดให้ค่าปรับเป็นรายวันเป็นจำนวนเงินตายตัวในอัตราร้อยละ 0.01-0.1 ของราคางานจ้างนั้น แต่ต้องไม่ต่ำกว่าวันละ 100 บาท สำหรับงานก่อสร้างสาธารณูปโภคที่มีผลกระทบต่อการจราจร ให้กำหนดค่าปรับเป็นรายวันในอัตราร้อยละ 0.25 ของราคางานจ้างนั้น

5.3 เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่เกี่ยวข้อง

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับเพื่อให้ทราบถึงเงื่อนไขสัญญาจ้างที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาการขยายระยะเวลาและค่าปรับ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังตารางที่ 5.3 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5. 3เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาการขยายระยะเวลาและค่าปรับ

ลำดับ	เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติที่เกี่ยวข้อง	FIDIC 1999	EJCDC 2002	JCT 2005	AIA 2007	NEC3	ICE7
1	แผนการดำเนินงาน(Scheduling Clauses)						
1.1	การส่งแผนการดำเนินงานขั้นต้น	8.3	2.05	2.9.1, 2.9.2	-	31.1	14(1)
1.2	การส่งแผนการดำเนินงานที่ได้รับการปรับปรุง	8.3	6.04	-	-	32.1	14(4)
1.3	รายละเอียดของแผนการดำเนินงาน	-	-	-	-	31.2	-
1.4	ข้อกำหนดของการได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา	-	-	3.10.2	-	-	-
2	ขั้นตอนการส่งมอบ	10.1	-	2.30	-	-	48(1), 48(2)
3	ค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Liquidated damages)	8.7	4.03	2.3.7,2.32.2	-	-	47(1)

หมายเหตุ ตัวเลขที่ระบุในตารางหมายถึง ข้อสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติของแต่ละฉบับ

5.3.1 เงื่อนไขสัญญาที่เกี่ยวข้องกับแผนการดำเนินงาน(Scheduling Clauses)

ในการควบคุมโครงการให้เสร็จสิ้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนต้องมีแผนการทำงานที่แสดงให้เห็นสถานะที่แท้จริงของโครงการ ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติจึงกำหนดให้ผู้รับจ้างจัดทำแผนการดำเนินงานเมื่อเริ่มโครงการ พร้อมส่งแผนการดำเนินงานที่ได้รับการปรับปรุงอยู่เป็นระยะตลอดจนโครงการนั้นได้สิ้นสุดลง

จากการพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับพบว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติทุกฉบับ ยกเว้นเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ AIA 2007 กำหนดให้ผู้รับจ้างส่งแผนการดำเนินงานขั้นต้นให้ผู้ว่าจ้างพิจารณาก่อนเริ่มโครงการก่อสร้างโดยมีรายละเอียดของกำหนดระยะเวลาที่ผู้รับจ้างต้องส่งให้ผู้ว่าจ้างพิจารณาแตกต่างกันออกไป ดังนี้

- เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ FIDIC 1999 ข้อที่ 8.3 Programme กำหนดให้ผู้รับจ้างส่งแผนการดำเนินงานให้ผู้ว่าจ้างพิจารณาภายใน 28 วัน หลังจากได้รับหนังสือแจ้งการเริ่มงาน (Commencement of Work Letter)
- เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ EJCDC 2002 ข้อที่ 2.05 Before Starting Construction กำหนดให้ผู้รับจ้างส่งแผนการดำเนินงานขั้นต้น(Preliminary Schedules) ภายใน 10 วันหลังจากเริ่มต้นของสัญญา (Effective Date of the Agreement)
- เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ JCT 2005 ข้อที่ 2.9.1 กำหนดให้ผู้รับจ้างแผนการดำเนินงานแบบบรรยายก่อนเริ่มดำเนินงาน และข้อที่ 2.9.2 กำหนดให้ผู้รับจ้างส่งแผนการดำเนินงานและรายละเอียดที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ วิถีวิกฤต (Critical path)
- เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ NEC 3 ข้อที่ 31.1 Submission of Programmes กำหนดให้ผู้รับจ้างส่งแผนการดำเนินงานขั้นต้นภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา (Contract data)

- เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ ICE 7 ข้อที่ 14(1) Programme to be furnished กำหนดให้ผู้รับจ้างส่งแผนการดำเนินงานให้ผู้ว่าจ้างพิจารณาภายใน 21 วัน หลังจากได้รับหนังสือแจ้งการชนะการประกวด พร้อมทั้งบรรยายรายละเอียดการทำงานในแต่ละขั้นตอน

หากสถานะของโครงการไม่ตรงตามแผนการผู้รับจ้างได้เสนอไว้ก่อนหน้านี้ผู้รับจ้างต้องส่งแผนการดำเนินงานที่ได้รับการปรับปรุงใหม่ทันทีดังเช่น เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ FIDIC 1999 ข้อที่ 8.3 Programme เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ EJCDC 2002 ข้อที่ 6.04 Progress Schedule เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ NEC 3 ข้อที่ 32.1 Revised Programmes และเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ ICE ข้อที่ 14(4) Revision of Programme

สำหรับเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ NEC3 ข้อที่ 31.2 ระบุถึงรายละเอียดที่ผู้รับจ้างต้องแสดงบนแผนการดำเนินงาน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดทำแผนการดำเนินงาน ดังนี้

- วันเริ่มต้นและวันสิ้นสุดของโครงการตามสัญญา วันเริ่มต้นและวันสิ้นสุดของกิจกรรมที่สำคัญ
- วันสิ้นสุดของโครงการหลังการขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน
- ขั้นตอนและระยะเวลาของการดำเนินงานซึ่งผู้รับจ้างได้วางแผนไว้
- ขั้นตอนและระยะเวลาของการดำเนินงานของผู้ว่าจ้างหรือบุคคลอื่น ซึ่งได้แจ้งให้ผู้รับจ้างทราบล่าสุด
- วันที่ผู้รับจ้างคาดว่ากิจกรรมสำคัญจะเสร็จสิ้นเพื่อให้ผู้ว่าจ้างหรือบุคคลอื่นเข้าดำเนินการต่อ
- ระบุถึง
    - ระยะเวลาลอยตัว
    - เวลาเผื่อสำหรับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น (Time risk allowance)
    - ข้อบังคับเกี่ยวกับสุขภาพและความปลอดภัย
    - ขั้นตอนที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง

- กำหนดการของกิจกรรมต่างที่ผู้รับจ้างต้องปฏิบัติเพื่อให้งานเสร็จสิ้น ได้แก่
    - วันเริ่มต้นดำเนินการ
    - วันที่ผู้รับจ้างต้องได้รับการอนุมัติ
    - วันที่ผู้รับจ้างต้องการส่งของที่ผู้ว่าจ้างต้องจัดหาให้ตามสัญญา
    - วันที่ผู้รับจ้างต้องการข้อมูลจากบุคคลอื่นๆ
- แผนการใช้เครื่องจักรและทรัพยากรในแต่ละขั้นตอนการก่อสร้าง
- ข้อมูลอื่นๆที่สัญญาจ้างกำหนดให้ผู้รับจ้างระบุถึงเพื่อให้ผู้ว่าจ้างยอมรับแผนดำเนินการ

นอกจากนี้ เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติ JCT 2005 ข้อที่ 3.10.2 กำหนดให้ผู้รับจ้างต้องส่งแผนปฏิบัติงานก่อนเริ่มปฏิบัติงาน มิฉะนั้นผู้รับจ้างจะไม่มีสิทธิเรียกร้องการขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน

5.3.2 เงื่อนไขสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการส่งมอบงาน

เมื่อพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับพบว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติระบุขั้นตอนการส่งมอบงานโดยสามารถสรุปได้ดังนี้

เมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติงานตามที่ได้ระบุไว้ในสัญญาอย่างครบถ้วนแล้ว ผู้รับจ้างต้องทำหนังสือแจ้งผู้ว่าจ้างเพื่อดำเนินงานตรวจสอบ หากผู้รับจ้างดำเนินการก่อสร้างให้แล้วเสร็จตามที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างแล้ว ผู้ว่าจ้างต้องออกหนังสือรับมอบการส่งงาน เมื่อผู้ว่าจ้างตกลงรับมอบงานแล้ว ถือว่าวันที่ผู้รับจ้างส่งมอบตั้งแต่วันที่ผู้รับจ้างส่งมอบงานนั้นและสิ้นสุดการคิดค่าปรับ แต่รายละเอียดของระยะเวลาในแต่ละขั้นตอนของการส่งมอบนั้นแตกต่างกันออกไป ดังต่อไปนี้

<u>เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ FIDIC 1999</u> ได้กล่าวถึงขั้นตอนการส่งมอบงานไว้ในข้อที่10.1 Taking Over of the Works and Sections การส่งมอบงานให้ผู้ว่าจ้าง สามารถทำได้ก็ต่อเมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติงานตามที่ได้ระบุไว้ในสัญญาจ้างอย่างครบถ้วน ผู้รับจ้างต้องทำหนังสือแจ้งต่อวิศวกรเพื่อดำเนินการตรวจสอบก่อนส่งมอบงานโดยแจ้งก่อนงานเสร็จสิ้นได้ไม่เกิน

14วัน และวิศวกรต้องออกหนังสือรับมอบงาน(Taking over certificate) มีคำสั่งให้แก้ไขงานในส่วนที่บกพร่อง หรือปฏิเสธงานภายใน 28 วันหลังจากได้รับหนังสือแจ้งจากผู้รับจ้าง

เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ JCT 2005 ข้อที่ 2.30 Practical Completion and Certificates กำหนดให้วิศวกรเป็นผู้พิจารณาการรับมอบงาน หากผู้รับจ้างปฏิบัติงานแล้วเสร็จตามสัญญา ผู้ว่าจ้างต้องออกหนังสือเพื่อรับรองว่าผู้รับจ้างดำเนินการเสร็จเรียบร้อยแล้วทั้งหมดหรือบางส่วนตามที่กำหนดไว้ในสัญญา

เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ ICE 7 ข้อที่ 48(1) กำหนดให้ผู้รับจ้างออกหนังสือแจ้งผู้ว่าจ้างหรือตัวแทนเพื่อตรวจสอบก่อนส่งมอบงาน เมื่อผู้รับจ้างมีความเห็นว่าได้ทำงานแล้วเสร็จของงานในส่วนที่เป็นสาระสำคัญหรือบางส่วนตามที่กำหนดไว้ในสัญญาแล้ว และภายใน 21วันหลังจากได้รับหนังสือจ้างผู้รับจ้าง วิศวกรต้อง

(1) ออกหนังสือเพื่อแสดงว่าผู้รับจ้างทำงานแล้วเสร็จของงานในส่วนที่เป็นสาระสำคัญหรือบางส่วนตามที่กำหนดไว้ในสัญญาแล้วทำงานแล้วเสร็จของงานในส่วนที่เป็นสาระสำคัญหรือบางส่วนตามที่กำหนดไว้ในสัญญาแล้ว

(2) ออกคำสั่งให้ผู้รับจ้างทำงานเพิ่มเติมเพื่อให้แล้วเสร็จของงานในส่วนที่เป็นสาระสำคัญหรือบางส่วนตามที่กำหนดไว้ในสัญญาแล้ว

ดังที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขสัญญานานาชาติ ICE 7 ข้อที่ 48(2)

5.3.3 เงื่อนไขสัญญาที่เกี่ยวข้องกับค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Liquidated damages)

จากการพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับพบว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทุกฉบับ ยกเว้นสัญญาจ้างนานาชาติ AIA 2007ได้กำหนดให้ผู้รับจ้างต้องชำระค่าเสียหายล่วงหน้า (liquidated damages) ในอัตราร้อยละของราคาก่อสร้างสุดท้าย

โดยนับจากวันที่กำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาจ้างหรือวันที่ผู้ว่าจ้างได้ขยายให้จนถึงวันที่ทำงานแล้วเสร็จจริง รวมทั้งมูลค่าของค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้าต้องมีค่าไม่เกินจากมูลค่าที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนการทำสัญญา หากมูลค่าโครงการมีการปรับเปลี่ยน ผู้รับจ้างต้องจ่ายค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้าตามมูลค่าของราคาก่อสร้างจริงดังที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ JCT 2005 ข้อที่ 2.3.7 และเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ ICE 7 ข้อที่ 47(1)

นอกจากนี้เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ JCT 2005 ได้ระบุถึงขั้นตอนการเรียกเก็บค่าปรับที่กำหนดไว้ล่วงหน้าไว้ในข้อที่ 2.32.1 คือผู้ว่าจ้างต้องออกหนังสือรับรองการไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จของผู้รับจ้าง (Non-completion certificate) และต้องเรียกเก็บค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Liquidated damages) จากผู้รับจ้างอย่างน้อย 5 วันก่อนวันสุดท้ายของการชำระเงิน

5.4 การวิเคราะห์ข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการและแนวทางการปรับปรุง

ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อพิพาทที่ได้จากการเก็บรวบรวมในข้างต้น และการวิเคราะห์เปรียบเทียบเงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2535 กับเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับและเอกสารทางวิชาการเพื่อหาข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ รวมทั้งเสนอแนะแนวทางแก้ไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการเพื่อให้มีความชัดเจน และสามารถใช้ควบคุมงานให้มีประสิทธิภาพที่ดีขึ้น โดยสัญญาจ้างก่อสร้างราชการมีข้อบกพร่องด้านการคำนวณระยะเวลาของการขยายเวลา งดและลดค่าปรับดังต่อไปนี้

5.4.1 ขั้นตอนการส่งมอบงาน

จากการพิจารณาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากเงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี พบว่า ข้อพิพาทต่างๆเหล่านั้นเกิดจากเงื่อนไขสัญญาจ้างขาดความชัดเจนในขั้นตอนวิธีปฏิบัติและวิธีพิจารณาเพื่อให้การส่งมอบงานนั้นเสร็จสมบูรณ์ ผู้รับจ้างต้องศึกษาจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ส่งผลให้ผู้รับจ้างบางรายไม่ได้ดำเนินการส่งมอบงานตามขั้นตอนที่สมบูรณ์ จึงมีผลต่อการพิจารณาระยะเวลาในการคิด

ค่าปรับจากการส่งมอบงานล่าช้า เนื่องจากผู้ว่าจ้างจะคิดค่าปรับโดยนับถัดจากวันครบกำหนดตามสัญญาจนถึงวันที่ผู้รับจ้างส่งมอบงานถูกต้องครบถ้วนตามสัญญา หักลบด้วยระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างใช้ไปในการตรวจการจ้าง(สำนักมาตรฐานการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ กรมบัญชีกลาง กระทรวงการคลัง,2553)

เมื่อพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับพบว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ FIDIC 1999 และเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติ ICE 7 กล่าวถึงขั้นตอนการส่งมอบงานและระยะเวลาที่ใช้ในแต่ละขั้นตอนอย่างชัดเจน โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) เมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติงานตามที่ได้ระบุไว้ในสัญญาอย่างครบถ้วนแล้ว ผู้รับจ้างต้องทำหนังสือแจ้งผู้ว่าจ้างเพื่อดำเนินงานตรวจสอบ
2) หากผู้รับจ้างดำเนินการก่อสร้างให้แล้วเสร็จตามที่ระบุไว้ในสัญญาจ้างแล้ว ผู้ว่าจ้างต้องออกหนังสือรับมอบการส่งงานภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

หากเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการระบุถึงขั้นตอนการส่งมอบงานและระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างใช้ในการตรวจรับงานเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติสำหรับคู่สัญญา จะช่วยลดปัญหา การพิจารณาระยะเวลาในการคิดค่าปรับได้ ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการจึงควรระบุถึงขั้นตอนที่คู่สัญญาต้องกระทำในการส่งมอบงาน ได้แก่

1) ผู้รับจ้างต้องทำหนังสือแจ้งฝ่ายผู้ว่าจ้างให้ดำเนินการตรวจสอบ
2) เมื่อผู้ว่าจ้างดำเนินการตรวจสอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ว่าจ้างต้องทำหนังสือรับมอบงาน แจ้งการแก้ไขในจุดที่บกพร่องหรือปฏิเสธการส่งมอบงานแก่ผู้รับจ้างภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

สำหรับระยะเวลาการตรวจสอบนั้นอาจอ้างอิงจากระยะเวลาในการตรวจการจ้างก่อสร้างซึ่งระบุไว้ในเอกสารของสำนักกฎหมายและระเบียบกลาง สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เลขที่ นร 1305/ว 5855 นั่นคือ ผู้ควบคุมงานและคณะกรรมการตรวจการจ้างต้องตรวจรับงานภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ดังนี้

1) งานจ้างก่อสร้างแบบราคาเหมารวม (Lump Sum)

ตารางที่ 5. 4 ระยะเวลาที่ผู้ควบคุมงานและคณะกรรมการตรวจการจ้างใช้ในการตรวจรับงานจ้างก่อสร้างแบบราคาเหมารวม (Lump Sum)

ราคาค่างาน	ผู้ควบคุมงาน		คณะกรรมการตรวจการจ้าง	
	งวดงาน	งวดสุดท้าย	งวดงาน	ตรวจรับงาน
ทุกราคาค่างาน	3 วัน	3 วัน	3 วัน	5 วัน

2) งานจ้างก่อสร้างแบบราคาต่อหน่วย (Unit price)

ตารางที่ 5. 5ระยะเวลาที่ผู้ควบคุมงานและคณะกรรมการตรวจการจ้างใช้ในการตรวจรับงานจ้างก่อสร้างแบบราคาต่อหน่วย (Unit price)

ราคาค่างาน	ผู้ควบคุมงาน		คณะกรรมการตรวจการจ้าง	
	รายงวด	ครั้งสุดท้าย	รายงวด	ตรวจรับงาน
ไม่เกิน 30 ล้านบาท	4 วัน	8 วัน	3 วัน	5 วัน
ไม่เกิน 60 ล้านบาท	8 วัน	12 วัน	3 วัน	5 วัน
ไม่เกิน 100 ล้านบาท	12 วัน	16 วัน	3 วัน	5 วัน
เกิน 100 ล้านบาทขึ้นไป	16 วัน	20 วัน	3 วัน	5 วัน

5.4.2 การพิจารณาคำนวณระยะเวลาการขยายเวลา ลดหรืองดค่าปรับ

จากการพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการพบว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการมิได้ระบุถึงการคำนวณระยะเวลาการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาอย่างชัดเจน เพียงแต่กำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีหน้าที่พิจารณาการขยายกำหนดเวลาทำงานเนื่องจากพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายเวลาตามดุลพินิจของผู้ว่าจ้าง ส่งผลก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาขยายระยะเวลาเนื่องจากผู้รับจ้างและผู้ว่าจ้างมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน ดังเช่นกรณีการพิจารณาขยายเวลาเมื่อเกิดเหตุสุดวิสัยขึ้น และเหตุสุดวิสัยดังกล่าวส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าอื่นๆตามมา เนื่องจากผู้ว่าจ้างมักคำนวณระยะเวลาจากระยะเวลาเหตุสุดวิสัยเกิดขึ้นและได้สิ้นสุดลง แต่ผู้รับจ้างมักคำนวณระยะเวลาจากเหตุสุดวิสัยที่เกิดขึ้น และเหตุการณ์ต่อเนื่องอื่นๆที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยนั้นสิ้นสุดลง และเมื่อพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการ

ขยายระยะเวลาเกิดขึ้นในเวลาเดียวกันหรือระยะเวลาทับซ้อนกัน ผู้รับจ้างควรได้รับการพิจารณาระยะเวลาของการต่ออายุสัญญาเป็นระยะเวลาเท่าไหร่

โดยเฉพาะการพิจารณาความล่าช้าที่เกิดจากสองสาเหตุในเวลาเดียวกัน หรือ Concurrent Delays เช่น ความล่าช้าที่เกิดจากคำสั่งของผู้ว่าจ้างเกิดขึ้นพร้อมกับความล่าช้าที่เกิดจากความผิดของผู้รับจ้าง เป็นต้น มักเกิดการโต้เถียงระหว่างคู่สัญญาในประเด็นการจัดสรรความรับผิดชอบต่อความล่าช้าที่เกิดขึ้น โดยผู้ว่าจ้างมักพิจารณาให้ความล่าช้าเกิดจากสองสาเหตุในเวลาเดียวกันเป็นความผิดของผู้รับจ้างเพื่อหลีกเลี่ยงการชดเชยค่าเสียหาย แต่ผู้รับจ้างมักอ้างว่าความล่าช้าเหล่านั้นเกิดจากความผิดของผู้ว่าจ้างเพื่อหลีกเลี่ยงการจ่ายค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า(Delay damages)

สำหรับความล่าช้าในการก่อสร้างนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1) ความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้ (Non-Excusable Delay) คือความล่าช้าที่เกิดจากความผิดของผู้รับจ้าง ได้แก่ ความล่าช้าที่เกิดจากผู้รับจ้างช่วง ผู้รับจ้างดำเนินการก่อสร้างล่าช้า เป็นต้น
2) ความล่าช้าที่ยอมรับได้ (Excusable Delay) คือความล่าช้าที่ไม่ได้เกิดจากความผิดของทั้งสองฝ่ายและอยู่นอกเหนือความควบคุมของคู่สัญญาด้วย โดยแบ่งออกเป็น
    (1) ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย (Compensable Delay) คือ ความล่าช้าที่เกิดจากความผิดของผู้ว่าจ้าง ได้แก่ คำสั่งเปลี่ยนแปลงของผู้ว่าจ้าง ความล้มเหลวในการให้สิทธิผู้รับจ้างเข้าครอบครองพื้นที่ก่อสร้างล่าช้า ความผิดพลาดในการออกแบบ เป็นต้น
    (2) ความล่าช้าที่ไม่ได้รับการชดเชย(Non-compensable Delay) คือ ความล่าช้าที่ไม่ได้เกิดความผิดของทั้งสองฝ่าย ได้แก่ สภาพ

ภูมิอากาศอากาศที่ผิดธรรมชาติ การเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย เหตุสุดวิสัย เป็นต้น

เมื่อผู้ว่าจ้างพิจารณาการเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญานั้น ผู้ว่าจ้างต้องคำนึงถึงอันดับแรกคือ เงื่อนไขของสัญญาจ้างนั้นได้ให้สิทธิการขยายระยะเวลาหรือไม่ โดยทั่วไปเงื่อนไขสัญญาจ้างมักกำหนดให้ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาเมื่อเกิดความล่าช้าที่ยอมรับได้ (Excusable Delay) และผู้รับจ้างจะได้รับการชดเชยค่าเสียหายหากความล่าช้านั้นถูกจัดอยู่ในประเภทความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย (Compensable Delay) นอกจากนี้ความล่าช้าทั้งสองต้องส่งผลกระทบโดยตรงต่อกิจกรรมที่อยู่บนวิถีวิกฤต(Critical path) หรือไม่ได้อยู่บนวิถีวิกฤตแต่มีผลกระทบต่อความล่าช้าของโครงการโดยรวม ผู้รับจ้างจึงสามารถได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา(Egglesson,2009)

จากการพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535พบว่า ผู้รับจ้างสามารถได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา งด หรือลดค่าปรับหากพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้านั้นเกิดจากกรณีเป็นเหตุอันเกิดความผิดหรือความบกพร่องของส่วนราชการ เหตุสุดวิสัย หรือพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย และในกรณีที่พฤติการณ์นั้นเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของส่วนราชการนั้น ให้หมายความรวมถึงเหตุที่เกิดจากส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องด้วย สำหรับกรณีเหตุสุดวิสัย หมายถึงเหตุสุดวิสัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 8 กล่าวคือ จะต้องเป็นเหตุที่ไม่อาจป้องกันได้ ทั้งนี้ พฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดอุปสรรคดังกล่าวจะต้องมีส่วนสัมพันธ์และมีผลกระทบโดยตรงกับงานตามสัญญา และเป็นเหตุให้ผู้รับจ้างไม่สามารถส่งมอบได้ตามระยะเวลาที่กำหนดในสัญญา (คำวินิจฉัยของคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรมบัญชีกลาง เลขที่ กค(กวพ)0421.3/08420) รวมทั้งเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการข้อที่ 11 กำหนดให้ผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายอันเกิดแก่งานที่ผู้รับจ้างได้ทำขึ้น แม้จะเกิดจากเหตุสุดวิสัย และการพิจารณาขยายระยะเวลา งด หรือลดค่าปรับให้แก่ผู้รับจ้างนั้น ผู้รับจ้างต้องพิจารณาขยายเวลาให้ตามจำนวนวันที่มีพฤติการณ์เกิดขึ้นจริง ในกรณีที่หากพฤติการณ์ดังกล่าวส่งผลให้การทำงานของผู้รับจ้างได้รับผลกระทบเพียงบางส่วน ส่วนราชการย่อมต้อง

พิจารณาตามสัดส่วนที่ผู้รับจ้างได้รับผลกระทบจริง(คำวินิจฉัยของคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรมบัญชีกลาง เลขที่ กค(กวพ) 0421.3/05891)

ดังนั้นจึงสามารถกล่าวได้ว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการกำหนดให้สิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับแก่ผู้รับจ้าง เมื่อเกิดความล่าช้าที่ยอมรับได้ (Excusable Delay) แต่ไม่ได้รับการชดเชยค่าเสียหายหากความล่าช้าที่เกิดขึ้นนั้นไม่ได้ถูกจัดอยู่ในประเภทความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย(Compensable Delay) รวมทั้งความล่าช้าที่เกิดขึ้นนั้นต้องส่งผลกระทบโดยตรงต่อกิจกรรมที่อยู่บนวิถีวิกฤต(Critical path) ดังนั้นโครงการที่ใช้สัญญาจ้างก่อสร้างราชการในการควบคุมงานสามารถใช้หลักการวิเคราะห์ความล่าช้าสามารถที่จะกล่าวต่อไปในพิจารณาระยะเวลาและค่าเสียหายที่เกิดจากความล่าช้าได้

ในการพิจารณาระยะเวลาการขยาย David Arditi และ Thanat Pattanakitchamroon(2005) ได้กล่าวถึงสิ่งที่ต้องคำนึงถึงไว้ดังนี้

1) ผู้มีสิทธิใช้เวลาลอยตัว(Float Ownership)

Float หรือเวลาลอยตัวนั้นเป็นช่วงเวลาที่มีค่าสำหรับผู้รับจ้างและผู้ว่าจ้าง เนื่องจากกิจกรรมที่มีเวลาลอยตัวนั้น เนื่องจากผู้รับจ้างสามารถปฏิบัติงานล่าช้าได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาของโครงการ จึงไม่ต้องชำระค่าเสียหายจากความล่าช้าแก่ผู้ว่าจ้าง และผู้ว่าจ้างมักมีคำสั่งเปลี่ยนแปลงงานในช่วงระยะเวลาดังกล่าวเพื่อหลีกเลี่ยงจากการชดเชยระยะเวลาและค่าเสียหายแก่ผู้รับจ้าง

การวิเคราะห์ความล่าช้าต้องคำนึงถึงผู้มีสิทธิใช้เวลาลอยตัวซึ่งได้ถูกระบุไว้ในสัญญาจ้างก่อสร้าง เนื่องจากผู้ต้องที่รับผิดชอบต่อความล่าช้านั้นเปลี่ยนไปตามสิทธิการใช้เวลาลอยตัว ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

ภาพที่ 5.1 ผลกระทบของผู้มีสิทธิใช้เวลาลอยตัว(Float Ownership)

ในภาพที่ 5.1 แสดงถึงแผนการดำเนินงานซึ่งประกอบไปด้วย 3 กิจกรรม คือ การออกแบบ การอนุมัติแบบและการก่อสร้าง โดยที่ผู้ว่าจ้างเป็นผู้รับผิดชอบการอนุมัติแบบ และผู้รับจ้างรับผิดชอบการออกแบบและการก่อสร้าง ผู้รับจ้างต้องได้รับการอนุมัติแบบก่อนดำเนินการก่อสร้าง และผู้รับจ้างมีเวลาดำเนินการก่อสร้างตามสัญญา 12 วัน แต่ผู้รับจ้างวางแผนที่จะใช้ระยะเวลาในการก่อสร้างเพียง 10 วัน ดังนั้นจึงมีเวลาลอยตัว 2 วัน หากผู้รับจ้างดำเนินการออกแบบล่าช้า 2 วัน และผู้ว่าจ้างใช้เวลาอนุมัติแบบล่าช้า 2 วัน จะส่งผลให้โครงการเสร็จล่าช้าจากระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา 2 วัน ผู้ที่ต้องรับผิดชอบต่อความล่าช้านี้แบ่งออกได้ 3 กรณีดังนี้

(1) ในกรณีผู้รับจ้างเป็นเจ้าของเวลาลอยตัว ผู้รับจ้างได้รับการขยายเวลา 2 วัน

(2) ในกรณีผู้ว่าจ้างเป็นเจ้าของเวลาลอยตัว ผู้รับจ้างต้องเสียค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า 2 วัน

(3) ในกรณีโครงการเป็นเจ้าของเวลาลอยตัว หรือหลักการ “มาก่อนได้รับบริการก่อน”(First- come-first-serve basis) ผู้รับจ้างได้รับการขยายระยะเวลา 2 วัน เนื่องจากความล่าช้าที่เกิดจากผู้รับจ้างเกิดก่อนและใช้ระยะเวลาลอยตัวของโครงการไปหมดก่อนที่ความล่าช้าจากผู้ว่าจ้างจะเกิดขึ้น ดังนั้นความล่าช้าของโครงการจึงเกิดจากความล่าช้าของผู้ว่าจ้าง

2) ความล่าช้าที่เกิดจากสองสาเหตุในเวลาเดียวกัน(Concurrent delays)

สำหรับการพิจารณาระยะเวลาและความเสียหายที่เกิดจากความล่าช้าที่เกิดจากสองสาเหตุในเวลาเดียวกันนั้น Bruce M. Jervis และ Paul Levin(1988) กล่าวว่าเมื่อความล่าช้าที่ยอมรับได้หรือความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยเกิดขึ้นซ้อนกับความล่าช้าที่ไม่สมควรได้รับการชดเชย ผู้รับจ้างไม่สมควรได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาและการชดเชยค่าเสียหาย และหากความล่าช้าที่ยอมรับได้เกิดขึ้นซ้อนกับความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาแต่ไม่ได้รับการชดเชยค่าเสียหาย โดยมีกรณีตัวอย่างดังนี้

(1) กรณีที่ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยเกิดขึ้นซ้อนกับความล่าช้าที่ไม่สมควรได้รับการชดเชย ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา พร้อมทั้งได้รับการขยายเวลาและชดเชยค่าเสียหายในช่วงที่เกิดความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย

(2) กรณีที่ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยเกิดขึ้นซ้อนกับความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้ในช่วงเวลาเดียวกันพอดี ผู้รับจ้างไม่ได้รับสิทธิการขยายเวลาและเงินชดเชย

(3) กรณีที่ความล่าช้าที่ไม่สมควรได้รับการชดเชยเกิดขึ้นซ้อนกับความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้ ผู้รับจ้างได้รับการขยายระยะเวลาในช่วงระยะเวลาที่เกิดความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยเกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

Theodore J. Trauner (2009)กล่าวว่าถึงตัวอย่างการพิจารณาระยะเวลาและความเสียหายที่เกิดจากความล่าช้าที่เกิดจากสองสาเหตุในเวลาเดียวกันไว้ดังนี้

กำหนดให้กิจกรรม A คือการออกแบบฐานรากซึ่งรับผิดชอบโดยผู้ว่าจ้าง และกิจกรรม B คือการขุดดิน กิจกรรมทั้งสองอยู่บนวิถีวิกฤตและต้องสำเร็จก่อนเริ่มดำเนินการก่อสร้างฐานราก ดังนั้นเมื่อเกิดการออกแบบเกิดความล่าช้าขึ้นจึงถือเป็นความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชย และการขุดดินเกิดความล่าช้าขึ้นเนื่องจากเครื่องมือขุดดินเสียหายจึงถือว่าเป็นความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้

(1) กรณีที่ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยเกิดขึ้นและสิ้นสุดพร้อมกับความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้ ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาแต่ไม่ได้รับเงินชดเชย เนื่องจากความล่าช้าทั้งสองส่งผลต่อการเริ่มงานของกิจกรรมถัดไปเช่นกัน

(2) กรณีที่ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยและความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้เกิดขึ้นพร้อมกัน แต่ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยนั้นได้สิ้นสุดลงก่อน ผู้รับจ้างไม่ได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาและการชดเชยค่าเสียหายในช่วงเวลาที่เกิดความล่าช้า เนื่องจากความล่าช้าที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมถัดไปนั้นคือ ความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้

(3) กรณีที่ความล่าช้าที่สมควรได้รับการชดเชยเกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาที่เกิดความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้ และสิ้นสุดก่อนความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้ได้สิ้นสุดลง ผู้รับจ้างไม่ได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาและการชดเชยค่าเสียหายในช่วงเวลาที่เกิดความล่าช้า เนื่องจากความล่าช้าที่ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมถัดไปนั้นคือ ความล่าช้าที่ยอมรับไม่ได้เช่นเดียวกับกรณีที่ 2

นอกจากนี้ในการพิจารณาระยะเวลาที่ให้สิทธิการขยายเวลาเนื่องจากความล่าช้าที่เกิดจากเหตุสุดวิสัย ระยะเวลาของความล่าช้าที่เกิดจากเหตุสุดวิสัยนั้นมิได้หมายถึงระยะเวลาที่เหตุเกิดขึ้นและสิ้นสุดลงแล้วเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงเหตุต่อเนื่องอื่นๆที่ไม่อาจป้องกันได้ที่ต่อเนื่องจากเหตุเดียวกันนั้นด้วย(คำวินิจฉัยของคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรมบัญชีกลาง เลขที่ กค(กวพ)0408.4/12003)

ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการจึงควรระบุถึงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคำนวณระยะเวลาของการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับเพิ่มเติมจากเดิมที่กำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีหน้าที่พิจารณาให้สิทธิการขยายเวลา งดหรือลดค่าปรับตามดุลยพินิจของผู้ว่าจ้างนั่นคือ กำหนดให้ผู้รับจ้างสามารถสงวนสิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับได้หากพฤติการณ์ก่อให้เกิดอุปสรรคนั้นมีส่วนสัมพันธ์และมีผลกระทบโดยตรงกับงานตามสัญญา รวมทั้งเป็นเหตุให้ผู้รับจ้างไม่สามารถส่งมอบได้ตามระยะเวลาที่กำหนดในสัญญา และหาก

พฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าส่งผลให้การทำงานของผู้รับจ้างได้รับผลกระทบเพียงบางส่วน ผู้รับจ้างจะได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาตามสัดส่วนที่ผู้รับจ้างได้รับผลกระทบจริงเท่านั้น และในกรณีที่พฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้านั้นส่งผลให้เกิดความล่าช้าอื่นๆตามมา ระยะเวลาที่ต้องขยายเนื่องจากพฤติการณ์ดังกล่าวต้องเริ่มนับจากวันที่พฤติการณ์นั้นเริ่มเกิด จนกระทั่งถึงวันที่พฤติการณ์ต่อเนื่องนั้นได้สิ้นสุดลง

นอกจากนี้เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการอาจระบุถึงผู้ที่เป็นเจ้าของเวลาลอยตัว คำนิยามความล่าช้าที่เกิดจากสองสาเหตุในเวลาเดียวกัน (Concurrent delays)และหลักการคำนวณเพื่อเป็นหลักในการพิจารณาระยะเวลาและค่าเสียหายที่คู่สัญญาควรได้รับ

5.4.3 แผนการดำเนินงาน

จากการพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการพบว่า เงื่อนไขสัญญามิได้กล่าวถึงการจัดทำและส่งแผนการดำเนินงานให้ผู้ว่าจ้างพิจารณาก่อนการดำเนินการก่อสร้างและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน ถึงแม้ว่าจากการเก็บรวบรวมข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาระยะเวลาของการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับจะไม่ปรากฏข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนดำเนินการ แต่การดำเนินงานก่อสร้างโดยขาดแผนการดำเนินงานนั้นอาจก่อให้เกิดปัญหาการพิจารณาการให้สิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับแก่ผู้รับจ้าง

เนื่องจากการพิจารณาระยะเวลาที่ผู้รับจ้างควรได้รับจากการขยายระยะเวลาตามสัญญานั้นต้องใช้แผนการดำเนินงานเป็นหลักฐาน เพื่อแสดงให้เห็นว่าพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้านั้นมีส่วนสัมพันธ์และมีผลกระทบโดยตรงกับงานตามสัญญา รวมทั้งเป็นเหตุให้ผู้รับจ้างไม่สามารถส่งมอบได้ตามระยะเวลาที่กำหนดในสัญญา(Eggleston,2009)

จากการพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติพบว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติกำหนดให้ผู้รับจ้างต้องจัดทำแผนการดำเนินงานเมื่อเริ่มโครงการ(As-planned schedule) พร้อมส่งแผนการดำเนินงานที่ได้รับการปรับปรุง(As-built Schedule)เป็นระยะตลอดจนโครงการนั้นได้สิ้นสุดลง รวมทั้งกำหนดให้ผู้รับจ้างต้องส่งแผนปฏิบัติงานก่อนเริ่มปฏิบัติงาน มิฉะนั้นผู้รับจ้างจะไม่มีสิทธิเรียกร้องการขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน

นอกจากนี้ Theodore J. Trauner (2009)ได้เสนอให้ระบุชนิดของแผนการดำเนินงานที่ผู้รับจ้างต้องจัดทำลงในเงื่อนไขสัญญาจ้าง เพื่อให้ผู้รับจ้างจัดทำแผนการดำเนินงานที่เหมาะสมกับความซับซ้อนของโครงการ ซึ่งในปัจจุบันมีแผนการดำเนินงานก่อสร้างมากมายที่ได้ถูกคิดค้นเพื่ออธิบายแผนการก่อสร้าง อาทิเช่น แผนการดำเนินงานแบบบรรยาย(Narrative schedule) แผนภูมิแท่ง(Bar chart) วิธีวิถีวิกฤต(Critical Path Method หรือ CPM) เป็นต้น รวมทั้งผู้รับจ้างต้องปรับปรุงแผนการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์จริงอยู่สม่ำเสมอ และระบุระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างใช้พิจารณาอนุมัติหรือปฏิเสธแผนการดำเนินงานที่ผู้รับจ้างจัดทำ

ดังนั้นเพื่อให้การบริหารงานภายใต้สัญญาจ้างก่อสร้างราชการมีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงควรระบุเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนการดำเนินงานก่อสร้างดังนี้

1) ควรกำหนดให้ผู้รับจ้างจัดทำแผนการดำเนินงานก่อนเริ่มต้นก่อสร้างโครงการและปรับปรุงแผนการดำเนินงานเมื่อสถานการณ์ของโครงการไม่สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานเดิมตลอดจนโครงการนั้นได้สิ้นสุดลง
2) ควรกำหนดระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างสามารถใช้พิจารณาแผนการดำเนินงาน
3) ควรให้สิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา เมื่อผู้รับจ้างจัดทำแผนการดำเนินงานก่อนเริ่มปฏิบัติงานเท่านั้น
4) อาจระบุชนิดของแผนการดำเนินงาน เพื่อให้สอดคล้องกับความซับซ้อนของโครงการ
5) อาจระบุรายละเอียดที่ผู้รับจ้างต้องแสดงบนแผนการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางให้การจัดทำแผนการดำเนินงานที่ผู้ว่าจ้างยอมรับ

5.4.4 ค่าปรับที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Liquidated damages)

จากการพิจารณาข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากเงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีพบว่า ข้อพิพาทนั้นเกิดจากเงื่อนไขสัญญาจ้างขาดความชัดเจนในการคิดคำนวณมูลค่าของค่าปรับ เนื่องจากเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการข้อที่ 17 ระบุถึงจำนวนเงินค่าปรับต่อวันที่ผู้รับจ้างจะต้องชำระ หากผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามสัญญา โดยนับถัดจากวันที่กำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาหรือวันที่ผู้ว่าจ้างขยายให้จนถึงวันที่ทำงานแล้ว

เสร็จจริง ซึ่งมูลค่าของค่าปรับนั้นคำนวณจากมูลค่าของโครงการ แต่เมื่อดำเนินการก่อสร้างจนเสร็จสิ้นแล้วมูลค่าของโครงการนั้นเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากมีการแก้ไขสัญญา ผู้ว่าจ้างจึงสอบถามถึงมูลค่าของโครงการที่ใช้คำนวณค่าปรับนั้นควรยึดจากวงเงินค่าจ้างตามสัญญาเดิมหรือหลังจากการแก้ไขสัญญา

เมื่อพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติพบว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติกำหนดให้ ผู้รับจ้างต้องชำระค่าปรับที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (liquidated damages) ในอัตราร้อยละของราคาก่อสร้างที่คู่สัญญาได้ตกลงกันไว้เมื่อทำสัญญา หากมูลค่าโครงการมีการปรับเปลี่ยน ผู้รับจ้างต้องจ่ายค่าปรับตามมูลค่าของราคาก่อสร้างจริง ซึ่งเงื่อนไขดังกล่าวมีความสอดคล้องกับคำวินิจฉัยของคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ(กวพ.)ซึ่งตัดสินให้ผู้ว่าจ้างคิดค่าปรับตามวงเงินหลังจากการแก้ไขสัญญาจ้าง(คำวินิจฉัยของคณะกรรมการว่าด้วยการพัสดุ กรมบัญชีกลาง เลขที่ กค(กวพ) 0421.3/10788)

ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการควรกำหนดมูลค่าของค่าปรับที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเป็นอัตราร้อยละของราคาก่อสร้างสุดท้าย แทนการระบุจำนวนเงินค่าปรับที่เป็นมูลค่าแน่นอนลงในสัญญาจ้าง

5.5 **สรุปท้ายบท**

เมื่อพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 พบว่า สัญญาจ้างก่อสร้างราชการกล่าวถึงเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการคิดคำนวณระยะเวลาของการขยายระยะเวลา หรืองดหรือลดค่าปรับ และค่าปรับที่เกิดขึ้นไว้เพียงว่า ผู้ว่าจ้างเป็นผู้พิจารณาการขยายระยะเวลา และกำหนดอัตราค่าปรับรายวันที่ผู้รับจ้างต้องชำระหากผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ แต่จากการเก็บรวบรวมข้อพิพาท การเปรียบเทียบเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการกับสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติและเอกสารทางวิชาการพบว่า เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการมีความไม่ชัดเจนและครอบคลุมในประเด็นของขั้นตอนการส่งมอบงาน การพิจารณาคำนวณระยะเวลาการขยายเวลา

ลดหรืองดค่าปรับ การจัดทำแผนการดำเนินงาน และค่าเสียหายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Delay damages)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาเงื่อนไขสัญญานานาชาติ คำตัดสินข้อพิพาทเป็นแนวทางในการปรับปรุงสัญญาจ้างก่อสร้าง และเอกสารทางวิชาการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) ควรระบุถึงขั้นตอนการส่งมอบงานและระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างใช้ในการตรวจรับงาน

2) ควรกำหนดรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการดำเนินงาน ดังนี้

- ผู้รับจ้างมีหน้าที่จัดทำแผนการดำเนินงานก่อนเริ่มปฏิบัติงานและปรับปรุงแผนการดำเนินงานเมื่อสถานการณ์ของโครงการไม่สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานเดิมตลอดจนโครงการนั้นได้สิ้นสุดลง
- กำหนดระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างสามารถใช้พิจารณาแผนการดำเนินงาน
- ให้สิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา เมื่อผู้รับจ้างจัดทำแผนการดำเนินงานก่อนเริ่มปฏิบัติงานเท่านั้น
- อาจระบุชนิดของแผนการดำเนินงานที่ผู้ว่าจ้างต้องการ
- อาจระบุรายละเอียดที่ผู้รับจ้างต้องแสดงบนแผนการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางให้การจัดทำแผนการดำเนินงานที่ผู้ว่าจ้างยอมรับ

3) ควรกำหนดมูลค่าของค่าปรับที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเป็นอัตราร้อยละของราคาก่อสร้างสุดท้าย แทนการระบุจำนวนเงินค่าปรับที่เป็นมูลค่าแน่นอนลงในสัญญาจ้าง

นอกจากนี้เงื่อนไขสัญญาจ้างราชการควรเพิ่มเติมข้อกำหนดซึ่งเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างมาตรฐานไม่ได้กล่าวถึง นั่นคือ เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการควรระบุถึงวิธีการพิจารณาการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับให้มีความชัดเจนเพิ่มมากขึ้น ดังนี้

- ควรกำหนดให้ผู้รับจ้างสามารถสงวนสิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับได้ หากพฤติการณ์ก่อให้เกิดอุปสรรคนั้นส่วนสัมพันธ์และมีผลกระทบโดยตรงกับงานตามสัญญา รวมทั้งเป็นเหตุให้ผู้รับจ้างไม่สามารถส่งมอบได้ตามระยะเวลาที่กำหนดในสัญญา หากพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าส่งผลให้การทำงานของผู้รับจ้างได้รับผลกระทบเพียงบางส่วน ผู้รับจ้างจะได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาตามสัดส่วนที่ผู้รับจ้างได้รับผลกระทบจริงเท่านั้น

- อาจกำหนดผู้มีสิทธิใช้เวลาลอยตัว(Float ownership)

- อาจกำหนดคำนิยามและหลักการคำนวณความล่าช้าที่เกิดจากสองสาเหตุในเวลาเดียวกัน

บทที่ 6

บทสรุป

6.1 สรุปผลการวิจัย

สำหรับโครงการก่อสร้างระหว่างส่วนราชการกับผู้รับจ้างซึ่งส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานของเอกชน คู่สัญญาต้องปฏิบัติตามสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ซึ่งอยู่ภายใต้การบังคับให้ดำเนินการตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 (แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 7) ซึ่งเงื่อนไขสัญญาจ้างราชการกล่าวถึงสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน งดหรือลดค่าปรับไว้ดังนี้

ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงาน งดหรือลดค่าปรับ ในกรณีต่อไปนี้

1) การแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของสัญญาจ้างภายหลังที่ได้ลงนามแล้ว โดยการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้มีการกำหนดให้ผู้รับจ้างปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นจากรายละเอียดของสัญญาเดิม กรณีนี้ผู้ว่าจ้างจะต้องดำเนินการขยายเวลาทำการตามสัญญาไปในคราวเดียวกับการแก้ไขเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของสัญญาด้วย ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 136 หรือ ข้อกำหนดสัญญาจ้างข้อ 16

2) ผู้รับจ้างประสบปัญหาอุปสรรคขัดขวางการปฏิบัติงานตามสัญญาจนเป็นเหตุทำให้ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จได้ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้าง ซึ่งพฤติการณ์ดังกล่าวเป็นเหตุที่เกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของส่วนราชการผู้ว่าจ้าง หรือเป็นเหตุสุดวิสัย หรือเป็นพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย ตามระเบียบว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 139 หรือ ข้อกำหนดสัญญาจ้างข้อ 22

รวมทั้งผู้รับจ้างต้องทำหนังสือแจ้งพฤติการณ์พร้อมหลักฐานเป็นหนังสือให้ผู้ว่าจ้างทราบเพื่อขอขยายระยะเวลาทำการออกไปภายใน 15 วัน นับจากวันที่เหตุนั้นสิ้นสุดลง ยกเว้นพฤติการณ์ดังกล่าวเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของฝ่ายผู้ว่าจ้าง ซึ่งมีหลักฐานชัดเจน

หรือผู้ว่าจ้างทราบดีอยู่แล้วตั้งแต่ต้น หากผู้รับจ้างไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขสัญญาได้ ผู้รับจ้างย่อมไม่ได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา ลดหรืองดค่าปรับ

จากเงื่อนไขดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาการพิจารณาพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างนำมากล่าวอ้างเพื่อสงวนสิทธิการเรียกร้องการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับนั้นตรงกับพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างควรได้รับตามสัญญาจ้างหรือไม่ รวมทั้งเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการไม่ได้กล่าวถึงหลักการพิจารณาระยะเวลาที่ผู้รับจ้างควรได้รับจากสิทธิดังกล่าว เพียงแต่กำหนดให้ผู้ว่าจ้างเป็นผู้พิจารณาตามสมควร ดังนั้นเมื่อคู่สัญญาเกิดปัญหาขัดแย้งกันเนื่องจากการใช้แบบจ้างราชการจึงต้องอาศัยการพิจารณาหรือการวินิจฉัยจากส่วนราชการ ได้แก่ สำนักนโยบายและมาตรฐานการจัดซื้อ จัดจ้างภาครัฐ กรมบัญชีกลาง สำนักอัยการสูงสุด และศาลปกครอง ซึ่งไม่มีความรู้และความเชี่ยวชาญทางด้านการก่อสร้างโดยเฉพาะ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาแบบสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535ในส่วนข้อกำหนดการขยายระยะเวลาการดำเนินงานก่อสร้าง ให้มีความชัดเจนและรัดกุมมากยิ่งขึ้น เพื่อให้สัญญาจ้างก่อสร้างราชการเป็นเครื่องมือที่ประสิทธิภาพให้การบริหารโครงการ โดยศึกษาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการและรวบรวมข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องกับการเรียกร้องขอขยายระยะเวลาปฏิบัติ งดหรือลดค่าปรับซึ่งเกิดจากการที่สัญญาจ้างก่อสร้างราชการ มิใช่เกิดจากการกระทำของคู่สัญญาจ้าง เพื่อให้ทราบถึงข้อบกพร่องของเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างจาก

1) เอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง
2) หนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยกรมอัยการ เกี่ยวกับข้อหารือปัญหากฎหมายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ
3) เอกสารคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด

พร้อมทั้งศึกษาเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติจำนวน 6 ฉบับ ได้แก่

1) FIDIC (International Federation of Consulting Engineers) ฉบับปี 1999
2) EJCDC (Engineers Joint Contract Documents Committee) ฉบับปี 2002
3) JCT (The Joint Contracts Tribunal) ฉบับปี 2005
4) AIA (The American Institute of Architects) ฉบับปี 2007
5) NEC (New Engineering Contract) ฉบับที่ 3
6) ICE (Institute of Civil Engineers) ฉบับที่ 7

คำวินิจฉัยหรือข้อหารือต่างๆ และเอกสารทางวิชาการเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงเงื่อนไขสัญญาจ้างราชการให้มีความชัดเจนและครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

ในการบริหารงานก่อสร้าง เมื่อเกิดความล่าช้าขึ้นและเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างให้สิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาแก่ผู้รับจ้าง สิ่งที่ผู้ว่าจ้างควรคำนึงถึงเพื่อไม่ให้เกิดข้อพิพาทเนื่องจากการเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา คือ 1) พฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาตามสัญญา 2)ขั้นตอนการเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลา และ3) การพิจารณาระยะเวลาที่ผู้รับจ้างควรได้รับจากสิทธิการขยายระยะเวลาและค่าปรับที่ผู้รับจ้างต้องชำระเมื่อไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ ดังนั้นการวิเคราะห์ข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการและแนวทางแก้ไขจึงแบ่งออกเป็น 3 ส่วนดังนี้

1) ข้อบกพร่องด้านพฤติการณ์ที่ให้สิทธิการขอขยายเวลา

เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการกำหนดให้ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับในเงื่อนไขสัญญาข้อที่ 16 และข้อที่ 22 ดังที่กล่าวข้างต้น แต่จากการเก็บรวบรวมข้อพิพาทพบว่าผู้รับจ้างได้อ้างเหตุต่างๆเพื่อเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลา ลดหรืองดค่าปรับเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะสภาพภูมิอากาศผิดธรรมชาติ การส่งมอบพื้นที่ล่าช้า งานเพิ่มลด การเปลี่ยนแปลงเนื้องานจ้าง การแก้ไขแบบก่อสร้าง การแก้ไขสัญญาจ้าง ผู้ว่าจ้างอนุมัติงานล่าช้า และผู้ว่าจ้างจ่ายเงินงวดงานล่าช้า ผู้ว่าจ้างต้องเป็นผู้พิจารณาพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างนำมากล่าวอ้างนั้นตรงกับพฤติการณ์ที่ให้สิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับซึ่งระบุไว้ในสัญญาโดยอ้างอิงตามหลักกฎหมาย

จากการพิจารณาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับพบว่าเงื่อนไขสัญญาจ้างนานาชาติได้กล่าวถึงความหมายและตัวอย่างของพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสมควรได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาไว้ชัดเจนมากกว่าเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ ดังนั้นผู้วิจัยจึงวิเคราะห์แนวทางการปรับปรุงสัญญาจ้างก่อสร้างโดยอาศัยสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติทั้ง 6 ฉบับ คำตัดสินข้อพิพาทและหลักการจัดสรรความเสี่ยง โดยแนวทางการปรับปรุงนั้นมีความสอดคล้องกับระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และหลักกฎหมายของประเทศไทย

ดังนั้นผลจากการวิเคราะห์พบว่าเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างควรปรับปรุงดังนี้

(1) กำหนดคำนิยามของความผิดหรือความบกพร่องของส่วนราชการ ให้หมายรวมถึงความผิดหรือความบกพร่องของผู้ว่าจ้างและกระทรวง ทบวง กรมสำนักงาน หรือหน่วยงานอื่นใดของรัฐ ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค หรือในต่างประเทศ แต่ไม่รวมถึงรัฐวิสาหกิจ หน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หรือหน่วยงานอื่นซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น

(2) กำหนดให้ผู้ว่าจ้างไม่สามารถสั่งให้ผู้รับจ้างทำงานเปลี่ยนแปลงที่อยู่นอกเหนือขอบเขตของวัตถุประสงค์ของสัญญาจ้าง พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตของงานเปลี่ยนแปลงให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ดังนี้

- การเปลี่ยนแปลงปริมาณของงานที่ได้ระบุไว้ในสัญญา
- การเปลี่ยนแปลงคุณภาพหรือลักษณะของงาน
- การเปลี่ยนแปลงระดับ ตำแหน่ง หรือขนาดของงาน
- การยกเลิกงานที่ระบุไว้ในสัญญา
- งานเพิ่มจากงานที่ระบุไว้ในสัญญา
- การเปลี่ยนแปลงขั้นตอนหรือระยะเวลาการทำงาน

(3) กำหนดความหมายและตัวอย่างของเหตุสุดวิสัย ดังนี้

ความหมายของ “เหตุสุดวิสัย” คือ

- เหตุการณ์ที่อยู่นอกเหนือการควบคุมของคู่สัญญา
- เหตุการณ์ที่คู่สัญญามิอาจป้องกันมิให้เกิดขึ้นได้ซึ่งสามารถคาดคะเนได้ก่อนลงนามในสัญญา
- เมื่อเกิดขึ้น คู่สัญญาไม่อาจหลีกเลี่ยงและควบคุมได้
- ไม่ได้เกิดจากการกระทำของอีกฝ่าย

ตัวอย่างของ “เหตุสุดวิสัย” ได้แก่ สงคราม การปฏิวัติ กบฏ จลาจล ก่อการร้าย การหยุดงานประท้วง การจลาจลและความวุ่นวายต่างๆที่เกิดขึ้นโดยบุคคลภายนอกซึ่งมิใช่คู่สัญญา การระเบิด การแผ่กระจายและการปนเปื้อนของรังสีซึ่งไม่ได้เกิดจากการกระทำของคู่สัญญา ภัยพิบัติทางธรรมชาติ

(4) ระบุถึงพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาและเกิดขึ้นบ่อยครั้งลงในสัญญาจ้างให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ได้แก่การส่งมอบพื้นที่ล่าช้า เป็นต้น

(5) นอกจากการกล่าวถึงพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา งด หรือลดค่าปรับ เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างควรกำหนดให้พฤติการณ์เป็นผลโดยตรงที่ทำให้ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานได้เท่านั้นจึงสามารถได้รับสิทธิดังกล่าวได้ ดังเช่น การจ่ายเงินงวดงานล่าช้าของผู้ว่าจ้าง ถึงแม้เป็นความผิดของผู้ว่าจ้าง แต่ไม่ถือว่าเป็นผลโดยตรงที่เป็นอุปสรรคขัดขวางการทำงานของผู้รับจ้าง เนื่องจากผู้รับจ้างต้องมีเงินทุนหมุนเวียนให้เพียงพอในการบริหารงาน

(6)ควรระบุให้สภาพทางกายภาพที่ไม่อาจคาดหมายได้ล่วงหน้าเป็นพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างควรได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา รวมทั้งผู้รับจ้างต้องเข้าร่วมการสำรวจสถานที่ก่อสร้างและการประชุมก่อนการประมูลจึงจะได้รับสิทธิดังกล่าว นอกจากนี้สัญญาจ้างก่อสร้างราชการอาจกำหนดเอกสารที่วิศวกรควรใช้อ้างอิงในการตัดสิน ได้แก่ ข้อมูลของสถานที่ก่อสร้าง

ข้อมูลสาธารณะที่มีอยู่ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานที่ก่อสร้าง ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจสถานที่ก่อสร้าง และข้อมูลที่ได้รับจากผู้รับจ้างที่มีประสบการณ์

(7) ควรกำหนดให้สภาพภูมิอากาศผิดธรรมชาติเป็นพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างควรได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา อาจระบุถึงค่าความถี่ (Frequency) หรือโอกาสที่สภาพภูมิอากาศผิดปกติเพื่อให้ผู้ว่าจ้างใช้เป็นเกณฑ์การพิจารณา

(8) ควรเพิ่มเติมตัวอย่างของพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่คู่สัญญาไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย อันได้แก่ การเปลี่ยนแปลงกฎหมาย ความล่าช้าที่เกิดการกระทำของจากรัฐบาล

(9) ผู้ร่างสัญญาควรกำหนดตัวอย่างพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลา ลดหรืองดค่าปรับ ดังนี้

ตัวอย่างของความล่าช้าที่เกิดจากการกระทำของผู้ว่าจ้าง ได้แก่

- ผู้ว่าจ้างไม่สามารถจัดหาสิ่งของต่างๆตามที่ระบุไว้ในสัญญาภายในระยะเวลาที่แสดงไว้ในแผนการดำเนินการ
- ผู้ว่าจ้างหรือผู้รับจ้างรายอื่นไม่ปฏิบัติงานให้เสร็จภายในระยะเวลาที่ได้แสดงไว้ในแผนการดำเนินงาน
- การอำนวยความสะดวกให้ผู้รับจ้างรายอื่น
- ความแตกต่างระหว่างเอกสารสัญญาหรือความคลาดเคลื่อนของเอกสารสัญญา

ตัวอย่างของความล่าช้าที่เกิดจากการกระทำของตัวแทนผู้ว่าจ้าง ได้แก่

- ความล่าช้าจากการหยุดงานชั่วคราวตามคำสั่งของวิศวกรซึ่งเกิดจากการกระทำหรือความผิดพลาดของวิศวกร
- การทำลายสิ่งที่ปกปิดเพื่อการตรวจสอบ หากพบข้อบกพร่องผู้รับจ้างไม่มีสิทธิขอขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา
- ความล่าช้าของแบบหรือคำสั่งจากวิศวกร

- ความล่าช้าที่เกิดจากคำสั่งของวิศวกร
- ความล่าช้าเนื่องจากวิศวกรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจซึ่งเคยแจ้งต่อผู้รับจ้างไว้แล้ว
- ความล่าช้าเนื่องจากวิศวกรมีคำสั่งให้ส่งมอบงานทั้งหมดหรือบางส่วนก่อนกำหนด

2) ข้อบกพร่องด้านขั้นตอนการเรียกร้องสิทธิการขยายเวลา

เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการกล่าวถึงขั้นตอนเรียกร้องสิทธิการขยายเวลาไว้ในเงื่อนไขข้อที่ 22 เพียงข้อเดียว นั่นคือผู้รับจ้างมีหน้าที่แจ้งพฤติการณ์พร้อมหลักฐานเป็นหนังสือให้ผู้ว่าจ้างทราบเพื่อขอขยายระยะเวลาทำการออกไปภายใน 15 วัน นับจากวันที่เหตุนั้นสิ้นสุดลง แต่จากการรวบรวมข้อพิพาทที่เกี่ยวข้องพบว่าสัญญาจ้างราชการมีความบกพร่องดังต่อไปนี้

(1) การยื่นหนังสือเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลา การกำหนดให้ผู้รับจ้างยื่นหนังสือพร้อมหลักฐานเพื่อเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลา ลดหรืองดค่าปรับหลังจากวันที่เหตุนั้นสิ้นสุด ส่งผลให้ผู้ว่าจ้างไม่ทราบถึงสถานการณ์ของโครงการจึงไม่ได้ดำเนินการเพื่อบรรเทาความสูญเสียที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะพฤติการณ์เหล่านั้นก่อให้เกิดความล่าช้าเป็นระยะเวลานานหรือส่งผลให้เกิดความล่าช้าอื่นๆตามมา ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการควรกำหนดให้ผู้รับจ้างทำหนังสือแจ้งผู้ว่าจ้างเมื่อรับรู้ถึงพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าภายในระยะเวลาที่กำหนด พร้อมทั้งส่งรายงานความล่าช้าที่เกิดขึ้นพร้อมหลักฐานเพื่อใช้ประกอบการพิจารณาภายหลังจากพฤติการณ์เหล่านั้นได้สิ้นสุดลง หากพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าเป็นระยะเวลานานหรือส่งผลให้เกิดความล่าช้าอื่นๆตามมา ผู้รับจ้างต้องส่งรายงานความคืบหน้าทุกเดือนจนกว่าพฤติการณ์ดังกล่าวจะสิ้นสุดลง เพื่อให้ผู้ว่าจ้างทราบถึงมูลค่าความเสียหายที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา

(2) ระยะเวลาที่ใช้ในการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิ เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการมิได้กำหนดระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างสามารถใช้ในการพิจารณาและตอบสนองต่อ

หนังสือการเรียกร้องสิทธิ และผู้รับจ้างมักเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับ เนื่องจากผู้ว่าจ้างใช้เวลาในการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิล่าช้าและตอบสนองหลังจากวันครบกำหนดแล้วเสร็จ

ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างควรกำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีหน้าที่พิจารณาสิทธิการขยายเวลา และผู้ว่าจ้างต้องตอบสนองต่อการเรียกร้องสิทธิของผู้รับจ้างภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้โดยเริ่มนับจากวันที่ผู้รับจ้างส่งรายงานและหลักฐานประกอบการพิจารณาให้ครบถ้วนแล้ว หากผู้ว่าจ้างใช้ระยะเวลาในการพิจารณาหนังสือการเรียกร้องสิทธิต่างๆ นานเกินกว่าระยะเวลาที่สัญญาจ้างกำหนดไว้ ถือว่าเป็นความผิดของผู้ว่าจ้าง

(3) ระยะเวลาที่ใช้ในการอนุมัติการแก้ไขสัญญาจ้างก่อสร้าง เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการควรกำหนดให้ ผู้ว่าจ้างต้องพิจารณาการเปลี่ยนแปลงสัญญาจ้างให้เสร็จสิ้นก่อนการส่งมอบและตรวจรับงาน

(4)รายละเอียดของหนังสือแจ้งพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้า ผู้ว่าจ้างต้องใช้เอกสารหลักฐานในการพิจารณาการเรียกร้องสิทธิและเริ่มนับเวลาที่ผู้ว่าจ้างควรได้รับในการพิจารณาและตอบสนอง ดังนั้นควรระบุถึงเอกสารที่ผู้รับจ้างควรจัดเตรียมในการขออนุมัติสิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับ เช่น รายละเอียดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อราคาตามสัญญา วันสิ้นสุดของการทำงานซึ่งประเมินโดยผู้รับจ้าง แผนการดำเนินงานที่ได้รับการปรับปรุง เอกสารคำสั่งจากผู้ว่าจ้าง เป็นต้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดเตรียมเอกสาร และเพียงพอที่ผู้ว่าจ้างสามารถใช้ในการพิจารณาได้

(5) การอ้างถึงเหตุสุดวิสัยที่เกิดขึ้นหลังวันครบกำหนดแล้วเสร็จ เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการควรระบุถึงวันสิ้นสุดของพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างสามารถเรียกร้องถึงสิทธิการขยายระยะเวลา ลดหรืองดค่าปรับ เช่น วันครบกำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาจ้าง วันครบกำหนดแล้วเสร็จหลังจากการได้รับสิทธิการขยายระเวลา วันส่งมอบงาน เป็นต้น

3) ข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการด้านการพิจารณาระยะเวลาของการขยายเวลา และค่าปรับ

(1) ขั้นตอนการส่งมอบงาน เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการขาดความชัดเจนในขั้นตอนวิธีปฏิบัติและวิธีพิจารณาเพื่อให้การส่งมอบงานนั้นเสร็จสมบูรณ์ ผู้รับจ้างต้องศึกษาจากระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ส่งผลให้ผู้รับจ้างบางรายไม่ได้ดำเนินการส่งมอบงานตามขั้นตอนที่สมบูรณ์ จึงมีผลต่อการพิจารณาระยะเวลาในการคิดค่าปรับจากการส่งมอบงานล่าช้า ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการควรระบุถึงขั้นตอนที่คู่สัญญาต้องกระทำในการส่งมอบงาน และระยะเวลาที่ผู้รับจ้างต้องใช้ในการตรวจสอบให้ชัดเจน

(2) การพิจารณาคำนวณระยะเวลาการขยายเวลา ลดหรืองดค่าปรับ เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการมิได้ระบุถึงการคำนวณระยะเวลาการขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญาอย่างชัดเจน เพียงแต่กำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีหน้าที่พิจารณาการขยายกำหนดเวลาทำงานเนื่องจากพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายเวลาตามดุลพินิจของผู้ว่าจ้าง ส่งผลก่อให้เกิดปัญหาในการพิจารณาขยายระยะเวลาเนื่องจากผู้รับจ้างและผู้ว่าจ้างมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน

ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการจึงควรระบุถึงรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาคำนวณระยะเวลาของการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับเพิ่มเติมจากเดิมที่กำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีหน้าที่พิจารณาให้สิทธิการขยายเวลา งดหรือลดค่าปรับตามดุลยพินิจของผู้ว่าจ้างนั่นคือ กำหนดให้ผู้รับจ้างสามารถสงวนสิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับได้หากพฤติการณ์ก่อให้เกิดอุปสรรคนั้นมีส่วนสัมพันธ์และมีผลกระทบโดยตรงกับงานตามสัญญา รวมทั้งเป็นเหตุให้ผู้รับจ้างไม่สามารถส่งมอบได้ตามระยะเวลาที่กำหนดในสัญญา และหากพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้าส่งผลให้การทำงานของผู้รับจ้างได้รับผลกระทบเพียงบางส่วน ผู้รับจ้างจะได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาตามสัดส่วนที่ผู้รับจ้างได้รับผลกระทบจริงเท่านั้น และในกรณีที่พฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้านั้นส่งผลให้เกิดความล่าช้าอื่นๆตามมา ระยะเวลาที่ต้องขยายเนื่องจากพฤติการณ์ดังกล่าวต้องเริ่มนับจากวันที่พฤติการณ์นั้นเริ่มเกิดจนกระทั่งถึงวันที่พฤติการณ์ต่อเนื่องนั้นได้สิ้นสุดลง

นอกจากนี้เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการอาจระบุถึงผู้มีสิทธิใช้เวลาลอยตัว คำนิยามของความล่าช้าที่เกิดจากสองสาเหตุในเวลาเดียวกัน (Concurrent delays) และ

หลักการคำนวณเพื่อเป็นหลักในการพิจารณาระยะเวลาและค่าเสียหายที่คู่สัญญาควรได้รับ

(3) แผนการดำเนินงาน เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการมิได้กล่าวถึงการจัดทำและส่งแผนการดำเนินงานให้ผู้ว่าจ้างพิจารณาก่อนการดำเนินการก่อสร้างและปรับปรุงแผนการดำเนินงาน แต่ในการพิจารณาระยะเวลาที่ผู้รับจ้างควรได้รับจากการขยายระยะเวลาตามสัญญานั้นต้องใช้แผนการดำเนินงานเป็นหลักฐาน เพื่อแสดงให้เห็นว่าพฤติการณ์ที่ก่อให้เกิดความล่าช้านั้นมีส่วนสัมพันธ์และมีผลกระทบโดยตรงกับงานตามสัญญา รวมทั้งเป็นเหตุให้ผู้รับจ้างไม่สามารถส่งมอบได้ตามระยะเวลาที่กำหนดในสัญญา

ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการควรระบุเงื่อนไขที่เกี่ยวกับการจัดทำแผนการดำเนินงานก่อสร้างดังนี้

- ควรกำหนดให้ผู้รับจ้างจัดทำแผนการดำเนินงานก่อนเริ่มต้นก่อสร้างโครงการและปรับปรุงแผนการดำเนินงานเมื่อสถานการณ์ของโครงการไม่สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานเดิมตลอดจนโครงการนั้นได้สิ้นสุดลง
- ควรกำหนดระยะเวลาที่ผู้ว่าจ้างสามารถใช้พิจารณาแผนการดำเนินงาน
- ควรให้สิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา เมื่อผู้รับจ้างจัดทำแผนการดำเนินงานก่อนเริ่มปฏิบัติงานเท่านั้น
- อาจระบุชนิดของแผนการดำเนินงาน เพื่อให้สอดคล้องกับความซับซ้อนของโครงการ
- อาจระบุรายละเอียดที่ผู้รับจ้างต้องแสดงบนแผนการดำเนินงานเพื่อเป็นแนวทางให้การจัดทำแผนการดำเนินงานที่ผู้ว่าจ้างยอมรับ

(4) ค่าปรับที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการข้อที่ 17 ระบุถึงจำนวนเงินค่าปรับต่อวันที่ผู้รับจ้างจะต้องชำระหากผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามสัญญา ซึ่งมูลค่าของค่าปรับต่อวันนั้นคำนวณมาจากอัตราร้อยละที่ระบุไว้ในระเบียบสำนัก

นายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 ข้อ 134 โดยผู้รับจ้างต้องเสียค่าปรับนับถัดจากวันที่กำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาหรือวันที่ผู้ว่าจ้างขยายให้จนถึงวันที่ทำงานแล้วเสร็จจริง ซึ่งมูลค่าของค่าปรับนั้นคำนวณจากมูลค่าของโครงการ แต่เมื่อดำเนินการก่อสร้างจนเสร็จสิ้นแล้วมูลค่าของโครงการนั้นเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากมีการแก้ไขสัญญา ดังนั้นเงื่อนไขสัญญาจ้างจึงควรกำหนดค่าปรับที่กำหนดไว้ล่วงหน้าเป็นอัตราร้อยละของราคาก่อสร้างสุดท้าย แทนการระบุจำนวนเงินค่าปรับที่เป็นมูลค่าแน่นอนลงในสัญญาจ้าง

เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ใช้ในการบริหารโครงการ ดังนั้นผู้ว่าจ้างจึงควรร่างสัญญาให้มีเนื้อหาที่ครอบคลุมและชัดเจนเพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติของคู่สัญญา และเมื่อเกิดปัญหาผู้ว่าจ้างสามารถยึดเป็นแนวทางในการตัดสิน โดยเฉพาะปัญหาที่เกิดจากการเรียกร้องสิทธิการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา งดหรือลดค่าปรับ ซึ่งเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยครั้ง การปรับปรุงเงื่อนไขสัญญาจ้างราชการในด้านพฤติการณ์ที่ให้สิทธิการขยายระยะเวลา งดหรือลดค่าปรับ ขั้นตอนการเรียกร้องสิทธิ และการพิจารณาระยะเวลาการขยายเวลาตามสัญญา งดหรือลดค่าปรับนั้น ให้มีความครอบคลุมชัดเจนจึงช่วยให้การบริหารโครงการมีประสิทธิภาพมากขึ้นและลดข้อพิพาทระหว่างผู้ใช้สัญญาได้

6.2 ข้อจำกัดในการวิจัย

เนื่องจากการร่างสัญญาจ้างเป็นข้อผูกพันทางกฎหมายระหว่างคู่สัญญาจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาเฉพาะทางกฎหมายโดยนิติกรหรือผู้เชี่ยวชาญทางกฎหมาย ดังนั้นข้อเสนอแนะในงานวิจัยนี้จึงเป็นเพียงแนวทางการปรับปรุงเนื้อหาสัญญาในมุมมองการบริหารงานก่อสร้างเท่านั้น

6.3 บทส่งท้ายและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

จากการศึกษาเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการและข้อพิพาทที่เกิดขึ้นจากการบริหารงานภายใต้เงื่อนไขสัญญาจ้างฉบับดังกล่าว ทำให้ทราบถึงข้อบกพร่องของเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการที่เกี่ยวข้องกับการขยายระยะเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา งดหรือลดค่าปรับ เมื่อทราบถึงข้อบกพร่องแล้วจึงวิเคราะห์เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติและศึกษาเอกสาร

ทางวิชาการเพื่อหาแนวทางปรับปรุงเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการให้มีความครอบคลุมและชัดเจนมากยิ่งขึ้น รวมทั้งช่วยลดข้อพิพาทที่เกิดจากการใช้เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการในการควบคุมงาน

งานวิจัยดังกล่าวได้ทำการศึกษาข้อบกพร่องของสัญญาจ้างก่อสร้างราชการจากเอกสารทางราชการเท่านั้นและเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงที่ได้จากการวิเคราะห์เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างนานาชาติและเอกสารทางวิชาการ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตเพื่อให้การปรับปรุงสัญญาจ้างก่อสร้างราชการมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

1) ควรศึกษาปัญหาที่เกิดจากการบริหารการก่อสร้างภายใต้เงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในการบริหารการก่อสร้าง เพื่อให้ทราบถึงปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งหมดพร้อมทั้งสอบถามแนวทางการปรับปรุง

2) ควรตรวจสอบแนวทางการปรับปรุงเงื่อนไขสัญญาจ้างก่อสร้างราชการโดยผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการปรับปรุงที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานจริง

3) ศึกษาการปรับปรุงข้อกำหนดสัญญาร่วมกับแนวทางการกำหนดข้อกำหนดสัญญาให้มีการแบ่งปันความเสี่ยงที่เป็นธรรมมากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาการบริหารสัญญาจ้างก่อสร้างให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

โกศล บุญคง. สัญญาจ้างแรงงานและสัญญาจ้างทำของ. [ออนไลน์]. 2551. แหล่งที่มา: http://lawreview.multiply.com/reviews/item/3?&show_interstitial=1&u=%2Freviews%2Fitem[13 ธันวาคม 2554]

จุลสิงห์ วสันตสิงห์. สัญญาของรัฐ, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2554.

เชิดชัย มีคำ. คู่มือปฏิบัติงานพัสดุ.เล่มที่ 1. กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ท., 2554

วีระศักดิ์ ลิขิตเรืองศิลป์. เอกสารประกอบการสอน วิชา 2101454 การบริหารงานก่อสร้าง. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.(เอกสารไม่ตีพิมพ์)

นันทวัฒน์ บรมานันท์. สัญญาทางปกครอง, พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, 2554.

นุจรีย์ บุญสร้างเสริม. การศึกษาข้อบกพร่องของข้อกำหนดในสัญญาจ้างก่อสร้างราชการ, วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.

บัญชีกลาง, กรม. คู่มือการวินิจฉัยปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม. กรุงเทพมหานคร: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา, 2552.

พงษ์พันธ์ เปลี่ยนบางยาง. ผลกระทบด้านการจัดการอันเนื่องมาจากข้อกำหนดในสัญญาจ้างก่อสร้างของราชการ. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.2543.

สำนักนายกรัฐมนตรี. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 7), พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สูตรส่งไพศาล, 2552.

สมศักดิ์ วงศ์กำชัย. การศึกษาเงื่อนไขของสัญญาว่าจ้างงานก่อสร้างในประเทศไทย.วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.

ภาษาอังกฤษ

Arditi, D., and Pattanakitchamroon, T. Selecting a delay analysis method in resolving construction claims. . International journal of project management 24 (2006) : 145-155

Duncan Wallace, I.N. Construction Contracts: Principles and Policies in Tort and Contract. United Kingdom: Sweet & Maxwell, 1986.

Eggleston, B. Liquidated damages and extensions of time in construction contracts, 3rd edition. United Kingdom: Blackwell's publishing, 2009.

Eggleston, B. The NEC 3 engineering and construction contract: A commentary, 2nd edition. United Kingdom: Blackwell's publishing, 2006.

Engineers Joint Contract Documents Committee. Engineers Joint Contract Documents Committee [Online]. 2010. Available form : http://www.ejcdc.org/ [2012, March 20]

Engineers Joint Contract Documents Committee, Standard General Conditions of the Construction Contract Funding Agency Edition, United States of America: n.p., 2002.

Federation Internationale des Ingenieurs Conseils. Conditions of Contract for Construction for Building and Engineering Works Designed by the Employer, 1st edition. Switzerland: n.p. , 1999.

Flanagan, R., and Norman, G. Risk Management and Construction. United Kingdom: Blackwell's publishing, 1999.

Institute of Civil Engineers. NEC3 Engineering and Construction Contract Option A Priced Contract with Activity Schedule .United Kingdom: Thomas Telford,2006.

Institute of Civil Engineers, Association of Consulting Engineering, and Civil Engineering Contractors Association, ICE Conditions of Contract Measurement Version, 7th edition. United Kingdom: Thomas Telford,2003.

Institute of Civil Engineers, Association of Consulting Engineering, and Civil Engineering Contractors Association, ICE Conditions of Contract Measurement Version, 7th edition. United Kingdom: Thomas Telford,2003.Cited in Eggleston, B. Liquidated

damages and extensions of time in construction contracts, 3rd edition. United Kingdom: Blackwell's publishing, 2009.

Jervis, B.M. and Levin, P. Construction law principles and practical. United States of America: McGraw-Hill Publishing, 1998.

Jobling, P., Merna, T., and Smith, N.J. Managing Risk in Construction Projects. 2nd edition. United Kingdom: Blackwell's publishing, 2006.

Kumaraswamy, M. M., and Yogeswaran, K. Substantiation and assessment of claims for extension of time. International journal of project management 21 (2001) : 27-38.

Longley, N. and Witt, T. D. Extension of time claims in Hong Kong. Hong Kong Institute of Construction Managers (August 2006) : 1-22.

Murdoch, J. and Hughes, W. Construction Contracts Law and management, 4th edition. United States of America: Taylor and Francis, 2009.

The American Institute of Architects, AIA Document A201™-2007 General Conditions of the Contract for Construction, United States of America: n.p., 2007.

The Joint Contracts Tribunal, Standard Building Contract Without Quantities. United Kingdom: Sweet and Maxwell, 2007.

Thomas, C., Glover, J., and Hughes, S. Understanding the new FIDIC red book: a clause-by-clause commentary. United Kingdom: Sweet & Maxwell, 2006.

Trauner, J. Construction delays : documenting causes, winning claims, and recovering costs. 2nd edition. United States of America: Elsevier Inc., 2009.

Williams, T. Assessing Extension of Time delays on major projects. International Journal of Project Management 21(2003): 19-26.

Yogeswaran, K., Kumaraswamy, M. M., and Miller, D. R. A. Claims for extensions of time in civil engineering projects. Construction Management and Economics 16 (1998) : 283-293.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A1	นร(กวพ) 1204/1665	2537	วันที่สิ้นสุดการคิดค่าปรับ มีผลนับแต่เวลาที่หนังสือส่งมอบงานไปถึงส่วนราชการผู้ว่าจ้างแล้ว เทียบเคียงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 169
A2	นร(กวพ) 1204/4681	2537	คณะกรรมการตรวจการจ้างตรวจรับงานและแจ้งการแก้ไขต่อผู้รับจ้างล่าช้า โดยแจ้งแก้ไขงานของงวดงานที่ 2 เมื่อผู้รับจ้างส่งงานงวดสุดท้าย
A3	นร(กวพ) 1204/6965	2537	ระยะเวลาตั้งแต่ผู้รับจ้างส่งงานจนถึงวันที่คณะกรรมการตรวจการจ้างได้ไปทำการตรวจรับและสั่งให้ผู้รับจ้างแก้ไขงานที่บกพร่อง เป็นระยะเวลาที่คณะกรรมการตรวจการจ้างใช้ตรวจรับงาน มิใช่ความล่าช้าของผู้รับจ้าง
A4	นร(กวพ) 1304/2358	2540	เกิดเหตุสุดวิสัยภายหลังผู้รับจ้างผิดนัด ผู้รับจ้างจึงไม่สามารถปฏิบัติงานให้แล้วเสร็จได้ตามสัญญา ถือว่าเป็นความผิดของผู้รับจ้าง จึงไม่รับสิทธิการขยายระยะเวลา งด หรือลดค่าปรับ เทียบเคียงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 217
A5	กค(กวพ) 0408.4/1899	2547	การดำเนินงานก่อสร้างล่าช้าเนื่องจากการไฟฟ้านครหลวงไม่ยอมเคลื่อนย้ายเสาไฟฟ้าออกจากบริเวณการก่อสร้างภายในระยะเวลาตามสมควร
A6	กค(กวพ) 0408.4/2253	2547	ผู้รับจ้างขอสงวนสิทธิการขยายเวลาเนื่องจากการรอผลการรับน้ำหนักของดินฐานรากจากผู้ว่าจ้าง
A7	กค(กวพ) 0408.4/2364	2547	ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานได้ เนื่องจากผู้รับจ้างรายอื่นไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A8	กค(กวพ) 0408.4/8498	2547	เกิดภาวะน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก ทำให้เส้นทางขนส่งไม่สามารถใช้การได้ และไม่มีเส้นทางอื่นที่ผู้รับจ้างสามารถใช้เป็นเส้นทางในการสัญจรไปมาได้อีก กรมบัญชีกลางมีคำวินิจฉัยว่า วันที่สิ้นสุดของเหตุสุดวิสัยมิใช่เฉพาะเหตุสุดวิสัยแต่ประการเดียว แต่ยังหมายรวมถึงเหตุต่อเนื่องอื่นๆที่ไม่สามารถป้องกันได้ กรณีนี้ถือว่าเหตุสุดวิสัยสิ้นสุดลงเมื่อผู้รับจ้างสามารถสัญจรไปมาเพื่อปฏิบัติงานก่อสร้างได้ตามปกติ
A9	กค(กวพ) 0408.4/13638	2547	ผู้รับจ้างไม่สามารถยื่นส่งมอบงวดงานได้ เนื่องจากผู้ควบคุมงานและคณะกรรมการเข้าใจว่าตนเองหมดหน้าที่แล้ว เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงภารกิจของหน่วยงานต้นสังกัด ต่อมาจึงได้มีการตั้งคณะกรรมการตรวจการจ้างชุดใหม่ ผู้รับจ้างจึงสามารถส่งมอบงวดงานนั้นได้ ก่อให้เกิดความล่าช้า แต่กรมบัญชีกลางมีผลการพิจารณาว่า การส่งมอบงวดงานนั้นไม่ได้นั้น ไม่มีผลกระทบต่อการทำงานในงวดต่อไปแล้ว จึงไม่สามารถกล่าวอ้างเพื่อขอสิทธิการขยายเวลาได้
A10	กค(กวพ) 0408.4/15944	2547	ผู้ว่าจ้างพิจารณาคำขออนุมัติการใช้วัสดุก่อสร้างล่าช้า แต่ผู้รับจ้างส่งมอบงานภายในระยะเวลาจึงไม่จำเป็นต้องพิจารณาข้อร้องเรียนดังกล่าว

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A11	กค(กวพ) 0408.4/16478	2547	เกิดความไม่สงบในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้ผู้รับจ้างไม่สามารถก่อสร้างได้เต็มเวลา โดยคนงานซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่ เกิดความหวาดกลัว และความไม่ปลอดภัยในทรัพย์สินและชีวิต จึงต้องเข้าทำงานสายและเลิกงานเร็วขึ้น และบางครั้งต้องหยุดงาน
A12	กค(กวพ) 0408.4/19260	2547	ผู้ว่าจ้างจ่ายเงินงวดงานล่าช้าทำให้บริษัทขาดสภาพคล่องในการดำเนินการก่อสร้าง ซึ่งมิใช่ผลโดยตรงจากการดำเนินการของผู้ว่าจ้างเอง เนื่องจากผู้รับจ้างมีหน้าที่จะต้องจัดหาเงินทุนมาใช้ในการก่อสร้างตามเงื่อนไขของสัญญา ผู้รับจ้างจึงไม่สามารถสงวนสิทธิการขยายระยะเวลาได้
A13	กค(กวพ) 0408.4/19929	2547	จากผลการเจาะสำรวจดิน ผู้รับจ้างจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงขนาดและความยาวของเสาเข็มจากที่สัญญากำหนดไว้ ผู้รับจ้างจึงแจ้งขอสงวนสิทธิคิดเงินเพิ่มและขอขยายเวลางานก่อสร้าง
A14	กค(กวพ) 0408.4/19930	2547	ผู้ว่าจ้างจ่ายเงินงวดงานล่าช้าทำให้บริษัทขาดสภาพคล่องในการดำเนินการก่อสร้าง เนื่องจากผู้รับจ้างมีหน้าที่จะต้องจัดหาเงินทุนมาใช้ในการก่อสร้างตามเงื่อนไขของสัญญา ผู้รับจ้างจึงไม่สามารถสงวนสิทธิการขยายระยะเวลาได้
A15	กค(กวพ) 0408.4/20845	2547	ผู้ว่าจ้างจ่ายเงินงวดงานล่าช้าทำให้บริษัทขาดสภาพคล่องในการดำเนินการก่อสร้าง เนื่องจากผู้รับจ้างมีหน้าที่จะต้องจัดหาเงินทุนมาใช้ในการก่อสร้างตามเงื่อนไขของสัญญา ผู้รับจ้างจึงไม่สามารถสงวนสิทธิการขยายระยะเวลาได้

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A16	กค(กวพ) 0408.4/21436	2547	ผู้รับจ้างอ้างว่าผู้ว่าจ้างสั่งหยุดงานชั่วคราวเนื่องจากสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีเสด็จประทับรักษาอาการประชวร และเกิดเหตุน้ำท่วมหนักไม่สามารถที่จะลำเลียงวัสดุอุปกรณ์เข้ามายังโรงพยาบาลได้ รวมทั้งสั่งให้ผู้รับจ้างทำงานส่วนอื่นที่ไม่ได้ระบุไว้ในสัญญาจ้าง แต่ในความเป็นจริงแล้ว ผู้ว่าจ้างไม่ได้สั่งให้ผู้รับจ้างหยุดงานและทำงานนอกเหนือจากที่ระบุไว้ในสัญญา ดังนั้นผู้รับจ้างจึงไม่ได้รับการขยายระยะเวลาเนื่องจากเหตุดังกล่าว
A17	กค(กวพ) 0408.4/24115	2547	ผู้รับจ้างขอเปลี่ยนแปลงรายละเอียดในการก่อสร้าง โดยหน่วยงานกลางคือ สำนักโยธาธิการและผังเมืองพิจารณาและมีความเห็นว่า ต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น และใช้เวลาเพิ่มขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นงานเพิ่ม นอกจากนี้ผู้รับจ้างต้องรอผลการพิจารณาแก้ไขเปลี่ยนแปลงแบบรูปรายการดังกล่าวจากหน่วยงานกลางอีกด้วย ดังนั้นผู้รับจ้างจึงได้รับการขยายระยะเวลาเนื่องจากเหตุทั้งสองตามระยะเวลาที่ใช้ตามจริง
A18	กค(กวพ) 0408.4/34355	2547	การติดตั้งเสาไฟฟ้าคอนกรีตอัดแรงเพิ่มเติม การปรับพื้นที่รอบมูลดิน และการรื้อย้ายเสาไฟฟ้าเดิมเป็นการทำงานเพิ่มขึ้นจึงต้องแก้ไขสัญญา
A19	กค(กวพ) 0408.4/34451	2547	ผู้ว่าจ้างสั่งเปลี่ยนแปลงการก่อสร้างฐานรากท่าเทียบเรือจากฐานรากเสาเข็มเป็นฐานรากแผ่ และก่อสร้างผนังป้องกันการกัดเซาะเพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงแบบแปลนก่อสร้างที่มิได้กำหนดรายละเอียดการติดตั้งและการกำหนดระดับที่ผิดพลาด รวมทั้งไม่สามารถจ่ายเงินงวดงานได้ตามระยะเวลาที่กำหนด

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A20	กค(กวพ) 0408.4/36240	2547	การเปลี่ยนแปลงรูปแบบรายการก่อให้เกิดการเพิ่มเนื้องานและต้องเพิ่มระยะเวลาในการดำเนินการด้วย
A21	กค(กวพ) 0408.4/36411	2547	ผู้รับจ้างไม่สามารถขนส่งลำเลียงวัสดุก่อสร้างไปยังโครงการได้ เนื่องจากผู้รับจ้างรายอื่นทิ้งงานทำให้ถนนที่อยู่ระหว่างการก่อสร้าง เมื่อมีฝนตกตลอดเวลา ทำให้เกิดเป็นโคลนและน้ำท่วมขังจนไม่สามารถที่จะสัญจรไปมาได้ ดังนั้นผู้รับจ้างควรได้สิทธิการขยายระยะเวลาเฉพาะวันที่ผู้รับจ้างสามารถทำงานได้ปกติแต่ไม่สามารถเข้าไปทำงานก่อสร้างหรือขนส่งลำเลียงวัสดุก่อสร้างเข้าไปยังโครงการได้จริงๆ เท่านั้น มิใช่ช่วงระยะเวลาทั้งหมดที่ผู้รับจ้างกล่าวอ้างเพราะฝนอาจหยุดต่อเนื่อง 2-3 วันส่งผลให้ถนนแห้งพอที่จะสามารถขนส่งสินค้าก่อสร้างไปได้
A22	กค(กวพ) 0408.4/40879	2547	ผู้ว่าจ้างจ่ายเงินงวดงานล่าช้าทำให้บริษัทขาดสภาพคล่องในการดำเนินการก่อสร้าง เนื่องจากผู้รับจ้างมีหน้าที่จะต้องจัดหาเงินทุนมาใช้ในการก่อสร้างตามเงื่อนไขของสัญญา ผู้รับจ้างจึงไม่สามารถสงวนสิทธิการขยายระยะเวลาได้
A23	กค(กวพ) 0408.4/1291	2548	มีการเปลี่ยนแนวการก่อสร้างสะพานใหม่เนื่องจากแนวการก่อสร้างสะพานที่กำหนดไว้ในแบบแปลนก่อสร้างตามสัญญาไม่อาจก่อสร้างได้ แต่ผู้รับจ้างมิได้สงวนสิทธิการขยายเวลาและส่งมอบงานเรียบร้อยแล้ว หลังจากการเบิกจ่ายค่าก่อสร้างทั้งหมดแล้ว ผู้ว่าจึงได้ทำการแก้ไขสัญญาและให้สิทธิการขยายเวลาแก่ผู้รับจ้าง ซึ่งผู้ว่าจ้างไม่สามารถทำได้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 381 วรรคท้ายและมาตรา 383

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A24	กค(กวพ) 0408.4/2330	2548	ผู้รับจ้างขอสงวนสิทธิการขอขยายเวลาเนื่องจากอุทกภัยน้ำท่วมภาคใต้ และผู้รับจ้างต้องค้นหาเจ้าของต้นยางที่อยู่ในแนวเขตก่อสร้างเพื่อจ่ายค่าชดเชยแทนผู้ว่าจ้างซึ่งเป็นงานเพิ่ม
A25	กค(กวพ) 0408.4/3859	2548	ผู้รับจ้างประสบปัญหาเกี่ยวกับภูมิประเทศของพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถก่อสรร้างตามแบบได้ รวมทั้งสูญเสียเวลาไปกับการรอคำตอบของหน่วยงานราชการ
A26	กค(กวพ) 0408.4/4136	2548	ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาและงดค่าปรับเนื่องจากเหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
A27	กค(กวพ) 0408.4/8822	2548	ปริมาณงานและรายละเอียดของแบบแปลนก่อสร้างขัดแย้งกับใบแจ้งปริมาณงานก่อสร้าง แต่ผู้รับจ้างแจ้งขอสงวนสิทธิการขยายระยะเวลาเมื่อสิ้นสุดสัญญาแล้ว
A28	กค(กวพ) 0408.4/14129	2548	ผู้รับจ้างขอสงวนสิทธิการขอขยายเวลาเนื่องจากปัญหาขาดแคลนวัสดุก่อสร้าง และในกรณีทำงานไม่แล้วเสร็จทันตามสัญญา ขอให้ผู้ว่าจ้างหักเงินค่าปรับ(ถ้ามี)ในงวดงานสุดท้าย เนื่องจากหากมีการหักค่าปรับระหว่างงวดจะทำให้ผู้รับจ้างขาดสภาพคล่องในการหมุนเวียนเงินที่ใช้ลงทุน
A29	กค(กวพ) 0408.4/14729	2548	ผู้จัดหาสิ่งของ(Supplier) ไม่สามารถส่งมอบวัสดุก่อสร้างให้แก่ผู้รับจ้างภายในระยะเวลาที่กำหนด ผู้รับจ้างจึงไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างให้เสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A30	กค(กวพ) 0408.4/16767	2548	ผู้รับจ้างเรียกร้องขอสิทธิการขยายระยะเวลาเนื่องจากผู้ว่าจ้างขอให้ผู้รับจ้างรื้อถอนสิ่งกีดขวางซึ่งมิได้รวมอยู่ในสัญญาจ้าง และส่งมอบพื้นที่ก่อสร้างให้ผู้รับจ้างล่าช้า แต่ผู้ว่าจ้างมีความเห็นว่าผู้รับจ้างมิควรได้รับสิทธิดังกล่าว เนื่องจากผู้รับจ้างมิได้ทำหนังสือแจ้งเหตุดังกล่าวภายใน 15 วันนับจากวันที่เหตุนั้นสิ้นสุดลง
A31	กค(กวพ) 0408.4/24379	2548	ผู้รับจ้างไม่สามารถก่อสร้างตามแบบรูปที่กำหนดไว้ในสัญญาจ้างได้ จึงยื่นขอแก้ไขแบบรูปดังกล่าวต่อผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างได้อนุมัติการแก้ไขแบบแล้ว และคณะกรรมการการตรวจจ้างได้ให้ผู้รับจ้างดำเนินการตามแบบดังกล่าวแต่ยังมิได้ขออนุมัติแก้ไขสัญญาในทันที โดยดำเนินการแก้ไขสัญญาหลังจากการส่งมอบงาน และคณะกรรมการตรวจการจ้างตรวจรับงานเรียบร้อยแล้ว
A32	กค(กวพ) 0408.4/26720	2548	ผู้รับจ้างเสียเวลาขนย้ายกองวัสดุออกจากพื้นที่ที่จะใช้ก่อสร้าง และไม่สามารถใช้ยานพาหนะได้ เนื่องจากมีการปิดถนนเพื่อทำการก่อสร้างถนนใหม่ นอกจากนี้ผู้ว่าจ้างยังจ่ายเงินงวดงานล่าช้า
A33	กค(กวพ) 0408.4/00111	2549	การแก้ไขสัญญาจ้างเนื่องจากมีการเพิ่มเติมเนื้องานจ้างและวงเงิน
A34	กค(กวพ) 0408.4/00621	2549	เหตุการณ์ความไม่สงบเรียบร้อยที่เกิดขึ้นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ส่งผลให้ไม่สามารถขนส่งวัสดุและคนงานไปพื้นที่ก่อสร้างได้ เพราะเส้นทางขนส่งอยู่ในพื้นที่อันตราย

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A35	กค(กวพ) 0408.4/03122	2549	เงื่อนไขสัญญาจ้างเป็นการกำหนดที่ไม่ก่อให้เกิดการแข่งขันราคา และเป็นผลให้ผลิตภัณฑ์ที่กำหนดตามสเปคมีผู้ผลิตน้อยราย เป็นอุปสรรคต่อการจัดหา ย่อมถือว่าเป็นความบกพร่องของราชการ
A36	กค(กวพ) 0408.4/03779	2549	ผู้รับจ้างมิได้แจ้งขอขยายระยะเวลาภายใน 15 วันหลังจากเหตุการณ์สิ้นสุดลง
A37	กค(กวพ) 0408.4/7215	2549	ส่วนราชการสามารถสั่งให้ผู้รับจ้างหยุดงานชั่วคราวหลังจากครบกำหนดสัญญาได้ แต่ต้องถือว่าเป็นความผิดของผู้ว่าจ้าง
A38	กค(กวพ) 0408.4/7217	2549	ผู้รับจ้างขอสงวนสิทธิการขยายเวลาเนื่องจากการเจาะสำรวจดินล่าช้า ฝนตกหนักไม่สามารถปฏิบัติงานได้ และน้ำมันปรับขึ้นราคาทำให้วัสดุก่อสร้างขาดตลาด
A39	กค(กวพ) 0408.4/8038	2549	รอผลการพิจารณาจากผู้ว่าจ้างในการเปลี่ยนย้ายตำแหน่งใหม่ของอาคาร
A40	กค(กวพ) 0408.4/12003	2549	เกิดเหตุอุทกภัยส่งผลให้ผู้รับจ้างประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานและ วัสดุก่อสร้าง ปัญหาความเสียหายของวัสดุก่อสร้างที่อยู่บริเวณสถานที่ก่อสร้าง ปัญหาสภาพพื้นที่ที่ทำการก่อสร้าง ซึ่งต้องปรับพื้นที่ให้พร้อมสำหรับการทำงานหลังน้ำลด ผู้ว่าจ้างจึงยื่นขอขยายระยะเวลาการก่อสร้าง 30 วัน แต่ผู้ว่าจ้างมีความเห็นว่าผู้รับจ้างหยุดงานเพียงแค่ 1 วัน จึงควรขยายระยะเวลาการทำงานเพิ่มขึ้น 1 วันเท่านั้น

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A41	กค(กวพ) 0408.4/13326	2549	ตำรวจนครบาลแจ้งระงับงานก่อสร้างจากการปฏิบัติภารกิจพิเศษและ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการจ่ายไฟฟ้าในโรงการเป็นระบบสายใต้ดิน จึงต้องใช้ระยะเวลารอผลการพิจารณาระหว่างผู้ว่าจ้างและการไฟฟ้านครหลวงนานกว่าปกติ
A42	กค(กวพ) 0408.4/13327	2549	การเพิ่มเติมเนื้องานและวงเงินการก่อสร้าง จึงขอแก้ไขสัญญาจ้าง
A43	กค(กวพ) 0408.4/07088	2550	การพิจารณาขยับผังอาคารบังคับน้ำเดิมที่ติดแนวท่อส่งน้ำและการสั่งหยุดงานของประธานกรรมการตรวจการจ้าง โดยมิได้รายงานหัวหน้าส่วนราชการตามระเบียบฯ
A44	กค(กวพ) 0408.4/13354	2550	เกิดมรสุมในอ่าวไทยเป็นคลื่นขนาดใหญ่ ความเสียหายดังกล่าวไม่ใช่ความผิดของผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างจึงต้องเป็นฝ่ายรับผิดชอบค่าซ่อมแซมที่เกิดขึ้น
A45	กค(กวพ) 0408.4/15770	2550	ผู้รับจ้างอ้างว่าผู้ว่าจ้างไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงสถานที่ก่อสร้างเป็นลายลักษณ์อักษร และสภาพอากาศแปรปรวนเนื่องจากฤดูฝน แต่ผู้รับจ้างได้แจ้งเหตุดังกล่าวหลังจากการตรวจรับงานแล้ว
A46	กค(กวพ) 0408.4/16534	2550	การพิจารณาอนุมัติให้แก้ไขเปลี่ยนแปลงรูปรายการของผู้ว่าจ้างล่าช้า จ่ายเงินงวดงานล่าช้า การเปลี่ยนแปลงสัญญาจากกระเบื้องมุงหลังคาลอนเล็กเป็นกระเบื้องมุงหลังคาซีแพ็คโมเนีย และผู้รับจ้างมีความเห็นว่าระยะเวลาก่อสร้างตามสัญญาน้อยกว่าระยะเวลาที่ต้องใช้ปฏิบัติงานจริงตามหลักวิศวกรรมจึงขอขยายระยะเวลาเพิ่มเติม

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A47	กค(กวพ) 0408.4/17141	2550	ความแปรปรวนของสภาพธรณีวิทยาของชั้นหินใต้ร่องแกนเขื่อนสันตะเขียน ทำให้ต้องเพิ่มปริมาณงานเจาะ
A48	กค(กวพ) 0408.4/17476	2550	ผู้ผู้รับจ้างขอหยุดงานเนื่องจากเมื่อดำเนินการขุดดินและพบน้ำใต้ดินเป็นปริมาณมาก
A49	กค(กวพ) 0408.4/21192	2550	การแก้ไขสัญญาเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงฐานราก
A50	กค(กวพ) 0408.4/25134	2550	พบน้ำไหลซึมใต้ฐานราก ผู้รับจ้างจึงได้ซ่อมแซมปรับปรุงฐานรากซึ่งอยู่นอกเหนือจากสัญญาจ้าง แต่ผู้รับจ้างมิได้แจ้งเหตุดังกล่าวต่อผู้ว่าจ้างภายใน 15 วันหลังจากเหตุการณ์นั้นสิ้นสุดลง
A51	กค(กวพ) 0408.4/27302	2550	น้ำท่วมบ่อก่อสร้างและปริมาณงานที่ระบุไว้ในใบแจ้งปริมาณงานคลาดเคลื่อนจากแบบรูปรายการ
A52	กค(กวพ) 0408.4/27429	2550	ระยะเวลาการตรวจรับงานจ้างก่อสร้างขนาดใหญ่ซึ่งระบุไว้ในระเบียบสำนักรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุข้อที่ 72(3) นั้นรวมถึงระยะเวลาที่ใช้ในการตรวจสอบงานระบบใดที่ต้องทำการตรวจรับตามสัญญาทั้งหมดด้วย
A53	กค(กวพ) 0408.4/30245	2550	ผู้รับจ้างจึงขอหยุดงาน เนื่องจากขาดแคลนแรงงานเพราะเป็นช่วงฤดูทำนา คนงานไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่
A54	กค(กวพ) 0408.4/31919	2550	ผู้รับจ้างขอสงวนสิทธิการขยายระยะเวลาเนื่องจากฝนตกชุกอย่างต่อเนื่อง
A55	กค(กวพ) 0408.4/32250	2550	ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานได้เต็มพื้นที่ และต้องหยุดงานเพื่อรอให้เจ้าของสาธารณูปโภคเข้าทำการรื้อย้าย แก้ไข

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A56	กค(กวพ) 0408.4/33498	2550	พื้นที่ก่อสร้างได้รับผลกระทบจากเหตุอุทกภัย
A57	กค(กวพ) 0408.4/33900	2550	ผู้ว่าจ้างต้องการเปลี่ยนแปลงแบบแปลนให้เหมาะสมต่อความต้องการ และต้องรอความเห็นชอบแบบแปลนดังกล่าวจากหน่วยงานอื่นก่อนการแก้ไขสัญญา
A58	กค(กวพ) 0408.4/72341	2550	ผู้ว่าจ้างส่งมอบพื้นที่ล่าช้าและระหว่างการพิจารณาเกี่ยวกับการขยายเวลาผู้รับจ้างมีหนังสือขอขยายเวลาเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรีเรื่องมาตรการการช่วยเหลือผู้ประกอบการก่อสร้าง(อุทกภัย)
A59	กค(กวพ) 0421.3/01053	2551	มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง และในเวลาเดียวกันมหาวิทยาลัยได้แจ้งให้ผู้รับจ้างหยุดงานก่อสร้างเฉพาะส่วนเพื่อพิสูจน์หรือหาสาเหตุในการเกิดรอยร้าวบริเวณโครงสร้างคาน
A60	กค(กวพ) 0421.3/06897	2551	ผู้ว่าจ้างไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ทำงานให้ครบสมบูรณ์ และทำงานเพิ่มเติมนอกเหนือจากสัญญาจ้าง
A61	กค(กวพ) 0421.3/06898	2551	รอการพิจารณาเปลี่ยนแปลงแบบฐานรากชนิดเสาเข็มเป็นชนิดฐานแผ่
A62	กค(กวพ) 0421.3/09320	2551	ผู้ว่าจ้างไม่สามารถส่งมอบพื้นที่เนื่องจากไม่ได้รื้อย้ายสาธารณูปโภค
A63	กค(กวพ) 0421.3/09376	2551	เหตุการณ์ความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ฝนตกหนัก และคนงานหยุดงานตามเทศกาลศาสนา
A64	กค(กวพ) 0421.3/10484	2551	ผู้รับจ้างขอขยายเวลาเพิ่มเนื่องจากงานเพิ่มและผลกระทบจากพายุโซนร้อนทุเรียน ซึ่งเหตุการณ์ทั้งสองมีช่วงเวลาซ้อนทับกันอยู่

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A65	กค(กวพ) 0421.3/15665	2551	ประชาชนก่อสร้างที่พักอาศัยรุกล้ำบริเวณสถานที่ก่อสร้าง ผู้รับจ้างจึงไม่สามารถก่อสร้างตามแบบรูปได้ และการเปลี่ยนแปลงแบบรูปก่อสร้างในส่วนอื่น รวมทั้งผู้ว่าจ้างอนุมัติให้แก้ไขสัญญาจ้างหลังจากสิ้นสุดสัญญาจ้าง ในการแก้ไขสัญญาจ้าง คู่สัญญาต้องตกลงกันในเรื่องระยะเวลาการส่งมอบ โดยระยะเวลาที่ขยายให้เริ่มนับจากวันถัดจากวันสิ้นสุดระยะเวลาตามสัญญาหรือวันสิ้นสุดของการขยายระยะเวลาการส่งมอบของแต่ละครั้งต่อเนื่องกันไป โดยการแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญานั้น คู่สัญญาสามารถตกลงกันได้แม้ระยะเวลาตามสัญญาจะสิ้นสุดไปแล้วก็ตาม แต่จะต้องก่อนการรับมอบสิ่งของหรืองานจ้างงวดสุดท้าย
A66	กค(กวพ) 0421.3/21536	2551	ผู้ว่าจ้างจ่ายเงินงวดงานล่าช้า
A67	กค(กวพ) 0421.3/26999	2551	วัสดุขาดแคลนและมีการปรับราคาค่าวัสดุสูงขึ้น
A68	กค(กวพ) 0421.3/06062	2552	ผู้รับจ้างขอสงวนสิทธิการขยายระยะเวลาเนื่องจากผู้ว่าจ้างส่งมอบพื้นที่ล่าช้า ขณะทำการรื้อถอนอาคารเดิมพบฐานรากซึ่งเป็นโครงสร้างขนาดใหญ่ซึ่งไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจนในวันชี้สถานที่ สั่งให้มีการทดสอบความสมบูรณ์ของเสาเข็มซึ่งอยู่นอกเหนือสัญญา แก้ไขแบบรูปให้เหมาะสมกับพื้นที่ก่อสร้าง
A69	กค(กวพ) 0421.3/09584	2552	ได้รับผลกระทบโดยตรงจากวิกฤตภาวะราคาน้ำมัน ราคาเหล็กและวัสดุก่อสร้าง ที่ปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A70	กค(กวพ) 0421.3/10574	2552	การคิดค่าปรับสำหรับสัญญาจ้างที่ผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างตกลงแบ่งงวดงานและการจ่ายเงินไว้เป็นงวดๆ
A71	กค(กวพ) 0421.3/10788	2552	การพิจารณาค่าปรับ และวันส่งมอบงานตามสัญญาตรงกับวันหยุดราชการ
A72	กค(กวพ) 0421.3/10792	2552	หน่วยงานอื่นไม่อนุญาตให้ผู้ว่าจ้างใช้สถานที่ก่อสร้าง ผู้ว่าจ้างจึงไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ก่อสร้างให้ผู้รับจ้าง แต่ระยะเวลาที่ขยายออกไปซ้อนทับการขยายเวลาเนื่องจากมติการพิจารณาการช่วยเหลือผู้ประกอบอาชีพงานก่อสร้างและผู้ประกอบการอาชีพอื่น
A73	กค(กวพ) 0421.3/14181	2552	ระยะเวลาที่ได้รับการอนุมัติให้ขยายเนื่องจากไม่ใช่ความผิดของผู้รับจ้าง ซ้อนทับกับการขยายระยะเวลาเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี(เหตุอุทกภัย)
A74	กค(กวพ) 0421.3/19609	2552	การแก้ไขสัญญาจ้างก่อสร้างเนื่องจากงานเพิ่ม
A75	กค(กวพ) 0421.3/20515	2552	การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของเสาเข็ม
A76	กค(กวพ) 0421.3/23683	2552	ผู้รับจ้างไม่สามารถติดต่อประสานงานกับผู้ว่าจ้างได้เนื่องจากเป็นวันหยุดราชการประจำปี
A77	กค(กวพ) 0421.3/27709	2552	เหตุความไม่สงบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
A78	กค(กวพ) 0421.3/06573	2553	เหตุสุดวิสัยเกิดขึ้นหลังจากสัญญาสิ้นสุดลงแล้ว ผู้รับจ้างไม่สามารถอ้างพฤติการณ์นี้เพื่อขอยกเว้นค่าปรับได้

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A79	กค(กวพ) 0421.3/11689	2553	การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของเสาเข็ม
A80	กค(กวพ) 0421.3/22133	2553	การไฟฟ้าใช้เวลาในการจ่ายไฟฟ้าชั่วคราวและขยายเขตระบบจำหน่ายนานกว่าปกติ
A81	กค(กวพ) 0421.3/25197	2553	ผู้รับจ้างขอขยายเวลาเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสัญญาจ้างเป็นช่วงเวลาเดียวกับผู้รับจ้างได้รับการขยายเวลาตามมติคณะรัฐมนตรีแล้ว
A82	กค(กวพ) 0421.3/28465	2553	ขาดแคลนแรงงานใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้
A83	กค(กวพ) 0421.3/28633	2553	ผู้ว่าจ้างส่งมอบพื้นที่ล่าช้า และเปลี่ยนแปลงตำแหน่งอาคารและแบบรูปใหม่
A84	กค(กวพ) 0421.3/28637	2553	เกิดเหตุการณ์ชุมนุมทางการเมืองในกรุงเทพมหานคร ดังนั้นการขนส่งวัสดุอุปกรณ์จากกรุงเทพมหานครไปยังสถานที่ก่อสร้างจึงได้รับผลกระทบจากประกาศการห้ามใช้เส้นทางคมนาคม และการประกาศห้ามบุคคลในพื้นที่ 24 จังหวัดออกนอกเคหสถานภายในวันและช่วงเวลาที่กำหนดไว้
A85	กค(กวพ) 0421.3/32139	2553	มีการแก้ไขสัญญาจ้างเนื่องจากเงื่อนไขสัญญาขัดแย้งกันเอง
A86	กค(กวพ) 0421.3/33939	2553	คณะกรรมการตรวจการจ้างใช้เวลาในการพิจารณาเสนอความเห็นในการแก้ไขสัญญาจ้าง จนถึงวันที่หัวหน้าส่วนราชการอนุมัติให้แก้ไขสัญญามีระยะเวลานาน

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A87	กค(กวพ) 0421.3/34676	2553	ผู้ว่าจ้างสั่งหยุดงานชั่วคราวในโครงการอื่น จึงส่งผลให้ผู้รับจ้างไม่มีเงินทุนหมุนเวียนเพื่อนำมาใช้ในโครงการนี้
A88	กค(กวพ) 0421.3/35177	2553	การเปลี่ยนแปลงรายละเอียดความยาวของเสาเข็ม
A89	กค(กวพ) 0421.3/36212	2553	ผู้ว่าจ้างไม่สามารถจ่ายเงินงวดงานได้เนื่องจากรอเงินงบประมาณใหม่
A90	กค(กวพ) 0421.3/36897	2553	ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานได้อย่างปกติ เนื่องศูนย์อำนวยการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉินได้ออกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ผู้รับจ้างจึงไม่สามารถขนส่งวัสดุอุปกรณ์เนื่องจากการปิดถนน และขาดแคลนแรงงานเนื่องจากแรงงานเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มผู้ก่อความไม่สงบทางการเมือง
A91	กค(กวพ) 0421.3/37424	2553	ผู้ว่าจ้างไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ได้เนื่องจากมีวัสดุก่อสร้างของผู้รับจ้างรายอื่นวางกองอยู่ในสถานที่ก่อสร้าง
A92	กค(กวพ) 0421.3/01959	2554	เกิดอุทกภัย และผู้ว่าจ้างสั่งหยุดงานเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบก่อสร้าง
A93	กค(กวพ) 0421.3/03345	2554	หน่วยงานอื่นไม่อนุญาตให้ทำการขุดเจาะในสถานที่ของตนเอง ดังนั้นผู้รับจ้างจึงต้องเปลี่ยนวิธีการก่อสร้าง และแก้แบบรูปรายการและรายละเอียดอื่นๆตามที่เจ้าของพื้นที่กำหนดไว้ และบริเวณก่อสร้างมีการชุมนุมทางการเมือง (นปช.) ทำให้ไม่สามารถเข้าดำเนินการในบริเวณดังกล่าวได้

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A94	กค(กวพ) 0421.3/07552	2554	คณะกรรมการตรวจการจ้างสั่งระงับงานจ้างบางส่วน และใช้เวลาในการพิจารณาอนุมัติเปลี่ยนแปลงแก้ไขแบบรูปรายการ รวมทั้งแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัญญาจ้าง
A95	กค(กวพ) 0421.3/09386	2554	ปริมาณงานจริงมีมากกว่าในประมาณการกว่า 2 เท่า ทำให้ต้องใช้เวลามากกว่าแผนงานที่วางไว้ และติดปัญหาอุปสรรคท่อสูบน้ำของหน่วยงานอื่นทับซ้อนกับตำแหน่งงานก่อสร้าง ซึ่งในแบบก่อสร้างไม่ได้ระบุไว้ รวมทั้งได้รับผลกระทบจากอุทกภัย น้ำไหลหลาก
A96	กค(กวพ) 0421.3/09429	2554	เหตุอุทกภัยซึ่งเป็นเหตุสุดวิสัยเกิดขึ้นเมื่อผู้รับจ้างผิดนัดการส่งมอบตามสัญญาจ้างเดิม(หลังสิ้นสุดสัญญา) ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาเนื่องจากระเบียบฯข้อ139 ไม่ได้กำหนดให้เหตุสุดวิสัยจะต้องเกิดขึ้นก่อนวันครบกำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาจ้างซื้อขายหรือสัญญาจ้าง
A97	กค(กวพ) 0421.3/10963	2554	ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบ 3 จังหวัดชายแดนภายใต้
A98	กค(กวพ) 0421.3/11275	2554	ผู้ว่าจ้างจ่ายเงินค่าประกันผลงาน เงินค่า K และ เงินค่าจ้างในแต่ละงวดงานให้กับผู้รับจ้างล่าช้า
A99	กค(กวพ) 0421.3/11580	2554	ฝนตกหนักและอยู่นอกฤดูกาล ผู้รับจ้างจึงได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาเนื่องจากเหตุสุวิสัย
A100	กค(กวพ) 0421.3/18323	2554	ไม่สามารถทำงานโครงสร้างตามแบบรูปที่กำหนดได้ เนื่องจากโครงสร้างไม่สามารถรับน้ำหนัก และอาจเกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของราชการได้

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A101	กค(กวพ) 0421.3/19812	2554	ย้ายเสาไฟฟ้าที่กีดขวางการขนส่งวัสดุซึ่งมิได้อยู่ในสัญญาจ้างก่อสร้าง และเปลี่ยนแปลงแบบก่อสร้างให้สามารถก่อสร้างให้เหมาะสมกับสถานที่ก่อสร้างจึงต้องแก้ไขสัญญาจ้าง
A102	กค(กวพ) 0421.3/20304	2554	ผู้รับจ้างได้รับผลกระทบจากการประกาศเคอร์ฟิวส์ในเขตจังหวัดปทุมธานี จึงไม่สามารถขนย้ายเสาเข็มเข้ามาในสถานที่ก่อสร้างได้ และแรงงานเดินทางกลับภูมิลำเนาเดิมที่ประสบอุทกภัย
A103	กค(กวพ) 0421.3/21173	2554	ผู้ว่าจ้างจ่ายเงินงวดงานล่าช้า
A104	กค(กวพ) 0421.3/22198	2554	ผู้ว่าจ้างสั่งหยุดงานชั่วคราวเพื่อตรวจสอบปัญหารอยร้าวของคานที่เกิดขึ้น
A105	กค(กวพ) 0421.3/23314	2554	คณะกรรมการตรวจการจ้างได้หารือประเด็นการแก้ไขสัญญาไปยังหน่วยงานต่างๆเพื่อประกอบการใช้ดุลพินิจในการแก้สัญญา
A106	กค(กวพ) 0421.3/34637	2554	การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคดำเนินการขยายระบบเขตไฟฟ้าแรงสูงล่าช้า รูปแบบรายการและใบแจ้งปริมาณราคามีความขัดแย้งกันเอง และการคิดค่าปรับโดยไม่หักระยะเวลาที่คณะกรรมการตรวจรับออกก่อน จึงไม่เป็นธรรมต่อผู้รับจ้าง
A107	กค(กวพ) 0421.3/36328	2554	ผู้รับจ้างได้รับผลกระทบเนื่องจากเกิดเหตุชุมนุมทางการเมืองของกลุ่ม น.ป.ช. และยื่นคำร้องขอสิทธิการขยายเวลาเลยเวลาที่กำหนดไว้

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A108	กค(กวพ) 0421.3/36348	2554	ผู้รับจ้างขอขยายเวลาเนื่องจากได้รับผลกระทบจากพายุมินดอนเล ส่งมอบพื้นที่ล่าช้า และพื้นที่ก่อสร้างอยู่ในเขตจังหวัดที่มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน
A109	กค(กวพ) 0421.3/40517	2554	สภาพพื้นที่จริงขัดแย้งกับแบบรูปและรายการละเอียดที่กำหนดตามสัญญาจ้าง ผู้ว่าจ้างจึงสั่งให้ผู้รับจ้างหยุดงานชั่วคราว
A110	กค(กวพ) 0421.3/41137	2554	ผู้รับจ้างได้รับผลกระทบจากการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่มีความร้ายแรง
A111	กค(กวพ) 0421.3/41138	2554	ผู้ว่าจ้างสั่งระงับการก่อสร้างชั่วคราว และได้รับผลกระทบจากอุทกภัย
A112	กค(กวพ) 0421.3/41139	2554	พื้นที่ก่อสร้างได้รับผลกระทบจากเหตุอุทกภัย
A113	กค(กวพ) 0421.3/01959	2555	ผู้ว่าจ้างสั่งหยุดงานชั่วคราวเพื่อปรับเปลี่ยนรูปแบบก่อสร้าง แต่ในช่วงเวลานั้น ผู้รับจ้างยื่นขอขยายเวลาตามมติคณะรัฐมนตรี (เหตุอุทกภัย)
A114	กค(กวพ) 0421.3/02802	2555	ผู้ว่าจ้างไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ก่อสร้างให้ได้ เนื่องจากต้องขออนุญาตรื้อถอนสิ่งปลูกสร้างจากหน่วยงานอื่น
A115	กค(กวพ) 0421.3/02804	2555	กรณีมีข้อพิพาทในศาลปกครองมิได้เป็นเหตุให้ผู้รับจ้างหยุดการทำงานได้ ดังนั้นจึงไม่อาจนำเหตุดังกล่าวมาพิจารณางดค่าปรับ สำหรับการคิดค่าปรับ ให้คิดตั้งแต่พ้นกำหนดเวลาทำงานแล้วเสร็จตามสัญญาจนถึงวันที่ผู้รับจ้างได้ส่งมอบงานถูกต้องครบถ้วนตามสัญญา โดยหักระยะเวลาที่คณะกรรมการตรวจรับใช้ในการพิจารณาตรวจรับงานออกด้วย

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A116	กค(กวพ) 0421.3/03209	2555	ไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ได้เนื่องจากสถานการณ์ความไม่สงบจากการชุมนุมที่สี่แยกราชประสงค์
A117	กค(กวพ) 0421.3/03345	2555	แก้ไขเปลี่ยนแปลงแบบแปลนตามข้อกำหนดของกรุงเทพมหานคร และไม่สามารถเข้าใช้พื้นที่ก่อสร้างบางส่วนได้เนื่องจากเป็นสถานที่ชุมนุมทางการเมิง (นปช.)
A118	กค(กวพ) 0421.3/03957	2555	สอบถามการนับระยะเวลาการขยายเวลา และการให้สิทธิการขยายเวลาผู้รับจ้างหากยื่นคำร้องเลยระยะเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญา
A119	กค(กวพ) 0421.3/05891	2555	ผู้รับจ้างสามารถขอหยุดงานชั่วคราวเนื่องจากน้ำท่วมหลังจากสิ้นสุดสัญญาจ้าง
A120	กค(กวพ) 0421.3/06122	2555	ผู้รับจ้างไม่สามารถเข้าดำเนินการก่อสร้างได้ เนื่องจากประชาชนที่อาศัยบริเวณพื้นที่ก่อสร้างปิดทางเข้าออก
A121	กค(กวพ) 0421.3/06473	2555	ผู้รับจ้างขอขยายเวลาเนื่องจากเหตุอุทกภัยหลังจากสิ้นอายุสัญญาไปแล้ว ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากเหตุสุดวิสัยเกิดขึ้นหลังจากสิ้นสุดสัญญา ผู้รับจ้างต้องรับผิดชอบต่อค่าปรับ
A122	กค(กวพ) 0421.3/08782	2555	ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาเนื่องจากรอผู้ว่าจ้างจัดหาวัสดุและอุปกรณ์
A123	กค(กวพ) 0421.3/22063	2555	สถานที่ก่อสร้างเป็นพื้นที่ประสบอุทกภัยและผู้ว่าจ้างมีคำสั่งให้หยุดงานเพื่อเตรียมพื้นที่สำหรับรับเสด็จสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี

ตารางที่ ก.1 สรุปเอกสารตอบข้อหารือปัญหาเกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการพัสดุที่เกี่ยวข้อง กับงานก่อสร้าง ของกรมบัญชีกลาง(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	สรุป
A124	กค(กวพ) 0421.3/24697	2555	ฝนตกหนักเป็นเหตุที่เกิดขึ้นหลังวันครบกำหนดตามสัญญา ผู้รับจ้างไม่ได้รับการขยายระยะเวลาเนื่องจาก เหตุสุดวิสัยที่เกิดขึ้นก่อนที่จะครบกำหนดสัญญาจึงสามารถขอขยายเวลาได้เท่านั้น
A125	กค(กวพ) 0421.3/26019	2555	ปัญหาอุทกภัยส่งผลให้ผู้รับจ้างไม่สามารถเดินทางเข้าไปยังสถานที่ก่อสร้าง ขาดแคลนแรงงานและวัสดุก่อสร้าง รวมทั้งการแก้ไขแบบรูปรายการ
A126	กค(กวพ) 0421.3/26573	2555	ส่งมอบพื้นที่ล่าช้าและการแก้ไขแบบรูปรายการ
A127	กค(กวพ) 0421.3/27973	2555	แบบรูปรายการไม่สามารถนำมาใช้ก่อสร้างในสถานที่จริงได้ จึงต้องทำการปรับแก้
A128	กค(กวพ) 0421.3/28070	2555	เหตุอุทกภัยและผลกระทบจากเหตุดังกล่าว ได้แก่ปัญหาน้ำท่วมขังบริเวณสถานที่ก่อสร้าง วัสดุก่อสร้างเกิดความเสียหาย ขาดแคลนแรงงาน ไม่สามารถขนส่งวัสดุก่อสร้างเข้ามายังสถานที่ก่อสร้าง
A129	กค(กวพ) 0421.3/32357	2555	ผู้ว่าจ้างไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ และราคาวัสดุอุปกรณ์ก่อสร้างขาดแคลนเนื่องจากโรงงานผลิตประสบอุทกภัย
A130	กค(กวพ) 0421.3/28953	2555	ผู้รับจ้างยื่นขอขยายระยะเวลาเนื่องจากการแก้ไขงานเพิ่ม, หากสัญญาก่อสร้างสิ้นสุดแล้ว แต่การก่อสร้างยังไม่เสร็จและคณะกรรมการตรวจการจ้างยังไม่ตรวจรับงาน กรณีนี้ย่อมอยู่ในดุลพินิจของผู้ว่าจ้างที่จะพิจารณาแก้ไขเปลี่ยนแปลงรูปแบบสัญญาและเพิ่มเงิน หรือเพิ่มระยะเวลาในการทำงาน

ภาคผนวก ข

สรุปเอกสารคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด

ตารางที่ ข.1 สรุปเอกสารคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	ปี พ.ศ.
B1	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 32/2546	2546	ผู้รับจ้างกล่าวอ้างว่าการส่งงานล่าช้าเป็นผลมาจากการตรวจรับงานและการสั่งให้แก้งานของผู้ว่าจ้าง
B2	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 834/2547	2547	ผู้รับจ้างขอหยุดงานชั่วคราวจนกว่าผู้ว่าจ้างจะแก้ไขปัญหาแล้วเสร็จโดยไม่นับอายุสัญญาระหว่างการขอหยุดงานชั่วคราว
B3	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 13/2549	2549	ผู้ว่าจ้างส่งมอบพื้นที่ล่าช้า
B4	คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด(อุทธรณ์) คดีหมายเลขแดงที่ อ. 111/2549	2549	การส่งมอบพื้นที่มีอุปสรรคและรบกวนสิทธิมิให้ผู้รับจ้างทำงานที่จ้างได้ตามสัญญา และยื่นหนังสือเรียกร้องขอขยายเวลาทำงานตามสัญญาจ้างเมื่อพ้นกำหนด 15 วัน
B5	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 812/2549	2549	เกิดเหตุอุทกภัย และการส่งมอบพื้นที่มีอุปสรรคและรบกวนสิทธิมิให้ผู้รับจ้างทำงานที่จ้างได้ตามสัญญา
B6	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 4/2550	2550	ผู้รับจ้างได้รับสิทธิการขยายระยะเวลาเนื่องจากเหตุความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้และขาดแคลนแรงงาน
B7	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 228/2550	2550	ผู้รับจ้างได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากพายุโซนร้อนเข้าทำให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันและระดับน้ำในแม่น้ำน่านมีความสูงมาก
B8	คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด(อุทธรณ์) คดีหมายเลขแดงที่ อ. 355/2550	2550	ฝนตกหนัก

ตารางที่ ข.1 สรุปเอกสารคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	ปี พ.ศ.
B9	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 428/2550	2550	ผู้ว่าจ้างไม่ได้ทำแผนที่รูปตัดตามยาวและตามขวางแสดงระดับดินเดิมไว้ และไม่ได้อนุมัติวัสดุก่อสร้างที่ผู้รับจ้างเสนอไป พร้อมทั้งผู้ควบคุมงานปฏิบัติงานล่าช้า
B10	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 512/2550	2550	อุทกภัย
B11	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 708/2550	2550	ไม่สามารถจัดซื้อวัสดุก่อสร้างได้
B12	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 754-755/2550	2550	ผู้ว่าจ้างส่งมอบพื้นที่ล่าช้า และบริษัทที่ปรึกษาซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบขั้นตอนการทำงานและอนุมัติการลงมือก่อสร้างทำงานล่าช้า
B13	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด (อุทธรณ์) คดีหมายเลขแดงที่ 13/2551	2551	หน่วยงานอื่นไม่อนุมัติให้ก่อสร้าง ผู้ว่าจ้างจึงไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ก่อสร้างให้ได้
B14	คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด(อุทธรณ์) คดีหมายเลขแดงที่ อ. 247/2551	2551	สภาพหน้างานไม่ตรงกับแบบแปลน ต้องรอการพิจารณาแก้ไขปัญหากรณีสภาพพื้นที่ก่อสร้างไม่ตรงตามแบบรูปและรายการ
B15	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 357/2551	2551	รอการออกแบบของวิศวกรและวัสดุก่อสร้างขาดแคลน
B16	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด (อุทธรณ์) คดีหมายเลขแดงที่ 424/2551	2551	ผู้ว่าจ้างสั่งให้หยุดงานช่วงการประชุม APEC

ตารางที่ ข.1 สรุปเอกสารคำพิพากษาและคำสั่งศาลปกครองสูงสุด(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	ปี พ.ศ.
B17	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 544/2551	2551	ผู้ว่าจ้างอนุมัติให้หล่อเสาเข็มล่าช้า จ่ายเงินงวดงานล่าช้า และแจ้งให้ผู้รับจ้างซ่อมแซมถนนคอสะพาน ซึ่งผู้เสียหายขอให้ตรวจสอบหาสาเหตุก่อน จึงขอขยายเวลาและ ให้ผู้ว่าจ้างตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ
B18	คำพิพากษาศาลปกครองสูงสุด(อุทธรณ์) คดีหมายเลขแดงที่ อ. 247/2552	2552	ผู้รับจ้างขอสงวนสิทธิการขยายระยะเวลาเนื่องจากแรงงานกลับต่างจังหวัด
B19	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 147/2553	2553	ฝนตกหนัก
B20	คำสั่งศาลปกครองสูงสุด ที่ 56/2553	2553	ฝนตกหนัก

ภาคผนวก ค

สรุปหนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยกรมอัยการ เกี่ยวกับข้อหารือปัญหากฎหมาย ของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ

ตารางที่ ค.1 สรุปหนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยกรมอัยการ เกี่ยวกับข้อหารือปัญหากฎหมายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	ปี พ.ศ.
C1	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุด ที่ 75/2535	2535	ผู้รับจ้างสั่งหยุดงานชั่วคราว
C2	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุด ที่ 108/2535	2535	ผู้ว่าจ้างไม่สามารถส่งมอบพื้นที่ล่าช้า แต่ผู้รับจ้างเรียกร้องหลังจากโครงการก่อสร้างเสร็จสิ้นแล้ว
C3	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 30/2536	2536	ผู้รับจ้างจ่ายเงินงวดงานล่าช้า
C4	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 55/2537	2537	รอผลการทดสอบดินฐานรากจากผู้ว่าจ้าง
C5	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ ห.15/2538	2538	ผู้รับจ้างจ่ายเงินงวดงานล่าช้า
C6	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ ห.76/2538	2538	มีบ้านพักอาศัยของชาวบ้านภายในสถานที่ก่อสร้าง
C7	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ ห. 106/2539	2539	เกิดเหตุอุทกภัย ส่งผลให้ถนนระหว่างอำเภอถูกตัดขาด คนงานจากอำเภออื่นไม่สามารถเข้ามาทำงานได้แต่มีบางส่วนสามารถทำงานได้ถนนระหว่างอำเภอถูกตัดขาดคนงานจากอำเภออื่นไม่สามารถเข้ามาทำงานได้แต่มีบางส่วนสามารถทำงานได้
C8	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 1/2540	2540	ผู้ว่าจ้างตกลงขยายเวลาก่อสร้างเนื่องจากผู้ว่าจ้างสั่งให้หยุดงานเพื่อรอผลทดสอบวัสดุก่อสร้างไปแล้ว แต่มีบางช่วงเวลาทับซ้อนกับระยะเวลาที่ถือว่าเกิดอุทกภัยตามมติคณะรัฐมนตรี แต่การตกลงขยายเวลาด้วยเหตุดังกล่าวมิใช่ด้วยเหตุอุทกภัย ดังนั้นจึงสามารถขยายเวลาก่อสร้างตามมติคณะรัฐมนตรีได้อีก

ตารางที่ ค.1 สรุปหนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยกรมอัยการ เกี่ยวกับข้อหารือปัญหากฎหมายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	ปี พ.ศ.
C9	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 10/2540	2540	ผู้ว่าจ้างเคยอนุมัติให้ขยายระยะเวลาก่อสร้างในกรณีเสียเวลารอการแก้ไขแบบก่อสร้าง มิใช่เหตุขยายเวลาก่อสร้างกรณีเกิดอุทกภัยและขาดแคลนปูนซีเมนต์ตามมติคณะรัฐมนตรี ผู้รับจ้างยังมีสิทธิรับการขยายระยะเวลาก่อสร้างตามจำนวนวันในตารางท้ายมติคณะรัฐมนตรีได้อีก
C10	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 93/2540	2540	ผู้ว่าจ้างแจ้งให้หยุดงานชั่วคราวเนื่องจากต้องขออนุมัติทางราชการรื้อถอนอาคารและดำเนินการรื้อถอนอาคารหลังเก่าที่เป็นสิ่งกีดขวางให้เสร็จเรียบร้อยก่อน ซึ่งเป็นเหตุที่เกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของผู้ว่าจ้างเอง มิใช่เหตุขยายเวลาก่อสร้างกรณีเกิดอุทกภัยและขาดแคลนปูนซีเมนต์ตามมติคณะรัฐมนตรี ผู้รับจ้างยังมีสิทธิรับการขยายระยะเวลาก่อสร้างตามจำนวนวันในตารางท้ายมติคณะรัฐมนตรีได้อีก
C11	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 129/2540	2540	เกิดอุทกภัยซึ่งเป็นเหตุสุดวิสัย ถึงแม้จะเกิดขึ้นภายหลังครบกำหนดส่งมอบแล้ว และอยู่ในช่วงระหว่างการปรับก็ถือเป็นเหตุสุดวิสัยที่ผู้รับจ้างสามารถของงดหรือลดค่าปรับได้ตามจำนวนวันแห่งอุทกภัยที่เกิดขึ้นจริง
C12	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 130/2540	2540	เกิดเหตุอุทกภัยเนื่องจากพายุไต้ฝุ่นซึ่งเป็นเหตุสุดวิสัยภายหลังครบกำหนดส่งมอบแล้ว แต่ผู้ว่าจ้างไม่ได้บอกเลิกสัญญา หัวหน้าส่วนราชการสามารถพิจารณางดหรือลดค่าปรับ โดยมิได้กำหนดว่าจะต้องเป็นเหตุที่เกิดขึ้นก่อนสิ้นสุดระยะเวลาตามสัญญา
C13	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 135/2540	2540	ผลกระทบจากการปรับปรุงระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา

ตารางที่ ค.1 สรุปหนังสือรวบรวมคำวินิจฉัยกรมอัยการ เกี่ยวกับข้อหารือปัญหากฎหมายของส่วนราชการและรัฐวิสาหกิจ(ต่อ)

กรณีที่	เลขที่คดี	ปี พ.ศ.	ปี พ.ศ.
C14	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 137/2540	2540	ผู้รับจ้างรอการเปลี่ยนแปลงแผนผังบริเวณก่อสร้าง เนื่องจากได้มีการก่อสร้างถนนพระราม 2-เอกชัย ตัดผ่านบริเวณสถานที่ทำการก่อสร้าง ผู้รับจ้างยังมีสิทธิได้รับการขยายเวลาตามมาตรการให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบอาชีพก่อสร้าง เนื่องจากประสบอุทกภัย
C15	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 146/2540	2540	ผู้รับจ้างขอสงวนสิธิการขยายระยะเวลาเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงเนื้องานจ้าง
C16	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 89/2541	2541	ผู้รับจ้างขอสงวนสิทธิการขยายระยะเวลาเนื่องจากอุทกภัย
C17	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 110/2541	2541	ผู้รับจ้างได้รับผลกระทบจากการประกาศปรับปรุงอัตราการแลกเปลี่ยน
C18	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 133/2541	2541	ผู้รับจ้างได้รับสิทธิ์การขยายเวลาเนื่องจากต้องหยุดงานรอการอนุมัติเปลี่ยนแปลงเสาเข็มที่มีขนาดใหญ่ขึ้นและรอผลการทดสอบการเจาะสำรวจดิน เพราะเป็นพฤติการณ์ที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดชอบตามกฎหมาย
C19	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 178/2541	2541	ผลกระทบจากการปรับปรุงระบบการแลกเปลี่ยนเงินตรา
C20	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 19/2543	2543	แก้ไขแบบก่อสร้าง และสอบถามวันเริ่มต้นของการขยายเวลา โดยการขยายเวลาต้องนับถัดจากวันครบกำหนดสัญญา และจำนวนวันที่จะขยายเป็นดุลพินิจของผู้ว่าจ้าง ถึงแม้ว่าผู้รับจ้างจะไม่เซ็นต์รับทราบ
C21	คำวินิจฉัยอัยการสูงสุดที่ 87/2543	2543	การดำเนินงานเกี่ยวกับสาธารณูปโภคต่างๆที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น

ภาคผนวก ง

รายละเอียดสัญญาจ้างแนบท้ายระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ

แบบสัญญาจ้าง

สัญญาจ้างเลขที่……..……

สัญญาฉบับนี้ทำขึ้น ณ……
ตำบล/แขวง……..…… อำเภอ/เขต……..……..……..จังหวัด……..…..
เมื่อวันที่…..เดือน……..พ.……ระหว่าง……..
โดย..…… ซึ่งต่อไปนี้ในสัญญาเรียกว่า “ผู้ว่าจ้าง” ฝ่ายหนึ่ง กับ
..... ซึ่งจดทะเบียนเป็นนิติบุคคล ณ ……
มีสำนักงานใหญ่อยู่เลขที่…… ถนน……..…..ตำบล/แขวง…….. อำเภอ/เขต
……..……จังหวัด……..……..……โดย……..…
ผู้มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคลปรากฏตามหนังสือรับรองของสำนักงานทะเบียนหุ้นส่วนบริษัท……..…… ลงวันที่……..…(และหนังสือมอบอำนาจลงวันที่…..……..) แนบท้ายสัญญานี้ (ในกรณีที่ผู้รับจ้างเป็นบุคคลธรรมดาให้ใช้ข้อความว่ากับ……
อยู่บ้านเลขที่…… ถนน……..……..ตำบล/แขวง……..……
อำเภอ……..…… จังหวัด……..…..) ซึ่งต่อไปในสัญญานี้เรียกว่า “ผู้รับจ้าง” อีกฝ่ายหนึ่ง

คู่สัญญาได้ตกลงกันมีข้อความดังต่อไปนี้

ข้อ 1. ข้อตกลงว่าจ้าง

ผู้ว่าจ้างตกลงจ้างและผู้รับจ้างตกลงรับจ้างทำงาน……..……
ณ……..……..ตำบล/แขวง……
อำเภอ/เขต ……..…..จังหวัด……ตามข้อกำหนดและเงื่อนไขแห่งสัญญานี้รวมทั้งเอกสารแนบท้ายสัญญา

ผู้รับจ้างตกลงที่จะจัดหาแรงงานและวัสดุ เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนอุปกรณ์ต่างๆ ชนิดดี เพื่อใช้ในงานจ้างตามสัญญานี้

ข้อ 2. เอกสารอันเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา

เอกสารแนบท้ายสัญญาดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญานี้

2.1 ผนวก 1 .....(แบบรูป).....จำนวน.....หน้า

2.2 ผนวก 2 .....(รายการละเอียด)..... .....จำนวน.....หน้า

2.3 ผนวก 3 .....(ใบแจ้งปริมาณงานและราคา).....จำนวน.....หน้า

2.4 ผนวก 4.....(ใบยื่นข้อเสนอประกวดราคาจ้าง).....จำนวน.....หน้า

2.5 ผนวก 5.....(ใบยืนยันราคาสุดท้าย).....จำนวน.....หน้า

2.6 .....ฯลฯ.....

ความใดในเอกสารแนบท้ายสัญญาที่ขัดแย้งกับข้อความในสัญญานี้ ให้ใช้ข้อความในสัญญานี้บังคับ และในกรณีที่เอกสารแนบท้ายสัญญาขัดแย้งกันเอง ผู้รับจ้างจะต้องปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของผู้ว่าจ้าง

ข้อ 3. หลักประกันการปฏิบัติตามสัญญา

ในขณะทำสัญญานี้ผู้รับจ้างได้นำหลักประกันเป็น..... เป็นจำนวนเงิน.....บาท (.....) มามอบให้แก่ผู้ว่าจ้างเพื่อเป็นหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญานี้

หลักประกันที่ผู้รับจ้างนำมามอบไว้ตามวรรคหนึ่ง ผู้ว่าจ้างจะคืนให้เมื่อผู้รับจ้างพ้นจากข้อผูกพันตามสัญญานี้แล้ว

ข้อ 4. ก. ค่าจ้างและการจ่ายเงิน

*(สำหรับสัญญาที่เป็นราคาต่อหน่วย)***

ผู้ว่าจ้างตกลงจ่าย และผู้รับจ้างตกลงรับเงินค่าจ้างเป็นจำนวนเงิน..... บาท (.....) ซึ่งได้รวมภาษีมูลค่าเพิ่ม

จำนวน.....บาท ตลอดจนภาษีอากรอื่นๆ และค่าใช้จ่ายทั้งปวงด้วยแล้ว โดยถือราคาต่อหน่วยเป็นเกณฑ์ตามรายการแต่ละประเภทดังที่ได้กำหนดไว้ในใบแจ้งปริมาณงานและราคา

คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต่างตกลงว่าจำนวนปริมาณงานที่กำหนดไว้ในบัญชีรายการก่อสร้างหรือใบแจ้งปริมาณงานและราคานี้เป็นจำนวนโดยประมาณเท่านั้น จำนวนปริมาณงานที่แท้จริงอาจจะมากหรือน้อยกว่านี้ก็ได้ ซึ่งผู้ว่าจ้างจะจ่ายเงินค่าจ้างให้แก่ผู้รับจ้างตามราคาต่อหน่วยของงานแต่ละรายการที่ได้ทำเสร็จจริง คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต่างตกลงที่จะไม่เปลี่ยนแปลงราคาต่อหน่วย หรือเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนอันเกิดจากการที่จำนวนปริมาณงานในแต่ละรายการได้แตกต่างไปจากที่กำหนดไว้ในสัญญา ทั้งนี้นอกจากในกรณีต่อไปนี้

4.1 เมื่อปริมาณงานที่ทำเสร็จจริงในส่วนที่เกินกว่าร้อยละ 125 (หนึ่งร้อยยี่สิบห้า) แต่ไม่เกินร้อยละ150 (หนึ่งร้อยห้าสิบ) ของปริมาณงานที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือใบแจ้งปริมาณงานและราคา จะจ่ายให้ในอัตราร้อยละ 90 (เก้าสิบ) ของราคาต่อหน่วยตามสัญญา

4.2 เมื่อปริมาณงานที่ทำเสร็จจริงในส่วนที่เกินกว่าร้อยละ 150 (หนึ่งร้อยห้าสิบ) ของปริมาณงานที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือใบแจ้งปริมาณงานและราคา จะจ่ายให้ในอัตราร้อยละ 83 (แปดสิบสาม) ของราคาต่อหน่วยตามสัญญา

4.3 เมื่อปริมาณงานที่ทำเสร็จจริงน้อยกว่าร้อยละ 75 (เจ็ดสิบห้า) ของปริมาณงานที่กำหนดไว้ในสัญญาหรือใบแจ้งปริมาณงานและราคา จะจ่ายให้ตามราคาต่อหน่วยในสัญญาและจะจ่ายเพิ่มชดเชยเป็นค่า Overhead และ Mobilization สำหรับงานรายการนั้นในอัตราร้อยละ 17 (สิบเจ็ด) ของผลต่างระหว่างปริมาณงานทั้งหมดของงานรายการนั้นตามสัญญาโดยประมาณ กับปริมาณงานที่ทำเสร็จจริงคูณด้วยราคาต่อหน่วยตามสัญญา

4.4 ผู้ว่าจ้างจะจ่ายเงินที่เพิ่มขึ้น หรือหักลดเงินในแต่ละกรณีดังกล่าวข้างต้นในงวดสุดท้ายของการจ่ายเงิน หรือก่อนงวดสุดท้ายของการจ่ายเงินตามที่ผู้ว่าจ้างจะพิจารณาเห็นสมควร

ผู้ว่าจ้าง ตกลงที่จะจ่ายเงินค่าจ้างให้แก่ผู้รับจ้างเป็นรายเดือนตามเนื้องานที่ทำเสร็จจริงเมื่อผู้ว่าจ้างหรือเจ้าหน้าที่ของผู้ว่าจ้างได้ทำการตรวจสอบผลงานที่ทำเสร็จแล้วและปรากฏว่า

เป็นที่พอใจตรงตามข้อกำหนดแห่งสัญญานี้ทุกประการ ผู้ว่าจ้างจะออกหนังสือรับรองการรับมอบงานนั้นให้ไว้แก่ผู้รับจ้าง

การจ่ายเงินงวดสุดท้ายจะจ่ายให้เมื่องานทั้งหมดตามสัญญาได้แล้วเสร็จทุกประการ รวมทั้งการทำสถานที่ก่อสร้างให้สะอาดเรียบร้อยตามที่กำหนดไว้ในข้อ 20

ข้อ 4. ข. ค่าจ้างและการจ่ายเงิน

*(สำหรับสัญญาที่เป็นราคาเหมารวม)***

ผู้ว่าจ้างตกลงจ่ายและผู้รับจ้างตกลงรับเงินค่าจ้างจำนวน เงิน.....
บาท.....) ซึ่งได้รวมภาษีมูลค่าเพิ่มจำนวน .....
บาท ตลอดจนภาษีอากรอื่นๆ และค่าใช้จ่ายทั้งปวงด้วยแล้ว โดยถือราคาเหมารวมเป็นเกณฑ์และกำหนดการจ่ายเงินเป็นงวดๆ ดังนี้

งวดที่ 1 เป็นจำนวนเงิน.....บาท (.....)เมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติงาน.....ให้แล้วเสร็จภายใน.....

งวดที่ 2 เป็นจำนวนเงิน.....บาท (.....) เมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติงาน.....ให้แล้วเสร็จภายใน.....
.....ฯลฯ.....

งวดสุดท้าย เป็นจำนวนเงิน.....บาท (.....) เมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติงานทั้งหมดให้แล้วเสร็จเรียบร้อยตามสัญญารวมทั้งทำสถานที่ก่อสร้างให้สะอาดเรียบร้อยตามที่กำหนดไว้ในข้อ 20

ข้อ 5. เงินค่าจ้างล่วงหน้า

ผู้ว่าจ้างตกลงจ่ายเงินค่าจ้างล่วงหน้าให้แก่ผู้รับจ้างเป็นจำนวนเงิน
.....บาท (.....) ซึ่งเท่ากับร้อยละ.....ของราคาจ้างตามสัญญาที่ระบุไว้ในข้อ 4

เงินจำนวนดังกล่าวจะจ่ายให้ภายหลังจากที่ผู้รับจ้างได้วางหลักประกันการรับเงินค่าจ้างล่วงหน้าเต็มตามจำนวนเงินค่าจ้างล่วงหน้านั้นให้แก่ผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้างจะต้องออกใบเสร็จรับเงิน

ค่าจ้างล่วงหน้าตามแบบที่ผู้ว่าจ้างกำหนดให้ และผู้รับจ้างตกลงที่จะกระทำตามเงื่อนไขอันเกี่ยวกับการใช้จ่าย และการใช้คืนเงินค่าจ้างล่วงหน้านั้นดังต่อไปนี้

5.1 ผู้รับจ้างจะใช้เงินค่าจ้างล่วงหน้านั้นเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานตามสัญญาเท่านั้น หากผู้รับจ้างใช้จ่ายเงินค่าจ้างล่วงหน้า หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของเงินค่าจ้างล่วงหน้านั้นในทางอื่น ผู้ว่าจ้างอาจจะเรียกเงินค่าจ้างล่วงหน้าคืนจากผู้รับจ้างหรือบังคับแก่หลักประกันการปฏิบัติตามสัญญาได้ทันที

5.2 เมื่อผู้ว่าจ้างเรียกร้อง ผู้รับจ้างต้องแสดงหลักฐานการใช้จ่ายเงินค้าจ้างล่วงหน้าเพื่อพิสูจน์ว่าได้เป็นไปตามข้อ 5.1 ภายในกำหนด 15 วัน นับถัดจากวันได้รับแจ้งจากผู้ว่าจ้าง หากผู้รับจ้างไม่อาจแสดงหลักฐานดังกล่าวภายในกำหนด 15 วัน ผู้ว่าจ้างอาจเรียกเงินค่าจ้างล่วงหน้าคืนจากผู้รับจ้างหรือบังคับแก่หลักประกันการรับเงินค่าจ้างล่วงหน้าได้ทันที

5.3 ในการจ่ายเงินค่าจ้างให้แก่ผู้รับจ้าง ผู้ว่าจ้างจะหักเงินค่าจ้างไว้จำนวนร้อยละ 15 ของเงินค่าจ้างที่ผู้รับจ้างจะได้รับในแต่ละงวด ทั้งนี้ จนกว่าจำนวนเงินที่หักไว้จะครบตามจำนวนเงินค่าจ้างล่วงหน้าที่ผู้รับจ้างได้รับไปแล้ว

5.4 เงินจำนวนใดๆ ก็ตาม ที่ผู้รับจ้างจะต้องจ่ายให้แก่ผู้ว่าจ้างเพื่อชำระหนี้หรือเพื่อชดใช้ความรับผิดต่างๆ ตามสัญญา ผู้ว่าจ้างจะหักเอาเงินค่าจ้างงวดที่จะจ่ายให้แก่ผู้รับจ้างก่อนที่จะหักชดใช้คืนเงินค่าจ้างล่วงหน้า

5.5 ในกรณีที่มีการบอกเลิกสัญญา หากเงินค่าจ้างล่วงหน้าที่เหลือเกินกว่าจำนวนเงินที่ผู้รับจ้างจะได้รับหลังจากหักชดใช้ในกรณีอื่นแล้ว ผู้รับจ้างจะต้องจ่ายคืนเงินจำนวนที่เหลือนั้นให้แก่ผู้ว่าจ้างภายใน 7 วัน นับถัดจากวันได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากผู้ว่าจ้าง

ผู้ว่าจ้างจะคืนหลักประกันเงินล่วงหน้าให้แก่ผู้รับจ้าง ต่อเมื่อผู้ว่าจ้างได้หักเงินค่าจ้างไว้ครบจำนวนเงินล่วงหน้าตามข้อ 5

5.5 ก. (สำหรับสัญญาที่เป็นราคาต่อหน่วย๗

ผู้ว่าจ้างจะคืนหลักประกันล่วงหน้าให้แก่ผู้รับจ้าง ต่อเมื่อผู้ว่าจ้างได้หักเงินค่าจ่างไว้ครบจำนวนเงินล่วงหน้าตาม 5.3

5.5 ข. (สำหรับสัญญาที่เป็นราคาเหมารวม)

ผู้ว่าจ้างจะคืนหลักประกันล่วงหน้าให้แก่ผู้รับจ้าง.....

ข้อ 6. การหักเงินประกันผลงาน

ในการจ่ายเงินให้แก่ผู้รับจ้างแต่ละงวด ผู้ว่าจ้างจะหักเงินจำนวนร้อยละ.....ของเงินที่ต้องจ่ายในงวดนั้นเพื่อประกันผลงาน ในกรณีที่เงินประกันผลงานจะต้องถูกหักไว้ทั้งสิ้นไม่ต่ำกว่า 6 เดือน (สำหรับสัญญาที่เป็นราคาต่อหน่วย) หรือจำนวน.....บาท (สำหรับสัญญาที่เป็นราคาเหมารวม) ผู้รับจ้างมีสิทธิที่จะขอเงินประกันผลงานคืนโดยผู้รับจ้างจะต้องวางหนังสือค้ำประกันของธนาคารซึ่งออกโดยธนาคารภายในประเทศ มาวางไว้ต่อหน้าผู้ว่าจ้างเพื่อเป็นหลักประกันแทนก็ได้

ผู้ว่าจ้างจะคืนเงินประกันผลงาน และ/หรือหนังสือค้ำประกันของธนาคารดังกล่าวตามวรรคหนึ่ง ให้แก่ผู้รับจ้างพร้อมกับการจ่ายเงินงวดสุดท้าย

ข้อ 7 ก. กำหนดเวลาแล้วเสร็จและสิทธิของผู้ว่าจ้างในการบอกเลิกสัญญา

ภายในกำหนด.....วัน นับจากวันลงนามในสัญญา ผู้รับจ้างจะต้องเสนอแผนงานให้เป็นที่พอใจแก่ผู้ว่าจ้าง โดยแสดงถึงขั้นตอนจองการทำงานและกำหนดเวลาที่ต้องใช้ในการทำงานหลักต่างๆให้แล้วเสร็จ

ผู้รับจ้างต้องเริ่มทำงานที่รับจ้างภายในกำหนด.....วัน นับจากวันได้รับหนังสือแจ้งให้เริ่มงาน และจะต้องทำงานให้แล้วเสร็จภายในกำหนด.....วัน นับนับจากวันได้รับหนังสือแจ้งดังกล่าว

ถ้ามิได้เสนอแผนงาน หรือไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลาหรือจะแล้วเสร็จล่าช้าเกินกว่ากำหนดเวลา หรือผู้รับจ้างทำผิดสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง หรือตกเป็นผู้ล้มละลาย หรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตรวจการจ้าง หรือผู้ควบคุมงาน หรือบริษัทที่ปรึกษา ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญานี้ได้ และมีสิทธิจ้างผู้รับจ้างรายใหม่เข้าทำงานของผู้รับจ้างให้ลุล่วงไปได้ด้วย

การที่ผู้ว่าจ้างไม่ใช้สิทธิเลิกสัญญาดังกล่าวข้างต้นนั้น ไม่เป็นเหตุให้ผู้รับจ้างพ้นจากความรับผิดตามสัญญา

ข้อ 7 ข. กำหนดเวลาแล้วเสร็จและสิทธิของผู้ว่าจ้างในการบอกเลิกสัญญา

ผู้รับจ้างต้องเริ่มทำงานที่รับจ้างภายในวันที่.....เดือน..... พ.ศ. ..... และจะต้องทำงานให้แล้วเสร็จสมบูรณ์ภายในวันที่.....เดือน..... พ.ศ. ..... ถ้าผู้รับจ้างมิได้ลงมือทำงานภายในกำหนดเวลา หรือไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา หรือมีเหตุให้เชื่อว่าผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา หรือจะแล้วเสร็จล่าช้าเกินกว่ากำหนดเวลา หรือผู้รับจ้างทำผิดสัญญาข้อใดข้อหนึ่ง หรือตกเป็นผู้ล้มละลาย หรือหรือเพิกเฉยไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการตรวจการจ้าง หรือผู้ควบคุมงาน หรือบริษัทที่ปรึกษา ซึ่งได้รับมอบอำนาจจากผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะบอกเลิกสัญญานี้ได้ และมีสิทธิจ้างผู้รับจ้างรายใหม่เข้าทำงานของผู้รับจ้างให้ลุล่วงไปได้ด้วย

การที่ผู้ว่าจ้างไม่ใช้สิทธิเลิกสัญญาดังกล่าวข้างต้นนั้น ไม่เป็นเหตุให้ผู้รับจ้างพ้นจากความรับผิดตามสัญญา

ข้อ 8. ความรับผิดชอบในความชำรุดบกพร่องของงานจ้าง

เมื่องานแล้วเสร็จสมบูรณ์ และผู้ว่าจ้างได้รับมอบงานจากผู้รับจ้างหรือจากผู้รับจ้างรายใหม่ในกรณีที่มีการบอกเลิกสัญญาตามข้อ 7 หากมีเหตุชำรุดบกพร่องหรือเสียหายเกิดขึ้นจากงานจ้างนี้ ภายในกำหนด.....ปี .....เดือน นับถัดจากวันที่ได้รับมอบงานดังกล่าว ซึ่งความชำรุดบกพร่องหรือเสียหายนั้นเกิดจากความบกพร่องของผู้รับจ้างอันเกิดจากการใช้วัสดุที่ไม่ถูกต้องหรือทำไว้ไม่เรียบร้อย หรือทำไม่ถูกต้องตามมาตรฐานแห่งหลักวิชา ผู้รับจ้างจะต้องรีบทำการแก้ไขให้เป็นที่เรียบร้อยโดยไม่ชักช้าโดยผู้ว่าจ้างไม่ต้องออกเงินใดๆในการนี้ทั้งสิ้นหากผู้รับจ้างบิดพลิ้วไม่กระทำการดังกล่าวภายในกำหนด.....วันนับแต่วันที่ได้รับแจ้งเป็นหนังสือจากผู้ว่าจ้างหรือไม่ทำการแก้ไขให้ถูกต้องเรียบร้อยภายในเวลาที่ผู้ว่าจ้างกำหนดให้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะทำการนั้นเองหรือจ้างผู้อื่นให้ทำงานนั้นโดยผู้รับจ้างต้องเป็นผู้ออกค่าใช้จ่าย

ข้อ 9. การจ้างช่วง

ผู้รับจ้างจะต้องไม่เอางานทั้งหมดหรือบางส่วนแห่งสัญญานี้ไปจ้างช่วงอีกต่อหนึ่งโดยไม่ได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้ว่าจ้างก่อนทั้งนี้ นอกจากในกรณีที่สัญญานี้จะได้ระบุไว้เป็นอย่างอื่น ความยินยอมดังกล่าวนั้นไม่เป็นเหตุให้ผู้รับจ้างหลุดพ้นจากความรับผิดหรือพันธะหน้าที่ตามสัญญานี้ และผู้รับจ้างจะยังคงต้องรับผิดในความผิดและความประมาทเลินเล่อของผู้รับจ้างช่วงหรือของตัวแทนหรือลูกจ้างของผู้รับจ้างช่วงนั้นทุกประการ

ข้อ 10. การควบคุมงานของผู้รับจ้าง

ผู้รับจ้างจะต้องควบคุมงานที่รับจ้างอย่างเอาใจใส่ด้วยประสิทธิภาพและความชำนาญ และในระหว่างทำงานที่รับจ้างจะต้องจัดให้มีผู้แทนซึ่งทำงานเต็มเวลาเป็นผู้ควบคุมงาน ผู้ควบคุมงานดังกล่าวจะต้องเป็นผู้แทนได้รับมอบอำนาจจากผู้รับจ้าง คำสั่งหรือคำแนะนำต่าง ๆ ที่ได้แจ้งแก่ผู้แทนผู้ได้รับมอบอำนาจนั้นให้ถือว่าเป็นคำสั่งหรือคำแนะนำที่ได้แจ้งแก่ผู้รับจ้าง การแต่งตั้งผู้ควบคุมงานนั้นจะต้องทำเป็นหนังสือและต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าจ้าง การเปลี่ยนตัวหรือแต่งตั้งผู้ควบคุมงานใหม่จะทำมิได้หากไม่ได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าจ้างก่อน

ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะขอให้เปลี่ยนตัวผู้แทนได้รับมอบอำนาจนั้น โดยแจ้งเป็นหนังสือไปยังผู้รับจ้าง และผู้รับจ้างจะต้องทำการเปลี่ยนตัวโดยพลัน โดยไม่คิดราคาเพิ่มหรืออ้างเป็นเหตุเพื่อขยายอายุสัญญาอันเนื่องมาจากเหตุนี้

ข้อ 11. ความรับผิดของผู้รับจ้าง

ผู้รับจ้างจะต้องรับผิดต่ออุบัติเหตุ ความเสียหาย หรือภยันตรายใดๆ อันเกิดจากการปฏิบัติงานของผู้รับจ้าง และจะต้องรับผิดต่อความเสียหายจากการกระทำของลูกจ้างของผู้รับจ้าง

ความเสียหายใดๆ อันเกิดแก่งานที่ผู้รับจ้างได้ทำขึ้นแม้จะเกิดขึ้นเพราะเหตุสุดวิสัย นอกจากกรณีอันเกิดจากความผิดของผู้ว่าจ้างผู้รับจ้างจะต้องรับผิดโดยซ่อมแซมให้คืนดีหรือเปลี่ยนให้ใหม่โดยค่าใช้จ่ายของผู้รับจ้างเองความรับผิดของผู้รับจ้างดังกล่าวในข้อนี้จะสิ้นสุดลง

เมื่อผู้ว่าจ้างได้รับมอบงานครั้งสุดท้ายซึ่งหลังจากนั้นผู้รับจ้างคงต้องรับผิดเพียงในกรณีชำรุดบกพร่องหรือความเสียหายดังกล่าวใน ข้อ 8 เท่านั้น

ข้อ 12. การจ่ายเงินแก่ลูกจ้าง

ผู้รับจ้างจะต้องจ่ายเงินแก่ลูกจ้างที่ผู้รับจ้างได้จ้างมาในอัตรา และตามกำหนดเวลาที่ผู้รับจ้างได้ตกลงหรือทำสัญญาไว้ต่อลูกจ้างดังกล่าว

ถ้าผู้รับจ้างไม่จ่ายเงินค่าจ้างหรือค่าทดแทนอื่นใดแก่ลูกจ้างดังกล่าวในวรรคแรก ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะเอาเงินค่าจ้างที่จะต้องจ่ายแก่ผู้รับจ้างมาจ่ายให้แก่ลูกจ้างของผู้รับจ้างดังกล่าว และให้ถือว่าผู้ว่าจ้างได้จ่ายเงินจำนวนนั้นเป็นค่าจ้างให้แก่ผู้รับจ้างตามสัญญาแล้ว

ผู้รับจ้างจะต้องจัดให้มีประกันภัยสำหรับลูกจ้างทุกคนที่จ้างมาทำงานโดยให้ครอบคลุมถึงความรับผิดทั้งปวงของผู้รับจ้างรวมทั้งผู้รับจ้างช่วงอันหากจะพึงมีในกรณีความเสียหายที่คิดค่าสินไหมทดแทนได้ตามกฎหมาย ซึ่งเกิดจากอุบัทวเหตุหรือภยันตรายใด ๆ ต่อลูกจ้างหรือบุคคลอื่นที่ผู้รับจ้างหรือผู้รับจ้างช่วงจ้างมาทำงาน ผู้รับจ้างจะต้องส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าวพร้อมทั้งหลักฐานการชำระเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้ว่าจ้าง เมื่อผู้ว่าจ้างเรียกร้อง

ข้อ 13. การตรวจงานจ้าง

ถ้าผู้ว่าจ้างแต่งตั้งกรรมการตรวจการจ้าง ผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาเพื่อควบคุมการทำงานของผู้รับจ้าง กรรมการตรวจการจ้างหรือผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษานั้นมีอำนาจเข้าไปตรวจการงานในโรงงานและสถานที่ที่กำลังก่อสร้างได้ทุกเวลา และผู้รับจ้างจะต้องอำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือในการนั้นตามสมควร

การที่มีกรรมการตรวจการจ้างผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาหาทำให้ผู้รับจ้างพ้นความรับผิดชอบตามสัญญานี้ข้อหนึ่งข้อใดไม่

ข้อ 14. แบบรูปและรายการละเอียดคลาดเคลื่อน

ผู้รับจ้างจะต้องรับรองว่าได้ตรวจสอบและทำความเข้าใจในแบบรูปรายการละเอียดโดยถี่ถ้วนแล้วหากปรากฏว่าแบบรูปและรายการละเอียดนั้นผิดพลาดหรือคลาดเคลื่อนไปจากหลักการทางวิศวกรรมหรือทางเทคนิค ผู้รับจ้างตกลงที่จะปฏิบัติตามคำวินิจฉัยของกรรมการตรวจการจ้าง

หรือผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาที่ผู้ว่าจ้างแต่งตั้งเพื่อให้งานแล้วเสร็จบริบูรณ์โดยจะคิดค่าใช้จ่ายใด ๆ เพิ่มขึ้นจากผู้ว่าจ้างไม่ได้

ข้อ 15. การควบคุมงานโดยผู้ว่าจ้าง

ผู้รับจ้างตกลงว่า กรรมการตรวจการจ้าง ผู้ควบคุมงานหรือบริษัทที่ปรึกษาที่ผู้ว่าจ้างแต่งตั้งมีอำนาจที่จะตรวจสอบและควบคุมงานเพื่อให้เป็นไปตามเอกสารสัญญาและมีอำนาจที่จะสั่งให้แก้ไข เปลี่ยนแปลง เพิ่มเติม หรือตัดทอนซึ่งงานตามสัญญานี้ หากผู้รับจ้างขัดขืนไม่ปฏิบัติตาม กรรมการตรวจการจ้างผู้ควบคุมงาน หรือบริษัทที่ปรึกษามีอำนาจที่จะสั่งให้หยุดกิจการนั้นชั่วคราวได้ ความล่าช้าในกรณีเช่นนี้ผู้รับจ้างจะถือเป็นเหตุขอขยายวันทำการออกไปมิได้

ข้อ 16. งานพิเศษและการแก้ไขงาน

ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะสั่งให้ผู้รับจ้างทำงานพิเศษซึ่งไม่ได้แสดงไว้ หรือรวมอยู่ในเอกสารสัญญา หากงานพิเศษนั้นๆ อยู่ในขอบข่ายทั่วไปแห่งวัตถุประสงค์ของสัญญานี้ นอกจากนี้ผู้ว่าจ้างยังมีสิทธิสั่งให้เปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขแบบรูป และข้อกำหนดต่างๆ ในเอกสารสัญญานี้ด้วยโดยไม่ทำให้สัญญาเป็นโมฆะแต่อย่างใด

อัตราค่าจ้างหรือราคาที่กำหนดไว้ในสัญญานี้ให้กำหนดสำหรับงานพิเศษ หรืองานที่เพิ่มเติมขึ้น หรือตัดทอนลงทั้งปวงตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง หากในสัญญาไม่ได้กำหนดไว้ถึงอัตราค่าจ้าง หรือราคาใดๆ ที่จะนำมาใช้สำหรับงานพิเศษหรืองานที่เพิ่มขึ้นดังกล่าว ผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างจะได้ตกลงกันที่จะกำหนดอัตราหรือราคา รวมทั้งการขยายระยะเวลา (ถ้ามี) กันใหม่ เพื่อความเหมาะสม ในกรณีที่ตกลงกันไม่ได้ผู้ว่าจ้างจะกำหนดอัตราจ้างหรือราคาตายตัวตามแต่ผู้ว่าจ้างจะเห็นว่าเหมาะสมและถูกต้อง ซึ่งผู้รับจ้างจะต้องปฏิบัติงานตามคำสั่งของผู้ว่าจ้าง แต่อาจสงวนสิทธิที่จะดำเนินการตามข้อ 21 ต่อไป

ข้อ 17. ค่าปรับ

หากผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดไว้ในสัญญาและผู้ว่าจ้างยังมิได้บอกเลิกสัญญา ผู้รับจ้างจะต้องชำระค่าปรับให้แก่ผู้ว่าจ้างเป็นจำนวนเงินวันละ.....

บาทและจะต้องชำระค่าใช้จ่ายในการควบคุมงานในเมื่อผู้ว่าจ้างต้องจ้างผู้ควบคุมงานอีกต่อหนึ่ง เป็นจำนวนเงินวันละ.....บาทนับถัดจากวันที่กำหนดแล้วเสร็จตามสัญญาหรือวันที่ผู้ว่าจ้างได้ขยายให้จนถึงวันที่ทำงานแล้วเสร็จจริงนอกจากนี้ผู้รับจ้างยอมให้ผู้ว่าจ้างเรียกค่าเสียหายอันเกิดขึ้นจากการที่ผู้รับจ้างทำงาน ล่าช้าเฉพาะส่วนที่เกินกว่าจำนวนค่าปรับและค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้อีกด้วย

ในระหว่างที่ผู้ว่าจ้างยังมิได้บอกเลิกสัญญานั้นหากผู้ว่าจ้างเห็นว่าผู้รับจ้างจะไม่สามารถปฏิบัติตามสัญญาต่อไปได้ ผู้ว่าจ้างจะใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาและใช้สิทธิตามข้อ 18 ก็ได้ และถ้าผู้ว่าจ้างได้แจ้งข้อเรียกร้องไปยังผู้รับจ้างเมื่อครบกำหนดแล้วเสร็จของงานขอให้ชำระค่าปรับแล้ว ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะปรับผู้รับจ้างจนถึงวันบอกเลิกสัญญาได้อีกด้วย

ข้อ 18. สิทธิของผู้ว่าจ้างภายหลังบอกเลิกสัญญา

ในกรณีที่ผู้ว่าจ้างบอกเลิกสัญญา ผู้ว่าจ้างอาจทำงานนั้นเองหรือว่าจ้างผู้อื่นให้ทำงานนั้นต่อจนแล้วเสร็จได้ ผู้ว่าจ้างหรือผู้ที่รับจ้างทำงานนั้นต่อมีสิทธิใช้เครื่องใช้ในการก่อสร้างสิ่งที่สร้างขึ้นชั่วคราวสำหรับงานก่อสร้างและวัสดุต่างๆ ซึ่งเห็นว่าจะต้องสงวนเอาไว้เพื่อการปฏิบัติงานตามสัญญาตามที่จะเห็นสมควร

ในกรณีดังกล่าวผู้ว่าจ้างมีสิทธิริบหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญาทั้งหมดหรือบางส่วนตามแต่จะเห็นสมควร นอกจากนั้นผู้รับจ้างจะต้องรับผิดชอบในค่าเสียหาย ซึ่งเป็นจำนวนเกินกว่าหลักประกันการปฏิบัติงาน และค่าเสียหายต่างๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นในการทำงานนั้นต่อให้แล้วเสร็จตามสัญญา และค่าใช้จ่ายในการควบคุมงานเพิ่ม (ถ้ามี) ซึ่งผู้ว่าจ้างจะหักเอาจากเงินประกันผลงานหรือจำนวนเงินใดๆ ที่จะจ่ายให้แก่ผู้รับจ้างก็ได้

ข้อ 19. การกำหนดค่าเสียหาย

ค่าปรับหรือค่าเสียหายซึ่งเกิดขึ้นจากผู้รับจ้างตามสัญญานี้ผู้ว่าจ้างมีสิทธิที่จะหักเอาจากจำนวนเงินค่าจ้างที่ค้างจ่ายหรือจากเงินประกันผลงานของผู้รับจ้าง หรือบังคับจากหลักประกันการปฏิบัติตามสัญญาก็ได้

หากมีเงินค่าจ้างตามสัญญาที่หักไว้จ่ายเป็นค่าปรับ และค่าเสียหายแล้วยังเหลืออยู่อีกเท่าใดผู้ว่าจ้างจะคืนให้แก่ผู้รับจ้างทั้งหมด

ข้อ 20. การทำบริเวณก่อสร้างให้เรียบร้อย

ผู้รับจ้างจะต้องรักษาบริเวณสถานที่ปฏิบัติงานตามสัญญานี้รวมทั้งโรงงานหรือสิ่งอำนวยความสะดวกในการทำงานของผู้รับจ้าง ลูกจ้าง ตัวแทน หรือของผู้รับจ้างช่วงให้อยู่ในความสะอาด ปลอดภัย และมีประสิทธิภาพในการใช้งานตลอดระยะเวลาการจ้างและเมื่อทำงานเสร็จสิ้นแล้วจะต้องขนย้ายบรรดาเครื่องใช้ในการทำงานจ้างรวมทั้งวัสดุ ขยะมูลฝอย และสิ่งก่อสร้างชั่วคราวต่าง ๆ (ถ้ามี) ทั้งจะต้องกลบเกลี่ยพื้นดินให้เรียบร้อย เพื่อให้บริเวณทั้งหมดอยู่ในสภาพที่สะอาด และใช้การได้ทันที

ข้อ 21. กรณีพิพาทและอนุญาโตตุลาการ

21.1 ในกรณีที่มีข้อโต้แย้งเกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญาเกี่ยวกับข้อกำหนดแห่งสัญญานี้หรือเกี่ยวกับการปฏิบัติสัญญานี้ และคู่สัญญาไม่สามารถตกลงกันได้ ให้เสนอข้อโต้แย้งหรือข้อพิพาทนั้นต่ออนุญาโตตุลาการเพื่อพิจารณาชี้ขาด

21.2 เว้นแต่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะเห็นพ้องกันให้อนุญาโตตุลาการคนเดียวเป็นผู้ชี้ขาดการระงับข้อพิพาทให้กระทำโดยอนุญาโตตุลาการ 2 คน โดยคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจำทำหนังสือแสดงเจตนาจะให้มีอนุญาโตตุลาการระงับข้อพิพาทและระบุชื่ออนุญาโตตุลาการคนที่ตนแต่งตั้งส่งไปยังคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง จากนั้นภายในระยะเวลา 30 วัน นับจ้างวันที่ได้รับแจ้งดังกล่าว คู่สัญญาฝ่ายที่ได้รับแจ้งจะต้องแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนที่สอง ถ้าอนุญาโตตุลาการทั้งสองคนดังกล่าวไม่สามารถประนีประนอมระงับข้อพิพาทได้ ให้อนุญาโตตุลาการทั้งสองคนร่วมกันแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดภายในกำหนดเวลา 30 วัน นับจากวันที่ไม่สามารถตกลงกัน ผู้ชี้ขาดดังกล่าวจะพิจารณาระงับข้อพิพาทต่อไป กระบวนพิจารณาของอนุญาโตตุลาการให้ถือตามข้อบังคับอนุญาโตตุลาการของสถาบันอนุญาโตตุลาการกระทรวงยุติธรรมโดยอนุโลม หรือตาม

ข้อบังคับอื่นที่คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายเห็นชอบ และให้กระทำในกรุงเทพมหานคร โดยใช้ภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษเป็นภาษาในการดำเนินกระบวนพิจารณา

21.3 ในกรณีที่คู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่แต่งตั้งอนุญาโตตุลาการฝ่ายตนหรือในกรณีที่อนุญาโตตุลาการทั้งสองไม่สามารถตกลงกันแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดได้ คู่สัญญาแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิร้องขอต่อศาลแพ่งเพื่อแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการหรืออนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดแล้วแต่กรณี

21.4 คำชี้ขาดของอนุญาโตตุลาการหรือของอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดแล้วแต่กรณี ให้ถือเป็นเด็ดขาดและถึงที่สุดผูกพันคู่สัญญา

21.5 คู่สัญญาแต่ฝ่ายเป็นผู้รับภาระค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการฝ่ายตนและออกค่าใช้จ่ายอื่นๆ ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาฝ่ายละครึ่ง ในกรณีที่มีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือมีการแต่งตั้งอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาด ให้อนุญาโตตุลาการหรืออนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาด เป็นผู้กำหนดภาระค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการคนเดียวหรือภาระค่าธรรมเนียมอนุญาโตตุลาการผู้ชี้ขาดคนเดียว แล้วแต่กรณี

ข้อ 22. การขยายเวลาปฏิบัติงานตามสัญญา

ในกรณีที่มีเหตุสุดวิสัย หรือเหตุใด ๆ อันเนื่องมาจากความผิดหรือความบกพร่องของฝ่ายผู้ว่าจ้าง หรือพฤติการณ์อันหนึ่งอันใดที่ผู้รับจ้างไม่ต้องรับผิดตามกฎหมาย ทำให้ผู้รับจ้างไม่สามารถทำงานให้แล้วเสร็จตามเงื่อนไขและกำหนดเวลาแห่งสัญญานี้ได้ ผู้รับจ้างจะต้องแจ้งเหตุหรือพฤติการณ์ดังกล่าวพร้อมหลักฐานเป็นหนังสือให้ผู้ว่าจ้างทราบ เพื่อขอขยายเวลาทำงานออกไปภายใน 15 วันนับถัดจากวันที่เหตุนั้นสิ้นสุดลง

ถ้าผู้รับจ้างไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามความในวรรคหนึ่งให้ถือว่าผู้รับจ้างได้สละสิทธิเรียกร้องในการที่จะขอขยายเวลาทำงานออกไปไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น เว้นแต่กรณีเหตุเกิดจากความผิดหรือความบกพร่องของฝ่ายผู้ว่าจ้าง ซึ่งมีหลักฐานชัดแจ้ง หรือผู้ว่าจ้างทราบดีอยู่แล้วตั้งแต่ต้น

การขยายกำหนดเวลาทำงานตามวรรคหนึ่ง อยู่ในดุลพินิจของผู้ว่าจ้างที่จะพิจารณาตามที่เห็นสมควร

ข้อ 23. การใช้เรือไทย

ในการปฏิบัติตามสัญญานี้หากผู้รับจ้างจะต้องสั่งหรือนำของเข้ามาจากต่างประเทศ รวมทั้งเครื่องมือและอุปกรณ์ที่ต้องนำเข้ามาเพื่อปฏิบัติงานตามสัญญา ไม่ว่าผู้รับจ้างจะเป็นผู้ที่นำของเข้ามาเองหรือนำเข้ามาโดยผ่านตัวแทนหรือบุคคลอื่นใดถ้าสิ่งของนั้นต้องนำเข้ามาโดยทางเรือในเส้นทางเดินเรือที่มีเรือไทยเดินอยู่ และสามารถให้บริการรับขนได้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมประกาศกำหนด ผู้รับจ้างต้องจัดการให้สิ่งของดังกล่าวบรรทุกโดยเรือไทยหรือเรือที่มีสิทธิเช่นเดียวกับเรือไทยจากต่างประเทศมายังประเทศไทย เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่าก่อนบรรทุกของนั้นลงเรืออื่นที่มิใช่เรือไทยหรือเป็นของที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมประกาศยกเว้นให้บรรทุก โดยเรืออื่นได้ ทั้งนี้ไม่ว่าการสั่งหรือสั่งซื้อสิ่งของดังกล่าวจากต่างประเทศจะเป็นแบบ เอฟโอบี, ซีเอฟอาร์, ซีเอฟไอ หรือ แบบอื่นใด

ในการส่งมอบงานตามสัญญาให้แก่ผู้ว่าจ้าง ถ้างานนั้นมีสิ่งของตามวรรคแรก ผู้รับจ้างจะต้องส่งมอบใบตราส่ง (Bill of Lading) หรือสำเนาใบตราส่งสำหรับของนั้นซึ่งแสดงได้ว่าบรรทุกมาโดยเรือไทยหรือเรือที่มีสิทธิเช่นเดียวกับเรือไทยให้แก่ผู้ว่าจ้างพร้อมกับการส่งมอบงานด้วย

ในกรณีที่สิ่งของดังกล่าวไม่ได้บรรทุกจากต่างประเทศมายังประเทศไทยโดยเรือไทยหรือเรือที่มีสิทธิเช่นเดียวกับเรือไทยผู้รับจ้างต้องส่งมอบหลักฐานซึ่งแสดงว่า ได้รับอนุญาตจากกรมเจ้าท่าให้บรรทุกของโดยเรืออื่นได้หรือหลักฐานซึ่งแสดงว่า ได้ชำระค่าธรรมเนียมพิเศษเนื่องจากการไม่บรรทุกของโดยเรือไทยตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมการพาณิชยนาวีแล้วอย่างใดอย่างหนึ่งแก่ผู้ว่าจ้างด้วย

ในกรณีที่ผู้รับจ้างไม่ส่งมอบหลักฐานอย่างใดอย่างหนึ่งดังกล่าวในสองวรรคข้างต้นให้แก่ผู้ว่าจ้าง แต่จะขอส่งมอบงานดังกล่าวให้ผู้ว่าจ้างก่อนโดยยังไม่รับชำระเงินค่าจ้างผู้ว่าจ้างมีสิทธิรับงานดังกล่าวไว้ก่อน และชำระเงินค่าจ้างเมื่อผู้รับจ้างได้ปฏิบัติถูกต้องครบถ้วนดังกล่าวแล้วได้

ข้อ 24. มาตรฐานฝีมือช่าง

ผู้รับจ้างตกลงเป็นเงื่อนไขสำคัญว่า ผู้รับจ้างจะต้องมีและใช้ผู้ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือช่าง จาก.....หรือผู้มีวุฒิบัตรระดับ ปวช. ปวส. และปวท. หรือเทียบเท่าจากสถาบันการศึกษาที่ ก.พ. รับรองให้เข้ารับราชการได้ ในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ..... ของแต่ละสาขาช่างแต่จะต้องมีช่างจำนวนอย่างน้อย 1 คน ในแต่ละสาขาช่างดังต่อไปนี้

23.1 .....

23.2 .....

ผู้รับจ้างจะต้องจัดทำบัญชีแสดงจำนวนช่างทั้งหมดโดยจำแนกตามแต่ละสาขาช่างและระดับช่าง พร้อมกับระบุรายชื่อช่างผู้ที่ผ่านการทดสอบมาตรฐานฝีมือช่างหรือผู้มีวุฒิบัตรดังกล่าวในวรรคแรกนำมาแสดงพร้อมหลักฐานต่าง ๆต่อคณะกรรมการตรวจการจ้างหรือผู้ควบคุมงานก่อนเริ่มลงมือทำงาน และพร้อมที่จะให้ผู้ว่าจ้างหรือเจ้าหน้าที่ของผู้ว่าจ้างตรวจสอบดูได้ตลอดเวลาการทำงานตามสัญญานี้ของผู้รับจ้าง

สัญญานี้ทำขึ้นเป็นสองฉบับ มีข้อความถูกต้องตรงกัน คู่สัญญาได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยละเอียดตลอดแล้ว จึงได้ลงลายมือชื่อ พร้อมทั้งประทับตรา (ถ้ามี) ไว้เป็นสำคัญต่อหน้าพยานและคู่สัญญาต่างยึดถือไว้ฝ่ายละหนึ่งฉบับ

ลงชื่อ.....ผู้ว่าจ้าง

(.....)

ลงชื่อ.....ผู้รับจ้าง

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

ลงชื่อ.....พยาน

(.....)

ภาคผนวก จ

รายละเอียดข้อกำหนดสัญญาที่เกี่ยวข้อง

ภาคผนวก จ-1
ข้อกำหนดสัญญาจ้างมาตรฐาน FIDIC (1999) ที่เกี่ยวข้อง

1.9 Delayed Drawings or Instructions

The Contractor shall give notice to the Engineer whenever the Works are likely to be delayed or disrupted if any necessary drawing or instruction is not issued to the Contractor within a particular time, which shall be reasonable. The notice shall include details of the necessary drawing or instruction, details of why and by when it should be issued, and details of the nature and amount of the delay or disruption likely to be suffered if it is late.

If the Contractor suffers delay and/or incurs Cost as a result of a failure of the Engineer to issue the notified drawing or instruction within a time which is reasonable and is specified in the notice with supporting details, the Contractor shall give a further notice to the Engineer and shall be entitled subject to Sub-Clause 20.1 [Contractor's Claims] to:

(a) an extension of time for any such delay, if completion is or will be delayed, under Sub-Clause 8.4 [Extension of Time for Completion], and

(b) payment of any such Cost plus profit, which shall be included in the Contract Price.

After receiving this further notice, the Engineer shall proceed in accordance with Sub-Clause 3.5 [Determinations] to agree or determine these matters.

However, if and to the extent that the Engineer's failure was caused by any error or delay by the Contractor, including an error in, or delay in the submission of, any of the Contractor's Documents, the Contractor shall not be entitled to such extension of time, Cost or profit.

2.1Right of Access to the Site

The Employer shall give the Contractor right of access to, and possession of, all parts of the Site within the time (or times) stated in the Contract Data. The right and possession may not be exclusive to the Contractor. If, under the Contract,

the Employer is required to give (to the Contractor) possession of any foundation, structure, plant or means of access, the Employer shall do so in the time and manner stated in the Specification. However, the Employer may withhold any such right or possession until the Performance Security has been received.

If no such time is stated in the Contract Data, the Employer shall give the Contractor right of access to, and possession of, the Site within such times as may be required to enable the Contractor to proceed in accordance with the programme submitted under Sub-Clause 8.3 [Programme].

If the Contractor suffers delay and/or incurs Cost as a result of a failure by the Employer to give any such right or possession within such time, the Contractor shall give notice to the Engineer and shall be entitled subject to Sub-Clause 20.1 [Contractor's Claims] to:

(a) an extension of time for any such delay, if completion is or will be delayed, under Sub-Clause 8.4 [Extension of Time for Completion], and

(b) payment of any such Cost plus profit, which shall be included in the Contract Price.

After receiving this notice, the Engineer shall proceed in accordance with Sub-Clause 3.5 [Determinations] to agree or determine these matters.

However, if and to the extent that the Employer's failure was caused by any error or delay by the Contractor, including an error in, or delay in the submission of, any of the Contractor's Documents, the Contractor shall not be entitled to such extension of time, Cost or profit.

4.7 Setting Out

The Contractor shall set out the Works in relation to original points, lines and levels of reference specified in the Contract or notified by the Engineer. The Contractor shall be responsible for the correct positioning of all parts of the Works, and shall rectify any error in the positions, levels, dimensions or alignment of the Works.

The Employer shall be responsible for any errors in these specified or notified items of reference, but the Contractor shall use reasonable efforts to verify their accuracy before they are used.

If the Contractor suffers delay and/or incurs Cost from executing work which was necessitated by an error in these items of reference, and an experienced contractor could not reasonably have discovered such error and avoided this delay and/or Cost, the Contractor shall give notice to the Engineer and shall be entitled subject to Sub- Clause 20.1 [Contractor's Claims] to:

(a) an extension of time for any such delay, if completion is or will be delayed, under Sub-Clause 8.4 [Extension of Time for Completion], and

(b) payment of any such Cost plus profit, which shall be included in the Contract Price.

After receiving this notice, the Engineer shall proceed in accordance with Sub-Clause 3.5 [Determinations] to agree or determine (i) whether and (if so) to what extent the error could not reasonably have been discovered, and (ii) the matters described in sub-paragraphs (a) and (b) above related to this extent.

4.12 Unforeseeable Physical Conditions

In this Sub-Clause, "physical conditions" means natural physical conditions and man-made and other physical obstructions and pollutants, which the Contractor encounters at the Site when executing the Works, including sub-surface and hydrological conditions but excluding climatic conditions.

If the Contractor encounters adverse physical conditions which he considers to have been Unforeseeable, the Contractor shall give notice to the Engineer as soon as practicable.

This notice shall describe the physical conditions, so that they can be inspected by the Engineer, and shall set out the reasons why the Contractor considers them to be Unforeseeable. The Contractor shall continue executing the Works, using such proper and reasonable measures as are appropriate for the physical conditions, and shall comply with any instructions which the Engineer may give.

If an instruction constitutes a Variation, Clause 13 [Variations and Adjustments] shall apply.

If and to the extent that the Contractor encounters physical conditions which are Unforeseeable, gives such a notice, and suffers delay and/or incurs Cost due to these conditions, the Contractor shall be entitled subject to Sub-Clause 20.1 [Contractor's Claims] to:

(a) an extension of time for any such delay, if completion is or will be delayed, under Sub-Clause 8.4 [Extension of Time for Completion], and

(b) payment of any such Cost, which shall be included in the Contract Price.

After receiving such notice and inspecting and/or investigating these physical conditions, the Engineer shall proceed in accordance with Sub-Clause 3.5 [Determinations] to agree or determine (i) whether and (if so) to what extent these physical conditions were Unforeseeable, and (ii) the matters described in subparagraphs (a) and (b) above related to this extent.

However, before additional Cost is finally agreed or determined under sub-paragraph (ii), the Engineer may also review whether other physical conditions in similar parts of the Works (if any) were more favourable than could reasonably have been foreseen when the Contractor submitted the Tender. If and to the extent that these more favourable conditions were encountered, the Engineer may proceed in accordance with Sub-Clause 3.5 [Determinations] to agree or determine the reductions in Cost which were due to these conditions, which may be included (as deductions) in the Contract Price and Payment Certificates. However, the net effect of all adjustments under sub-paragraph (b) and all these reductions, for all the physical conditions encountered in similar parts of the Works, shall not result in a net reduction in the Contract Price.

The Engineer may take account of any evidence of the physical conditions foreseen by the Contractor when submitting the Tender, which may be made available by the Contractor, but shall not be bound by any such evidence.

4.24 Fossils

All fossils, coins, articles of value or antiquity, and structures and other remains or items of geological or archaeological interest found on the Site shall be placed under the care and authority of the Employer. The Contractor shall take reasonable precautions to prevent Contractor's Personnel or other persons from removing or damaging any of these findings.

The Contractor shall, upon discovery of any such finding, promptly give notice to the Engineer, who shall issue instructions for dealing with it. If the Contractor suffers delay and/or incurs Cost from complying with the instructions, the Contractor shall give a further notice to the Engineer and shall be entitled subject to Sub-Clause 20.1[Contractor's Claims] to:

(a) an extension of time for any such delay, if completion is or will be delayed, under Sub-Clause 8.4 [Extension of Time for Completion], and

(b) payment of any such Cost, which shall be included in the Contract Price.

7.4 Testing

This Sub-Clause shall apply to all tests specified in the Contract, other than the Tests after Completion (if any).

The Contractor shall provide all apparatus, assistance, documents and other information, electricity, equipment, fuel, consumables, instruments, labour, materials, and suitably qualified and experienced staff, as are necessary to carry out the specified tests efficiently. The Contractor shall agree, with the Engineer, the time and place for the specified testing of any Plant, Materials and other parts of the work.

The Engineer may, under Clause 13 [Variations and Adjustments], vary the location or details of specified tests, or instruct the Contractor to carry out additional tests. If these varied or additional tests show that the tested Plant, Materials or workmanship is not in accordance with the Contract, the cost of carrying out this Variation shall be borne by the Contractor, notwithstanding other provisions of the Contract.

The Engineer shall give the Contractor not less than 24 hours' notice of the Engineer's intention to attend the tests. If the Engineer does not attend at the time and place agreed, the Contractor may proceed with the tests, unless otherwise instructed by the Engineer, and the tests shall then be deemed to have been made in the Engineer's presence.

If the Contractor suffers delay and/or incurs Cost from complying with these instructions or as a result of a delay for which the Employer is responsible, the Contractor shall give notice to the Engineer and shall be entitled subject to Sub-Clause 20.1 [Contractor's Claims] to:

(a) an extension of time for any such delay, if completion is or will be delayed, under Sub-Clause 8.4 [Extension of Time for Completion], and

(b) payment of any such Cost plus profit, which shall be included in the Contract Price.

After receiving this notice, the Engineer shall proceed in accordance with Sub-Clause 3.5 [Determinations] to agree or determine these matters.

The Contractor shall promptly forward to the Engineer duly certified reports of the tests. When the specified tests have been passed, the Engineer shall endorse the Contractor's test certificate, or issue a certificate to him, to that effect. If the Engineer has not attended the tests, he shall be deemed to have accepted the readings as accurate.

8.3 Programme

The Contractor shall submit a detailed time programme to the Engineer within 28 days after receiving the notice under Sub-Clause 8.1 [Commencement of Works]. The Contractor shall also submit a revised programme whenever the previous programme is inconsistent with actual progress or with the Contractor's obligations. Each programme shall include:

(a) the order in which the Contractor intends to carry out the Works, including the anticipated timing of each stage of design (if any), Contractor's Documents, procurement, manufacture of Plant, delivery to Site,

construction, erection and testing,

(b) each of these stages for work by each nominated Subcontractor (as defined in Clause 5 [Nominated Subcontractors]

(c) the sequence and timing of inspections and tests specified in the Contract, and

(d) a supporting report which includes:

(I) a general description of the methods which the Contractor intends to adopt, and of the major stages, in the execution of the Works, and

(II) details showing the Contractor's reasonable estimate of the number of each class of Contractor's Personnel and of each type of Contractor's Equipment, required on the Site for each major stage.

Unless the Engineer, within 21 days after receiving a programme, gives notice to the Contractor stating the extent to which it does not comply with the Contract, the Contractor shall proceed in accordance with the programme, subject to his other obligations under the Contract. The Employer's Personnel shall be entitled to rely upon the programme when planning their activities. The Contractor shall promptly give notice to the Engineer of specific probable future events or circumstances which may adversely affect the work, increase the Contract Price or delay the execution of the Works. The Engineer may require the Contractor to submit an estimate of the anticipated effect of the future event or circumstances, and/or a proposal under Sub-Clause 13.3 [Variation Procedure]. If, at any time, the Engineer gives notice to the Contractor that a programme fails (to the extent stated) to comply with the Contract or to be consistent with actual progress and the Contractor's stated intentions, the Contractor shall submit a revised programme to the Engineer in accordance with this Sub-Clause.

8.4Extension of Time for Completion

The Contractor shall be entitled subject to Sub-Clause 20.1 [Contractor's Claims] to an extension of the Time for Completion if and to the extent that completion for the purposes of Sub-Clause 10.1 [Taking-Over of the Works and Sections] is or

will be delayed by any of the following causes:

(a) a Variation (unless an adjustment to the Time for Completion has been agreed under Sub-Clause 13.3 [Variation Procedure]) or other substantial change in the quantity of an item of work included in the Contract,

(b) a cause of delay giving an entitlement to extension of time under a Sub-Clause of these Conditions,

(c) exceptionally adverse climatic conditions,

(d) Unforeseeable shortages in the availability of personnel or Goods caused by epidemic or governmental actions, or

(e) any delay, impediment or prevention caused by or attributable to the Employer, the Employer's Personnel, or the Employer's other contractors.

If the Contractor considers himself to be entitled to an extension of the Time for Completion, the Contractor shall give notice to the Engineer in accordance with Sub-Clause 20.1 [Contractor's Claims]. When determining each extension of time under Sub-Clause 20.1, the Engineer shall review previous determinations and may increase, but shall not decrease, the total extension of time.

8.5 Delays Caused by Authorities

If the following conditions apply, namely:

(a) the Contractor has diligently followed the procedures laid down by the relevant legally constituted public authorities in the Country,

(b) these authorities delay or disrupt the Contractor's work, and

(c) the delay or disruption was Unforeseeable,

then this delay or disruption will be considered as a cause of delay under subparagraph(b) of Sub-Clause 8.4 [Extension of Time for Completion].

8.7 Delay Damages

If the Contractor fails to comply with Sub-Clause 8.2 [Time for Completion], the Contractor shall subject to Sub-Clause 2.5 [Employer's Claims] pay delay damages to the Employer for this default. These delay damages shall be the

sum stated in the Contract Data, which shall be paid for every day which shall elapse between the relevant Time for Completion and the date stated in the Taking-Over Certificate. However, the total amount due under this Sub-Clause shall not exceed the maximum amount of delay damages (if any) stated in the Contract Data.

These delay damages shall be the only damages due from the Contractor for such default, other than in the event of termination under Sub-Clause 15.2 [Termination by Employer] prior to completion of the Works. These damages shall not relieve the Contractor from his obligation to complete the Works, or from any other duties, obligations or responsibilities which he may have under the Contract.

8.9 Consequences of Suspension

If the Contractor suffers delay and/or incurs Cost from complying with the Engineer's instructions under Sub-Clause 8.8 [Suspension of Work] and/or from resuming the work, the Contractor shall give notice to the Engineer and shall be entitled subject to Sub-Clause 20.1 [Contractor's Claims] to:

(a) an extension of time for any such delay, if completion is or will be delayed, under Sub-Clause 8.4 [Extension of Time for Completion], and

(b) payment of any such Cost, which shall be included in the Contract Price.

After receiving this notice, the Engineer shall proceed in accordance with Sub-Clause3.5 [Determinations] to agree or determine these matters.

The Contractor shall not be entitled to an extension of time for, or to payment of the Cost incurred in, making good the consequences of the Contractor's faulty design, workmanship or materials, or of the Contractor's failure to protect, store or secure in accordance with Sub-Clause 8.8 [Suspension of Work].

9.2 Delayed Tests

If the Tests on Completion are being unduly delayed by the Employer, Sub-Clause 7.4 [Testing] (fifth paragraph) and/or Sub-Clause 10.3 [Interference with Tests on Completion] shall be applicable.

If the Tests on Completion are being unduly delayed by the Contractor, the Engineer may by notice require the Contractor to carry out the Tests within 21 days after receiving the notice. The Contractor shall carry out the Tests on such day or days within that period as the Contractor may fix and of which he shall give notice to the Engineer.

If the Contractor fails to carry out the Tests on Completion within the period of 21 days, the Employer's Personnel may proceed with the Tests at the risk and cost of the Contractor. The Tests on Completion shall then be deemed to have been carried out in the presence of the Contractor and the results of the Tests shall be accepted as accurate.

10.1 Taking Over of the Works and Sections

Except as stated in Sub-Clause 9.4 [Failure to Pass Tests on Completion], the Works shall be taken over by the Employer when (i) the Works have been completed in accordance with the Contract, including the matters described in Sub-Clause 8.2 [Time for Completion] and except as allowed in sub-paragraph (a) below, and (ii) a Taking-Over Certificate for the Works has been issued, or is deemed to have been issued in accordance with this Sub-Clause.

The Contractor may apply by notice to the Engineer for a Taking-Over Certificate not earlier than 14 days before the Works will, in the Contractor's opinion, be complete and ready for taking over. If the Works are divided into Sections, the Contractor may similarly apply for a Taking-Over Certificate for each Section. The Engineer shall, within 28 days after receiving the Contractor's application:

(a) issue the Taking-Over Certificate to the Contractor, stating the date on which the Works or Section were completed in accordance with the Contract except for any minor outstanding work and defects which will not substantially affect the use of the Works or Section for their intended purpose (either until or whilst this work is completed and these defects are remedied); or

(b) reject the application, giving reasons and specifying the work required to be done by the Contractor to enable the Taking-Over Certificate to be issued. The Contractor shall then complete this work before issuing a further notice under this Sub-Clause.

If the Engineer fails either to issue the Taking-Over Certificate or to reject the Contractor's application within the period of 28 days, and if the Works or Section (as the case may be) are substantially in accordance with the Contract, the Taking-Over Certificate shall be deemed to have been issued on the last day of that period.

10.3 Interference with Tests on Completion

If the Contractor is prevented, for more than 14 days, from carrying out the Tests on Completion by a cause for which the Employer is responsible, the Employer shall be deemed to have taken over the Works or Section (as the case may be) on the date when the Tests on Completion would otherwise have been completed.

The Engineer shall then issue a Taking-Over Certificate accordingly, and the Contractor shall carry out the Tests on Completion as soon as practicable, before the expiry date of the Defects Notification Period. The Engineer shall require the Tests on Completion to be carried out by giving 14 days' notice and in accordance with the relevant provisions of the Contract.

If the Contractor suffers delay and/or incurs Cost as a result of this delay in carrying out the Tests on Completion, the Contractor shall give notice to the Engineer and shall be entitled subject to Sub-Clause 20.1 [Contractor's Claims] to:

(a) an extension of time for any such delay, if completion is or will be delayed, under Sub-Clause 8.4 [Extension of Time for Completion], and

(b) payment of any such Cost plus profit, which shall be included in the Contract Price.

After receiving this notice, the Engineer shall proceed in accordance with Sub-Clause 3.5 [Determinations] to agree or determine these matters.

13.7Adjustments for Changes in Legislation

The Contract Price shall be adjusted to take account of any increase or decrease in Cost resulting from a change in the Laws of the Country (including the introduction of new Laws and the repeal or modification of existing Laws) or in the judicial or official governmental interpretation of such Laws, made after the Base Date, which affect the Contractor in the performance of obligations under the Contract.

If the Contractor suffers (or will suffer) delay and/or incurs (or will incur) additional Cost as a result of these changes in the Laws or in such interpretations, made after the Base Date, the Contractor shall give notice to the Engineer and shall be entitled subject to Sub-Clause 20.1 [Contractor's Claims] to:

(a) an extension of time for any such delay, if completion is or will be delayed, under Sub-Clause 8.4 [Extension of Time for Completion], and

(b) payment of any such Cost, which shall be included in the Contract Price.

After receiving this notice, the Engineer shall proceed in accordance with Sub-Clause 3.5 [Determinations] to agree or determine these matters.

16.1 Contractor's Entitlement to Suspend Work

If the Engineer fails to certify in accordance with Sub-Clause 14.6 [Issue of Interim Payment Certificates] or the Employer fails to comply with Sub-Clause 2.4 [Employer's Financial Arrangements] or Sub-Clause 14.7 [Payment], the Contractor may, after giving not less than 21 days' notice to the Employer, suspend work (or reduce the rate of work) unless and until the Contractor has received the Payment Certificate, reasonable evidence or payment, as the case may be and as described in the notice.

Notwithstanding the above, if the Bank has suspended disbursements under its loan, which finances in whole or in part the execution of the Works, and no

alternative funds are available as provided for in Sub-Clause 2.4 [Employer's Financial Arrangements], the Contractor may by notice suspend work or reduce the rate of work at any time, but not less than 7 days after the Borrower having received the suspension notification from the Bank.

The Contractor's action shall not prejudice his entitlements to financing charges under Sub-Clause 14.8 [Delayed Payment] and to termination under Sub-Clause 16.2 [Termination by Contractor].

If the Contractor subsequently receives such Payment Certificate, evidence or payment (as described in the relevant Sub-Clause and in the above notice) before giving a notice of termination, the Contractor shall resume normal working as soon as is reasonably practicable.

If the Contractor suffers delay and/or incurs Cost as a result of suspending work (or reducing the rate of work) in accordance with this Sub-Clause, the Contractor shall give notice to the Engineer and shall be entitled subject to Sub-Clause 20.1 [Contractor's Claims] to:

(a) an extension of time for any such delay, if completion is or will be delayed, under Sub-Clause 8.4 [Extension of Time for Completion], and

(b) payment of any such Cost plus profit, which shall be included in the Contract Price.

After receiving this notice, the Engineer shall proceed in accordance with Sub-Clause 3.5 [Determinations] to agree or determine these matters.

17.3 Employer's Risks

The risks referred to in Sub-Clause 17.4 below, insofar as they directly affect the execution of the Works in the Country, are:

(a) war, hostilities (whether war be declared or not), invasion, act of foreign enemies,

(b) rebellion, terrorism, sabotage by persons other than the Contractor's Personnel, revolution, insurrection, military or usurped power, or civil war, within the Country,

(c) riot, commotion or disorder within the Country by persons other than the Contractor's Personnel,

(d) munitions of war, explosive materials, ionising radiation or contamination by radio-activity, within the Country, except as may be attributable to the Contractor's use of such munitions, explosives, radiation or radio-activity,

(e) pressure waves caused by aircraft or other aerial devices travelling at sonic or supersonic speeds,

(f) use or occupation by the Employer of any part of the Permanent Works, except as may be specified in the Contract,

(g) design of any part of the Works by the Employer's Personnel or by others for whom the Employer is responsible, and

(h) any operation of the forces of nature which is Unforeseeable or against which an experienced contractor could not reasonably have been expected to have taken adequate preventative precautions.

19.1Definition of Force Majeure

In this Clause, "Force Majeure" means an exceptional event or circumstance:

(a) which is beyond a Party's control,

(b) which such Party could not reasonably have provided against before entering into the Contract,

(c) which, having arisen, such Party could not reasonably have avoided or overcome, and

(d) which is not substantially attributable to the other Party.

Force Majeure may include, but is not limited to, exceptional events or circumstances of the kind listed below, so long as conditions (a) to (d) above are satisfied:

(I) war, hostilities (whether war be declared or not), invasion, act of foreign enemies,

(II) rebellion, terrorism, sabotage by persons other than the Contractor's Personnel, revolution, insurrection, military or usurped power, or civil war,

(III) riot, commotion, disorder, strike or lockout by persons other than the Contractor's Personnel,

(IV) munitions of war, explosive materials, ionising radiation or contamination by radio-activity, except as may be attributable to the Contractor's use of such munitions, explosives, radiation or radio-activity, and

(V) natural catastrophes such as earthquake, hurricane, typhoon or volcanic activity.

20.1Contractor's Claims

If the Contractor considers himself to be entitled to any extension of the Time for Completion and/or any additional payment, under any Clause of these Conditions or otherwise in connection with the Contract, the Contractor shall give notice to the Engineer, describing the event or circumstance giving rise to the claim. The notice shall be given as soon as practicable, and not later than 28 days after the Contractor became aware, or should have become aware, of the event or circumstance.

If the Contractor fails to give notice of a claim within such period of 28 days, the Time for Completion shall not be extended, the Contractor shall not be entitled to additional payment, and the Employer shall be discharged from all liability in connection with the claim. Otherwise, the following provisions of this Sub-Clause shall apply.

The Contractor shall also submit any other notices which are required by the Contract, and supporting particulars for the claim, all as relevant to such event or circumstance.

The Contractor shall keep such contemporary records as may be necessary to substantiate any claim, either on the Site or at another location acceptable to the Engineer. Without admitting the Employer's liability, the Engineer may, after receiving any notice under this Sub-Clause, monitor the record-keeping and/or instruct the Contractor to keep further contemporary records. The Contractor shall permit the Engineer to inspect all these records, and shall (if instructed)

submit copies to the Engineer.

Within 42 days after the Contractor became aware (or should have become aware) of the event or circumstance giving rise to the claim, or within such other period as may be proposed by the Contractor and approved by the Engineer, the Contractor shall send to the Engineer a fully detailed claim which includes full supporting particulars of the basis of the claim and of the extension of time and/or additional payment claimed. If the event or circumstance giving rise to the claim has a continuing effect:

(a) this fully detailed claim shall be considered as interim;

(b) the Contractor shall send further interim claims at monthly intervals, giving the accumulated delay and/or amount claimed, and such further particulars as the Engineer may reasonably require; and

(c) the Contractor shall send a final claim within 28 days after the end of the effects resulting from the event or circumstance, or within such other period as may be proposed by the Contractor and approved by the Engineer.

Within 42 days after receiving a claim or any further particulars supporting a previous claim, or within such other period as may be proposed by the Engineer and approved by the Contractor, the Engineer shall respond with approval, or with disapproval and detailed comments. He may also request any necessary further particulars, but shall nevertheless give his response on the principles of the claim within such time.

Each Payment Certificate shall include such amounts for any claim as have been reasonably substantiated as due under the relevant provision of the Contract. Unless and until the particulars supplied are sufficient to substantiate the whole of the claim, the Contractor shall only be entitled to payment for such part of the claim as he has been able to substantiate.

The Engineer shall proceed in accordance with Sub-Clause 3.5 [Determinations] tom agree or determine (i) the extension (if any) of the Time for Completion

(before or after its expiry) in accordance with Sub-Clause 8.4 [Extension of Time for Completion], and/or (ii) the additional payment (if any) to which the Contractor is entitled under the Contract.

The requirements of this Sub-Clause are in addition to those of any other Sub-Clause which may apply to a claim. If the Contractor fails to comply with this or another Sub-Clause in relation to any claim, any extension of time and/or additional payment shall take account of the extent (if any) to which the failure has prevented or prejudiced proper investigation of the claim, unless the claim is excluded under the second paragraph of this Sub-Clause.

ภาคผนวก จ-2
ข้อกำหนดสัญญาจ้างนานาชาติ EJCDC 2002ที่เกี่ยวข้อง

2.05 Before Starting Construction

A. Preliminary Schedules: Within 10 days after the Effective Date of the Agreement (unless otherwise specified in the General Requirements), Contractor shall submit to Engineer for timely review:

1) a preliminary Progress Schedule;
2) a preliminary Schedule of Submittals; and
3) a preliminary Schedule of Values for all of the Work which includes quantities and prices of items which when added together equal the Contract Price and subdivides the Work into component parts in sufficient detail to serve as the basis for progress payments during performance of the Work. Such prices will include an appropriate amount of overhead and profit applicable to each item of Work.

4.01 Availability of Lands

A. Owner shall furnish the Site. Owner shall notify Contractor of any encumbrances or restrictions not of general application but specifically related to use of the Site with which Contractor must comply in performing the Work. Owner will obtain in a timely manner and pay for easements for permanent structures or permanent changes in existing facilities. If Contractor and Owner are unable to agree on entitlement to or on the amount or extent, if any, of any adjustment in the Contract Price or Contract Times, or both, as a result of any delay in Owner's furnishing the Site or a part thereof, Contractor may make a Claim therefor as provided in Paragraph 10.05.

B. Upon reasonable written request, Owner shall furnish Contractor with a current statement of record legal title and legal description of the lands upon which the Work is to be performed and Owner's interest therein as necessary for

giving notice of or filing a mechanic's or construction lien against such lands in accordance with applicable Laws and Regulations.

C. Contractor shall provide for all additional lands and access thereto that may be required for temporary construction facilities or storage of materials and equipment

4.03 Differing Subsurface or Physical Conditions

A. Notice: If Contractor believes that any subsurface or physical condition at or contiguous to the Site that is uncovered or revealed either:

1) is of such a nature as to establish that any "technical data" on which Contractor is entitled to rely as provided in Paragraph 4.02 is materially inaccurate; or
2) is of such a nature as to require a change in the Contract Documents; or
3) differs materially from that shown or indicated in the Contract Documents; or
4) is of an unusual nature, and differs materially from conditions ordinarily encountered and generally recognized as inherent in work of the character provided for in the Contract Documents;

then Contractor shall, promptly after becoming aware thereof and before further disturbing the subsurface or physical conditions or performing any Work in connection therewith (except in an emergency as required by Paragraph 6.16.A), notify Owner and Engineer in writing about such condition. Contractor shall not further disturb such condition or perform any Work in connection therewith (except as aforesaid) until receipt of written order to do so.

B. *Engineer's Review*: After receipt of written notice as required by Paragraph 4.03.A, Engineer will promptly review the pertinent condition, determine the necessity of Owner's obtaining additional exploration or tests with respect thereto, and advise Owner in writing (with a copy to Contractor) of Engineer's findings and conclusions.

C. *Possible Price and Times Adjustments*

1) The Contract Price or the Contract Times, or both, will be equitably adjusted to the extent that the existence of such differing subsurface or physical condition causes an increase or decrease in Contractor's cost of, or time required for, performance of the Work; subject, however, to the following:
   a. such condition must meet any one or more of the categories described in Paragraph 4.03.A; and
   b. with respect to Work that is paid for on a Unit Price Basis, any adjustment in Contract Price will be subject to the provisions of Paragraphs 9.07 and 11.03.
2) Contractor shall not be entitled to any adjustment in the Contract Price or Contract Times if:
   a. Contractor knew of the existence of such conditions at the time Contractor made a final commitment to Owner with respect to Contract Price and Contract Times by the submission of a Bid or becoming bound under a negotiated contract; or
   b. the existence of such condition could reasonably have been discovered or revealed as a result of any examination, investigation, exploration, test, or study of the Site and contiguous areas required by the Bidding Requirements or Contract Documents to be conducted by or for Contractor prior to Contractor's making such final commitment; or
   c. Contractor failed to give the written notice as required by Paragraph 4.03.A.
3) If Owner and Contractor are unable to agree on entitlement to or on the amount or extent, if any, of any adjustment in the Contract Price or Contract Times, or both, a Claim may be made therefor as provided in Paragraph 10.05. However, Owner and Engineer, and any of their

Related Entities shall not be liable to Contractor for any claims, costs, losses, or damages (including but not limited to all fees and charges of engineers, architects, attorneys, and other professionals and all court or arbitration or other dispute resolution costs) sustained by Contractor on or in connection with any other project or anticipated project.

4.04 Underground Facilities

B. Not Shown or Indicated

1) If an Underground Facility is uncovered or revealed at or contiguous to the Site which was not shown or indicated, or not shown or indicated with reasonable accuracy in the Contract Documents, Contractor shall, promptly after becoming aware thereof and before further disturbing conditions affected thereby or performing any Work in connection therewith (except in an emergency as required by Paragraph 6.16.A), identify the owner of such Underground Facility and give written notice to that owner and to Owner and Engineer. Engineer will promptly review the Underground Facility and determine the extent, if any, to which a change is required in the Contract Documents to reflect and document the consequences of the existence or location of the Underground Facility. During such time, Contractor shall be responsible for the safety and protection of such Underground Facility.

2) If Engineer concludes that a change in the Contract Documents is required, a Work Change Directive or a Change Order will be issued to reflect and document such consequences. An equitable adjustment shall be made in the Contract Price or Contract Times, or both, to the extent that they are attributable to the existence or location of any Underground Facility that was not shown or indicated or not shown or indicated with reasonable accuracy in the Contract Documents and that Contractor did not know of and could not reasonably have been expected to be aware of or to have anticipated. If Owner and Contractor are unable to agree on

entitlement to or on the amount or extent, if any, of any such adjustment in Contract Price or Contract Times, Owner or Contractor may make a Claim therefor as provided in Paragraph 10.05.

6.04 Progress Schedule

A. Contractor shall adhere to the Progress Schedule established in accordance with Paragraph 2.07 as it may be adjusted from time to time as provided below.

1) Contractor shall submit to Engineer for acceptance (to the extent indicated in Paragraph 2.07) proposed adjustments in the Progress Schedule that will not result in changing the Contract Times. Such adjustments will comply with any provisions of the General Requirements applicable thereto.
2) Proposed adjustments in the Progress Schedule that will change the Contract Times shall be submitted in accordance with the requirements of Article 12. Adjustments in Contract Times may only be made by a Change Order.

6.09 Laws and Regulations

A. Contractor shall give all notices required by and shall comply with all Laws and Regulations applicable to the performance of the Work. Except where otherwise expressly required by applicable Laws and Regulations, neither Owner nor Engineer shall be responsible for monitoring Contractor's compliance with any Laws or Regulations.

B. If Contractor performs any Work knowing or having reason to know that it is contrary to Laws or Regulations, Contractor shall bear all claims, costs, losses, and damages (including but not limited to all fees and charges of engineers, architects, attorneys, and other professionals and all court or arbitration or other dispute resolution costs) arising out of or relating to such Work. However, it shall not be Contractor's primary responsibility to make certain that the Specifications and Drawings are in accordance with Laws and Regulations, but this shall not relieve Contractor of Contractor's obligations under Paragraph 3.03.

C. Changes in Laws or Regulations not known at the time of opening of Bids (or, on the Effective Date of the Agreement if there were no Bids) having an effect on the cost or time of performance of the Work shall be the subject of an adjustment in Contract Price or Contract Times. If Owner and Contractor are unable to agree on entitlement to or on the amount or extent, if any, of any such adjustment, a Claim may be made therefor as provided in Paragraph 10.05.

10.05 Claims

B. Notice: Written notice stating the general nature of each Claim shall be delivered by the claimant to Engineer and the other party to the Contract promptly (but in no event later than 30 days) after the start of the event giving rise thereto. The responsibility to substantiate a Claim shall rest with the party making the Claim. Notice of the amount or extent of the Claim, with supporting data shall be delivered to the Engineer and the other party to the Contract within 60 days after the start of such event (unless Engineer allows additional time for claimant to submit additional or more accurate data in support of such Claim). A Claim for an adjustment in Contract Price shall be prepared in accordance with the provisions of Paragraph 12.01.B. A Claim for an adjustment in Contract Time shall be prepared in accordance with the provisions of Paragraph 12.02.B. Each Claim shall be accompanied by claimant's written statement that the adjustment claimed is the entire adjustment to which the claimant believes it is entitled as a result of said event. The opposing party shall submit any response to Engineer and the claimant within 30 days after receipt of the claimant's last submittal (unless Engineer allows additional time).

C. Engineer's Action: Engineer will review each Claim and, within 30 days after receipt of the last submittal of the claimant or the last submittal of the opposing party, if any, take one of the following actions in writing:

1) deny the Claim in whole or in part,
2) approve the Claim, or

3) notify the parties that the Engineer is unable to resolve the Claim if, in the Engineer's sole discretion, it would be inappropriate for the Engineer to do so. For purposes of further resolution of the Claim, such notice shall be deemed a denial.

12.03 Delays

A. Where Contractor is prevented from completing any part of the Work within the Contract Times due to delay beyond the control of Contractor, the Contract Times will be extended in an amount equal to the time lost due to such delay if a Claim is made therefor as provided in Paragraph 12.02.A. Delays beyond the control of Contractor shall include, but not be limited to, acts or neglect by Owner, acts or neglect of utility owners or other contractors performing other work as contemplated by Article 7, fires, floods, epidemics, abnormal weather conditions, or acts of God.

13.04 Uncovering Work

A. If any Work is covered contrary to the written request of Engineer, it must, if requested by Engineer, be uncovered for Engineer's observation and replaced at Contractor's expense.

B. If Engineer considers it necessary or advisable that covered Work be observed by Engineer or inspected or tested by others, Contractor, at Engineer's request, shall uncover, expose, or otherwise make available for observation, inspection, or testing as Engineer may require, that portion of the Work in question, furnishing all necessary labor, material, and equipment.

C. If it is found that the uncovered Work is defective, Contractor shall pay all claims, costs, losses, and damages (including but not limited to all fees and charges of engineers, architects, attorneys, and other professionals and all court or arbitration or other dispute resolution costs) arising out of or relating to such uncovering, exposure, observation, inspection, and testing, and of satisfactory replacement or reconstruction (including but not limited to all costs of repair or replacement of work of others); and Owner shall be entitled to an appropriate

decrease in the Contract Price. If the parties are unable to agree as to the amount thereof, Owner may make a Claim therefor as provided in Paragraph 10.05.

D. If, the uncovered Work is not found to be defective, Contractor shall be allowed an increase in the Contract Price or an extension of the Contract Times, or both, directly attributable to such uncovering, exposure, observation, inspection, testing, replacement, and reconstruction. If the parties are unable to agree as to the amount or extent thereof, Contractor may make a Claim therefor as provided in Paragraph 10.05.

15.01 Owner May Suspend Work

A. At any time and without cause, Owner may suspend the Work or any portion thereof for a period of not more than 90 consecutive days by notice in writing to Contractor and Engineer which will fix the date on which Work will be resumed. Contractor shall resume the Work on the date so fixed. Contractor shall be granted an adjustment in the Contract Price or an extension of the Contract Times, or both, directly attributable to any such suspension if Contractor makes a Claim therefor as provided in Paragraph 10.05.

ภาคผนวก จ-3
ข้อกำหนดสัญญาจ้างนานาชาติ JCT 2005ที่เกี่ยวข้อง

2.15 Notice of discrepancies etc.

If the Contractor becomes aware of any such error, omission or inadequacy as is referred to in clause 2.14 or any other discrepancy or divergence in or between any of the following documents, namely:

.1 the Contract Drawings;

.2 the Specification/Work Schedules;

.3 any instruction issued by the Architect/Contract Administrator under these Conditions;

.4 any drawings or documents issued by the Architect/Contract Administrator under any of clauses 2.9 to 2.12; and

.5 (where applicable) the CDP Documents,

he shall immediately give notice with appropriate details to the Architect/Contract Administrator, who shall issue instructions in that regard.

2.27.1 Notice by Contractor of delay to progress

If and whenever it becomes reasonably apparent that the progress of the Works or any Section is being or is likely to be delayed the Contractor shall forthwith give notice to the Architect/Contract Administrator of the material circumstances, including the cause or causes of the delay, and shall identify in the notice any event which in his opinion is a Relevant Event.

2.28.2 Fixing Completion Date

Whether or not an extension is given, the Architect/Contract Administrator shall notify the Contractor of his decision in respect of any notice under clause 2·27 as soon as is reasonably practicable and in any event within 12 weeks of receipt of the required particulars. Where the period from receipt to the Completion Date is less than 12 weeks, he shall endeavour to do so prior to the Completion Date.

2.29 Relevant Events

The following are the Relevant Events referred to in clauses 2·27 and 2·28:

.1 Variations and any other matters or instructions which under these Conditions are to be treated as, or as requiring, a Variation;

.2 Architect/Contract Administrator's instructions:

.1 under any of clauses 2.15, 3.15, 3.16, 3.22.2 or 5.3.2; or

.2 for the opening up for inspection or testing of any work, materials or goods under clause 3.17 or 3.18.4 (including making good), unless the inspection or test shows that the work, materials or goods are not in accordance with this Contract;

.3 deferment of the giving of possession of the site or any Section under clause 2·5;

.4 suspension by the Contractor under clause 4·14 of the performance of his obligations under this Contract;

.5 any impediment, prevention or default, whether by act or omission, by the Employer, the Architect/Contract Administrator, the Quantity Surveyor or any of the Employer's Persons, except to the extent caused or contributed to by any default, whether by act or omission, of the Contractor or of any of the Contractor's Persons;

.6 the carrying out by a Statutory Undertaker of work in pursuance of its statutory obligations in relation to the Works, or the failure to carry out such work;

.7 exceptionally adverse weather conditions;

.8 loss or damage occasioned by any of the Specified Perils;

.9 civil commotion or the use or threat of terrorism and/or the activities of the relevant authorities in dealing with such event or threat;

.10 strike, lock-out or local combination of workmen affecting any of the trades employed upon the Works or any of the trades engaged in the preparation, manufacture or transportation of any of the goods or materials required for the

Works or any persons engaged in the preparation of the design for the Contractor's Designed Portion;

.11 the exercise after the Base Date by the United Kingdom Government of any statutory power which directly affects the execution of the Works;

.12 force majeure.

2·32 Payment or allowance of liquidated damages

.2 A notice from the Employer under clause 2.32.1 shall state that for the period between the Completion Date and the date of practical completion of the Works or that Section:

.1 he requires the Contractor to pay liquidated damages at the rate stated in the Contract Particulars, or lesser rate stated in the notice, in which event the Employer may recover the same as a debt; and/or

.2 that he will withhold or deduct liquidated damages at the rate stated in the Contract Particulars, or at such lesser stated rate, from sums due to the Contractor.

3·10 Compliance with instructions

The Contractor shall forthwith comply with all instructions issued to him by the Architect/Contract Administrator in regard to any matter in respect of which the Architect/Contract Administrator is expressly empowered by these Conditions to issue instructions, save that:

.2 where an instruction for a Variation is given which pursuant to clause 5.3.1 requires the Contractor to provide a Variation Quotation, the Variation shall not be carried out until the Architect/Contract Administrator has in relation to it issued either a Confirmed Acceptance or a further instruction under clause 5.3.2;

3.23 Instructions on antiquities

The Architect/Contract Administrator shall issue instruction as to be taken concerning any object reported under clause 3.22, which (without limiting his

powers) may require the contractor to permit the examination, excavation or removal of the object by a third party.

5·3.2 Schedule 2 Quotation

If the Contractor within that 7 day period give a notice of such disagreement, he he shall not be obliged to provide that quotation and the Variation shall not be carried out unless and until the Architect/Contract Administrator gives a further instruction that the Variation is to be carried out and is to be valued by a Valuation.

ภาคผนวก จ-4
ข้อกำหนดสัญญาจ้างนานาชาติ AIA 2007ที่เกี่ยวข้อง

3.7.4 Concealed or Unknown Conditions. If the Contractor encounters conditions at the site that are (1) subsurface or otherwise concealed physical conditions that differ materially from those indicated in the Contract Documents or (2) unknown physical conditions of an unusual nature that differ materially from those ordinarily found to exist and generally recognized as inherent in construction activities of the character provided for in the Contract Documents, the Contractor shall promptly provide notice to the Owner and the Architect before conditions are disturbed and in no event later than 21 days after first observance of the conditions. The Architect will promptly investigate such conditions and, if the Architect determines that they differ materially and cause an increase or decrease in the Contractor's cost of, or time required for, performance of any part of the Work, will recommend an equitable adjustment in the Contract Sum or Contract Time, or both. If the Architect determines that the conditions at the site are not materially different from those indicated in the Contract Documents and that no change in the terms of the Contract is justified, the Architect shall promptly notify the Owner and Contractor in writing, stating the reasons. If either party disputes the Architect's determination or recommendation, that party may proceed as provided in Article 15.

3.7.5 If, in the course of the Work, the Contractor encounters human remains or recognizes the existence of burial markers, archaeological sites or wetlands not indicated in the Contract Documents, the Contractor shall immediately suspend any operations that would affect them and shall notify the Owner and Architect. Upon receipt of such notice, the Owner shall promptly take any action necessary to obtain governmental authorization required to resume the operations. The Contractor shall continue to suspend such operations until otherwise instructed by the Owner but shall continue with all other operations that do not affect those

remains or features. Requests for adjustments in the Contract Sum and Contract Time arising from the existence of such remains or features may be made as provided in Article 15

5.2.3 If the Owner or Architect has reasonable objection to a person or entity proposed by the Contractor, the Contractor shall propose another to whom the Owner or Architect has no reasonable objection. If the proposed but rejected Subcontractor was reasonably capable of performing the Work, the Contract Sum and Contract Time shall be increased or decreased by the difference, if any, occasioned by such change, and an appropriate Change Order shall be issued before commencement of the substitute Subcontractor's Work. However, no increase in the Contract Sum or Contract Time shall be allowed for such change unless the Contractor has acted promptly and responsively in submitting names as required.

7.3.1 A Construction Change Directive is a written order prepared by the Architect and signed by the Owner and Architect, directing a change in the Work prior to agreement on adjustment, if any, in the Contract Sum or Contract Time, or both. The Owner may by Construction Change Directive, without invalidating the Contract, order changes in the Work within the general scope of the Contract consisting of additions, deletions or other revisions, the Contract Sum and Contract Time being adjusted accordingly.

8.3.1 If the Contractor is delayed at any time in the commencement or progress of the Work by an act or neglect of the Owner or Architect, or of an employee of either, or of a separate contractor employed by the Owner; or by changes ordered in the Work; or by labor disputes, fire, unusual delay in deliveries, unavoidable casualties or other causes beyond the Contractor's control; or by delay authorized by the Owner pending mediation and arbitration; or by other causes that the Architect determines may justify delay, then the Contract Time shall be extended by Change Order for such reasonable time as the Architect may determine.

9.7 FAILURE OF PAYMENT

If the Architect does not issue a Certificate for Payment, through no fault of the Contractor, within seven days after receipt of the Contractor's Application for Payment, or if the Owner does not pay the Contractor within seven days after the date established in the Contract Documents the amount certified by the Architect or awarded by binding dispute resolution, then the Contractor may, upon seven additional days' written notice to the Owner and Architect, stop the Work until payment of the amount owing has been received. The Contract Time shall be extended appropriately and the Contract Sum shall be increased by the amount of the Contractor's reasonable costs of shut-down, delay and start-up, plus interest as provided for in the Contract Documents.

10.3.2 Upon receipt of the Contractor's written notice, the Owner shall obtain the services of a licensed laboratory to verify the presence or absence of the material or substance reported by the Contractor and, in the event such material or substance is found to be present, to cause it to be rendered harmless. Unless otherwise required by the Contract Documents, the Owner shall furnish in writing to the Contractor and Architect the names and qualifications of persons or entities who are to perform tests verifying the presence or absence of such material or substance or who are to perform the task of removal or safe containment of such material or substance. The Contractor and the Architect will promptly reply to the Owner in writing stating whether or not either has reasonable objection to the persons or entities proposed by the Owner. If either the Contractor or Architect has an objection to a person or entity proposed by the Owner, the Owner shall propose another to whom the Contractor and the Architect have no reasonable objection. When the material or substance has been rendered harmless, Work in the affected area shall resume upon written agreement of the Owner and Contractor. By Change Order, the Contract Time shall be extended appropriately and the Contract Sum shall be increased in the

amount of the Contractor's reasonable additional costs of shut-down, delay and start-up.

14.3.2 The Contract Sum and Contract Time shall be adjusted for increases in the cost and time caused by suspension, delay or interruption as described in Section 14.3.1. Adjustment of the Contract Sum shall include profit. No adjustment shall be made to the extent.

1 that performance is, was or would have been so suspended, delayed or interrupted by another cause for which the Contractor is responsible; or

2 that an equitable adjustment is made or denied under another provision of the Contract.

15.1.5 CLAIMS FOR ADDITIONAL TIME

15.1.5.1 If the Contractor wishes to make a Claim for an increase in the Contract Time, written notice as provided herein shall be given. The Contractor's Claim shall include an estimate of cost and of probable effect of delay on progress of the Work. In the case of a continuing delay, only one Claim is necessary.

15.1.5.2 If adverse weather conditions are the basis for a Claim for additional time, such Claim shall be documented by data substantiating that weather conditions were abnormal for the period of time, could not have been reasonably anticipated and had an adverse effect on the scheduled construction

ภาคผนวก จ-5
ข้อกำหนดสัญญาจ้างนานาชาติ NEC 3 ที่เกี่ยวข้อง

31 The programme

31.1 If a programme is not identified in the Contract Data, the Contractor submits a first programme to the Project Manager for acceptance within the period stated in the Contract Data.

32 Revising the programme

32.1 The Contractor shows on each revised programme.

- the actual progress achieved on each operation and its effect upon the timing of the remaining work,
- the effects of implemented compensation events,
- how the Contractor plans to deal with any delays and to correct notified defects and
- any other changes which the Contractor proposes to make to the Accepted Programme.

60 Compensation events

60.1 The following are compensation events.

(1) The Project Manager gives an instruction changing the Works Information except

- a change made in order to accept a Defect or
- a change to the Works Information provided by the Contractor for his design which is made either at his request or to comply with other Works Information provided by the Employer.

(2) The Employer does not allow access to and use of a part of the Site by the later of its access date and the date shown on the Accepted Programme.

(3) The Employer does not provide something which he is to provide by the date for providing it shown on the Accepted Programme.

(4) The Project Manager gives an instruction to stop or not to start any work or to change a Key Date.

(5) The Employer or Others

- do not work within the times shown on the Accepted Programme,
- do not work within the conditions stated in the Works Information or
- carry out work on the Site that is not stated in the Works Information.

(6) The Project Manager or the Supervisor does not reply to a communication from the Contractor within the period required by this contract.

(7) The Project Manager gives an instruction for dealing with an object of value or of historical or other interest found within the Site.

(8) The Project Manager or the Supervisor changes a decision which he has previously communicated to the Contractor.

(9) The Project Manager withholds an acceptance (other than acceptance of a quotation for acceleration or for not correcting a Defect) for a reason not stated in this contract.

(10) The Supervisor instructs the Contractor to search for a Defect and no Defect is found unless the search is needed only because the Contractor gave insufficient notice of doing work obstructing a required test or inspection.

(11) A test or inspection done by the Supervisor causes unnecessary delay.

(12) The Contractor encounters physical conditions which

- are within the Site,
- are not weather conditions and

- an experienced contractor would have judged at the Contract Date to have such a small chance of occurring that it would have been unreasonable for him to have allowed for them.

Only the difference between the physical conditions encountered and those for which it would have been reasonable to have allowed is taken into account in assessing a compensation event.

(13) A weather measurement is recorded

- within a calendar month,
- before the Completion Date for the whole of the works and
- at the place stated in the Contract Data

the value of which, by comparison with the weather data, is shown to occur on average less frequently than once in ten years.

Only the difference between the weather measurement and the weather which the weather data show to occur on average less frequently than once in ten years is taken into account in assessing a compensation event.

(14) An event which is an Employer's risk stated in this contract.

(15) The Project Manager certifies take over of a part of the works before both Completion and the Completion Date.

(16) The Employer does not provide materials, facilities and samples for tests and inspections as stated in the Works Information.

(17) The Project Manager notifies a correction to an assumption which he has stated about a compensation event.

(18) A breach of contract by the Employer which is not one of the other compensation events in this contract.

(19) An event which

- stops the Contractor completing the works or
- stops the Contractor completing the works by the date shown on the Accepted Programme,

and which

- neither Party could prevent,
- an experienced contractor would have judged at the Contract Date to have such a small chance of occurring that it would have been unreasonable for him to have allowed for it and
- is not one of the other compensation events stated in this contract

60.2 In judging the physical conditions for the purpose of assessing a compensation event, the Contractor is assumed to have taken into account

- the Site Information,
- publicly available information referred to in the Site Information,
- information obtainable from a visual inspection of the Site and
- other information which an experienced contractor could reasonably be expected to have or to obtain.

60.3 If there is an ambiguity or inconsistency within the Site Information (including the information referred to in it), the Contractor is assumed to have taken into account the physical conditions more favourable to doing the work.

61 Notifying compensation events

61.3 The Contractor notifies the Project Manager of an event which has happened or which he expects to happen as a compensation event if

- the Contractor believes that the event is a compensation event and
- the Project Manager has not notified the event to the Contractor.

If the Contractor does not notify a compensation event within eight weeks of becoming aware of the event, he is not entitled to a change in the Prices, the Completion Date or a Key Date unless the Project Manager should have notified the event to the Contractor but did not.

61.4 If the Project Manager decides that an event notified by the Contractor

- arises from a fault of the Contractor,
- has not happened and is not expected to happen,

- has no effect upon Defined Cost, Completion or meeting a Key Date or
- is not one of the compensation events stated in this contract

he notifies the Contractor of his decision that the Prices, the Completion Date and the Key Dates are not to be changed.

If the Project Manager decides otherwise, he notifies the Contractor accordingly and instructs him to submit quotations.

If the Project Manager does not notify his decision to the Contractor within either

- one week of the Contractor's notification or
- a longer period to which the Contractor has agreed,

the Contractor may notify the Project Manager to this effect. A failure by the Project Manager to reply within two weeks of this notification is treated as acceptance by the Project Manager that the event is a compensation event and an instruction to submit quotations.

62 Quotations for compensation events

62.2 Quotations for compensation events comprise proposed changes to the Prices and any delay to the Completion Date and Key Dates assessed by the Contractor. The Contractor submits details of his assessment with each quotation. If the programme for remaining work is altered by the compensation event, the Contractor includes the alterations to the Accepted Programme in his quotation.

ภาคผนวก จ-6
ข้อกำหนดสัญญาจ้างนานาชาติ ICE 7 ที่เกี่ยวข้อง

12(1) Adverse physical conditions and artificial obstructions

If during the carrying out of the Works the Contractor encounters physical conditions (other than weather conditions or conditions due to weather conditions) or artificial obstructions which conditions or obstructions could not in his opinion reasonably have been foreseen by an experienced contractor the Contractor shall as early as practicable give written notice thereof to the Engineer.

12(2) Intention to claim

If in addition the Contractor intends to make any claim for additional payment or extension of time arising from any such condition or obstruction he shall at the same time or as soon thereafter as may be reasonable inform the Engineer in writing pursuant to Clause 53 and/or Clause 44(1) as may be appropriate specifying the condition to which the claim relates.

12(3) Measures being taken

When giving notification or information in accordance with sub-clause(1) and/or (2) of this Clause or as soon as practicable thereafter the Contractor shall give details of any anticipated effects of the condition or obstruction the measures he has taken is taking or is proposing to take their estimated cost and the extent of the anticipated delay in or interference with the carrying out the Works.

12(4) Action by Engineer

Follow receipt of any notification under sub-clauses (1) or (2) or receipt of details in accordance with sub-clause (3) of this Clause the Engineer may if he think fit among other things

(a) require the Contractor to investigate and report upon the practicality cost and timing of alternative measures which may be available.

(b) give written consent to measures notified under sub-clause (3) of this Clause with or without modification

(c) give written instructions as to how the physical conditions or artificial obstructions are to be dealt with

(d) order a suspension under Clause 40 or a variation under Clause 51.

13(1) Wok to be to satisfaction of Engineer

Save insofar as it is legally or physically impossible the Contractor shall construct and complete the Works in strict accordance with the Contract to the satisfaction of the Engineer's instructions on any matter connected therewith (whether mentioned in the Contract or not). The Contractor shall take instructions only from the Engineer or subject to Clause2(4) from his duty appointed delegate.

13(3) Delay and extra cost

If in pursuance of Clause 5 or Sub-clause(1) of this Clause the Engineer shall issue instructions which involve the Contractor in delay or disrupt his arrangements or methods of construction so as to cause him to incur cost beyond that reasonably to have been foreseen by an experienced contractor at the time of tender then the Engineer shall take such delay into account in

determining any extension of time to which the Contractor is entitled under Clause 44 and the Contractor shall subject to Clause 53 be paid in accordance with Clause 60 the amount of such extra cost as may be reasonable except to the extent that such delay and extra cost result from the Contractor's default. Profit shall be added thereto in require any variation to any part of the Works the same shall be deemed to have been given pursuant to Clause 51.

14(1) Programme to be furnished

(a) Within 21 after the award of the Contract the Contractor shall submit to the Engineer for his acceptance a programme showing the order in which he proposes to carry out the Works having regard to the provision of Clause 42(1).

(b) At the same tie the Contractor shall also provide in writing for the information of the Engineer a general description of the arrangement and methods of construction which the Contractor proposes to adopt for the carrying out of the Works.

(c) Should the Engineer reject any programme under sub-clause(2)(b) of this Clause the Contractor shall within 21 days of such rejection submit a revised programe.

14(4) Revision of programme

Should it appear to the Engineer at any time that the actual progress of the work does not conform with the accepted programme referred to in sub-clause(1) of this Clause the Engineer shall be entitled to require the Contractor to produce a revised programme showing such modifications to the original programme as may be necessary to ensure completion of the Works or any Section within the time for completion as defines in Clause 43 or extended time granted pursuant to Clause 44. In such event the Contractor shall submit his revised programme within 21 days or within such further period as the Engineer ma allow. Thereafter the provisions of sub-clause(2) and (3) of this Clause shall apply.

14(5) Design criteria

The Engineer shall provide to the Contract such design criteria relevant to the Permanent Works or any Temporary Works design supplied by the Engineer as may be necessary to enable the Contractor to comply with sub-clause(6) and (7) of this Clause.

14(6) Methods of construction

If requested by the Engineer the Contractor shall submit at such times and in such further detail as the Engineer may reasonably require information pertaining to methods of construction (including Temporary Works and the use of Contractor's Equipment) which the Contractor proposes to adopt or use and calculations of stresses strains and deflections that will arise in the permanent Works or any parts thereof during construction so as to enable the Engineer to

decide whether if these methods are adhered to the Works can be constructed and completed in accordance with the Contract and without detriment to the Permanent Works when completed.

14(7) Engineer's consent

The Engineer shall inform the Contractor in writing within 21 days after receipt of the information submitted in accordance with sub-clauses(1)(b) and (6) of this clause either

(a) that the Contractor's proposed methods have the consent of the Engineer or

(b) in what respects in the opinion of the Engineering they fail to meet the requirements of the Contractor or will be detrimental to the Permanent Works.

In the latter event the Contractor shall take such steps or make such changes in the said methods as may be necessary to meet the Engineer's requirements and to obtain his consent. The Contractor shall not change the methods which have received the Engineer's consent without the future consent in writing of the Engineer which shall not be unreasonably withheld.

14(8) Delay and extra cost

If the Contractor unavoidably incurs delay or extra cost because

(a) the Engineer's consent to the proposed methods of construction ids unreasonably delayed or

(b) the Engineer's requirements pursuant to sub-clause (7) of this Clause or any limitations imposed by any of the design criteria supplied by the Engineer pursuant to sub-clause (5) of this Clause could not reasonably have been foreseen by an experienced contractor at the time of tender

then the Engineer shall take such delay into account in determining any extension of time to which the Contractor is entitled under Clause 44 and the Contractor shall subject to Clause 53 be paid in accordance with Clause 60 the

amount of any extra cost to which he may be entitled. Profit shall be added thereof on respect of any additional permanent or temporary work.

38(2) Examination of Work before Covering up

The Contractor shall uncover any parts of the Works or make openings in or through the same as the Engineer may from time to time direct and shall reinstate and make good such part or parts to satisfaction of the Engineer. If any such part or parts have been covered up or put out of view after compliance with the requirements of sub-clause (1) of this Clause and are found to have been carried out in accordance with the Contract the cost of uncovering making openings in or through reinstating and making good the same shall be borne by the Employer but in any other case all such be borne by the Contractor.

40(1) Suspension of Work

The Contractor shall on the written order of the Engineer suspend the progress of the Works or any part thereof for such time or times and in such manner as the Engineer may consider necessary and shall during such suspension properly protect and secure the work so far as is necessary in the opinion of the Engineer. Except to the extent that such suspension is

(a) otherwise provides for in the Contract or

(b) necessary by reason of weather conditions or by some default on the part of the Contractor or

(c) necessary for the proper construction and completion or for the safety of the Works or any part thereof in as much as much necessity does not arise from any act or default of the Engineer or the Employer or from any of the Excepted Risks defined in Clause 20(2)

then if compliance with the Engineer's instructions under the clause involves the Contractor in delay or extra cost the Engineer shall take such delay into account in determining any extension of time to which the Contractor is entitled under Clause 44 and the Contractor shall subject to Clause 53 be paid in accordance with Clause 60 the amount of such extra cost as may be reasonable. Profit shall

be thereto.

42(3) Failure to give possession

If the Contractor suffers delay and/or incurs extra cost from failure on the part of the Employer to give possession or access in accordance with the terms of this clause the Engineer shall take such delay into account in determining any extension of time to which the Contractor is entitled under Clause 44 and the Contractor shall subject to Clause 53 be paid in accordance with Clause 60 the amount of any extra cost to which he may be entitled. Profit shall be added thereof on respect of any additional permanent or temporary work.

44(1) Extension of time for completion

Should the contractor consider that

(a) any variation order under Clause 51(1) or

(b) increased quantities referred to in Clause 51(4) or

(c) any cause of delay referred to in the conditions or

(d) exceptional adverse weather conditions or

(e) any delay impediment prevention or default by the Employer or

(f) other special circumstances of any kind whatsoever which may occur

be such as to entitled him to an extension of time for the substantial completion of the Works or any Section thereof he shall within 28 days after cause of any delay has arisen or as soon thereafter as is reasonable deliver to the Engineer full an detailed particulars in justification of the period of extension claimed in order that the claim may be investigated at the time.

44(3) Should the Engineer consider that the delay suffered fairly entitles the Contractor to an extension of the time for the substantial completion of the Works or any Section thereof such interim extension shall be granted forthwith and be notified to the Contractor in writing with a copy to the Employer. In the event that the Contractor has made a claim for an extension of time but the Engineer does not

consider the Contractor entitled to an extension of time he shall so inform the Contractor without delay.

44(4) The Engineer shall not later than 14 days after the due date or extended date for completion of the Works or any Section thereof (and whether or not the Contractor shall have made any claim for an extension of time) consider all the circumstances known to him at that time and take actions similar to that provided for in sub-clause (3) of this Clause. Should the Engineer consider that the Contractor is not entitled to an extension of time he shall so notify the Employer and the Contractor.

48(1) Notification of substantial completion

When the contractor considers that

(a) the whole of the Works or

(b) any Section in respect of which a separate time for completion is provided in the Appendix to the Form of Tender

has been substantially completed and has satisfactorily passed any final test that may be prescribed by the Contractor he may give notice in writing to that effect to the Engineer or to the Engineer's Representative. Such notice shall be accompanied by an undertaking to finish any outstanding work in accordance with the provisions of Clause49 (1).

48(2) Certification of substantial completion

(a) The Engineer shall within 21 days of the date of delivery of such notice either issue to the Contractor (with a copy to the Employer) a Certificate of Substantial Completion stating the date on which in his opinion the Works were or the Section was substantially completed in accordance with Contractor or

(b) give instructions in writing to the Contractor specifying all the work which in the Engineer's opinion requires to be done by the Contractor before the issue of such certificate.

If the Engineer gives such instructions the Contractor shall be entitled to receive a Certificate of Substantial Completion within 21 days of completion to the satisfaction of the Engineer of the work specified in the said instructions.

51(1) Ordered variations

The Engineer

(a) shall order any variation to any part of the Works that is in his opinion necessary for the completion of the Works and

(b) may order any variation that for any other reason shall in his opinion be desirable for the completion and/or improved functioning of the Work.

Such variation may include additions omissions substitutions alterations changes in quality from character kind position dimension level or line and changes in any specified sequence method or timing of construction required by the Contract and may be ordered during the Defects Correction Period.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาวศิริลักษณ์ อมรเศรษฐพงศ์ เกิดวันที่ 17 สิงหาคม พ.ศ. 2531 ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาวิศวกรรมศาสตรบัณฑิต จากภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเมื่อปีการศึกษา 2552 เข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมก่อสร้างและการบริหาร ภาควิชาวิศวกรรมโยธา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2553